

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ลงด้วยสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งถึง 3 สถาบัน คือ สถาบันการศึกษาที่เริ่มต้นจากสถาบันพระปกเกล้าที่ได้ให้โอกาสกระผมได้เข้าไปเรียนในหลักสูตรการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหารระดับสูง ภายใต้การอบรมแนะนำของอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการด้านการเมืองการปกครองร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการและประชาชนจากหลายสาขาอาชีพผู้ซึ่งทรงคุณวุฒิมากด้วยประสบการณ์ หลักสูตรดังกล่าวส่งเสริมให้กระผมก้าวหน้ามาเรียนในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งมีอาจารย์ผู้สอนและให้คำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ทั้ง 4 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย วงศ์ชัย สุวรรณ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และรองศาสตราจารย์ ฐปนวรรต พรหมอินทร์ ผู้กรุณาให้การชี้แนะแนวทางแต่ละขั้นตอนตั้งแต่เริ่มจนสำเร็จ นอกจากนี้ยังมีนาวาอากาศโท ผศ. อนุรักษ์ โชติดิตร และนาวาอากาศโท ดร.สมิตร สุวรรณ อาจารย์กองการศึกษา โรงเรียนนายเรืออากาศ ผู้ให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานศึกษาวิจัยมาโดยตลอด

สถาบันที่สองคือ สถาบันกลุ่มเพื่อนที่ได้พิสูจน์ให้เห็นถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันช่วยกันเรียนและช่วยกันให้กำลังใจเรียนเพราะแต่ละคนล้วนเป็นผู้มีความรับผิดชอบระดับผู้นำองค์กรที่ภาระงานมากมาย กระผมมีความประทับใจในกลุ่มเพื่อนมาก ส่วนสถาบันสุดท้ายที่สำคัญกับความอยู่ดีมีสุขของกระผมตลอดหลักสูตรและตลอดชีวิต ก็คือ สถาบันครอบครัว นาวาอากาศเอกหญิง อิงอร เนตรานนท์ ภรรยาของกระผมผู้ทำหน้าที่นายทหารสารพัดประโยชน์และช่วยให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จตามที่หลักสูตรกำหนด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงเป็นผลงานอันงดงามที่เกิดจากความร่วมมือให้การสนับสนุนจากทุกท่านที่ได้กล่าวมาและอีกหลายท่านที่ไม่ได้นำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ด้วย เช่น ข้าราชการกรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์ โรงเรียนนายเรืออากาศ อาจารย์กองการศึกษา โรงเรียนนายเรืออากาศ และข้าราชการ กองเทคโนโลยีการศึกษา กองการศึกษา โรงเรียนนายเรืออากาศ ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

พลอากาศตรี วันชาติ เนตรานนท์

พฤศจิกายน 2547

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนทหารไทยในยุคปัจจุบัน:

ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนนายเรืออากาศ

ผู้วิจัย พลอากาศตรี วันชาติ เนตรานนท์ **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนีมพานิช (2) รองศาสตราจารย์ ดร.บุญศรี พรหมมาพันธุ์ (3) รองศาสตราจารย์ ฐปนวรรต พรหมอินทร์ **ปีการศึกษา** 2547

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ และปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความสนใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และความไว้วางใจทางการเมือง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ นักเรียนนายเรืออากาศ ชั้นปีที่ 1 - 5 จำนวน 511 คน เป็นนักเรียนอยู่ประจำที่โรงเรียนนายเรืออากาศ กองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศ ดอนเมือง กรุงเทพฯ ปีการศึกษา 2547 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ไคสแควร์ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า 1) นักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่มีการเรียนรู้ทางการเมืองในระดับปานกลาง 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความสนใจทางการเมือง คือ ปัจจัยอายุและชั้นปีการศึกษา ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์ และปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหาร โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง คือปัจจัยอายุและชั้นปีการศึกษา ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์ และปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหาร โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง คือ ปัจจัยชั้นปีการศึกษาและคะแนนเฉลี่ยสะสม และปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหาร โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ

Thesis title: Political Socialization of the Thai Cadets in the Present Day : A Case Study of Thai Air Force Cadets

Researcher: Air Vice Marshal Wanchart Nedtranon; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government); **Thesis Advisors:** (1) Dr.Jumpol Nimpanich , Associate Professor;(2) Dr.Boonsri Prommapun, Associate Professor;(3) Thapanat Prom-in, Associate Professor; **Academic Year:** 2004

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the political socialization of Thai Air Force cadets and factors influencing their political socialization regarding political interest, political efficacy and political trust .

The population used in this research was 511 Thai Air Force cadets from the first to fifth year boarding at the Royal Thai Air Force Academy,Air Education and Training Command, Don Muang, Bangkok, academic year 2004. The method of this research was based upon questionnaires. Statistics used in data analysis was mean, standard deviation ,percentage , chi-square, and content analysis.

The findings were 1) most of Thai Air Force cadets had a medium level of political socialization, 2) factors which influenced their political socialization regarding political interest were ages and classes , a syllabus and teaching approaches, commanding and teaching staff, and military culture which statistically different at .05 level of significance, 3) factors which influenced their political socialization regarding political efficacy were ages and classes ,a syllabus and teaching approaches, commanding and teaching staff, and military culture which statistically different at .05 level of significance, and 4) factors which influenced their political socialization regarding political trust were classes and grade point average(GPA), and military culture which statistically different at .05 level of significance.

Keyword : The political socialization of Thai Air Force cadets

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องที่วิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวความคิดและทฤษฎีทางการเมือง.....	9
- แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตย.....	9
- แนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางการเมือง.....	15
- วัฒนธรรมทางการเมือง.....	36
- วัฒนธรรมทหาร.....	41
บทบาทของกองทัพกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย.....	43
- บทบาทของกองทัพกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย.....	43
- ทหารกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	45
โรงเรียนนายเรืออากาศ.....	49
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	72
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	78
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	78
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	78

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การสร้างเครื่องมือ.....	80
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	81
การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล.....	82
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
ตอนที่ 1 ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคล.....	83
ตอนที่ 2 ลักษณะการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ.....	85
ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของ นักเรียนนายเรืออากาศ.....	85
การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ.....	90
ความคิดเห็นทั่วไปของนักเรียนนายเรืออากาศที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ ทางการเมือง.....	100
ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ.....	109
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	120
สรุปการวิจัย.....	120
อภิปรายผล.....	124
ข้อเสนอแนะ.....	142
บรรณานุกรม.....	144
ภาคผนวก	152
ก. ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม).....	153
ข. แบบสอบถาม.....	155
ค. ระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับนักเรียนนายเรืออากาศ.....	163
ประวัติผู้วิจัย.....	191

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1	ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนนายเรืออากาศ จำแนกตามอายุ ชั้นปีการศึกษาและคะแนนเฉลี่ยสะสม.....	84
ตารางที่ 4.2	จำนวนนักเรียนนายเรืออากาศจำแนกตามช่วงอายุและชั้นปีการศึกษา.....	85
ตารางที่ 4.3	ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการ และการเรียนการสอน.....	86
ตารางที่ 4.4	ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับ บัญชาและคณาจารย์.....	88
ตารางที่ 4.5	ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหาร (กฎ ระเบียบและวินัยทหาร).....	89
ตารางที่ 4.6	ความสนใจทางการเมืองในการเปิดรับสื่อ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์และ อินเทอร์เน็ตของนักเรียนนายเรืออากาศ.....	90
ตารางที่ 4.7	การดูโทรทัศน์.....	91
ตารางที่ 4.8	ความสนใจทางการเมืองด้านการเปิดรับสื่อโทรทัศน์เพื่อดูรายการต่างๆ.....	91
ตารางที่ 4.9	การฟังวิทยุ.....	92
ตารางที่ 4.10	ความสนใจทางการเมืองในการเลือกฟังรายการจากวิทยุ.....	92
ตารางที่ 4.11	การอ่านหนังสือพิมพ์หรือวารสารต่างๆ	93
ตารางที่ 4.12	การเลือกอ่านคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์.....	93
ตารางที่ 4.13	การเล่นอินเทอร์เน็ต.....	94
ตารางที่ 4.14	การเลือกเล่นอินเทอร์เน็ต.....	94
ตารางที่ 4.15	การสนทนาเกี่ยวกับเรื่องทางการเมืองกับเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัว.....	95
ตารางที่ 4.16	การไปฟังอภิปรายหรือชมนิทรรศการเกี่ยวกับเรื่องทางการเมือง.....	95
ตารางที่ 4.17	การไปฟังการหาเสียง.....	96
ตารางที่ 4.18	การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียง.....	96
ตารางที่ 4.19	นักเรียนนายเรืออากาศที่คิดว่าจะช่วยพรรคการเมืองหรือผู้สมัครในการหาเสียง เลือกตั้ง.....	97
ตารางที่ 4.20	ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความรู้สึที่มีประสิทธิภาพทาง การเมือง.....	98

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.21	ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง...	99
ตารางที่ 4.22	ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง.....	100
ตารางที่ 4.23	ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความสำคัญของการไป ใช้สิทธิในการเลือกตั้ง.....	100
ตารางที่ 4.24	นักเรียนนายเรืออากาศได้แสดงเหตุผลในเรื่องควรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งและ การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งมีความสำคัญต่อประเทศ.....	101
ตารางที่ 4.25	ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความสำคัญของการเรียนรู้ ทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย.....	102
ตารางที่ 4.26	นักเรียนนายเรืออากาศได้แสดงเหตุผลเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตยมีความสำคัญต่อนักเรียนนายเรืออากาศ.....	103
ตารางที่ 4.27	ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความเกี่ยวข้องกันระหว่าง การเมืองกับการทหาร.....	104
ตารางที่ 4.28	นักเรียนนายเรืออากาศได้แสดงเหตุผลเกี่ยวกับการเมืองกับการทหารมี ความเกี่ยวข้องกัน.....	105
ตารางที่ 4.29	ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับการที่ข้าราชการเพิกเฉยต่อ การเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย.....	106
ตารางที่ 4.30	นักเรียนนายเรืออากาศได้แสดงเหตุผลเกี่ยวกับผลเสียของการที่ข้าราชการ เพิกเฉยต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย.....	107
ตารางที่ 4.31	ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับ ความสนใจทางการเมือง.....	109
ตารางที่ 4.32	ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับ ความรู้สึที่มีประสิทธิภาพทางการเมือง.....	112
ตารางที่ 4.33	ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับ ความไว้วางใจทางการเมือง.....	116

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนทหารไทยใน ยุคปัจจุบัน: ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนนายเรืออากาศ.....	5
ภาพที่ 2.1 มิติการพัฒนาส่งเสริมทางการเมือง.....	10
ภาพที่ 2.2 ลำดับชั้นการเกี่ยวพันทางการเมือง.....	49
ภาพที่ 2.3 การจัดส่วนราชการของโรงเรียนนายเรืออากาศ พ.ศ.2545.....	51
ภาพที่ 2.4 การจัดส่วนราชการของกองการศึกษา.....	56
ภาพที่ 2.5 การจัดส่วนราชการของกรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์.....	57
ภาพที่ 2.6 การจัดส่วนราชการของกองวิชาทหาร.....	57

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องที่วิจัย

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยจะเห็นได้อย่างเด่นชัดว่าอาหารมีความสำคัญ และมีบทบาทต่อการปกครองของไทยมาโดยตลอด ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ.2475 จากการปกครองโดยพระมหากษัตริย์มาเป็นกลุ่มข้าราชการ และในกลุ่มข้าราชการนี้ พวกกลุ่มทหารเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลอย่างแท้จริงในทางการเมือง ความสำคัญของกลุ่มพลเรือนมีน้อยมาก ทั้งๆ ที่แนวความคิดในการเปลี่ยนแปลงการปกครองจะเป็นความริเริ่มของฝ่ายพลเรือนก็ตาม ซึ่งสมัยต่อๆ มา กลุ่มพลเรือนและทหารก็สลับผลัดเปลี่ยนกันขึ้นเป็นผู้นำรัฐบาล แม้ผู้นำรัฐบาลในรัฐบาลยุคปัจจุบันจะเป็นอดีตข้าราชการตำรวจแต่เมื่อพิจารณาไปถึงแหล่งผลิตข้าราชการทหารและตำรวจแล้วจะพบว่าต่างได้รับการหล่อหลอมมาจากสถาบันทางการศึกษาทางทหารที่เดียวกัน คือ โรงเรียนเตรียมทหาร ต่อจากนั้นจึงจะแยกย้ายกันไปตามสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทางทหารของเหล่าทัพที่แต่ละบุคคลสนใจ ได้แก่ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ และสถาบันตำรวจ คือ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งสถาบันการศึกษาทางทหารนี้ตั้งขึ้นมาเพื่อผลิตกำลังพลที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางด้านทหารสำหรับภารกิจการป้องกันประเทศเป็นหลัก

ในความเป็นจริงสามารถกล่าวได้ว่าการเมืองของไทยถูกครอบงำโดยทหารซึ่งเป็นองค์กรที่มีความกลมเกลียวเหนียวแน่นเป็นปึกแผ่นเข้มแข็งทำให้คนทั่วไปมีความรู้สึกเชื่อมั่นในความมั่นคงและคุ้นเคยต่อการมีทหารปกครอง ยิ่งไปกว่านั้นยามใดที่บ้านเมืองเกิดภาวะการณ์ไม่สงบสุขขึ้นในประเทศประชาชนจะเป็นฝ่ายเรียกร้องให้ทหารออกมาช่วยแก้ไขสถานการณ์ การยึดอำนาจทางการเมืองด้วยการปฏิวัติรัฐประหารซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นนายทหารที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนทหารที่กล่าวมาแทบทั้งสิ้น นักเรียนนายเรืออากาศเป็นข้าราชการทหารกลุ่มหนึ่งในจำนวนนั้นที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถสร้างจุดหักเหทางการเมืองได้เช่นกัน เช่น กรณี พฤษภาทมิฬ และเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองต่างๆ

ประเด็นการศึกษาถึงการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศได้มี เรืออากาศโท บุญชาติ พรหมพูล ศึกษา นำร่องไว้เมื่อ พ.ศ.2520 พบว่านักเรียนนายเรืออากาศ

ในยุคนั้นมีความเป็นอำนาจนิยมสูง กาลเวลาได้ล่วงเลยไปนับเป็นเวลากว่า 20 ปีแล้ว สถานการณ์การเมืองของประเทศไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้ตกอยู่ภายใต้การนำของทหาร รวมทั้งการยอมรับทหารในสังคมไทยเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นว่าไม่สามารถแยกทหารออกจากการเมืองไทยได้ นั่นหมายถึงทหารเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการกำหนดอนาคตทางการเมืองของประเทศไทยด้วย ความจริงนี้เป็นประเด็นที่น่าศึกษาถึงปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ทหารเข้ามามีอำนาจในระบบการเมืองไทย ซึ่งการทำความเข้าใจประเด็นปัญหาดังกล่าวจะช่วยให้ทราบถึงว่ามีปัจจัยอะไรที่มีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศยิ่งไปกว่านั้น สายทิพย์ สุคติพันธ์ (2524: 11) มีความเห็นว่า "นอกจากการเรียนรู้ทางการเมืองจะมีผลก่อให้เกิดมโนทัศน์ ทศนคติและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใดแบบหนึ่ง เช่น อำนาจนิยมหรือประชาธิปไตยแล้ว การเรียนรู้ทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะก่อนถึงวัยผู้ใหญ่ (Preadult) จะมีความสำคัญอย่างมากในการสร้างการรับรู้ (Perception) และความโน้มเอียง พื้นฐาน (Basic Orientation) ต่อการเมืองและสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองขึ้นมาก่อน เช่น ความสนใจทางการเมือง (Political Interest) ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (Political Efficacy) ความไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจทางการเมือง (Political Trust And Political Cynicism) เป็นต้น ความโน้มเอียงทางการเมืองพื้นฐานเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการสร้างลักษณะการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Politics) อันเป็นลักษณะที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่"

หน้าที่ของทหารตามกฎหมายที่ระบุตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 หมวด 5 ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 72 ระบุว่า "รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราชความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและเพื่อการพัฒนาประเทศ" ซึ่งข้าราชการทหารทุกเหล่าทัพต่างต้องอยู่ในการบริหารกำกับดูแลของข้าราชการการเมืองที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามาดำรงตำแหน่งตามสมัย การเลือกตั้งคราวละ 4 ปี ตามกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 7 มาตรา 201 ที่ระบุไว้ว่า "พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกินสามสิบห้าคน ประกอบเป็น คณะรัฐมนตรีมีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน และมาตรา 215 รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นตำแหน่งเมื่อ (1) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรียุติลงตามมาตรา 216 (2) อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร (3) คณะรัฐมนตรีลาออก"

นอกจากการเมืองและทหารต่างต้องทำหน้าที่ร่วมกันเพื่อประชาชนตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 หมวดว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 75

ระบุไว้ว่า "รัฐจะต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน อย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานราชการและระบบงานด้านอื่นของรัฐให้มี ประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน..." และ มาตรา 77 "รัฐต้องจัดให้มี แผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และ เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่" ซึ่งรัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นรัฐบาลที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน สร้างความโปร่งใสใน ระบบราชการและขจัดการทุจริตในระบบการบริหารราชการแผ่นดิน การยกระดับคุณภาพชีวิต ของประชาชนการสร้างความเป็นธรรมในสังคม รวมถึงการปราบปรามการค้ายาเสพติดและ ผู้มีอิทธิพล ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาประเทศมีความเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

ข้อความที่แจ่มแจ้งไว้ในรัฐธรรมนูญชี้ให้เห็นถึงบทบาทของทหารกับการเมืองที่มี ความเกี่ยวพันกันตามกฎหมายในแง่ที่รัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบายให้ข้าราชการประจำปฏิบัติ คำถามก็คือ ถ้าฝ่ายข้าราชการประจำโดยเฉพาะข้าราชการทหารไม่ตอบสนองนโยบายฝ่ายการ เมืองหรือตอบสนองอย่างไม่เต็มที่ ฝ่ายการเมืองมีหลักประกันในเรื่องนี้อย่างไร หลักประกัน สำคัญที่ฝ่ายการเมืองมักใช้ในการแก้ปัญหาคือการไม่ตอบสนองนโยบายของฝ่ายการเมืองก็คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่เกี่ยวข้องที่มาจากส่วนการเมืองมักใช้อำนาจในการแต่งตั้งโยกย้าย ข้าราชการประจำระดับสูง แม้ว่าการแต่งตั้งข้าราชการระดับ 10 ขึ้นไปทั้งข้าราชการฝ่ายทหาร และพลเรือนในทางกฎหมายจะกำหนดให้เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ที่จะทรงแต่งตั้ง หรือถอดถอน อย่างไรก็ตามจะต้องผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้นำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระราชกรุณาโปรดเกล้า ฯ (ถวัลย์รัฐ วรเทพวุฒิ พงษ์ 55)

ทหารกับการเมืองเป็นองค์การที่มีความเกี่ยวพันกันโดยกฎหมายโดยที่การบริหาร ปกครองประเทศของประเทศไทยที่ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนอยู่ภายใต้ร่วม เดียวกัน คือ การปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นจอมทัพไทย องค์ประกอบภาครัฐแบ่งออกเป็นส่วนราชการหลายส่วนรวม ทั้งส่วนราชการทหาร 3 เหล่าทัพที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ ปกป้องคุ้มครองรักษาความมั่นคง สันติสุขของสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ปัจจุบันการบริหารประเทศเน้นการเมือง นำการทหารโดยมีผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานราชการทหารมาจากสถาบันการเมืองหรือ

นักการเมืองที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามาดำรงตำแหน่งตามวาระเพื่อเป็นการควบคุมกำกับดูแลการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล

บุคลากรทหารมีขั้นตอนการเจริญเติบโตในตำแหน่งหน้าที่อย่างยาวนานต่อเนื่องจนกระทั่งก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งผู้นำส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้รับการปลูกฝังอบรมในกรอบของระเบียบวินัยอย่างเข้มข้นมาตั้งแต่การเป็นนักเรียนทหารเหล่าต่างๆ เอกลักษณะของทหารที่เห็นได้ชัดเจน คือ การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างไม่มีเงื่อนไข มีความเป็นกลุ่มเป็นก้อนสูง (Strong Unity) พอๆ กับระบบอาวุโสที่เข้มแข็งโดดเด่น (Strong Seniority System) การจะศึกษาการเรียนรู้ทางการเมืองของทหารจำเป็นต้องศึกษาตั้งแต่ระดับโรงเรียนเหล่า เช่น โรงเรียนนายเรืออากาศ เป็นต้น นักปรัชญาการศึกษา จอห์น ดิวอี้ ได้กล่าวถึงปรัชญาการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นประชาธิปไตยไว้ว่า "ปรัชญาการศึกษาจำเป็นต้องมีพื้นฐานมาจากปรัชญาทางสังคม เมื่อสังคมมีปรัชญาเป็นประชาธิปไตย ปรัชญาการศึกษาจำเป็นต้องเป็นไปในทางที่จะพัฒนาบุคคลให้เป็นประชาธิปไตย" ([Http://Natres.Psu.Ac.Th./Subject_Syllabus/Social/,2547](http://Natres.Psu.Ac.Th./Subject_Syllabus/Social/,2547))

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษานักเรียนนายเรืออากาศ ซึ่งเป็นผู้มีโอกาสเป็นผู้นำทางการทหารในอนาคต และเป็นนายทหารหลักของกองทัพไทยนั้น มีการเรียนรู้ทางการเมืองในลักษณะอย่างไร มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ

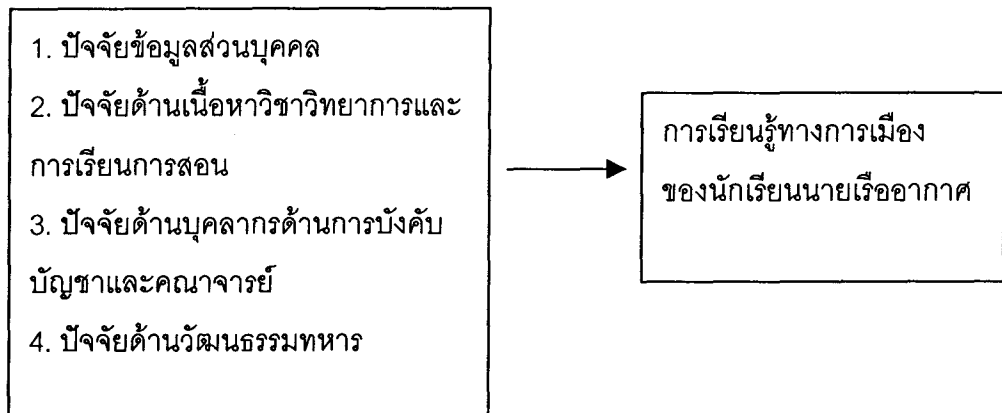
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ
- 2.2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนทหารไทยในยุคปัจจุบัน : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนนายเรืออากาศ

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 นักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่มีการเรียนรู้ทางการเมืองระดับสูง

4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ ได้แก่

ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์ และปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหาร

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 **การศึกษาวิจัย** ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะนักเรียนนายเรืออากาศ ชั้นปีที่ 1 – 5 กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา พ.ศ.2547 ณ โรงเรียนนายเรืออากาศ กองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศ

5.2 **ตัวแปร**

5.2.1 **ตัวแปรอิสระ** คือ ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์ และปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหาร

5.2.2 **ตัวแปรตาม** คือ การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ หมายถึง การที่นักเรียนนายเรืออากาศได้มาซึ่งความโน้มเอียงทางการเมืองต่างๆ อันได้แก่ ความสนใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และความไว้วางใจทางการเมือง

6.1.1 ความสนใจทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ หมายถึง การที่นักเรียนนายเรืออากาศมีการติดตามหาความรู้เกี่ยวกับการเมืองด้วยการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน การสนทนาพูดคุยในประเด็นทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และความคาดหวังเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต

6.1.2 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ หมายถึง การที่นักเรียนนายเรืออากาศมีความรู้สึกที่ตนเองเข้าใจและสามารถมีอิทธิพลต่อกิจการของการเมือง

6.1.3 ความไว้วางใจทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ หมายถึง การรับรู้ที่นักเรียนนายเรืออากาศมีต่อกิจกรรมทางการเมือง อำนาจทางการเมือง ผู้ใช้อำนาจทางการเมือง หรือระบบการเมืองทั้งหมด ซึ่งแสดงออกในรูปของความชอบพอและการให้ความไว้วางใจ

6.2 เนื้อหาวิชาวิทยาการ หมายถึง วิชาหลักรัฐศาสตร์ ที่กำหนดสอนให้เฉพาะนักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 1 เพียงชั้นปีเดียว โดยจัดให้เรียนในเทอมที่ 2 จำนวน 2 หน่วยกิต เป็นเวลา 15 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวม 30 ชั่วโมง

6.3 การเรียนการสอน หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ การจัดสรรประสบการณ์และการแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับวิชารัฐศาสตร์และการเมืองการปกครอง

6.4 บุคลากรด้านการบังคับบัญชา หมายถึง ผู้บังคับบัญชาระดับต่างๆ ของโครงสร้างการบริหารของโรงเรียนนายเรืออากาศ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาในส่วนของกองบัญชาการ ผู้บังคับบัญชาในส่วนของกองการศึกษา ผู้บังคับบัญชาในส่วนของกรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์ ผู้บังคับบัญชาส่วนกองบริการ ผู้บังคับบัญชาส่วนกองสถิติและทะเบียน และผู้บังคับบัญชาในส่วนของวิชาทหาร

6.5 คณาจารย์ หมายถึง อาจารย์กองการศึกษา โรงเรียนนายเรืออากาศ อาจารย์พิเศษจากภายนอกโรงเรียนนายเรืออากาศ และผู้บรรยายพิเศษที่เป็นพลเรือน

6.6 วัฒนธรรมทหาร หมายถึง การที่ทหารมีกฎระเบียบ และวินัยที่เคร่งครัด มีระบบอาวุโส และการเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งอย่างไม่มีเงื่อนไข

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 7.1 ทำให้ทราบถึงการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ
- 7.2 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ
- 7.3 ทำให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นที่เกี่ยวข้องในการเรียนการสอนนักเรียนนายเรืออากาศและสถาบันการศึกษาทางทหารนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนจัดการอบรมให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ข้าราชการทหารอย่างเหมาะสมตามสภาพเหตุการณ์บ้านเมือง
- 7.4 กองทัพอากาศสามารถนำไปเป็นข้อเสนอแนะและเป็นแนวทางในการบริหารของผู้บังคับบัญชาเพื่อการนำไปใช้พัฒนาบุคลากรให้มีการเรียนรู้ทางการเมืองให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันและอนาคตอย่างสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทหาร และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนทหารไทยในยุคปัจจุบันโดยจะศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนนายเรืออากาศซึ่งจะศึกษาถึงลักษณะการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ที่เป็นพื้นฐานการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจ วัฒนธรรมและทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนทหาร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดหลักๆ ตามกรอบทฤษฎีและการวิเคราะห์ซึ่งจะครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. แนวความคิดและทฤษฎีทางการเมือง

1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตย

1.1.1 หลักการประชาธิปไตย

1.1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคคล

โดยทั่วไป

1.2 แนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางการเมือง

1.2.1 ความหมายของการเรียนรู้ทางการเมือง

1) ความสนใจทางการเมือง

2) ความรู้สึกร่วมมีประสิทธิภาพทางการเมือง

3) ความไว้วางใจทางการเมือง

1.2.2 กระบวนการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ทางการเมือง

1.2.3 ความสำคัญของการเรียนรู้ทางการเมือง

1.2.4 วิธีการอบรมกลุ่มและการเรียนรู้ทางการเมือง

1.2.5 ขั้นตอนของการอบรมกลุ่มและเรียนรู้ทางการเมือง

1.2.6 เนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน

1.2.7 บุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์

1.2.8 สถาบันในกระบวนการอบรมกลุ่มและเรียนรู้ทางการเมือง

1.2.9 ความสำคัญของสถาบันในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาและการเรียนรู้ทางการเมือง

1.2.10 ลักษณะการเรียนรู้ทางการเมือง

1.3 วัฒนธรรมทางการเมือง

1.3.1 ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง

1.3.2 รูปแบบของวัฒนธรรมทางการเมือง

1.3.3 วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย

1.4 วัฒนธรรมทหาร

2. บทบาทของกองทัพกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2.1 บทบาทของกองทัพกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย

2.2 ทหารกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

3. โรงเรียนนายเรืออากาศ

3.1 กล่าวทั่วไป

3.2 ระบบการศึกษาของนักเรียนนายเรืออากาศ

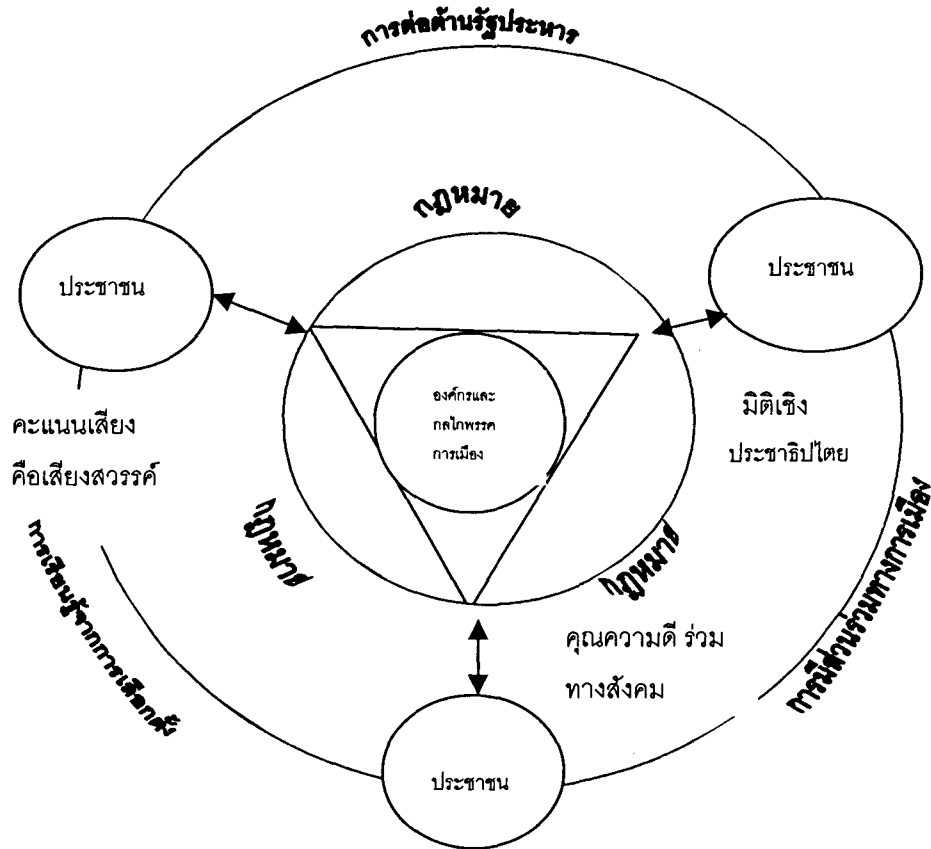
3.3 หลักสูตรการศึกษาของนักเรียนนายเรืออากาศ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวความคิดและทฤษฎีทางการเมือง

1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตย

เสนีย์ คำสุข (2545:122) ได้เสนอแนวคิดและการพัฒนาพรรคการเมืองไทยที่ทหารเข้าไปมีผลกระทบต่อการพัฒนาในแง่การรัฐประหาร โดยกล่าวว่า เงื่อนไขของเวลาอาจจะไม่ใช่ปัจจัยสำคัญแรกสุด แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกพรรคจะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของแนวโน้มการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นได้มากกว่าด้วยการนำเสนอแนวคิดในรูปมิติ 3 ด้าน คือ คะแนนเสียงคือเสียงสวรรค์ มิติประชาธิปไตย และคุณค่าคุณความดีร่วมกันในสังคมนั้นจะส่งผลเรื่องร้องยั้งยี่นหรือไม่ อย่างไรก็ตามเป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมของพรรคการเมือง ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภาพให้เห็นมิติต่างๆ ได้ดังนี้ (ดูภาพที่ 2.1)



ภาพที่ 2.1 มิตินโยบายส่งเสริมทางการเมือง

การที่ทหารได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในแง่มุมต่างๆ ในฐานะที่ทหารเองก็เป็นประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้ระบบการเมืองเข้มแข็งหรืออ่อนแอได้ ดังนั้นเพื่อประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ปัญหา จำเป็นต้องศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตยต่างๆ เช่น ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ จากรูปแบบการปกครอง และวิถีชีวิต แนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

1.1.1 หลักการประชาธิปไตย

เซมัวร์ มาร์ติน ลิบเซท (Seymour Martin Lipset 1972: 124-142)

นักทฤษฎีประชาธิปไตยได้ให้คำนิยามประชาธิปไตย หมายถึง ระบบการเมืองที่เปิดโอกาสโดยใช้วิถีทางปกติธรรมดาทางรัฐธรรมนูญที่จะให้มีการเปลี่ยนตัวผู้ปกครองได้ และเป็นกลไกทางสังคมที่ช่วยให้มีการแก้ปัญหาในสังคมอันเกิดจากการตัดสินใจที่ขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์
สำนักบริหารสารสนเทศ

11

การปกครองในระบบประชาธิปไตยจึงเท่ากับเปิดโอกาสให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้ใช้สิทธิพลของตนเข้ามำกำหนดการตัดสินใจนโยบายสาธารณะ โดยเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองจากคำนิยามสามารถแยกความหมายของประชาธิปไตยได้ เป็นประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ (An Ideology) ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นรูปแบบการปกครอง (A Form Of Government) และประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต (A Way Of Life)

1) ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ (An Ideology)

มีหลักการคือ การยึดมั่นว่า ประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ดีที่สุด เนื่องจากเป็นการปกครองที่เห็นความสำคัญของประชาชน ไม่ใช่บุคคลเดียวหรือกลุ่มเดียว และมีความเชื่อมั่นในสติปัญญา เหตุผล ความสามารถของมนุษย์ในการตัดสินใจเลือกผู้นำเปลี่ยนตัวผู้นำและเลือกแนวทางพัฒนาสังคมของตนได้อย่างถูกต้อง ไม่ว่าจะได้รับการศึกษาแตกต่างกันเพียงใด แต่ขณะเดียวกันก็มีหลักการที่ระบุว่า การให้อำนาจต้องมีเงื่อนไขเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจในทางที่ผิดหรือไม่รับผิดชอบสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ จึงให้สิทธิแก่ประชาชนที่จะเรียกอำนาจกลับคืนได้ (กมล สมวิเชียร 2526: 53 – 82)

2) ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นรูปแบบการปกครอง (A Form Of Government)

รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เท่าที่ปรากฏโดยทั่วไปมีอยู่ 3 แบบ แต่ละแบบมีจุดหมายร่วมกัน คือ ต้องการให้ประชาชนปกครองตนเอง หากแต่จะแตกต่างกันในลักษณะของกรรมวิธีในรายละเอียด (จรุง สุภาพ 2528: 44) กล่าวคือ

(1) ระบบรัฐสภา มีกระบวนการ คือ ให้ประชาชนเลือกผู้แทนเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ในสภานิติบัญญัติ ผู้แทนเหล่านี้จะเป็นผู้กำหนดตัวบุคคลที่จะเป็นฝ่ายบริหาร (หรือคณะรัฐบาล) สภานิติบัญญัติจะทำหน้าที่ออกกฎหมาย พร้อมกับการควบคุมรัฐบาล สภา มีอำนาจสูงสุด เพราะถือว่าเป็นตัวแทนของปวงชน คณะรัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อสภา และจะอยู่ในตำแหน่ง เท่าที่สภา เห็นสมควร หากสภา ลงมติไม่ไว้วางใจ รัฐบาลต้องลาออก

(2) ระบบประธานาธิบดี มีกระบวนการ คือ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยการเลือกผู้แทนราษฎรในสภา ซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และเลือกประธานาธิบดีซึ่งเป็นฝ่ายบริหารให้อำนาจนิติบัญญัติ (สภา) อำนาจบริหาร (ประธานาธิบดี) และอำนาจตุลาการ (ศาล) มีฐานะเท่าเทียมกัน คอยยับยั้งและถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันเพื่อมิให้หน่วยใดมีอำนาจมากที่สุด ด้วยวิธีการนี้ประชาชนจะได้รับหลักประกันในเรื่องสิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่

(3) ระบบกึ่งประธานาธิบดีกึ่งรัฐสภา เป็นการผสมผสานระหว่าง 2 วิธีแรกเข้าด้วยกัน คือ ให้ประชาชนเลือกสภานิติบัญญัติ และเลือกประมุขของประเทศโดยตรง ให้

สถานิติบัญญัติกำหนดตัวคณะรัฐบาล คณะรัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อสภาฯ แต่อำนาจบริหารในส่วนสำคัญอยู่ในมือของประธานาธิบดี ซึ่งไม่ต้องรับผิดชอบต่อสภาฯ อำนาจของสภาฯ กับประธานาธิบดีเท่าเทียมกันเป็นอิสระต่อกัน สภาฯ จะควบคุมฝ่ายบริหารได้เพียงส่วนเดียวเท่านั้น คือ ส่วนที่เป็นอำนาจของคณะรัฐบาล

3) ประชาธิปไตยในฐานะวิถีชีวิต (A Way of Life)

ประชาธิปไตยนอกจากจะหมายถึง การปกครองแล้ว ยังเป็นวิถีชีวิตที่บุคคลอาจจะใช้วิถีชีวิตร่วมกันได้อย่างมีเหตุมีผล มีเสรีภาพ และอย่างยุติธรรม วิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตยนั้นเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ในประเทศที่ประชาธิปไตยได้หยั่งรากไว้อย่างมั่นคง หลักการที่ใช้เป็นมาตรฐานและเครื่องกำหนดคุณลักษณะประชาธิปไตยของสังคมต่างๆ ไว้ดังนี้ (จรรยา สุภาพ 2528: 35 – 41)

(1) การใช้เหตุผลด้วยการทดลอง หรือการทดสอบจากสภาพความเป็นจริง ประชาชนในประเทศประชาธิปไตยเชื่อมั่นว่าเหตุผลเป็นสิ่งที่ดีงามและสามารถใช้เหตุผลประยุกต์ได้ในสภาพการณ์ต่างๆ ของโลก และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์

(2) การให้ความสำคัญแก่บุคคล หลักข้อนี้ทำให้วิถีชีวิตแบบเสรีประชาธิปไตยแตกต่างจากระบบเผด็จการอื่นๆ นั่นคือ สถาบันทางการเมืองในสังคม เช่น กลุ่มชนหรือพรรคการเมืองจะต้องจัดตั้งขึ้นเพื่อรับใช้บุคคล

(3) ความเชื่อมั่นที่ว่ารัฐเป็นเพียงเครื่องมือเท่านั้น ความเชื่อเช่นนี้ถือว่ารรัฐเป็นกลไกที่จะต้องใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่สำคัญกว่าตัวรัฐนั้น

(4) การยึดถือหลักของความสมัครใจ วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยนั้นต้องการให้บุคคลทำกิจการต่างๆ ด้วยความสมัครใจ ดังนั้นการปฏิบัติการต่างๆ ของบุคคลจึงควรเป็นไปตามความรู้สึก ความต้องการไม่มีการบังคับ

(5) หลักที่เชื่อกันว่ามีกฎหมายสูงสุดอยู่เหนือกฎหมายแห่งรัฐ กฎหมายระดับสูง น่าจะหมายถึงความสำคัญที่ถูกต้อง และหลักเหตุผลเป็นสิ่งที่ดีงาม

(6) การยึดถือหรือให้ความสำคัญในเรื่องวิธีการ ระบบประชาธิปไตยเชื่อว่า ชีวิตของมนุษย์นั้นแม้จะมีจุดหมายปลายทาง แต่จะต้องอาศัยวิธีการ หรือวิถีทางด้วย เพื่อที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์เหล่านั้น

(7) ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับหลักการของการอภิปรายและความยินยอม ประชาธิปไตยนั้น ไม่เชื่อว่าผู้ใดจะสามารถเก็บ "ความจริง" ไว้แต่เพียงผู้เดียว หรือมีฉะนั้นก็เชื่อว่าในทางปกครองการเมืองยังไม่มีสิ่งใดที่เรียกกันว่าเป็นสัจธรรม ดังนั้นจึงต้องมีการอภิปรายแสดง

เหตุผล เพื่อหาข้อยุติที่ถูกต้องที่เป็นความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ และชอบธรรมด้วยหลักฐานข้อเท็จจริง

(8) *น้ำใจประชาธิปไตย* คือ ความสำนึกและความยึดมั่นในหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยด้วยการยึดถือว่าเป็นการปกครองที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคล และมีส่วนร่วมมากกว่าระบอบอื่น ดังนั้นจะต้องฝึกหัดตัวเองให้จิตใจเป็นประชาธิปไตย เช่น จิตใจกว้างขวาง เป็นต้น

(9) *ความสำนึกเกี่ยวกับคุณค่าและศักดิ์ศรีของบุคคล* ถือว่าบุคคลมีความเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นมนุษย์ แม้ว่าจะมีลักษณะอย่างอื่นไม่เหมือนกัน เช่น เพศ วัย ความรู้ รสนิยม ยอมรับความแตกต่างในด้านความคิดเห็น มีความอดทนต่อสภาพที่อาจไม่ถูกใจตน เช่น พฤติกรรมของบุคคลอื่นที่ต่างจากตน แต่เป็นสิทธิโดยชอบของบุคคลนั้น และไม่เป็นการขัดต่อศีลธรรมหรือเสรีภาพของบุคคลใด ฝึกหัดที่จะหาทางออกด้วยการประนีประนอมและถือ "แนวทางสงบสันติ" เป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญ

(10) *เคารพกฎเกณฑ์และกติกาของการปกครองระบอบประชาธิปไตย* ได้แก่ การเคารพเสียงข้างมากของประชาชน การป้องกันสิทธิของฝ่ายข้างน้อย ความเสมอภาคระหว่างบุคคล การวิพากษ์วิจารณ์ การปฏิบัติตามกฎหมายที่ได้บัญญัติขึ้นตามวิถีทางประชาธิปไตย และการขจัดความเห็นแก่ตัว หรือการลุแก่อำนาจใดๆ

(11) *ความสนใจที่มีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง* ต้องสร้างนิสัยเกี่ยวกับการหาความรู้ในกิจการบ้านเมือง ฝึกหัดใช้ความคิดเห็นในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เป็นกิจสาธารณะ และควรเข้ามีส่วนร่วมในกลุ่มการเมือง หรือกิจการทางการเมือง เช่น เป็นสมาชิกของพรรค การใช้ความคิดเห็น ความรอบคอบในการออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น

(12) *ความเป็นพลเมืองดี* หมายถึง การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เช่น การแสวงหาความรู้ ปฏิบัติตามนโยบายของชาติ ไม่ละเมิดกฎหมาย มีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงประเทศในการเสียภาษีอากร เข้าร่วมในกิจการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมต่างๆ เท่าที่เวลาจะอำนวยให้

(13) *การฝึกหัดมองโลกในทางดี และคิดเห็นในแง่ดี* เช่น มีความหวัง และมีศรัทธาที่ระบอบประชาธิปไตยนั้นเป็นการปกครองที่สามารถให้ประโยชน์ได้ เป็นต้น และเนื่องจากการปกครองแบบนี้จะต้องยอมรับความเสมอภาคระหว่างมนุษย์ และต้องร่วมมือกับ

บุคคลอื่นในการปกครองตนเอง ฉะนั้นจะต้องรู้จักเคารพความสำคัญและความคิดเห็นของบุคคลอื่น จะต้องมองคนอื่นในแง่ดี และมีข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลทั่วไปมีความสุขจิตและตั้งใจดี ซึ่งจะช่วยให้เกิดความร่วมมือได้

(14) รู้จักการใช้เหตุผล ทั้งในการคิด วิพากษ์วิจารณ์และปฏิบัติ ทั้งนี้ เพื่อจะทำให้การปกครองเป็นไปด้วยดี เพราะการแสดงออกเช่นนั้นย่อมมีความหนักแน่นมั่นคงในตนเอง มีน้ำหนักและก่อให้เกิดการกระทำในทางสร้างสรรค์ และเป็นการช่วยยับยั้งการกระทำที่ใช้อำนาจอันมิชอบของผู้ทำหน้าที่ปกครอง

1.1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคคลโดยทั่วไป กรอบแนวความคิดที่ชี้ให้เห็นถึงทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคคลโดยทั่วไป ที่ได้จากหลักการประชาธิปไตย และค้นพบความรู้ของนักรัฐศาสตร์จะมีลักษณะดังนี้

- 1) มีความเชื่อว่าสิทธิเสรีภาพเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ติดตามมาพร้อมกับความเป็นมนุษย์ ความเห็นแต่ละบุคคลจึงเป็นสิ่งจำเป็นมากที่สุด นอกจากนั้นยังต้องรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุมีผลและสร้างสรรค์ โดยยึดหลักเหตุผลที่วางอยู่บนข้อเท็จจริงโดยปราศจากอคติ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2519: 15)
- 2) มีทัศนคติที่ยอมรับในความเท่าเทียมกันของคน ซึ่งไม่ได้หมายถึงความเท่าเทียมกันในทุกๆ ด้าน แต่หมายถึงความเสมอภาคตามกฎหมายและทางการเมือง คนทุกคนคงได้รับการคุ้มครองจากรัฐ และการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติกำเนิด เพศ หรือฐานะทางเศรษฐกิจสังคม (ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2519: 19)
- 3) มีทัศนคติที่เชื่อมั่นในประสิทธิภาพทางการเมืองของตน คือ จะต้องรู้สึกว่าคุณเองมีความเข้าใจและสามารถทำให้เกิดขึ้นได้โดยการกระทำของตน และสามารถทำให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองทำตามที่คุณต้องการได้
- 4) มีทัศนคติว่ารัฐบาลเป็นเครื่องมือของสังคม ซึ่งสามารถสนองความต้องการของแต่ละคนได้ แต่ในขณะเดียวกันก็มองว่าการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นที่เกี่ยวข้องกันโดยตรงกับประชาชน มิใช่เป็นเรื่องสกปรก
- 5) มีทัศนคติที่มีความศรัทธา และเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และเพื่อนมนุษย์ในการใช้สติปัญญา การรู้จักใช้เหตุผลในการพิจารณาปัญหา ยึดหลักเหตุผล

ด้วยวิธีการทดสอบค้นหาตามแบบวิทยาศาสตร์ โดยถือว่าความรู้ทั้งหลายนั้นเกิดมาจาก ประสบการณ์ซึ่งไม่มีสิ่งใดเป็นสัจธรรมไปตลอดกาล เมื่อมีการค้นคว้าที่ก้าวหน้าขึ้นสิ่งที่เคย เป็นจริงในยุคหนึ่งก็อาจเปลี่ยนแปลงได้ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2519: 6)

6) มีทัศนคติที่ยอมรับการประนีประนอม (Compromise) ในความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยจะต้องเป็นผู้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ใหม่ๆ แม้นตนเองจะไม่พอใจ แต่ก็จะต้องมีความอดทนและยอมรับในความเห็นของคนอื่นๆ ถ้าความคิดเห็นนั้นสมเหตุสมผล และได้รับการยอมรับจากเสียงข้างมาก

7) มีทัศนคติในการยอมรับและเคารพในกติกาสังคม ทั้งนี้เนื่องจากการปกครองระบอบประชาธิปไตยคือ การปกครองโดยกฎหมาย ไม่ใช่เป็นการปกครองระบอบเหตุผลแห่งรัฐ (Reasons Of The State) ดังนั้นกฎหมายจึงเป็นกติการ่วมกันที่ทุกคนจะต้องยึดถือ และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เมื่อพิจารณาว่ากฎหมายนั้นถูกต้องและสมเหตุผล

1.2 แนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางการเมือง

1.2.1 ความหมายของการเรียนรู้ทางการเมือง

นักรัฐศาสตร์หลายท่านได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ทางการเมือง (Political Socialization) เอาไว้มากมาย เช่น Gabriel Almond และ Bingham G. Powell, Jr. ได้กล่าวว่าการเรียนรู้ทางการเมืองหมายถึง “กระบวนการที่นำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน” นั่นก็หมายถึงว่า การเรียนรู้ทางการเมืองจะต้องเป็นกระบวนการที่จะเปลี่ยนแปลงหรือรักษาวัฒนธรรมทางการเมืองเอาไว้

อุษณีย์ ฉัตรานนท์ กล่าวว่า การเรียนรู้ทางการเมือง หมายถึง “การศึกษากระบวนการในการสร้างและค่อยๆ พัฒนา เปลี่ยนแปลงแนวโน้ม ทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อของบุคคลตั้งแต่ในวัยเด็ก เมื่อเริ่มก้าวเข้ามามีบทบาทในสังคมจนกระทั่งเจริญวัย”

ส่วน Jarol B. Manheim ให้ความหมายของการเรียนรู้ทางการเมืองว่าเป็น “กระบวนการได้ความรู้และการเรียนรู้เกี่ยวกับการเมือง” คือเป็นการเรียนรู้ถึงสิ่งที่ตกทอดทางสังคม ซึ่งเริ่มตั้งแต่ระยะเริ่มต้นในครอบครัว และต่อเนื่องมาในสถาบันต่างๆ เช่น สถาบันทางศาสนา โรงเรียน กลุ่มทำงาน (Work Groups) สมาคมอาสาสมัคร (Voluntary Associations) สื่อมวลชน พรรคการเมือง หรือสถาบันต่างๆ ของรัฐบาล นั่นก็คือ การเรียนรู้ทางการเมืองจะต้องมีขั้นตอนเป็นกระบวนการและจะมีติดต่อกันตั้งแต่เกิดถึงตาย โดยไม่มีการขาดตอน การเรียนรู้ทางการเมืองนี้ ส่วนหนึ่งจะเป็นเรื่องของระบบการศึกษาและบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชั้นนำ จะมีทัศนคติ ค่านิยม และบุคลิกเป็นอย่างไรนั้น ก็ขึ้นอยู่กับนโยบาย

การศึกษาว่ามีอยู่อย่างไร เพราะฉะนั้นด้านนโยบายทางการศึกษามุ่งไปในทางใดการเรียนรู้ของบุคคลก็จะมุ่งไปในทางนั้นด้วย

การเรียนรู้ทางการเมืองเป็นกระบวนการและเป็นแบบแผนอันหนึ่งของการศึกษาเป็นการสร้างและพัฒนาแนวโน้มและแนวความคิดของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนให้มีความเชื่อถือและยึดมั่นในค่านิยม ทศนคติ และแบบแผนของสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งและความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองนี้จะมีตั้งแต่วัยเด็กจนวัยชรา เพราะในทุกๆ ชั้นที่สังคมมนุษย์เข้าไปมีส่วนพัวพันด้วย จะมีส่วนเปลี่ยนแปลงกำหนด สร้างและพัฒนาพฤติกรรม แนวความคิด ค่านิยม ทศนคติ และแนวโน้มของสังคมนั้นๆ

สำหรับ Michael Rush และ Phillip Athoff ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ทางการเมืองเอาไว้ว่าเป็น กระบวนการที่ปัจเจกบุคคลรู้จักว่าตนอยู่ในระบบการศึกษาและทำให้เกิดความสำนึก (Perception) หรือปฏิกิริยา (Reaction) ต่อปรากฏการณ์ทางการเมือง (Political Phenomena) กระบวนการอันนี้เกิดจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Economic Social And Cultural Environment) ของสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ และบังเกิดจากกระบวนการสังสรรค์ (Interaction) ของบุคลิภาพ และประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลนั้นอีกด้วย

บุคคลใดจะมีการเรียนรู้ทางการเมืองจะต้องได้รับการถ่ายทอดผ่านตัวกลางอีกทีหนึ่ง นั่นคือ ตัวผู้ให้ หรือเอเจนต์ (Agents Or Socializers) ซึ่งแยกได้เป็นหลายประเภท เช่น เอเจนต์ที่เป็นบุคคลที่มีการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด คือ ครอบครัว เช่น พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง เอเจนต์ที่เป็นสถาบัน (Institutional) เช่น โรงเรียน สถาบันการศึกษาชั้นสูง สถาบันกองทัพ พรรคการเมือง หรือสถาบันสื่อสารมวลชนต่างๆ จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้ทางการเมืองหมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก ความสำนึก และค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองระบบการเมือง และส่วนต่างๆ ของระบบการเมืองการเรียนรู้ทางการเมืองได้รับการยอมรับว่ามีสำคัญ เพราะเป็นที่ตระหนักหรือยอมรับกันว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในทางการเมือง แท้ที่จริงแล้วถูกกำหนดโดยพฤติกรรมของบุคคลมากกว่าตัวองค์กรหรือสถาบันและพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะพฤติกรรมทางการเมืองจะเป็นเช่นไร สนับสนุนการเมือง ระบบการเมืองนั้นหรือไม่ ส่วนสำคัญส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ทางการเมือง ในแง่นี้จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ทางการเมืองมีความสำคัญ

พัฒนาการของการเรียนรู้ทางการเมืองแบ่งออกเป็น ในระดับพื้นฐานของการเรียนรู้ บุคคลจะเรียนรู้ในด้านความผูกพัน การให้ความเชื่อถือและความจงรักภักดีต่อประเทศและ

ชุมชน เรียนรู้ว่าตนเองเป็นสมาชิกของชาติใด พวกใดคือพวกของตน พวกใดเป็นพวกอื่น ในระดับต่อมานั้นการเรียนรู้ทางการเมืองจะเป็นการพัฒนาทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถาบันและโครงสร้างทางการเมืองตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเมือง ส่วนในระดับที่สูงขึ้นบุคคลจะมีทัศนคติที่เกี่ยวกับการเมืองโดยตรงและเฉพาะเจาะจง สำหรับในขั้นสูงสุดบุคคลจะมีพัฒนาการของทัศนคติความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนและเฉพาะเจาะจงต่อผลลัพธ์ (Output) ต่างๆ ของระบบการเมือง (Frederick 1970: 31) เมื่อก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ก็อาจจะกล่าวได้ว่า ลักษณะเฉพาะทางการเมืองของบุคคลโดยทั่วไปจะก่อตัวขึ้นอย่างมั่นคงแล้วและก้าวเข้าสู่สภาพวุฒิภาวะทางการเมือง (Political Maturation) คือมีความสามารถที่จะสร้างแนวความคิด (Conceptualization) และมีความเข้าใจต่อประสบการณ์ทางการเมืองต่างๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ในช่วงปลายของวัยรุ่น บุคคลอาจจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองและเข้าเกี่ยวข้องกับการเมืองในลักษณะต่างๆ มากขึ้น มีการแสดงออกถึงความสนใจทางการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การสังกัดพรรคการเมืองและองค์กรการเมืองต่างๆ ช่วงอายุนี้เป็นช่วงที่น่าสนใจเป็นช่วงที่บุคคลกำลังจะก้าวเข้าสู่อาชีพการงานซึ่งเป็นจุดสำคัญของการพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นช่วงที่จะสร้าง Meaning Identity และแสวงหาความเหมาะสมในสังคม (Ted Tapper 1971: 45-46)

สายทิพย์ สุคติพันธ์ (2524: 11) มีความเห็นว่า นอกจากการเรียนรู้ทางการเมืองจะมีผลก่อให้เกิดมโนทัศน์ ทัศนคติ และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใดแบบหนึ่ง เช่น อำนาจอธิปไตยหรือประชาธิปไตยแล้ว การเรียนรู้ทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะก่อนถึงวัยผู้ใหญ่ (Pre Adult) จะมีความสำคัญอย่างมากในการสร้างการรับรู้ (Perception) และความโน้มเอียงพื้นฐาน (Basic Orientations) ต่อการเมืองและสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองขึ้นมาก่อน เช่น ความสนใจทางการเมือง (Political Interest) ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (Political Efficacy) ความไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจทางการเมือง (Political Trust And Political Cynicism) เป็นต้น ความโน้มเอียงทางการเมืองพื้นฐานเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการสร้างลักษณะการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Politics) อันเป็นลักษณะที่สำคัญของระบบประชาธิปไตยสมัยใหม่

1) ความสนใจทางการเมือง (Political Interest) หมายถึง การที่ตนเองมีการติดตามหาความรู้เกี่ยวกับการเมืองด้วยการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน การสนทนาพูดคุยในประเด็นทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และความคึดหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต

ความสนใจทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญอันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการสนับสนุนต่อระบบการเมือง เป็นพื้นฐานความโน้มเอียงทางการเมืองอื่นๆ เช่น ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง ตลอดจนทัศนคติค่านิยม และวัฒนธรรมทางการเมือง เช่น ผู้มีความสนใจทางการเมืองต่ำมีแนวโน้มที่จะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า หรือคับแคบ (Subject Political Culture) และ (Parochial Political Culture) มากกว่าจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant Culture) ความสนใจทางการเมืองอาจแสดงออกมาในลักษณะการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนต่างๆ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในบางรูปแบบ การเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับโรงเรียนและทักษะต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของตนเองในอนาคต (สายทิพย์ สุคติพันธ์ 2524: 56) นอกจากนี้ความสนใจทางการเมืองจะเป็นพื้นฐานให้บุคคลเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองแล้วยังทำให้บุคคลนั้นเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความเข้าใจถึงความหมาย ความสำคัญและมีจุดมุ่งหมายของตนเองในการกระทำอันเป็นการมีส่วนร่วมในทางการเมืองนั้น

2) ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (Political Efficacy)

หมายถึง ความรู้สึกที่ตนเองเข้าใจและสามารถมีอิทธิพลต่อกิจการของการเมือง เป็นความรู้สึกหรือความเชื่อของบุคคล ซึ่งในทางความเป็นจริงในระบบการเมือง บุคคลอาจมีความสามารถตามความรู้สึกหรือความเชื่อนั้นหรือไม่ก็ได้ อีกนัยหนึ่งความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง จะหมายถึง การมีความรู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้โดยที่พลเมืองแต่ละคนสามารถมีบทบาทในการนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้น

ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองแตกต่างจากความรู้สึกมีพันธะทางการเมือง (Civic Obligation) กล่าวคือ การที่บุคคลรู้สึกมีพันธะทางการเมืองอาจส่งผลให้บุคคลมีการกระทำทางการเมือง เช่น เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง แต่บุคคลนั้นอาจไม่รู้สึกว่า การกระทำทางการเมืองของตนมีความสำคัญหรือมีผลกระทบใดๆ ต่อการตัดสินใจทางการเมือง นั่นคือ บุคคลมีความรู้สึกมีพันธะทางการเมือง แต่ไม่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2523: 96 - 67) เสนอว่า ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง หมายถึง ความรู้สึกที่ตนเองเข้าใจและสามารถมีอิทธิพลต่อกิจการของการเมืองการปกครอง การที่สมาชิกของระบบการเมืองมีความรู้สึกที่สามารถอาศัยการเมืองการปกครองเป็นสิ่งที่ช่วยปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นได้ รู้สึกว่าการเมืองการปกครองเป็นเครื่องมือจัดเตรียมไว้ซึ่งพร้อมจะทำตามคำแนะนำหรือความต้องการของพลเมือง

เอ แคมเบลล์ (1954: 187) ได้ให้คำนิยามว่า ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง หมายถึง ความรู้สึกว่าการกระทำทางการเมืองของบุคคลมีหรือสามารถมีผลกระทบต่อกระบวนการทางการเมือง มีความรู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้โดยที่พลเมืองแต่ละคนสามารถมีบทบาทในการนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้น

3) ความไว้วางใจทางการเมือง (Political Trust) หมายถึง ความโน้มเอียงทางการเมืองพื้นฐานหรือการรับรู้ที่บุคคลมีต่อกิจกรรมทางการเมือง อำนาจทางการเมือง ผู้ใช้อำนาจทางการเมือง หรือระบบการเมืองทั้งหมด ในเชิงประเมินค่าว่าสิ่งนั้นหรือการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ชอบธรรม มีเหตุผล เป็นความรู้สึกผูกติดต่อกระบวนการและสถาบันการเมือง ซึ่งแสดงออกในรูปของความชอบพอและการให้ความไว้วางใจ

อาเธอร์ มิลเลอร์ (1974: 952) ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมืองว่า หมายถึง ความไว้วางใจทางการเมืองนั้นสามารถถือได้ว่าเป็นความโน้มเอียงพื้นฐานในเชิงความรู้สึก (Affective) หรือประเมินค่า (Evaluative) ทิศทางของความไว้วางใจทางการเมืองเริ่มจากความไว้วางใจสูงสุดจนกระทั่งถึงความระแวงสูงสุด (Political Cynicism) ดังนั้น ความระแวงสงสัยหรือความไม่ไว้วางใจทางการเมืองจึงหมายถึงระดับความรู้สึกในทางลบ (Negative Effect) ต่อรัฐบาลและเป็นความเชื่อที่ว่ารัฐบาลไม่ได้ทำหน้าที่สร้าง Output ตามที่บุคคลนั้นคาดหวัง

บุคคลที่มีความไว้วางใจทางการเมืองสูงจะเชื่อว่า การกระทำของรัฐบาลจะทำให้สภาพต่างๆ ดีขึ้น แต่บุคคลที่มีความหวาดระแวงทางการเมืองค่อนข้างสูงจะมีแนวโน้มที่รู้สึกว่านักการเมืองเป็นผู้ที่มีเล่ห์เหลี่ยมหลอกลวงประชาชนอยู่เสมอ ผู้นำประเทศมักเป็นคนคดโกง และเห็นแก่ประโยชน์ตนเอง เมื่อความไม่ไว้วางใจทางการเมืองประสานกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง แนวโน้มจะออกมาเป็นพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประท้วงต่อต้านระบบการเมือง ในทางกลับกันหากบุคคลมีความไว้วางใจทางการเมือง แต่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองค่อนข้างต่ำ ผลที่ตามมา คือ แนวโน้มที่จะถอนตัวออกจากระบบการเมือง (Mibrath 1977: 69)

บุคคลที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองต่ำและมีความไว้วางใจทางการเมืองต่ำด้วยจะมีแนวโน้มไม่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากเห็นว่าแม้จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองแต่โอกาสที่เขาจะสามารถมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของระบบการเมืองก็มีอยู่น้อยมากส่วนผู้ที่มีความโน้มเอียงในด้านความไว้วางใจทางการเมืองและความรู้สึกมีประสิทธิภาพ

ทางการเมืองสูงจะมีแนวโน้มที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองตามกฎหมายเกณฑ์ของระบบอย่าง กระตือรือร้น เช่น ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทำงานให้พรรคการเมือง โดยเห็นว่ากระบวนการทางการเมืองนั้นสามารถทำให้เกิดผลที่เขาพึงพอใจได้

แต่ในทางตรงกันข้ามผู้ที่ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงแต่ไม่มีความไว้วางใจในอำนาจทางการเมืองจะมีแนวโน้มไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองนอกกฎหมายเกณฑ์ของระบบในลักษณะของการประท้วงและความรุนแรงทางการเมือง ส่วนผู้ที่มีความไว้วางใจทางการเมืองสูงแต่ไม่มีความมั่นใจในอิทธิพลและความสามารถทางการเมืองของตนจะเข้าร่วมทางการเมืองในลักษณะที่อยู่วงนอกและให้การสนับสนุนต่อระบบการเมือง (Supportive Participation)

1.2.2 กระบวนการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ทางการเมือง

กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองโดยทั่วไปจะประกอบไปด้วยขั้นตอนต่อไปนี้คือ ได้มีการสอนอะไร แก่ใคร โดยใคร ด้วยวิธีการอย่างไร ภายใต้สภาวะการณ์เช่นไร และได้บังเกิดอะไรขึ้น ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวสามารถนำไปใช้ได้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและในระดับชุมชน กล่าวคือ

1) ในระดับปัจเจกบุคคล กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลได้มาซึ่ง ทักษะ ทักษะคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และค่านิยมที่เกี่ยวกับการเมือง ระบบการเมือง และส่วนต่างๆ ของระบบการเมืองหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นกระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งทัศนคติทางการเมืองนั่นเอง โดยผ่านตัวแทนหรือสถาบันที่สำคัญ เช่น ครอบครัว โรงเรียน เป็นต้น

2) ในระดับชุมชน กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองปรากฏในลักษณะของการถ่ายทอดวัฒนธรรม (โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางการเมือง) แก่ประชาชน โดยส่งผ่านจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งทำให้คนรุ่นใหม่ได้ตระหนักเข้าใจถึงแบบแผนของความคิด และแบบแผนของการกระทำนั้นๆ

วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญๆ 2 ประการคือ

(1) ทำให้ประชาชนมีทัศนคติ ความคิด ความเข้าใจ รวมถึงมีพฤติกรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับความต้องการของระบบการเมืองนั้นๆ

(2) ทำให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่มีความจงรักภักดีผูกพันต่อชาติบ้านเมืองของตน

1.2.3 ความสำคัญของการเรียนรู้ทางการเมือง

เพลโตได้เสนอแนวคิดเรื่องอุดมรัฐที่ได้กำหนดว่าคนประเภทใดควรเป็นผู้นำของสังคมและควรจะทำอะไรกับบุคคลเหล่านั้นอย่างไร ซึ่งเพลโตเห็นว่า (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุคติพันธ์ 2529: 82 - 83) ผู้ปกครองควรเป็นนักปราชญ์ ที่อาจเป็นชายหรือหญิงก็ได้ ที่สามารถเข้าใจธรรมชาติแท้จริงของสิ่งต่างๆ ได้อย่างถูกต้องชัดเจนโดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับความดี...โดยถือว่าเฉพาะบุคคลที่เฉลียวฉลาดเป็นพิเศษที่สุดเท่านั้นที่จะสามารถเล่าเรียนตามแผนที่กำหนดได้ โดยแผนนั้นจะมีการคัดเลือกเด็กตั้งแต่วัยเยาว์ที่มีความสมบูรณ์แข็งแรงทางร่างกายและมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดเข้ารับการศึกษาอบรมยมนาสดึกและดนตรีเพื่อให้เกิดมีร่างกายและจิตใจที่สง่างาม เมื่อเจริญวัยแล้วก็จะคัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถศึกษาเลขคณิตและเรขาคณิตซึ่งเป็นการฝึกบุคคลให้รู้จักคิดถึงรูปแบบและความคิดที่บริสุทธิ์ (Pure Forms and Ideas) ...ความคิดของนักปราชญ์เพลโตย้าให้เห็นถึงความสำคัญในการปลูกฝังทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้ ฯลฯ ที่จำเป็นต้องวางรากฐานกันตั้งแต่ต้นหากสังคมต้องการสร้างคนดีขึ้นมาปกครองบ้านเมืองเขาเหล่านั้นจะต้องมีการเรียนรู้ทางการเมืองอย่างเหมาะสมเพียงพอด้วย

สาเหตุของการเรียนรู้ทางการเมืองมีความสำคัญก็เพราะ เป็นที่ตระหนักหรือยอมรับกันว่า สิ่งที่เกิดขึ้นในทางการเมืองแท้จริงแล้วถูกกำหนดโดยพฤติกรรมของบุคคล (ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นข้าราชการ นักปฏิวัติ นักการเมือง บรรณารักษ์ หนังสือพิมพ์ หรือบุคคลอื่นๆ) มากกว่าตัวองค์กร หรือสถาบัน และพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะพฤติกรรมทางการเมืองจะเป็นเช่นไร สนับสนุนการเมืองระบบการเมืองนั้นๆ หรือไม่ส่วนสำคัญขึ้นอยู่กับการกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมือง (จุมพล หนิมพานิช 2528: 264)

1.2.4 วิธีการอบรมกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมือง

วิธีการเรียนรู้ทางการเมืองมีทั้งการเรียนรู้โดยตรงและโดยทางอ้อม วิธีการเรียนรู้ทางการเมืองโดยตรง ได้แก่ การเลียนแบบ การเรียนรู้จากความคาดหวัง การให้การศึกษาทางการเมือง และการมีประสบการณ์ทางการเมือง วิธีการเรียนรู้ทางการเมืองโดยอ้อม ได้แก่ การถ่ายทอดระหว่างบุคคล การฝึกปฏิบัติ การสร้างข้อสรุปทั่วไปวิธีการอบรมกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมือง แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะที่สำคัญคือ

ประการที่ 1 การอบรมกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมืองอย่างเปิดเผย (Manifest) เช่น คำแนะนำหรือโอวาทของผู้มีอำนาจทางการเมืองหรือข้าราชการชั้นสูง ให้แก่บุคคลทั่วไป หรือคณะบุคคล คำชี้แจงของนักการเมืองให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง คำแถลงนโยบายของรัฐบาลในโอกาสต่างๆ เพื่อชี้แจงว่ารัฐบาลจะดำเนินการในปัญหาสำคัญๆ ทางการเมืองอย่างไรบ้าง เป็นต้น

ประการที่ 2 การอบรมกล่อมเกลาและการเรียนรู้ทางการเมืองแบบ แอบแฝง (Latent) หรือแบบทางอ้อม (Indirect) หมายถึงการปลูกฝังทัศนคติหรือค่านิยมบางอย่าง อันส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมทางการเมืองในภายหลัง เช่น ในระบบการศึกษาของไทย มักจะ กล่าวกันว่าเป็นลักษณะที่ทำให้นักเรียนไม่รู้จักโต้แย้ง หรือตั้งข้อสงสัยในสิ่งที่ครูสั่งสอนหรืออธิบาย

1.2.5 ขั้นตอนของการอบรมกล่อมเกลาและการเรียนรู้ทางการเมือง

กระบวนการหรือขั้นตอนของการอบรมกล่อมเกลา และการเรียนรู้ทางการเมือง ได้มีนักรัฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงหลายท่านได้อธิบายไว้ซึ่งพอจะนำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้คือ

แจ๊ค เดนนิส (Jack Dennis) ได้จำแนกการกล่อมเกลาและการเรียนรู้ ทางการเมืองของบุคคลออกเป็น 2 ระยะด้วยกันคือ (ธานินทร์ จันทราทิพย์ 2526: 19)

1) การอบรมกล่อมเกลาทางสังคมขั้นปฐมภูมิ (Primary Socialization) เป็นระยะแรกที่เด็กเริ่มรู้ความ เด็กจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ บุคลิกภาพ และวัฒนธรรมจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครองภายในครอบครัว

2) การอบรมกล่อมเกลาทางสังคมขั้นทุติยภูมิ (Secondary Socialization) เป็นระยะที่บุคคลเริ่มเรียนรู้จากสถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันการศึกษา เพื่อนฝูง และการประสบการณ์ของตนเอง

ลูเซียน ดับบลิว พาย (Lucian W. Pye) ได้อธิบายถึงขั้นตอนการอบรม กล่อมเกลาและการเรียนรู้ทางการเมืองไว้ 4 ขั้นตอนคือ (ชวณะ ภวกันนท์ 2525: 51 - 52)

- ขั้นที่ 1 เป็นขั้นมูลฐานเรียกว่า กระบวนการอบรมกล่อมเกลาและการ เรียนรู้ทางการเมืองในขั้นมูลฐาน (Basic Socialization Process) เป็นขั้นที่เด็กจะได้รับการฝึกฝน ให้เป็นสมาชิกของสังคม กล่าวคือ เด็กจะเรียนรู้ ทัศนคติ ค่านิยม ความรู้ทั่วไป ทักษะ และความ ซ้ำนาคญ ความสัมพันธ์บทบาทต่างๆ ของบุคคล ความรู้พื้นฐานและวัฒนธรรม ตลอดจน ลักษณะของสังคม รวมถึงสิ่งต่างๆ ที่คนในสังคมนั้นจำเป็นต้องเรียนรู้ อาจเรียกการเรียนรู้นี้ว่า ระดับแห่งการเรียนรู้โดยตรงไปตรงมา

- ขั้นที่ 2 เป็นขั้นสะสมความรู้ (Latent Level) เป็นขั้นที่มีความรู้ต่างๆ ที่ได้เรียนรู้นั้น สะสมเพิ่มพูนกันเป็นประสบการณ์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อจิตได้สำนึกและเป็นตัวกำหนด บุคลิกขั้นมูลฐานของบุคคลนั้น ในขั้นนี้บุคคลจะมีความสำนึกว่าตัวเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความ รู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น และในขั้นนี้บทบาทของครอบครัว และสถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียน เป็นต้น จะเป็นตัวปลูกฝังได้มาก

- ขั้นที่ 3 เป็นขั้นที่บุคคลได้รับการกล่อมเกลาและเรียนรู้ทางการเมืองจากการพัฒนาความรู้ ที่อยู่ขยายขอบเขตกว้างออกไปอีกในการเริ่มมีความรู้สึกต่อโลกการเมืองรอบๆ ตัว ได้รู้และมีทัศนคติ รวมทั้งเข้าใจในเหตุการณ์ต่างๆ ทางการเมือง ในขั้นนี้บทบาทของสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในสังคม เช่น กลุ่มหรือองค์การต่างๆ ในทางสังคม สื่อมวลชนจะเริ่มมีบทบาทเป็นต้น

- ขั้นที่ 4 เป็นขั้นสุดท้ายที่บุคคลผ่านจากการเป็นสมาชิกทางการเมืองที่ไม่ร่วมกิจกรรมมาเป็นผู้ที่เข้าร่วมทางการเมือง หรือมีความรู้และความเข้าใจลึกซึ้งมากขึ้น คือสามารถแยกแยะลักษณะและเอกภาพของสถาบันการเมืองได้ ทำให้ทัศนคติ และบุคลิกภาพทางการเมืองที่ชัดเจนและถาวรกว่าเดิม ขั้นนี้มักเรียกว่า กระบวนการเลือกสรรทางการเมือง

1.2.6 เนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน

เนื้อหาวิชาวิทยาการ หมายถึง วิชาหลักรัฐศาสตร์ที่กำหนดสอนให้เฉพาะนักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 1 เพียงชั้นปีเดียว โดยจัดให้เรียนในเทอมที่ 2 จำนวน 2 หน่วยกิต เป็นเวลา 15 สัปดาห์ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวม 30 ชั่วโมง ส่วนการเรียนการสอน หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ การจัดประสบการณ์และการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิชารัฐศาสตร์และการเมืองการปกครอง เนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอนนี้จะครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้

1) สภาพและขอบเขตของวิชารัฐศาสตร์

- (1) ขอบเขตของวิชารัฐศาสตร์
- (2) ประวัติความเป็นมาของวิชารัฐศาสตร์
- (3) วิธีการศึกษา
- (4) ความเกี่ยวพันระหว่างวิชารัฐศาสตร์กับสาขาวิชาอื่น

2) องค์ประกอบของรัฐ

- (1) องค์ประกอบของรัฐ
- (2) การรับรองรัฐ

3) กำเนิดของรัฐ

- (1) ทฤษฎีกำเนิดของรัฐ
- (2) ทฤษฎีเทวสิทธิ์
- (3) ทฤษฎีสัญญาประชาคม
- (4) ทฤษฎีแสนยานุภาพ
- (5) ทฤษฎีธรรมชาติ

- 4) อำนาจอธิปไตย
 - (1) ลักษณะของอำนาจอธิปไตย
 - (2) ประเภทของอำนาจอธิปไตย
 - (3) เจ้าของอำนาจอธิปไตย
 - (4) การแสดงออกซึ่งอำนาจอธิปไตยของประชาชน
- 5) กฎหมาย
 - (1) ความหมายของกฎหมาย
 - (2) ที่มาของกฎหมาย
 - (3) การแบ่งประเภทของกฎหมาย
 - (4) กฎหมายภายในประเทศกับกฎหมายระหว่างประเทศ
 - (5) ความหมายของกฎหมายระหว่างประเทศ
 - (6) กฎหมายระหว่างประเทศเป็นกฎหมายหรือไม่
- 6) รัฐธรรมนูญ
 - (1) ความหมายของรัฐธรรมนูญ
 - (2) การแบ่งประเภทของรัฐธรรมนูญ
 - (3) ลักษณะที่ดีของรัฐธรรมนูญ
- 7) กระบวนการทางการเมือง
 - (1) รูปของรัฐบาล
 - (2) พรรคการเมือง
 - (3) กลุ่มอิทธิพล
 - (4) ระบบราชการ
- 8) การบริหารราชการ
 - (1) หลักการรวมอำนาจ
 - (2) หลักการแบ่งอำนาจ
 - (3) หลักการกระจายอำนาจ
- 9) ภาวະนิเวศน์แห่งการบริหาร
 - (1) ภาวະนิเวศน์ที่มีอิทธิพลต่อการบริหาร
 - (2) ภาวະนิเวศน์ที่มีอยู่ในประเทศไทย
- 10) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
 - (1) ปัจจัยแห่งอำนาจของชาติ

- (2) การกำหนดนโยบายต่างประเทศ
- (3) เครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ
- (4) สาเหตุของความขัดแย้งระหว่างประเทศ
- (5) มาตรการการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างประเทศ

1.2.7 บุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์

บุคลากรด้านการบังคับบัญชา หมายถึง ผู้บังคับบัญชาระดับต่างๆ ของโครงสร้างการบริหารของโรงเรียนนายเรืออากาศ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาในส่วนกองบัญชาการ ผู้บังคับบัญชาในส่วนกองการศึกษา ผู้บังคับบัญชาในส่วนกรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์ ผู้บังคับบัญชาในส่วนกองบริการ ผู้บังคับบัญชาในส่วนกองสถิติและทะเบียน และผู้บังคับบัญชาในส่วนกองวิชาทหาร ส่วนคณาจารย์ หมายถึง อาจารย์กองการศึกษาโรงเรียนนายเรืออากาศ อาจารย์พิเศษจากภายนอกโรงเรียนนายเรืออากาศ และผู้บรรยายพิเศษที่เป็นพลเรือน

เนื่องจากโรงเรียนนายเรืออากาศเป็นสถาบันที่มีการถ่ายทอดการเรียนรู้ทางการเมืองแก่นักเรียนนายเรืออากาศจากบรรดาคณาจารย์ที่ส่วนใหญ่เป็นทหารอากาศ รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องเป็นไปตามกำหนดของทางราชการโดยมีผู้บังคับบัญชาระดับต่างๆ คอยกำกับดูแล บทบาทและกรอบความคิดมักจะมีรูปแบบที่ไปในทางเดียวกัน แม้สถาบันการศึกษาจะเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญในกระบวนการอบรมกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมืองให้แก่นักเรียนนายเรืออากาศ บุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์ก็ต้องอยู่ภายใต้กฎ ระเบียบ และวินัยทหารเช่นเดียวกันอย่างไม่มีข้อยกเว้น

1.2.8 สถาบันในกระบวนการอบรมกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมือง

นักวิชาการทางรัฐศาสตร์หลายสำนักได้มีการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาระบบประชาธิปไตยไทย โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนาพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นจะมีลักษณะไม่แตกต่างกันนัก เช่น ปัญหาด้านโครงสร้างและสถาบันการเมืองสมัยใหม่ที่รับมาไม่สามารถทำงานได้ตามที่กำหนด สาเหตุมีทั้งเนื่องจากความไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นทำให้ระบบการเมืองไร้เสถียรภาพ ขาดความต่อเนื่อง รัฐสภาอ่อนแอ พรรคการเมืองไม่พัฒนา มีการใช้ความรุนแรงและวิธีนอกกฎเกณฑ์ของระบอบประชาธิปไตย ทหารเข้าแทรกแซงทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือการเมืองเองก็เข้าแทรกแซงระบบราชการประจำให้ปั่นป่วนวุ่นวาย โลกกำลังก้าวเข้าสู่คริสต์ศตวรรษที่ 21 ย่อมมีนัยทางวัฒนธรรมซึ่งรวมถึงเศรษฐกิจและการเมืองไว้ด้วย โดยปกติแล้วจะมีการแยกวัฒนธรรมออก

จากเศรษฐกิจและการเมือง แต่ในที่นี้เราถือว่าเศรษฐกิจและการเมืองเป็นส่วนย่อยของวัฒนธรรม ซึ่งระบบความคิด-ความเชื่อของมนุษย์เป็นแก่นแกนหลักที่นำไปสู่การก่อเกิดแนวคิด-วิธีการ-กระบวนการอยู่ร่วมกันทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการประกอบอาชีพ หรือด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในชุมชน สังคม ตลอดจนวิถีความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับอำนาจการปกครองและระหว่างชุมชนการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของมวลชนและสร้างกระบวนการกล่อมเกลாதทางการเมือง (Political Socialization) ให้กับผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้เข้าใจถึงสาระสำคัญของระบอบประชาธิปไตยเป็นส่วนที่ต้องส่งเสริม และต้องเลิกการรัฐประหาร (เสนีย์ คำสุข 2546: 112)

สถาบันในการหล่อหลอมบุคลากรของประเทศและของสังคม คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ สื่อมวลชนและสถาบันการเมือง ต่างมีความใกล้ชิดกับมนุษย์ในสังคมระดับต่างๆ อย่างมากซึ่งสามารถใช้เป็นสื่อให้มีการเรียนรู้ทางการเมืองตามลำดับ วุฒิมิภาวะ เหตุผลนี้ทุกคนคงจะไม่คัดค้านว่าการปูพื้นฐานให้กับประชาชนตั้งแต่สถาบันครอบครัว จนออกไปสู่สิ่งแวดล้อมภายนอกนั้นเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างประชาชนคุณภาพในทุกด้าน คือสถาบันครอบครัวนับว่าเป็นโรงเรียนแห่งแรกในชีวิตของคนเราที่จะส่งทอดวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ทศนคติและความเป็นประชาธิปไตยในสังคมที่เด็กจะได้เรียนรู้จากพ่อแม่ พี่น้องญาติสนิท ครอบครัว หรือบ้านเป็นสังคมเล็กๆ ก่อนก้าวเข้าสู่สถาบันการศึกษาที่มีครูและเพื่อนๆ ที่อาจมาจากสังคมที่ต่างกันออกไปเป็นผู้ขยายผลการเรียนรู้ด้านการเมืองและสังคมที่ค่อยๆ กว้างขึ้น เมื่อสำเร็จการศึกษาแต่ละชั้น กลุ่มเพื่อนเริ่มเข้ามามีบทบาทในชีวิตที่ต้องอยู่นอกบ้านมากขึ้น กลุ่มเพื่อนในสถาบันการศึกษาเป็นกลุ่มที่ยังไม่มีผลประโยชน์นัก พอก้าวเข้าสู่กลุ่มอาชีพจะเป็นกลุ่มที่มีผลประโยชน์ชัดเจน ผลักดันให้คนเราต้องการการยอมรับสูงมากจนกระทั่งมีการเลียนแบบผู้มีชื่อเสียงและการเอาอย่างเพื่อสร้างภาพความเป็น พวกเดียวกัน (In-Group) ขณะที่สถาบันสื่อมวลชนและการเมืองนั้นจะเป็นตัวกลางสร้างความเข้มข้นของสถานการณ์ต่างๆ ด้านให้เกิดการแพร่กระจายออกไปอย่างรวดเร็วและมีอิทธิพลกับชีวิตและพฤติกรรมของคนเราในทุกสถาบันที่กล่าวมา

การที่บุคคลจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องใดๆ ก็ตามจะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่สถาบันในการกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมืองจัดสรรให้ เนื่องจากแต่ละสังคมมีเอกลักษณ์เฉพาะตนซึ่งสังคมมีวิธีการที่จะทำให้สมาชิกใหม่เรียนรู้ถึงแบบแผนของการประพฤติปฏิบัติ เรียนรู้การที่จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่เป็นกระบวนการที่สังคมเตรียมให้สมาชิกได้เรียนรู้แบบแผน ความประพฤติ ความเชื่อ ตลอดจน

บรรทัดฐาน ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เหล่านี้แล้ว ย่อมสามารถนำสิ่งที่เรารู้มาปรับตนเองให้เข้ากับรูปแบบอันเป็นที่ยอมรับของสังคมได้ ในทำนองเดียวกันนี้ระบบการเมืองเองก็มีวิธีการที่จะทำให้บุคคลมีทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ ตลอดจนมีพฤติกรรมทางการเมืองในลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน โดยผ่านการเรียนรู้ทางการเมือง ซึ่ง เดวิด อีสตัน และ แจ็ค เดนนิส (David Easton And Jack Dennis) ได้ให้ความหมายการอบรมกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมือง ว่าหมายถึงกระบวนการที่ระบบการเมืองส่งผ่านความรู้พื้นฐานทางการเมืองต่างๆ (Political Orientation) และรูปแบบพฤติกรรมของบุคคลโดยการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง และตั้งแต่เกิดจนตายโดยต่อเนื่องไม่ขาดตอน จะส่งผลก่อให้เกิดความรู้ ทัศนคติ บรรทัดฐาน ค่านิยม ก่อให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมือง นอกจากนี้เจมส์ โคลแมน (James S. Coleman) อธิบายว่า การกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมือง หมายถึงกระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งทัศนคติต่อระบบการเมือง ต่อ บทบาทของคนในระบบการเมืองรวมถึงการมีความรู้ การมีความรู้สึก และการมีสำนึกในความสามารถในทางการเมืองของตน (James S. Coleman (Ed.) 1968: 18)

ปัจจัยที่เป็นตัวแปรพฤติกรรมของมนุษย์สรรสร้างให้เกิด ทัศนคติ ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ความรู้สึก ตลอดจนค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ระบบการเมือง ที่บุคคลได้มาตั้งแต่เด็กตลอดจนตอนโตเป็นผู้ใหญ่ดังที่ได้กล่าวมานั้น คือ

1) ครอบครัว

ครอบครัวเป็นองค์ประกอบที่เล็กที่สุดแต่มีอิทธิพลสูงสุดในการปลูกฝังการเรียนรู้ทางสังคม และการเมืองที่สำคัญ เป็นแหล่งที่วัฒนธรรมทางการเมือง ได้แก่ ทัศนคติ ความเชื่อ ตลอดจนค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง เป็นสถาบันแรกที่อบรมสั่งสอนให้คนเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม รู้จักมารยาทสังคมที่ดี มีการแสดงออกทางสิทธิและหน้าที่ต่อสังคมอย่างมีขอบเขตอันควร เช่น การไม่ทำลายของสาธารณะประโยชน์ที่ทางราชการจัดบริการไว้ให้ การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์สุขเฉพาะตน ความมีน้ำใจช่วยเหลือกันในสังคม ไม่แสวงหาประโยชน์จากการใช้ที่สาธารณะเพื่อกิจกรรมส่วนตัวและพรรคพวก การไม่เข้าข้างคนทำความผิดเพราะเป็นญาติหรือเพื่อนพ้องกัน การไม่ยอมรับธรรมเนียมเงินสินบนทุกกรณี รวมทั้งพฤติกรรมกลุ่มผู้มีอิทธิพลต่างๆ ฯลฯ การที่ครอบครัวได้รับการยอมรับว่าเป็นสถาบัน หรือองค์การที่มีความสำคัญในการกล่อมเกล่าและให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่เด็กก็เพราะนับตั้งแต่ เด็กลืมตาขึ้นมาดูโลกก็จะอยู่ในสภาพแวดล้อมของครอบครัวที่มี พ่อแม่ และพี่น้อง ชีวิตส่วนใหญ่จะอยู่ในครอบครัว มีโอกาสติดต่อกับบุคคลอื่นน้อย ดังนั้น แบบแผน

ของการคิด การกระทำของเด็กจะได้รับจากครอบครัวและบุคคลใกล้ชิดเป็นลำดับแรก (Jarol B. Manheim 1975: 53 – 54)

2) สถาบันการศึกษา

ปรัชญาทางการเมืองของเพลโตในเรื่องอุดมรัฐ (Republic) มีแนวคิดทางการเมืองที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าอันยิ่งใหญ่ในด้านการเห็นความสำคัญของการศึกษาซึ่งเพลโตถือว่าเป็นความรับผิดชอบของรัฐที่จะส่งเสริมการศึกษาของประชาชน เพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนมีพื้นฐานความรู้เพื่อแสวงหาชีวิตที่ดีต่อไป ส่วนอริสโตเติลเชื่อว่านครรัฐเป็นภาวะสูงสุดแห่งการวิวัฒนาการของสังคมมนุษย์...เมื่อบุคคลสร้างนครรัฐขึ้นมาจะมีการพัฒนาสถาบันหลักทางลัทธิ ศาสนาและการศึกษาเพื่ออบรมสมาชิกในรัฐให้มีความเจริญทางสติปัญญาและจิตวิญญาณ (สมบัติ อารวงค์ 2545: 64 - 78) การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาคู่จะขาดเนื้อหาสาระที่เรียกว่าองค์ความรู้ใหม่ที่สดใสดงามนำมาใช้ในการเรียนการสอนในระดับพื้นฐานคือ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่แท้จริง เป็นการท่องจำของเก่าเพื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัย ในโลกแห่งความเป็นจริงการรับฟังข่าวสารบ้านเมืองจากหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ และ อินเทอร์เน็ตจะเป็นความจริงที่มีชีวิตชีวามากกว่า ผู้สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาต่างสอนรัฐศาสตร์อย่างแกงๆ...(ธีรภัทร เสรีรังสรรค์ 2546: 2)

สังคมโลกได้เปลี่ยนแปลงจากสภาพที่เคยเป็นอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 20 ทั้งนี้สาเหตุสำคัญเกิดจากพัฒนาการทางเทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์โทรคมนาคมและระบบสารสนเทศ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อคุณภาพของกำลังพล จนต้องมีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อสร้างคนรุ่นใหม่ ให้เหมาะกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป (ปรัชญา เวสารัชช 2546: 17) ดังนั้น สถาบันการศึกษาจึงเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญในการสร้างคุณภาพให้แก่ประชาชาติ

(1) โรงเรียน เป็นสถาบันหรือตัวแทนที่มีบทบาทที่สำคัญในการอบรมกล่อมเกลา และการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียน ซึ่งจะเกิดขึ้นในชั้นเรียนโดยผ่าน

ก. หลักสูตร เป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการกล่อมเกลา และการเรียนรู้ทางการเมืองกับนักเรียน โดยเฉพาะหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา และหลักสูตรหน้าที่พลเมืองเพราะส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนักเรียนให้มีคุณสมบัติเป็นพลเมืองดีของชาติ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาและวิจัยของ วิลเลียม แทมเบอร์ริโน (William Taburri) ได้ พบว่าหลักสูตรดังกล่าวโดยเฉพาะวิชาหน้าที่พลเมือง มุ่งให้เด็กเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ไม่บรรลุลผลเท่าที่ควรนั้น น่าจะสืบเนื่องมาจากที่ผ่านมา โรงเรียนส่วนใหญ่เวลาสอนมุ่งให้เด็กเรียนรู้ในเรื่อง

ของทฤษฎีมากเกินไป ไม่มีการฝึกปฏิบัติซึ่งในทัศนะของเขาเห็นว่า การสอนให้เป็นพลเมืองดีน่าจะต้องมีการปฏิบัติ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเห็นว่าโรงเรียนควรให้เด็กออกไปสัมผัสกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน ให้ไปเห็นไปรับรู้เมื่อเด็กจบจากโรงเรียนออกไปจะได้มีคุณภาพการเป็นพลเมืองดีตามที่ชุมชนต้องการ

ข. *กิจกรรมเกี่ยวกับพิธีการในชั้นเรียน* (Classroom Ritual Life) เอ็ดวิน ดี ลอว์สัน (Edwin D. Lawson) ได้พบว่าการกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็ก นอกจากจะผ่านโดยหลักสูตรแล้ว เด็กอาจจะเรียนรู้ทางการเมืองจากกิจกรรมที่เกี่ยวกับพิธีการในชั้นเรียนได้ เช่น การเคารพธงชาติ การร้องเพลงชาติ เป็นต้น ซึ่งลักษณะต่างๆ เหล่านี้มีส่วนปลูกฝังความรู้สึกรักชาติให้เกิดขึ้นภายในตัวเด็ก

(2) *ครู* (Teacher) เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อจากการกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็ก เพราะประการหนึ่งสำหรับเด็กแล้ว ครูคือสัญลักษณ์ของอำนาจหน้าที่ที่เด็กส่วนใหญ่จะต้องมาเกี่ยวข้อง ทำให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับอิทธิพลทางการเมืองในรูปของตัวบุคคลที่ใช้อำนาจครั้งแรกเมื่ออาจจะยังไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ทางการเมือง อำนาจทางการเมืองอย่างสมบูรณ์เท่าใดนัก ประการที่สอง ครูในฐานะผู้สอนมีวิธีการถ่ายทอดที่ดี นอกจากจะทำให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองที่ถูกต้องแล้ว ยังทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นอีกด้วย ประการที่สาม ความรู้ความสามารถของครูผู้สอน ถ้าครูมีความสามารถในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีการพยายามปรับปรุงตนเองให้ทันต่อเหตุการณ์ ตลอดจนมีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เป็นที่ยอมรับว่าครูผู้สอนที่มีคุณลักษณะดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็ก

(3) *สถาบันอุดมศึกษา* อันได้แก่ วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ที่เป็นสถาบันหรือตัวแทนการให้การกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญของนิสิตนักศึกษา โดยทั่วไป มักเป็นแหล่งที่เปลี่ยนแปลงลักษณะที่นิ่งเฉยทางการเมือง การไม่แสดงออกทางการเมือง ความไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองให้มีความสนใจอยากแสดงออกทางการเมือง เพราะมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะในโลกตะวันตก มิได้ต้องการให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันส่งเสริมวิชาชีพแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องการที่จะให้เป็นแหล่งสร้างสติปัญญา ความนึกคิด ตลอดจนความเข้าใจในสิ่งแวดล้อม มีการกระตุ้นให้นักศึกษาสนใจเรื่องเสรีภาพทางวิชาการ สนใจเข้าใจปัญหาต่างๆ ของมนุษย์ ของสังคมอย่างผู้มีปัญญา นอกจากนี้ยังต้องการให้มีการนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ ขณะเดียวกันก็พยายามเริ่มปลูกฝังแบบฉบับที่ดีแก่พลเมือง (จุมพล หนิมพานิช 2528: 227)

3) กลุ่มเพื่อน (Peer Group)

กลุ่มเพื่อนเป็นกลุ่มปฐมภูมิประกอบไปด้วยบุคคลที่มีอายุและฐานะทางสังคมทัดเทียมกัน โดยทั่วไปมีความสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางสังคม และการปรับตัวของบุคคลในสังคม โดยเฉพาะสังคมสมัยใหม่ที่มีการพัฒนา เช่น ในสังคมเมืองใหญ่ๆ ที่คนทั่วไปโดยเฉพาะเยาวชนให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนมากกว่าครอบครัว เพื่อนจึงมีอิทธิพลทางความคิดและพฤติกรรมของคนเมืองใหญ่มาก ในทางบวกกลุ่มเพื่อนมีส่วนช่วยครอบครัวในการเรียนรู้ทางสังคม และมักจะเข้ามาทำหน้าที่แทนพ่อแม่ในการเรียนรู้ทางสังคม ในกรณีของการให้การเรียนรู้ทางการเมืองกลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลในเรื่องนี้อยู่ไม่น้อยในแง่ของการต่อสู้ตามความเชื่อของกลุ่มดังกล่าวเปรียบเทียบเปรยที่ว่า "เพื่อนว่าอะไรก็ว่าตามกัน" ในประเด็นนี้หลักการหรือเหตุผลใช้ไม่ได้ ถ้ากลุ่มนี้มีความเชื่อทางสังคมและการเมืองไปในทางที่ดีก็จะนำพาสมาชิกในกลุ่มไปในทางที่สนับสนุนการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยด้วย

4) กลุ่มอาชีพ (Occupation or Professional Groups)

มีความสำคัญในการเรียนรู้ทางสังคม และทางการเมืองแก่บุคคล ในกรณีของการให้การเรียนรู้ทางสังคม เมื่อบุคคลได้รับการเตรียมพร้อมที่จะประกอบอาชีพของตนเอง จะพบว่าในแต่ละกลุ่มอาชีพจะมีวิธีการของตน ซึ่งอาจไม่เข้ากับกลุ่มอาชีพอื่น เช่น กลุ่มอาชีพทหาร จะมีระเบียบวิธีการที่แตกต่างไปจากกลุ่มพวกมีอาชีพแพทย์ ซึ่งในกรณีดังกล่าวทำให้บุคคลที่จะประกอบอาชีพทหารจะต้องเรียนรู้และรับรู้ระเบียบวิธีการทางทหาร หากประสงค์จะยึดอาชีพนี้ โดยที่กลุ่มจะช่วยให้ได้การเรียนรู้ระเบียบวิธีการทางสังคมให้กับผู้ที่เข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ในการเรียนรู้ทางการเมืองก็เช่นเดียวกันกลุ่มบางกลุ่ม เช่น กลุ่มชาวนา กลุ่มเกษตรกร เป็นต้น นอกจากจะช่วยให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ทางสังคม ในเรื่องระเบียบวิธีการของกลุ่ม การอยู่ร่วมกันควรให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันแล้ว ในบางกรณียังได้ช่วยสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้หรือมีทรรศนะในทางการเมืองอีกด้วย เพราะในการที่กลุ่มดังกล่าวจะได้มาซึ่งความต้องการ หรือผลประโยชน์จะต้องมีการเคลื่อนไหวชุมนุมประท้วง ในกรณีดังกล่าวสมาชิกของกลุ่มจะมีการเรียนรู้ทางการเมืองในการใช้อำนาจต่อรองกับนายจ้าง กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือแม้กระทั่งรัฐบาล จึงเห็นได้ว่ากลุ่มอาชีพมีส่วนช่วยให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ทางการเมือง

5) สื่อมวลชน (Mass Media)

สื่อมวลชน หมายถึง สื่อ หรือช่องทางของการสื่อสารมวลชนซึ่งได้แก่หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ตเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เสนอข่าวสาร เสนอบริการการศึกษาและหน้าที่ทางด้านการบันเทิง ซึ่งในการเสนอข่าวสาร

และเสนอความเห็นมีผลต่อพรรคคณะความโน้มเอียงทางการเมืองของบุคคล เพราะข่าวที่เสนอทุกวัน ส่วนหนึ่งเป็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหตุการณ์ทางการเมืองที่สื่อมวลชนได้ถ่ายทอดจากรัฐบาลมาสู่ประชาชน คุณภาพของข้อมูลขึ้นอยู่กับแง่มุมการนำเสนอ สื่อมวลชนที่มีจริยธรรมจะเลือกสาระที่ให้ประโยชน์ จุดสำคัญ คือ คนและทัศนคติของคนที่ทำหน้าที่ใช้สื่อมวลชนถ่ายทอดเหตุการณ์การบ้านการเมืองสู่สาธารณะชนอย่างมีความรับผิดชอบและสร้างสรรค์

สังคมข่าวสารเช่นปัจจุบันสื่อมวลชนมีบทบาทมากขึ้นกว่าเดิม แต่การนำเสนอที่รวดเร็วและบ่อยครั้งจนขาดสาระสำคัญ ไม่สามารถหาข้อเท็จจริงมาเสนอได้ทัน หรือส่วนมากเสนอข่าวที่พยายามกระทบความรู้สึกเพื่อผลทางธุรกิจ การท่วมท้นไหลบ่าของข่าวสารทำให้ประชาชนไม่มีเวลาไตร่ตรอง ประชาชนที่ความรู้้น้อยอาจจะเชื่อตาม คนที่พอจะรู้อาจจะรีบด่วนสรุปและตัดสินพิพากษาความผิดเอาเองทำให้กระทบต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และส่งผลถึงความมั่นคงแห่งชาติด้วย

6) สถาบันทางการเมือง (Political Institution)

สถาบันทางการเมือง ได้แก่ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ นอกจากทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนประชาชน เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์การรัฐบาล สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในประเทศแล้ว ยังมีส่วนในการทำหน้าที่การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนอีกวิธีการที่สถาบันทางการเมืองเหล่านี้โดยเฉพาะพรรคการเมืองให้การเรียนรู้ทางการเมืองมักจะดำเนินการผ่านการให้ข่าวทางสื่อมวลชน การประชุมปรึกษาหารือ การติดต่อเป็นส่วนตัว รวมทั้งการดำเนินงานของพรรคในท้องถิ่น ซึ่งหากทำกันอย่างกระตือรือร้น จะมีส่วนทำให้ประชาชนเกิดความสนใจทางการเมืองขึ้นได้ (จุมพล หนิมพานิช 2528: 278 – 280)

สถาบันการเมืองที่มีการดำเนินกิจกรรมอย่างโปร่งใสมุ่งสู่ผลประโยชน์ของประชาชนโดยแท้จริง แก้ปัญหาสังคมด้วยความจริงจังและเข้าถึงปัญหาย่อมจะช่วยเสริมสร้างฐานการเมือง คุณภาพให้แก่บ้านเมืองได้อย่างยั่งยืน ระบบการเมืองที่ดีจะเป็นเครื่องกลั่นกรองนักการเมืองที่มีคุณภาพเข้าสู่ระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทำให้การดูแลรักษาผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนเป็นไปอย่างถูกต้อง

1.2.9 ความสำคัญของสถาบันในกระบวนการอบรมกล่อมเกลาและการเรียนรู้ทางการเมือง

“เด็กและเยาวชนดี ก็ทำให้มีผู้ใหญ่ มีพลเมืองดีในอนาคตเพื่อให้มีพลเมืองดีก็ต้องมีครอบครัวที่ดี หมายความว่า จะต้องมีความดีที่สร้างสรรค์ ครอบครัวที่ทำให้เด็ก มีความมั่นใจในอนาคต” (พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ 2545: 125)

ปัญหาด้านสถาบันและกระบวนการทางการเมืองของสังคมไทย

ปัญหาสถาบันทางการเมืองไทยปัจจุบันอ่อนแอและขาดความเป็นสถาบัน ปัญหาประชาชนยังไม่เห็นประโยชน์ของการมีสถาบันทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ปัญหาการขาดอุดมการณ์ของพรรคการเมืองและปัญหาการถ่ายทอดอำนาจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (ประธาน สุวรรณมงคล 2532: 714) โสเครตีส เฟลโตและอริสโตเติล เห็นว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมมีสัญชาตญาณแห่งการรวมกลุ่ม การอยู่รวมกลุ่มของมนุษย์คือกำเนิดของรัฐ เมื่อรัฐเป็นประชาคมของมนุษย์ เป้าหมายของการจัดระเบียบของสังคมก็คือ การมีชีวิตที่มีความสุข และชีวิตที่มีความสุข คือ ชีวิตที่ดี ความรู้เกี่ยวกับความดีเป็นสิ่งที่เรียนรู้กันได้ มนุษย์จะแสวงหาความดีเพื่อสร้างสังคมที่สันติสุข (สมบัติ อารังธวงค์ 2545: 439) ซึ่งการรวมกลุ่มเป็นสังคม ประเทศหรือรัฐประกอบไปด้วยองค์การที่สำคัญในกระบวนการกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมืองในอันที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ในระบบประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) เป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการทางการเมือง กล่าวคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย สังคมใดจะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้วยเหตุนี้สถาบันในกระบวนการกล่อมเกล่าและเรียนรู้ทางการเมืองจึงเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในอันที่จะจัดสรรภูมิความรู้ความเข้าใจถึงความพัฒนาทางการเมืองอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทุกคนในชาติ

ในขณะที่กระแสโลกาภิวัตน์เป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีการขับเคลื่อนโดยเทคโนโลยีและกลไกตลาด เป็นปัจจัยให้เกิดความต้องการด้านการพัฒนามนุษย์ที่ยั่งยืน (Sustainable Human Development–SHD) และประชารัฐ (Governance) มีความสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยที่เน้นการส่งเสริมความสามารถของมนุษย์และประชาสังคมในการทำงานร่วมกัน สร้างผลผลิตร่วมกันย่อมเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยไปในตัวนั่นเอง โลกยุคใหม่ จึงให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนจะได้รับการยอมรับมากขึ้นโดยภาครัฐ และภาคธุรกิจจะโอนอ่อนยอมให้ภาคประชาชนได้เข้ามาเป็นภาคีของการพัฒนาอย่างเต็มตัว การท้าทายในต้นศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญ ได้แก่ การปฏิรูประบบเศรษฐกิจควบคู่ไปกับระบบการเมือง การบริหาร การศึกษา การขจัดและลดความยากจน การส่งเสริมให้มีบูรณาการทางการผลิตทางการเกษตร การสร้างงานที่เพียงพอกับการเติบโตของประชากร การพิทักษ์สิ่งแวดล้อม การลดอัตราการขยายตัวของประชากร เป็นต้น (ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2542: 57 - 59)

แนวคิดและปรัชญาจากอดีตถึงยุคปัจจุบันที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับสถาบันในกระบวนการกล่อมเกล้าและการเรียนรู้ทางการเมืองมีปรากฏอยู่มากมาย ทุกปรัชญาและแนวคิดที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวของประเทศชาตินั้นมีผลมาจากสถาบันที่มีอิทธิพลกับประชาชนในสังคมชาติ ความไม่มีการเรียนรู้ทางการเมืองอย่างถูกต้องเพียงพอ นำมาซึ่งปัญหาด้านการเมืองการปกครองระดับต่างๆ ตลอดจนถึงความสัมพันธ์กับต่างประเทศ กล่าวคือ

- อริสโตเติลกำหนดโครงสร้างของรัฐไว้ว่า รัฐที่ดีจะต้องแสดงถึงชีวิตที่ดี 3 ประการ คือ ความสุขภายนอก (External) ความสุขทางร่างกาย (Physical) และความสุขทางจิตใจ (Spiritual) รัฐที่ดีจะต้องปลูกฝังคุณธรรมในจิตใจของประชาชน (สมบัติ อารมวงศ์ 2545: 83) ซึ่งการปลูกฝังความเชื่อ ทศนคติ วัฒนธรรมหรือคุณธรรมรวมทั้งการกล่อมเกล้าและการเรียนรู้ทางการเมืองนั้นต้องอาศัยสถาบันทางสังคมเป็นหลัก เนื่องจากระบบและระบอบการเมืองการ ปกครองที่เป็นรากเหง้าของการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมเพื่อก่อตัวขึ้นเมื่อไม่กี่พันปีที่ผ่านมา ในแง่นี้อายุขัยของชีวิตทางการเมืองและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจึงน้อยกว่าอายุขัยของอารยธรรมและวัฒนธรรมมากนัก (ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2542: 69) มีนักปราชญ์และนักคิดหลายท่านได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสถาบันในกระบวนการกล่อมเกล้าและการเรียนรู้ทางการเมืองไว้อย่างน่าสนใจเช่น

- ขงจื้อ “เมื่อมีความรักในชีวิตสมรส ครอบครัวก็มีความปรองดองกลมเกลียว เมื่อมีความปรองดองกลมเกลียวกันดีในครอบครัวก็เกิดความพึงพอใจในชุมชน เมื่อมีความพึงพอใจในชุมชน ชาติก็มีความมั่งคั่งรุ่งเรือง เมื่อมีความมั่งคั่งรุ่งเรืองโลกก็อยู่ได้อย่างสันติ” (สายสุรี จุติกุล 2539: 135)

- ศ.ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์ “เราพูดถึงหมู่บ้านโลก โลกไม่ได้เป็นโลกอันกว้างใหญ่อีกต่อไป...ในช่วงอีก 20 ปีข้างหน้าสำหรับประเทศไทยในหมู่บ้านโลกนั้น คือว่าเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ไหลทะลักเข้ามาอย่างรวดเร็วและประเทศไทยเป็นสังคมเปิดจะคงยังรักษาสถาบันเดิมต่างๆ ของสังคมได้หรือไม่” (ยงยุทธ ยุทธวงศ์ 2539: 171)

- สุชา จุลเพชร “สังคมย่อยที่สำคัญของสังคมอารยะมีอยู่ 3 ชนิด คือ ครอบครัว กลุ่มอาชีพและวิชาชีพ องค์กรสาธารณชน สังคมย่อยเหล่านี้มีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันตามปัจจัยการรวมตัวกันเป็นสังคมย่อยชนิดนั้น” (สุชา จุลเพชร, 2542, 61)

- ชัยอนันต์ สมุทวณิช “ในโลกปัจจุบัน วิถีชีวิตของคนไทยเป็นวิถีชีวิตที่แยกส่วนมากขึ้นเรื่อยๆ แทนที่จะเป็นองค์รวม วัฒนธรรมนานาชาติทำให้เกิดการแยกส่วนวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจของคนกลุ่มหนึ่ง แต่มีผลทำให้ชีวิตด้านการบริโภคเหมือนกัน ทางด้านการแต่งกาย

การฟังเพลง ภาพยนตร์ หนังสือแมกกาซีนแบบ Cosmopolitan, Ellite, Cleo... ตลอดจน ดิฉันแพรว พลอยแกมเพชร นะคะ ผู้หญิง... สิ่งเหล่านี้เกิดจากทุนวัฒนธรรมที่อาศัยเครือข่ายสื่อสารคมนาคมสมัยใหม่เป็นตัวผลักดันขยายอิทธิพล" (ชัยนันต์ สมุททวาณิช 2541: 183)

ด้วยหลักการและเหตุผลที่ได้กล่าวมานี้สะท้อนให้เห็นถึงหัวใจของระบบในการบริหารจัดการประเทศโดยรวมไม่ว่าใครจะตั้งชื่อเรียกว่าอย่างไรหรือใช้ภาษาใด รากเหง้าของพฤติกรรม ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม ธรรมเนียม วัฒนธรรมและประเพณีล้วนมีจุดเริ่มต้นมาจากจุดเดียวกัน คือ สถาบันครอบครัวอันยิ่งใหญ่ที่เป็นทั้งแหล่งผลิตจำนวนทรัพยากรมนุษย์ให้กับชุมชนและสังคม ขณะเดียวกันก็เป็นโรงเรียนแห่งแรกในชีวิตของคน ก่อนที่จะเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ สื่อมวลชนและสถาบันการเมือง

"ถ้าเราสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับการศึกษา และชีวิตของคนที่มีมาก ๆ ขึ้น ให้กลับมาเหมือนอย่างเดิมเหมือนของเก่าโบราณของเรา คือ ให้รู้สึกว่าจะโรงเรียนก็คือวัด วัดก็คือโรงเรียน ก็จะทำให้บ้านเมืองมีอนุชนที่มีความสามารถในทางวิชาการ และมีจิตใจเป็นพลเมืองดี จะได้ช่วยให้ส่วนรวมสามารถดำเนินต่อไป" (พระบรมราชาวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ 2545: 126)

นักรัฐศาสตร์และนักวิชาการไทยต่างมีความเห็นว่ายบายต่างๆ ของประเทศไทยนั้นให้ความสนใจในการปรับตัวให้ทันกับโลกภายนอกมากกว่าการมุ่งพิจารณาคนในสถาบันสำคัญในกระบวนการกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมือง การตื่นตัวเรื่องประชาธิปไตยทำให้ประเทศไทยต้องเน้นนโยบายการเข้าร่วมกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด แนวโน้มของอิทธิพลโลกและการเปิดออกของข้อมูลทางด่วนข่าวสารรวมถึงการวิ่งไล่กระแสโลกาภิวัตน์อย่างไม่เหน็ดเหนื่อย ความพร้อมของคนในประเทศจะส่งผลกระทบต่อประชาชนไทยระดับสูงและกลายเป็นปัญหาสังคมที่รุนแรงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การเมือง ครอบครัว สิ่งแวดล้อม การศึกษา และอื่นๆ อีกมากมาย

1.2.10 ลักษณะการเรียนรู้ทางการเมือง

1) **ขั้นความสามารถในการกำหนดระบุและความผูกพันทางความรู้สึก** กับสัญลักษณ์ทางการเมืองและชุมชนทางการเมือง (Basic Identification and Emotional Ties) เป็นความรู้สึกผูกพันกับชาติและชุมชนทางการเมืองในลักษณะของความจงรักภักดีและความเชื่อฟังต่ออำนาจทางการเมือง ต่อมาจะพัฒนาเป็นความผูกติด (Attachment) กับสัญลักษณ์ทางการเมืองที่สำคัญๆ ความโน้มเอียงในลักษณะนี้ยังมีความคลุมเครือและเป็นความรู้สึกทางอารมณ์มากกว่าที่จะเป็นความโน้มเอียงอันเกิดจากความรู้ความเข้าใจและการใช้เหตุผล

ลักษณะดังกล่าวมานี้ นับเป็นการเรียนรู้ทางการเมืองเบื้องต้นของเด็ก ในขั้นนี้เด็กเรียนรู้ที่จะแบ่งแยกคนออกเป็นกลุ่มต่างๆ ตามภาษาเชื้อชาติชนชั้นทางสังคม จะสามารถระบุได้ว่าตนสังกัดอยู่ในกลุ่มใดและจะสามารถกำหนดพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อบุคคลต่างๆ ตามกลุ่มหรือประเภทที่บุคคลนั้นสังกัดอยู่

2) *ขั้นเกิดความโน้มเอียง (Orientations)* เป็นขั้นที่เกิดความเข้าใจมากขึ้นว่าชาติคืออะไร ชุมชนทางการเมืองคืออะไร และรู้ว่าจะสามารถคาดหวังอะไรจากระบบการเมืองได้บ้าง บุคคลจะสามารถพัฒนาความสามารถในการกำหนดระบุและความผูกพันในขั้นต้น โดยมีการรับรู้เรื่องราวข่าวสารและสร้างความรอบรู้เกี่ยวกับระบบการเมืองมากขึ้น บุคคลจะได้เรียนรู้และทำความเข้าใจโครงสร้างต่างๆ ของระบบการเมืองว่าเป็นอย่างไร และเขาจะสามารถมีบทบาทอยู่ในส่วนใด การผูกติดกับพรรคการเมืองหรือกลุ่มต่างๆ จะเป็นเพราะเกิดความเชื่อในอุดมการณ์หรือนโยบายมากกว่าที่จะเป็นเพียงความรู้สึกชอบใจตัวบุคคลหรือสัญลักษณ์เพียงผิวเผินเท่านั้น กล่าวคือเป็นขั้นที่บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในแวดวงที่กว้างขวางขึ้น

3) *ขั้นเกิดทัศนคติและความนึกคิดที่เฉพาะเจาะจงและชัดเจนต่อบุคลิกภาพทางการเมือง ต่อกิจกรรมทางการเมือง และต่อนโยบายทางการเมืองต่างๆ*

อัลมอนต์ และ เพาเวลล์ ถือว่า การอบรมกล่อมเกลາทางการเมืองของสังคมหรือการเรียนรู้ทางการเมืองเป็นกระบวนการนำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดแบบแผนทัศนคติและความรู้สึกของบุคคลต่อการเมืองเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลทั้งนี้ครอบคลุมไปถึงความรู้ทางการเมือง ความรู้สึกเกี่ยวกับสถาบันทางการเมืองตลอดจนความรู้สึกพึงพอใจในสถาบันหรือระบบการเมืองของบุคคลด้วย ในทำนองเดียวกันในการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองจากการศึกษาเปรียบเทียบ 5 ประเทศ โดยเน้นถึงทัศนคติและความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและสิ่งแวดล้อมของระบบการเมืองตลอดจนทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของตนเองในระบบการเมืองนั้น ซึ่งอัลมอนต์และเพาเวลล์ได้จำแนกประเภททัศนคติและความโน้มเอียงเช่นนี้ออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ (พรศักดิ์ ผ่องแผ้วและสายทิพย์ สุคติพันธุ์ 2526 : 25 - 28)

(1) *ความโน้มเอียงเชิงความรู้ (Cognitive Orientations)* ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับวัตถุทางการเมือง (Political Objects) และความเชื่อทางการเมือง ความรู้และความเชื่อดังกล่าวนี้ไม่ได้เป็นเรื่องความผิดหรือถูก แต่เกี่ยวกับปริมาณของความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งต่างๆ ในโลกการเมืองว่ามีมากน้อยเพียงใด

(2) *ความโน้มเอียงเชิงความรู้สึก* (Affective Orientations) ได้แก่ ความรู้สึกต่างๆ ของบุคคลที่มีต่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง (Political Objects) หรือองค์การทางการเมืองทั้งหลายเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับความรู้สึกผูกพันตลอดจนการยอมรับหรือไม่ยอมรับในวัตถุประสงค์หรือองค์การทางการเมืองเหล่านั้น

(3) *ความโน้มเอียงเชิงประเมินค่า* (Evaluative Orientations) ได้แก่ ความคิดเห็นในเชิงประเมินค่าต่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง (Political Objects) ซึ่งมักจะเป็นการนำเอาค่านิยมมาเป็นเครื่องวัดหรือประเมินค่าสิ่งต่างๆ ในโลกการเมืองและเหตุการณ์ทางการเมืองต่างๆ

1.3 วัฒนธรรมทางการเมือง

การศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของคนในสังคมใด หากจะให้ได้ภาพที่ชัดเจนและเที่ยงตรงจะต้องอาศัยรากฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของคนในสังคมนั้นเป็นเกณฑ์ (สมบัติ อารังธวังศ์ 2545: 295) เกเบรียล อัลมอนด์ และ ชิดนีย์ เวอบา เสนอว่า "การพัฒนาารูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นมีเพียงสถาบันประชาธิปไตยที่เป็นทางการ การให้สิทธิในการเลือกตั้ง การมีพรรคการเมือง มีฝ่ายนิติบัญญัติที่มาจาก การเลือกตั้ง ฯลฯ เท่านั้นยังไม่พอ การปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นจะต้องมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับระบบการเมืองนั้นด้วย" (พรศักดิ์ ผ่องแผ้วและสายทิพย์ สุกดีพันธุ์ 2526: 2)

1.3.1 ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง

ระบบการเมืองมิได้เป็นเพียงผลผลิตของสิ่งที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญหรือคำสั่งของผู้ปกครองแต่ยังหมายถึงสิ่งที่อยู่ลึกลงไปกว่านั้นคือ วัฒนธรรมจารีตประเพณี และความรู้สึกนึกคิดที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองของตนในสังคมนั้นๆ อัลมอนด์ (Gabriel A. Almond) เรียกว่า วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) โดยเขาได้อธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นความรู้สึกหรือการอบรมที่คนแต่ละคนได้รับ ทำให้การกระทำของคนแต่ละคนนั้นมีความหมาย ฉะนั้นการจะศึกษาระบบการเมืองและกิจกรรมทางการเมืองให้แจ่มชัดและใกล้เคียงความจริง สามารถทำให้เข้าใจถึง "ระบบทั้งหมด" ได้นั้นจะต้องอาศัยการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมือง จึงจะทำให้เราเข้าใจวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมการเมืองได้

ในการศึกษาเกี่ยวกับระบบการเมืองของประเทศต่างๆ อัลมอนด์ ได้พยายามที่จะชี้ให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ของโครงสร้างทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองว่าเป็นสิ่งสำคัญและเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน โดยเขามีความเห็นว่ารระบบการเมืองนั้นดำเนินอยู่ภายในขอบเขตของวัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละสังคม เพราะฉะนั้นการสร้างแบบแผนที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเข้าใจในกิจกรรมทางการเมือง จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ในการเข้าใจรูปแบบ

ทางการเมืองของสังคมหนึ่งๆ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนากระบวนการทางการเมืองการปกครองให้บรรลุเป้าหมายของสังคมนั้นได้นักรัฐศาสตร์ได้ให้คำนิยามของคำว่าวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ต่างๆ กันดังนี้คือ

- กมล สมวิเชียร (2526) ได้ให้ความหมายของคำว่าวัฒนธรรมทางการเมืองว่าเป็นความเชื่อ ความรู้ หรือความรู้สึกทางการเมืองของกลุ่มชนที่มีลักษณะเป็นแบบแผนอย่างเดี่ยวหรือคล้ายคลึงกัน

- Pye (1966: 37 - 38) อธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมือง คือ แบบแผนของทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก ซึ่งก่อให้เกิดระเบียบและความหมายต่อกระบวนการทางการเมือง ทั้งยังช่วยวางรากฐานและข้อบังคับซึ่งช่วยควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในระบบการเมือง วัฒนธรรมจึงเป็นที่รวมทั้งความคิดทางการเมืองและบรรทัดฐานทางการเมืองต่างๆ และเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงการรวมตัวของมิติทางการเมืองด้านจิตวิทยาและความคิดทางการเมือง

- Dahl (1966: 352 - 355) อธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นปัจจัยในการอธิบายแบบแผนต่างๆ อันแตกต่างกันของความขัดแย้งทางการเมือง ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองที่เด่นๆ ได้แก่ ความรู้สึก หรือการกลมกลืนเกลียดชังของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง

- Manheim (1975: 30) อธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมืองหมายถึงแบบแผนของความเชื่อและทัศนคติร่วมกันของบุคคลในสังคมเกี่ยวกับเป้าหมายทางการเมืองอย่างเดียวกัน ซึ่งปรากฏอยู่ในระบบการเมืองต่างๆ เป้าหมายที่ว่า หมายถึง การมีผลประโยชน์ร่วมกันขั้นมูลฐานและการประเมินค่าที่เหมือนกัน ตลอดจนการเห็นพ้องต้องกันจากการได้รับประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์อย่างเดียวกัน

1.3.2 รูปแบบของวัฒนธรรมทางการเมือง

1) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบเฉยนิ่งหรือแบบคับแคบ (Parochial Political Culture) มีลักษณะที่ไม่สนใจรับรู้เรื่องราวใดๆ เกี่ยวกับการเมืองหรือบทบาทของตนเองในระบบ และยังไม่คาดหวังอะไรจากระบบการเมืองอีกด้วย

2) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบยอมรับหรือแบบไพร่ฟ้า (Subject Political Culture) มีลักษณะที่รับรู้ว่าการเมืองเป็นอย่างไร มีอำนาจหน้าที่อย่างไร ระบบการเมืองทำอะไรได้บ้าง แต่ไม่สนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ไม่สนใจหรือไม่รู้ถึงบทบาทของตนเองในการเข้าไปมีส่วนร่วม

3) *วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม* (Participant Political Culture) มีลักษณะที่มีความกระตือรือร้นสนใจ รับผิดชอบต่อเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของระบบการเมือง รู้ถึงบทบาทของตนเองและสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม รู้ว่าเมื่อใดตนเองจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และรับรู้หรือสนใจในผลที่เกิดจากการตัดสินใจนั้น

ในทุกๆ ประเทศย่อมมีคนที่มีความวัฒนธรรมทางการเมืองทั้งสามแบบนี้ แต่ถ้าประเทศใดมีลักษณะทางวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใดมาก ประเทศนั้นก็จะมีลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนั้น เช่น ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาชนก็จะมีลักษณะที่สำคัญ เช่น มีเหตุผลและเข้าร่วมในทางการเมืองอย่างกระตือรือร้น มีความสำนึกในทางการเมืองมีการตัดสินใจอย่างรอบคอบ

สำหรับประเทศที่มีการปกครองแบบเผด็จการ ประชาชนก็จะมีลักษณะทางบุคลิกภาพที่ชอบใช้อำนาจโดยเฉพาะกับผู้ที่ต่ำกว่า ภูเขาอำนาจและยกย่องผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า มีความคิดล้าสมัย มีความเชื่อที่มั่งงาย มองคนในแง่ร้าย ไม่เชื่อในความสามารถของผู้อื่น ไม่มีจิตนาการและสุนทรียภาพ ปิดบังความรู้สึกที่อ่อนแอของตัวเอง และใจแคบไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมทางการเมืองจึงมีบทบาททั้งในทางอุปสรรค เปิดช่องทางและเป็นอุปสรรคขัดขวางการดำเนินงานของระบบการเมือง เป็นเชิงครอบกําหนดความเป็นไปของระบบการเมือง

จากการศึกษาข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ละเอียดและครอบคลุมพบว่า ปัญหาทางการเมืองของสังคมใดก็ตาม ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากความไม่สอดคล้องกันระหว่างแบบแผนวิถีชีวิตทางการเมืองหรือวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมนั้น กับอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมที่ยึดถือ ความไม่สอดคล้องนี้เองจะทำให้เกิดปัญหาทางการเมืองขึ้นได้ เพราะไม่สามารถที่จะนำอุดมการณ์ทางการเมืองนั้นมาปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายของอุดมการณ์นั้นได้ จึงก่อให้เกิดปัญหาในการพัฒนาการเมือง โดยเฉพาะการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทย ซึ่งมีทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อบางอย่างที่ขัดแย้งกับกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย

1.3.3 วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย

กระบวนการเรียนรู้มีส่วนในการสร้างค่านิยมให้บุคคลในด้านต่างๆ ของคนไทย ซึ่งเริ่มจากระดับครอบครัวซึ่งเน้นความเป็นอิสระ หรืออาจเรียกว่า "อิสระนิยม" คือไม่พยายามมีกฎเกณฑ์ชีวิตและมีความผูกพันกับบุคคลอื่นที่อยู่ยาก และสังคมนอกครอบครัวจะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น "อำนาจ" เป็นสำคัญ มีข้าราชการเป็นตัวแทนผู้ใช้อำนาจ กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองก็จำกัดอยู่ในหมู่คนส่วนน้อย ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองไทย

จึงตั้งอยู่บนค่านิยมทั้งสองอย่างคือ "อิสระ-อำนาจนิยม" ก่อให้เกิดปัญหาทางการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อระบอบการปกครองประชาธิปไตย โดยพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมการเมืองของคนไทยดังนี้คือ

1) *ค่านิยมและความเชื่อ* ทุกสังคมยกย่องอำนาจ การต่อสู้ทางการเมืองในประเทศไทยจัดเป็นการต่อสู้เพื่ออำนาจอย่างแท้จริง เพราะสังคมไทยผูกพันกับระบบศักดินาต้องการเป็นเจ้าของคนนายคน

2) *ความสนุกสนาน* จะเห็นว่ากิจกรรมต่างๆ มักตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสนุกสนานเสมอ กิจกรรมอันเกี่ยวกับการเมืองจึงต้องมีความสนุกสนานปะปนด้วย

3) *ความรักพวกพ้อง* จะเห็นว่าระบบพวกพ้องมีแทรกอยู่ทุกแห่งในองค์การบริหาร ในระบบการเมืองการปกครองของประเทศไทย

4) *ความมีอาวุโส* สังคมไทยเคารพอาวุโส ดังนั้นในการเลือกหัวหน้าของกลุ่ม ผู้มีอาวุโสมักจะได้รับเลือกแม้จะไม่ใช่ว่าผู้ที่มีความรู้ความสามารถดีที่สุดก็ตาม

5) *อิสระนิยมหรือความเป็นไท* ดังเช่นคำพังเพยที่ว่า "ทำอะไรตามใจคือไทยแท้"

จากการที่คนไทยยืนอยู่บนค่านิยมของ "อิสระและอำนาจนิยม" นี้ย่อมนำมาสู่ปัญหาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ พ.ศ.2476 เป็นต้นมา ทำให้คนไทยไม่สามารถพัฒนาการเมืองไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยได้ และก่อให้เกิดปัญหาดังนี้คือ

1) *เมื่อใดที่พลังแห่ง "อำนาจ" ขาดหายหรืออ่อนแรงลง* *ความเป็น "อิสระนิยม"* จะเข้ามาแทนที่ ทำให้เป็นปัญหาต่อการปกครองของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นฝ่ายทหารหรือพลเรือน

2) *ความรักเสรีภาพ* ทำให้คนไทยไม่สามารถรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนโดยสมัครใจ ผู้นำที่เข้มแข็งจึงต้องหันไปใช้วิธีการของอำนาจนิยม เมื่อผู้นำหมดอำนาจ กลุ่มหรือองค์การจะสลายตัวไป

3) *การมีอำนาจทำให้คนมีฐานะแตกต่างกัน* อำนาจจึงเป็นสิ่งพึงปรารถนาอย่างยิ่งสำหรับคนไทย เช่น นักวิชาการไม่อยากเป็นนักวิชาการ อยากเป็นรัฐมนตรีหรืออธิบดี เป็นต้น อำนาจทำให้ได้ทุกอย่างทุกอย่าง โดยเฉพาะการเคารพ ยกย่อง และทรัพย์สิน ก่อให้เกิดระบบผูกขาดอำนาจเกิดขึ้น

4) *การนิยมเสรีภาพแบบ "อิสระนิยม"* ทำให้คนไทยรวมกลุ่มกันไม่ได้ เกิดการนิยมผู้นำ เพราะอำนาจนิยมนั้นอาจให้คุณให้โทษได้ โดยลักษณะนี้จะไม่ก่อให้เกิดอุดมการณ์ เพราะลักษณะของการระดมสรรพกำลังของประชาชนก็จะไม่ต่อเนื่อง

5) *ความนิยมยอมรับ (pragmatism)* ซึ่งได้แก่การเป็นนักปฏิบัติของคนไทย คนไทยอยู่มาได้เพราะไม่เท่าเทียมกัน ทำให้คนไทยมีค่านิยม "ยืดหยุ่น" สามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมได้ไม่ยาก คนไทยจะเลือกสนใจสิ่งที่เป็นไปได้ แม้ว่าคุณลักษณะข้อนี้จะมีส่วนทำให้ประเทศไทยมีนโยบายต่างประเทศที่ยืดหยุ่นและเข้ากับสภาพความเป็นจริง แต่ในทางการเมืองภายใน การยอมรับผู้มีอำนาจกลับเป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย

นอกจากนั้น ลิขิต ธีรเวคิน (2536: 10) ย้ำว่าการสร้างค่านิยมประชาธิปไตยในโรงเรียนเป็นสิ่งจำเป็นและควรกระทำให้ครบ 3 ส่วน ดังนี้

1) *ให้ความรู้เรื่องระบอบประชาธิปไตย* ซึ่งได้แก่ ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย วัฒนธรรมการเมืองประชาธิปไตย โครงสร้างและกระบวนการเมืองระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง ฯลฯ ความรู้ระบอบประชาธิปไตยขั้นมูลฐานเหล่านี้ถือว่าเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาที่จะให้แก่ประชาชนในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย หากระบบการศึกษา หลักสูตร และวิธีสอนไม่สามารถให้ความรู้เรื่องดังกล่าวได้ก็สรุปได้ว่า การให้การศึกษาดังกล่าวได้มองข้ามมิติทางการเมือง ในแง่การสร้างความรู้และค่านิยมประชาธิปไตยในหมู่นักเรียน

2) *สร้างความผูกพันและศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย* โดยชี้ให้เห็นผลดีและประโยชน์ของระบอบว่าเป็นกระบวนการที่มีข้อเสียน้อยกว่าระบอบอื่น เป็นระบอบที่เคารพสิทธิเสรีภาพ และปัจเจกภาพของสมาชิกในสังคม เป็นระบอบที่สร้างความเสมอภาค และเปิดทางให้มีการต่อรองเรียกร้องทางการเมือง ความผูกพันและศรัทธาดังกล่าวจะต้องกลายเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมของนักเรียน เพื่อจะได้เป็นปัจเจกชนที่มีวิญญูณประชาธิปไตย

3) *การปฏิบัติการประชาธิปไตย* ต้องดำเนินการโดยครูและนักเรียน เช่น การประชุมอภิปรายผลดีผลเสียของกิจกรรม และการลงคะแนนเสียงเพื่อหาข้อยุติ ควรเป็นส่วนสำคัญของกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร ซึ่งทั้งครูและนักเรียนจะต้องปฏิบัติร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้วิถีประชาธิปไตยเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานและแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง

หากได้ปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยครบถ้วนทั้ง 3 มิติ คือ ความรู้ ความผูกพัน และการปฏิบัติโอกาสของการสร้างปัจเจกชนที่มีลักษณะประชาธิปไตย ก็จะประสบความสำเร็จและน่าที่จะเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยอย่างมั่นคงถาวรได้

เมื่อเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองพัฒนามากขึ้นการแลกเปลี่ยนเงินเพื่ออำนาจก็เป็นอีกปรากฏการณ์หนึ่งในสังคมไทยเนื่องเพราะอำนาจของรัฐบาลการได้ถูกกัดกร่อนจากการลุกขึ้นต่อต้านจากนักศึกษา นักวิชาการ กลุ่มผลประโยชน์ สื่อสารมวลชน ยุทธพร อิศรชัย (2545) กล่าวว่า “จากการพัฒนาการเมืองไทยในรอบ 30 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยเป็นกลไกสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญ แม้ว่าทหารจะไม่ได้เป็นอำนาจเดียวในโครงสร้างทางอำนาจอีกต่อไป และการเมืองไม่ได้เป็นระบอบอำนาจนิยมแต่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น แม้ว่าการเมืองไทยจะสามารถหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงของกลุ่มเผด็จการทางทหารที่ใช้กระสุนปืนเป็นเครื่องมือ แต่ต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ด้วยกระสุนเงินตราอันเป็นเครื่องมือของเผด็จการพ่อค้า กลุ่มธุรกิจการเมือง ประกอบกับลักษณะสำคัญของ “ประชาธิปไตยเต็มใบ” ของไทยที่ยังคงให้ความสำคัญกับเงินในการเลือกตั้งซึ่งในที่สุดจะสะท้อนออกมาในการเมืองที่ยังคงมีลักษณะการคอร์รัปชันที่เปลี่ยนจากการคอร์รัปชันเป็นตัวเงินหรือผลประโยชน์สู่การคอร์รัปชันเชิงนโยบายเพื่อปกป้องธุรกิจของกลุ่มตนในระยะยาว

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับประจำวันที่ 15, 16, 17 พฤษภาคม 2547 หน้า 15 คอลัมน์ “มุขข้าราชการ” โดย ซี 12 ได้นำเรื่องการปฏิรูประบบราชการใหม่ซึ่งรัฐบาลปัจจุบันมีนโยบายลดจำนวนข้าราชการลงโดยมีมาตรการต่างๆ นานา ในหัวข้อ “เอาคนออก” นโยบายทางการเมืองนี้ส่งผลกระทบต่อสถาบันทหารด้วย นอกจากนี้ “ซี 12” ได้กล่าวว่านโยบาย “เอาคนออก” เป็นมาตรการขับไล่ไล่ส่งข้าราชการออกจากระบบ สร้างความหวาดผวาและเคลือบแคลงสงสัยในหมู่ข้าราชการเป็นอันมาก ผู้นำหน่วยต่างสนองตอบนโยบายกันอย่างคึกคัก ประเด็นนี้จะเห็นได้ชัดเจนว่าการเมืองมีอิทธิพลกับข้าราชการทหารและยังจะส่งผลกระทบต่อถึงด้านความมั่นคงของประเทศเมื่อข้าราชการทหารที่ทะยอยกันลาออกตามคำชักชวนต่างๆ เป็นจำนวนมาก

1.4 วัฒนธรรมทหาร

กฎวินัยระเบียบและแบบธรรมเนียมประเพณีของทหารตลอดจนถึงการให้มีอุดมการณ์ยึดมั่นในชาติและพระมหากษัตริย์ รวมทั้งการปลูกฝังให้เชื่อฟังผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัดเป็นภาพลักษณ์หรือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของทหารที่นับว่าเป็นวัฒนธรรมขององค์กรทหารที่ได้รับการอบรมฝึกฝนย้ำเตือนจนกลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติราชการ ซึ่งมีอิทธิพลครอบงำการดำเนินชีวิตประจำวันของทหารในที่สุด เพื่อที่จะให้ทหารทุกคนอยู่ภายใต้ระเบียบวินัยเดียวกันและมีแนวทางปฏิบัติราชการไปในทิศทางเดียวกันโดยต้องเชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

โดยตรงและผู้บังคับบัญชาชั้นสูงที่มียศและตำแหน่งหน้าที่สูงกว่าตนอย่างไม่มีข้อโต้แย้ง
วัฒนธรรมทหารจึงมีอิทธิพลพัฒนาความคิดทางการเมืองอย่างมาก (พันโท ประสงค์ พักสังข์
2536: 26 - 33)

การศึกษาอบรมในโรงเรียนทหารเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นเรื่องอำนาจคำสั่ง
ระเบียบวินัยและในความเคารพยำเกรงผู้ที่อาวุโสกว่า โรงเรียนนายเรืออากาศเป็นสถาบันการ
ศึกษาระดับอุดมศึกษาทางทหารที่กำหนดให้นักเรียนนายเรืออากาศที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ประจำภายใน
โรงเรียนนายเรืออากาศ โรงเรียนประจำหรือโรงเรียนกึ่งนอนของทหารนั้นนอกจากจะมุ่งเน้นด้าน
วิชาการแล้วยังเน้นการปลูกฝังนิสัยความประพฤติ ระเบียบและแบบธรรมเนียมประเพณีของ
ทหาร ตลอดจนจนถึงการให้มีอุดมการณ์ยึดมั่นในชาติและพระมหากษัตริย์ ซึ่งพันโทประสงค์
พักสังข์ (2536: 27) ให้ความเห็นว่าความสัมพันธ์ติดต่อกันอยู่ในรูปคำสั่งแบบบนลงล่าง (Top-
Down) คือ ออกคำสั่งหรือสั่งการจากผู้บังคับบัญชาที่อยู่ในระดับสูงกว่าลงไปสู่ระดับที่ต่ำกว่าเสมอ
และมีกฎข้อบังคับซึ่งเป็นไปในเชิงผู้น้อยต้องเชื่อฟังเคารพยำเกรงพินอบพิเทาต่อผู้ใหญ่อย่างไม่มี
เงื่อนไข

วัฒนธรรมทหารจึงหมายถึง การที่ทหารมีกฎระเบียบและวินัยที่เคร่งครัด
มีระบบอาวุโสและเชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่งอย่างไม่มีเงื่อนไข

วัฒนธรรมทหารของนักเรียนนายเรืออากาศมีการปลูกฝังหล่อหลอมและกล่อม
เกลตาตลอดระยะเวลาในการอบรมอยู่ในโรงเรียนนายเรืออากาศจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา และได้
รับการพิจารณาบรรจุลงในตำแหน่งนายทหารสัญญาบัตรของกรม กองต่างๆ ในกองทัพอากาศ
ตัวอย่างกฎระเบียบและวินัย เช่น ระเบียบโรงเรียนนายเรืออากาศว่าด้วยการติดคะแนนความ
ประพฤติและการลงทัณฑ์นักเรียนนายเรืออากาศ ระเบียบปฏิบัติประจำและ/หรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง
กับการปฏิบัติตัวของนักเรียนนายเรืออากาศในด้านระเบียบปฏิบัติประจำวันของนักเรียนนายเรือ
อากาศ การปฏิญาณตนของนักเรียนนายเรืออากาศ ระเบียบการเดินแถวและการใช้เส้นทางเดิน
แถวของนักเรียนนายเรืออากาศ การลงทัณฑ์ซึ่งนักเรียนนายเรืออากาศ ระเบียบการเชิญธงชาติ
ขึ้น-ลงประจำวัน และการลงทัณฑ์จำกัดเขต การปฏิบัติของนักเรียนนายเรืออากาศด้านระบบ
นักเรียนนายเรืออากาศใหม่ ระบบนักเรียนอาวุโส ระบบนักเรียนผู้บังคับบัญชา ระบบเกียรติศักดิ์
การทวนคำสั่งและปฏิบัติตามคำสั่ง เป็นต้น (ภาคผนวก ค)

โรงเรียนนายเรืออากาศมีหน้าที่ให้การศึกษอบรมและดำเนินการฝึกนักเรียน
นายเรืออากาศเพื่อให้เป็นนายทหารสัญญาบัตรที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบสูง
มีความรู้วิชาการในระดับปริญญาตรีที่ทัดเทียมกับสถาบันการศึกษาของเหล่าทัพและการศึกษา

อื่นๆ ในประเทศเดียวกัน จนเป็นที่ยอมรับของคณะกรรมการควบคุมการประกอบอาชีพวิศวกรรม วิศวกรรมมหาดไทยในการให้การรับรองสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ที่เปิดสอนในโรงเรียนนายเรือ อากาศตั้งแต่ พ.ศ.2523 เป็นต้นมา นอกจากความรู้ทางด้านวิชาการแล้วนักเรียนนายเรืออากาศ ยังต้องได้รับความรู้ในด้านวิชาการทหารเพื่อให้สามารถเป็นผู้บังคับบัญชาและเป็นผู้นำที่ดีมี จริยธรรมพร้อมที่จะรองรับเทคโนโลยีที่ทันสมัยในอนาคต และยังเป็นการปลูกฝังความรับผิดชอบ ต่ออาตุษย์โรปรกรมที่มีราคาสูงในการที่จะสามารถรักษาเอกราชและอธิปไตยของชาติไว้ได้ตลอด ไป

2. บทบาทของกองทัพกับการปกครองในระบบประชาธิปไตย

ตามพื้นฐานทางรัฐศาสตร์ กองทัพมีความสัมพันธ์และมีความสำคัญต่อรัฐ (State) อย่างแน่นแฟ้นมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะรัฐมีกองทัพเพื่อทำหน้าที่พิทักษ์รักษาคุ้มครองค้ำจุนรัฐ และเป็นกลไกของรัฐ (State Machine) ที่สำคัญเนื่องจากถ้ากองทัพทั้งหลายจะทำให้ รัฐต้องล่มสลาย เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงของรัฐในแต่ละยุคแต่ละสมัยเกิดขึ้นเพราะกองทัพที่ค้ำจุน อยู่ได้ทั้งหลายลง ดังนั้นกองทัพจึงเป็นสถาบันที่คู่กับรัฐมีความเกี่ยวพันกับความมั่นคงของรัฐ โดยเฉพาะในด้านการเมืองการปกครอง และเป็นสถาบันที่ค้ำจุนให้รัฐดำรงอยู่อย่างมั่นคงได้ดังเช่น ประเทศในกลุ่มเสรีประชาธิปไตยคือ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อังกฤษ เยอรมนี ฯลฯ หรือกลุ่ม ประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ คือ สหภาพโซเวียต จีน คิวบา เวียดนาม ฯลฯ ก็ต้องมีกองทัพ ไว้รักษาอธิปไตยของรัฐและคุ้มครองค้ำจุนรัฐด้วยกันทั้งนั้น ในแง่ของการเมืองการปกครอง กองทัพสะท้อนถึงระบบการปกครองของประเทศไว้เช่นกัน คือถ้ากองทัพเป็นเผด็จการประเทศนั้น ก็จะเป็นเผด็จการหรือเป็นของคนส่วนน้อย ถ้ากองทัพเป็นประชาธิปไตยประเทศนั้นก็เป็น ประชาธิปไตย เพราะกองทัพเป็นของประชาชนและถือวาระบอบประชาธิปไตยนั้นเป็นการ ปกครองของประชาชน

2.1 บทบาทของกองทัพกับการปกครองในระบบประชาธิปไตยของไทย

ประวัติศาสตร์ของชนชาติไทยที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน บทบาทของกองทัพกับการ ปกครองบ้านเมืองเป็นสิ่งที่คู่กันมาโดยตลอด การทหารนั้นเป็นกิจการที่ถือกำเนิดควบคู่กับชาติ ไทย เพราะการทำสงครามเพื่อรักษาอธิปไตย หรือการขยายอาณาเขต การแสวงหาทรัพยากรเป็น สิ่งที่ต้องเกิดขึ้นเป็นธรรมดาของโลก ซึ่งประเทศไทยได้ผ่านเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้มาแล้วโดยใช้ กำลังทหารดำเนินการให้ประเทศไทยมีความมั่นคงถาวรถึงปัจจุบัน ส่วนประกอบที่สำคัญของ กองทัพคือกำลังพลที่เป็นประชาชนธรรมดา เมื่อมีราชการสงครามจะเกณฑ์เข้ามา จึงไม่มีกองทัพ

ประชากร ทหารอาชีพ จะมีเฉพาะแม่ทัพนายกองและทหารจำนวนหนึ่ง กองทัพอไทยพัฒนามาจากการปกครองแบบจตุสดมภ์ 4 คือ เวียง วัง คลัง นา โดยให้สมุหนายกกับสมุหกลาโหมเป็นเสนาบดีที่สำคัญในการช่วยเหลือสถาบันพระมหากษัตริย์ในการปกครองประเทศ ทั้งนี้เสนาบดีทั้งสองมิได้แยกอำนาจกันชัดเจน ระหว่างความรับผิดชอบทางด้านทหารและพลเรือน

ต่อมาได้มีการแยกงานทหารกับงานพลเรือนออกโดยชัดเจนระหว่างกลาโหมกับมหาดไทย ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้ทรงตั้งกระทรวงกลาโหมขึ้นเมื่อ พ.ศ.2435 มีพระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย จึงทำให้กองทัพได้ผูกพันกับราชการสงครามและงานราชการสนามอย่างใกล้ชิดกับพระมหากษัตริย์ตลอดมาจนถึง พ.ศ.2475 ได้เกิดการปฏิวัติโดยคณะราษฎรที่ประกอบด้วย ข้าราชการฝ่ายทหารบก ฝ่ายทหารเรือ และฝ่ายพลเรือน ได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ทำให้กองทัพตกอยู่ภายใต้อำนาจอิทธิพลของคณะผู้นำทหารตั้งแต่นั้นมา และได้เข้าผูกพันกับปัญหาอำนาจของรัฐและปัญหาการเมืองจนถึงปัจจุบัน

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองตั้งแต่ พ.ศ.2475 เป็นต้นมา กองทัพหรือทหารส่วนใหญ่มีความปรารถนาที่จะให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีปราศจากการถูกขูดรีดจากเผด็จการและอิทธิพลอำนาจมืดที่มีอยู่และต้องการที่จะให้บ้านเมืองเป็นประชาธิปไตยโดยที่กองทัพเป็นแกนนำในการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตย ดังเช่น ในช่วงระยะ พ.ศ.2523 ที่รัฐบาลได้ประกาศคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 เรื่อง นโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ที่ฝ่ายทหารได้ยึดถือและเป็นแกนนำต่อสู้จนกระทั่งสามารถได้รับชัยชนะโดยพื้นฐาน

การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากแบบหนึ่งไปสู่อีกแบบหนึ่งมิได้เป็นไปโดยฉับพลันต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ และเงื่อนไขที่เหมาะสม พร้อมกับต้องผ่านระยะหัวเลี้ยวหัวต่อหรือระยะผ่าน (Transitional Period) การเปลี่ยนแปลงการปกครองในประเทศตะวันตก เช่น การเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศฝรั่งเศสจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 17 - 18 นับจากคูกบาสติลแตก ใช้เวลานานถึง 80 ปีเศษ ช่วงเวลาในการเปลี่ยนแปลงนี้จะเป็นระยะเวลาที่สำคัญที่สุดของการต่อสู้และเรียนรู้ปัญหาต่างๆ เพราะถ้าฝ่ายใดชนะรูปแบบการปกครองของรัฐก็จะเป็นไปตามจุดหมายของฝ่ายชนะและบังคับให้ประชาชนยอมรับในการต่อสู้

ในการเปลี่ยนแปลงของประเทศตะวันตก เป็นการต่อสู้ระหว่างกลุ่มทหาร และพลเรือน ที่มีแนวความคิดในการปกครองแบบเผด็จการกับกลุ่มที่มีแนวความคิดแบบ ประชาธิปไตยเท่านั้น สำหรับประเทศไทยถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมา 60 กว่าปีแล้ว ก็ตาม แต่ก็ยังอยู่ในสภาวะการเปลี่ยนแปลงจะนำมาเปรียบเทียบกับประเทศทางตะวันตกที่ได้ผ่าน ระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงโดยสมบูรณ์มาแล้ว หรือนำมาเป็นมาตรฐานเดียวกันไม่ได้ และเนื่องจาก ประเทศไทยยังต้องต่อสู้กับกลุ่มที่มีความคิดสังคมนิยม (Socialism) หรือกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่เข้าร่วม แข่งขันต่อสู้ด้วยการเปลี่ยนแปลงการปกครองนับได้ว่าเป็นกลุ่มที่เป็นอันตรายต่อความมั่นคง

ดังนั้น การต่อสู้ภายในประเทศในช่วงระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย จึงมีความสับสนวุ่นวายยุ่งยากกว่าประเทศในทางตะวันตก ในส่วนบทบาทของกองทัพใน ห้วงระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญมากเนื่องจากกองทัพกับรัฐบาลเป็นของแยกจากกันไม่ได้ เพราะกองทัพมีหน้าที่พิทักษ์ค้ำจุน เมื่อการเปลี่ยนแปลงสิ้นสุดลงแล้ว คืออาจมีบทบาททั้งด้าน การทหารและด้านการเมืองทำให้เห็นได้ว่าในช่วงแห่งการเปลี่ยนแปลงกองทัพจะต้องเข้าไป เกี่ยวข้องกับการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่เมื่อเหตุการณ์สิ้นสุดลงแล้วบทบาทของกองทัพ ต้องเปลี่ยนไปอีกรูปหนึ่งคือจะต้องถอนตัวจากการเมือง เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการ ปกครองอย่างแท้จริง

ระยะเวลาระหว่าง พ.ศ.2500 – 2546 รวม 46 ปี พรรคการเมืองมีบทบาททางการเมืองเน้นไปในการเอาชนะการเลือกตั้งอยู่ 28 ปี อีก 18 ปีที่เหลือบทบาททางการเมืองตกอยู่กับฝ่าย “คณะรัฐประหาร” หรือพรรคของผู้นำทหารและข้าราชการที่ใช้กลไกรัฐเข้ายึดอำนาจ รัฐบาล และข้าราชการยังไม่ไว้วางใจพรรคการเมือง และยังไม่ไว้วางใจกลไกของรัฐทำการรัฐประหารหรือสร้าง อิทธิพลกดดันพรรคการเมือง แต่ถ้าการรัฐประหารไม่เกิดขึ้นอิทธิพลทางการเมืองของผู้นำทหาร และข้าราชการลดน้อยลง (เสนีย์ คำสุข 2546: 112) จากการศึกษาภาพรวมของทหารในรูปของ กองทัพแล้วก็ควรจะเจาะประเด็นลงไปที่ทหารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อมองภาพให้ ละเอียดมากขึ้น

2.2 ทหารกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

มาเคียเวลลี (Nicolo Machiavelli) ปรัชญาเมธีทางการเมืองได้ให้ทัศนะในเรื่อง การทหาร ว่า การเมือง คือเรื่องของการทหาร การรักษาอำนาจทางการเมืองไว้ได้หรือขยายอิทธิพล ได้ด้วยอำนาจของกองทัพที่แข็งแกร่ง ขณะเดียวกันผู้ปกครองก็ต้องระมัดระวังมิกระทำการใดให้ ประชาชนเกลียดชังเพราะถ้าประชาชนเกลียดชังผู้ปกครองก็จะอยู่ไม่ได้ (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ 2545: 132) ทหารไทยได้มีบทบาททางการเมืองและการเมืองควบคู่กันมาตั้งแต่ก่อนที่คนไทยจะ

สถาปนาอาณาจักรสุโขทัยเป็นราชธานีแห่งแรกของประเทศไทย เพราะผู้ปกครองที่ต้องดำเนินการทางการเมืองและการทหาร นั่นคือพระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้มีอาญาสิทธิ์ในการปกครอง พร้อมกันนั้นพระเจ้าแผ่นดินของไทยทุกพระองค์เป็นนักรบที่มีความสามารถจึงเป็นผู้นำทางทหารด้วย ดังนั้นจึงทำให้การทหารกับการเมืองของไทยเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออกมาโดยตลอดทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะในช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบที่มีรัฐสภาใน พ.ศ.2475 ทหารได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงและผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง ซึ่งในการดำเนินการนั้น ผู้นำทางทหารได้ร่วมมือกับผู้นำพลเรือนรวมตัวกัน เป็นคณะราษฎรจนกระทั่งประสบผลสำเร็จ ดังนั้นทหารไทยในยุคแรกได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาทางการเมืองที่มีเจตนารมณ์อันบริสุทธิ์ เพื่อการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่ในระยะเวลาต่อมาบทบาทดังกล่าวของทหารได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นผู้ขัดขวางการพัฒนาทางการเมือง คือมีการใช้กำลังทหารทำการปฏิวัติรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง มีการประกาศกฎอัยการศึก การยุบรัฐสภา การจับกุมขังนักการเมืองและปัญญาชนฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย บางครั้งรุนแรงถึงขั้นสังหาร มีการยกเลิกการเลือกตั้งทั่วประเทศใช้อำนาจการปกครองลักษณะเผด็จการอำนาจของผู้นำทหาร เช่น ในยุคการปกครองของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นต้น

ใน 14 ตุลาคม 2516 การเมืองไทยได้มีการพัฒนาไปสู่ระบอบประชาธิปไตยมากขึ้นเนื่องจากขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตย ประชาชนและนักศึกษาสามารถผลักดันให้ผู้นำทหารเผด็จการต้องสละอำนาจทางการเมืองให้กับผู้นำพลเรือนหรือพลังประชาธิปไตยไม่ที่สามารถดำเนินการทางการเมืองได้ต่อไปอันเนื่องมาจากเหตุการณ์นองเลือดใน 6 ตุลาคม 2516 จนทำให้กลุ่มดังกล่าวต้องหนีการจับกุมของเจ้าหน้าที่เข้าป่าและเข้าร่วมขบวนการกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ต่อมาใน 20 ตุลาคม 2519 พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์และกลุ่มนายทหารยังเติร์ก ได้ทำการรัฐประหารเพื่อขจัดอำนาจของผู้นำทหารอนุรักษ์นิยมให้การสนับสนุนรัฐบาลเผด็จการพลเรือนสมัยนายธานินทร์ กรัยวิเชียร และผลักดันการปกครองของไทยให้มีความเป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น เมื่อดำเนินการรัฐประหารสำเร็จ คณะทหารไม่ได้เข้ามาคุมอำนาจการปกครองประเทศโดยตรง แต่ได้ใช้บทบาทของทหารให้รัฐบาลที่ประกอบด้วยพรรคการเมืองดำเนินนโยบายทางการเมืองได้เกิดความมั่นคงและมีเสถียรภาพให้สอดคล้องกับนโยบายของทหาร

บทบาททางการเมืองของทหารตั้งแต่ปี 2520 เป็นต้นมาจนถึงรัฐบาล พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ไม่ได้เข้ายึดอำนาจการปกครองโดยตรง แต่จะมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทางการเมืองในฐานะผู้พิทักษ์และนักไกล่เกลี่ย (กนลา สุขพานิช 2530) ยังคงลักษณะเป็นกลุ่มอิทธิพลที่คอยติดตามตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลพลเรือน และสามารถบีบบังคับให้ทำตามนโยบายทางทหารได้ เช่น นโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การขยายแสนยานุภาพ เป็นต้น

ผู้นำทางทหารในยุคใหม่ได้มองเห็นว่าการปกครองไทยที่ผ่านมาภายใต้เผด็จการทหารยุคต่างๆ ไม่สามารถที่จะต่อสู้กับลัทธิคอมมิวนิสต์ได้ แต่กลับเป็นประโยชน์ให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเข้มแข็งขึ้น จนสามารถขยายอำนาจและอิทธิพลได้อย่างกว้างขวางทั่วประเทศ ดังนั้น หนทางที่จะต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ได้ จึงต้องพัฒนาการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยให้มีประสิทธิภาพโดยนำเอานโยบายการเมืองนำการทหารประกาศใช้ในรูปของคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 เรื่อง นโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เสนาธิการทหารบกในขณะนั้นได้เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันนโยบายดังกล่าวให้เป็นผล

ในระยะหลังเรื่องเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงของชาติจะต้องใช้วิธีการพัฒนาระบบประชาธิปไตยในการเอาชนะคอมมิวนิสต์ได้มีการปรับบทบาททางการเมืองจากลักษณะเดิมมาเน้นในเรื่องของการขจัดเงื่อนไขทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติของลัทธิคอมมิวนิสต์รวมทั้งเน้นในเรื่องการเข้าหามวลชน จัดตั้งกลุ่มมวลชนพัฒนา และส่งเสริมสถาบันประชาธิปไตย การเสริมสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตามแนวความคิดและการปฏิบัติของทหาร ในระยะหลังเรียกว่างานกิจการพลเรือนของกองทัพ จึงเห็นได้ว่าทหารได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน และต่อเนื่องมาโดยตลอด (พลอากาศตรี อัครชัย สกุลรัตน์ 2537: 25)

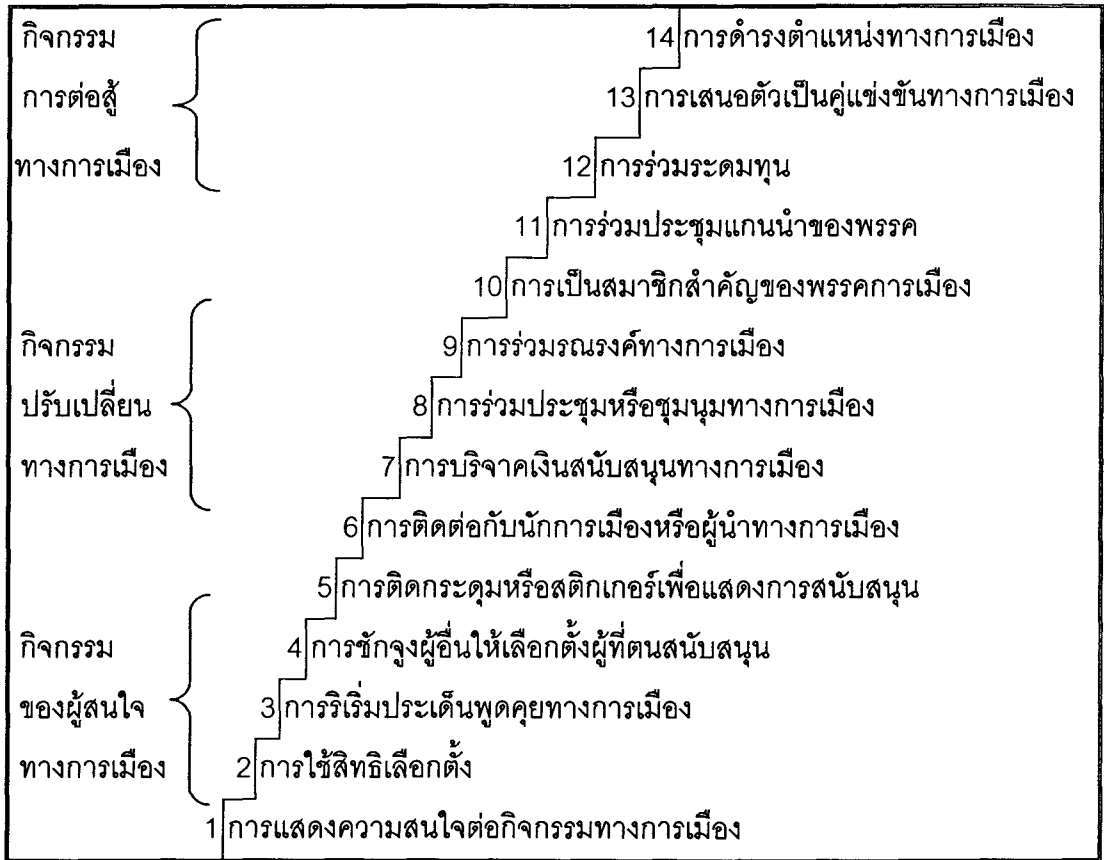
สำหรับสังคมไทยในยุคต้นศตวรรษที่ 21 การรัฐประหารถือเป็นความแปลกแยกกับการพยายามปรับตัวให้เข้ากับกระแสโลกาภิวัตน์ของคนไทยและสังคมไทย ผู้นำทหารและข้าราชการไทยไม่ควรแม้แต่จะคิดถึงวิธีการนี้ ความเป็นพลเมือง (Citizenship) สำคัญกว่าความเป็นทหารหรือข้าราชการมาก ถ้าทำความเข้าใจดีพอ วิธีการของพลเมืองคือ การเรียกร้องและกดดันรัฐบาลให้ทำเพื่อประโยชน์ของสังคม หรือการสนองตอบสังคมด้วยการแปรนโยบายรัฐบาลที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมไปสู่การปฏิบัติจะนำผลดีมาสู่ผู้นำทหารและข้าราชการทั้งโดยตรง คือ

การยอมรับในวิชาชีพทหาร ข้าราชการในสายตาของสังคม และความมั่นคงเข้มแข็งของสังคมโดยรวม ดังนั้น ต้องแยกให้ออกระหว่างวิธีการของทหารและข้าราชการตามอาชีพกับวิธีการของทหารและข้าราชการการเมืองตลอดจนวิธีการของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ต่างออกไปอีกระดับหนึ่ง (เสนีย์ คำสุข 2546: 114)

จากการศึกษาบทบาทของทหารในการมีส่วนร่วมหรือเข้าไปเกี่ยวพันทางการเมืองจะเห็นว่ามียุทธศาสตร์เป็นลำดับขั้น (Hierarchy) มีตั้งแต่น้อยไปหามาก เงื่อนไขสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ บุคคลจะให้ความสนใจทางการเมืองตามพื้นฐานความต้องการของตน (Basic Physical Needs) อาทิ อาหาร ที่อยู่อาศัย และความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว (Davies 1963: Ch 1, 2) เลสเตอร์ มิลเบรธ (Lester Milbrath 1965) พบว่า เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยทั่วไปจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่สนใจการเมืองแต่อย่างใด (Apathetics) กับกลุ่มที่สนใจการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งกลุ่มที่สนใจการเมืองจะแบ่งออกเป็น 3 พวก คือ กลุ่มผู้สนใจติดตามทางการเมือง (Spectators) กลุ่มที่อยู่ระหว่างกลุ่มที่สนใจติดตามทางการเมือง และกลุ่มที่ต้องการเข้าไปมีบทบาททางการเมือง (Gladiators) อย่างไรก็ตาม ลักษณะเหล่านี้ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาขึ้นอยู่กับปัจจัยกระตุ้นที่แต่ละบุคคลได้รับ (Milbrath 1965: 20) ผลจากการวิเคราะห์พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากผลการวิจัยต่างๆ ในเรื่องนี้พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองประกอบด้วยฐานคติ (Assumption) สำคัญ 2 ประการ คือ (Milbrath 1965: 16)

ประการแรก ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง มีแนวโน้มที่จะเกี่ยวข้องกับการกระทำอื่นๆ ทางการเมืองด้วย

ประการที่สอง ความเกี่ยวพันทางการเมือง (Political Involvement) มีลักษณะเป็นลำดับขั้นของการเกี่ยวพันทางการเมือง (The Hierarchy Of Political Involvement) กรอบความคิดว่าด้วยลำดับขั้นการเกี่ยวพันทางการเมืองจะแสดงให้เห็นถึง พฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลจะเริ่มต้นจากลำดับต่ำสุด คือ การไม่สนใจทางการเมือง ไปถึงการสนใจทางการเมือง และในส่วนของความสนใจทางการเมืองก็จะแบ่งเป็นลำดับขั้นจากต่ำสุดไปสู่สูงสุด ดังภาพที่ 2.2



ภาพที่ 2.2 ลำดับขั้นการเกี่ยวพันทางการเมือง (Milbrath 1965: 18)

3. โรงเรียนนายเรืออากาศ

3.1 กล่าวทั่วไป

3.1.1 ปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนนายเรืออากาศ

ผลิตบัณฑิตที่เป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรผู้เฝ้ายามพร้อมด้วยคุณธรรม ความรอบรู้ ความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำทางทหาร และความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

3.1.2 ประวัติโรงเรียนนายเรืออากาศ

ใน พ.ศ.2493 พลอากาศเอก ฟิ้น รณนภากาศ ฤทธาคนี ผู้บัญชาการทหารอากาศและคณะนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของกองทัพอากาศในขณะนั้น ได้ร่วมกันดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนนายเรืออากาศขึ้น โดยรับเอาแนวความคิดจาก พลอากาศโทพระยาเฉลิมอากาศ ผู้ซึ่งได้รับสมญาว่าเป็น "บุพการีกองทัพอากาศ" และเป็นผู้มีความมุ่งหมายอันแน่วแน่ที่ว่า "เราจะต้องมีโรงเรียนผลิตนายทหารสัญญาบัตรของเราขึ้นเองให้จงได้"

ใน พ.ศ.2494 กองทัพอากาศได้เสนอโครงการจัดตั้งโรงเรียนนายเรืออากาศขึ้นเป็น 2 แผน คือ

- 1) แผนชั่วคราว ดัดแปลงตึกเหลืองในเขตของกองบินน้อยที่ 6 เป็นโรงเรียนนายเรืออากาศ และจัดหาอุปกรณ์เพิ่มเติมให้ตามความจำเป็นอย่างเร่งด่วน
- 2) แผนถาวร ก่อสร้างอาคารใหม่ทั้งหมดที่บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 24 ฝั่งตะวันออกของถนนพหลโยธิน

โครงการดังกล่าวนี้ กระทรวงกลาโหมเห็นชอบด้วย จึงนำเสนอคณะรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้จัดตั้งได้เมื่อ 14 พฤษภาคม 2495 กองทัพอากาศใช้เวลาเตรียมการ 1 ปี จึงรับนักเรียนนายเรืออากาศรุ่นแรกเข้ามารายงานตัวเมื่อ 1 พฤษภาคม 2496 และมีพิธีเปิดเมื่อ 7 พฤษภาคม 2496 ดังนั้นจึงถือวันนี้เป็นวันสถาปนาโรงเรียนนายเรืออากาศ

ในวันที่ 15 มกราคม 2497 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานธงชัยเฉลิมพลให้แก่โรงเรียนนายเรืออากาศ ที่พระราชวังสนามจันทร์ลดา

ในวันที่ 5 สิงหาคม 2500 จอมพลอากาศพื้น รณนภาภาคยุทธาศนี ผู้บัญชาการทหารอากาศขณะนั้นได้เป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารโรงเรียนนายเรืออากาศตามแผนถาวร ณ พื้นที่บริเวณโรงเรียนนายเรืออากาศปัจจุบัน การพัฒนาโรงเรียนนายเรืออากาศได้ดำเนินการปรับปรุงพัฒนาในทุกด้านมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางด้านอาคารสถานที่ บุคลากร เครื่องมือทดลอง และอุปกรณ์การฝึกศึกษา ส่วนหลักสูตรการศึกษาก็ได้ปรับปรุงพัฒนามาโดยตลอดเช่นกัน และคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม กระทรวงมหาดไทยได้ให้การรับรองสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ของโรงเรียนนายเรืออากาศ ตั้งแต่ พ.ศ.2523 เป็นต้นมา

3.1.3 ภารกิจโรงเรียนนายเรืออากาศ

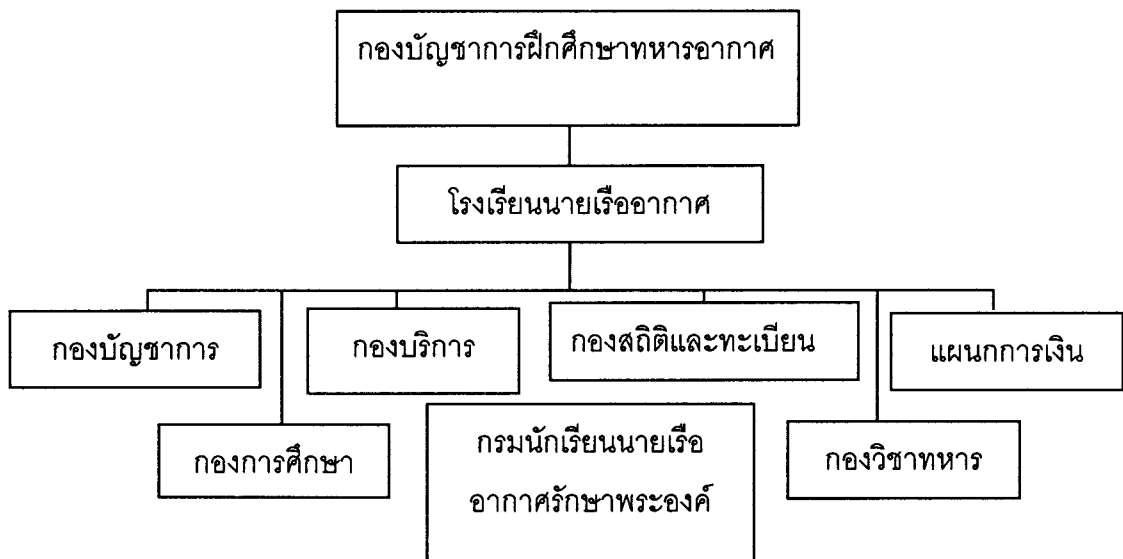
มีหน้าที่ให้การฝึกศึกษาและอบรมแก่นักเรียนนายเรืออากาศ มีผู้บัญชาการโรงเรียนนายเรืออากาศ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

เพื่อให้ภารกิจบรรลุผลโดยสมบูรณ์ ในการดำเนินการผลิตนายทหารชั้นสัญญาบัตรของกองทัพอากาศ โรงเรียนนายเรืออากาศมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามอัตรา โดยเป็นหน่วยขึ้นตรงต่อกองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศ มีสภาโรงเรียนนายเรืออากาศเป็นที่ปรึกษาให้ดำเนินการตามระบบและหลักสูตรการศึกษา ซึ่งกองทัพอากาศเห็นชอบ และสภาการศึกษาวิชาการทหารอนุมัติให้ใช้แล้ว ประกอบด้วย การศึกษาวิชาวิทยาการ การฝึกอบรมวิชาทหาร การฝึกอบรมความเป็นผู้นำการฝึกพลศึกษาและการกีฬา การอบรมจริยศึกษา การเพิ่มพูนความรู้ในกิจกรรมพิเศษ และการเสริมสร้างประสบการณ์ ใช้เวลาศึกษาและฝึกอบรมทั้งสิ้น 4 ปี

นักเรียนนายเรืออากาศที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรโรงเรียนนายเรืออากาศ จะได้รับปริญญาตามสาขาวิชาที่ศึกษา ผู้ที่ศึกษาด้านวิศวกรรมศาสตร์จะได้รับปริญญาวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต ผู้ที่ศึกษาด้านวิทยาศาสตร์จะได้รับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต และได้รับการแต่งตั้งยศเป็น ว่าที่เรืออากาศตรี

อนึ่ง สำหรับนักเรียนนายเรืออากาศที่สอบได้ชั้นปีที่ 3 หากทางราชการมีความต้องการก็สามารถให้ออกไปรับราชการเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรได้ โดยถือว่ามีคุณวุฒิเทียบเท่าอนุปริญญา

3.1.4 ฝั่งการจัดโรงเรียนนายเรืออากาศ



ภาพที่ 2.3 การจัดส่วนราชการของโรงเรียนนายเรืออากาศ พ.ศ.2545

3.1.5 ความมุ่งหมายของหลักสูตร

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของปรัชญาการศึกษา จึงกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตร (ปรับหลักสูตรจาก 5 ปี เป็นหลักสูตร 4 ปีเมื่อ พ.ศ.2545) คือ

1) การศึกษาวิชาวิทยาการ มุ่งหมายที่จะให้นักเรียนนายเรืออากาศมีความรู้วิชาวิทยาการระดับปริญญาตรี ด้านวิทยาศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์สาขาต่างๆ เทียบเท่าการศึกษาของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ และเสริมสร้างให้มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรของกองทัพอากาศ

2) การฝึกอบรบวิชาทหาร มุ่งหมายที่จะให้นักเรียนนายเรืออากาศมีความรู้ และประสบการณ์ด้านการทหารขั้นพื้นฐาน ตลอดจนถึงขั้นการปฏิบัติงาน เพื่อปฏิบัติหน้าที่นายทหารชั้นสัญญาบัตร และสร้างเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เกียรติ วินัย ความจงรักภักดีต่อราชบัลลังก์ และบุคลิกลักษณะเหมาะสมที่จะเป็นผู้บังคับบัญชาและผู้นำทหาร

3) การฝึกอบรบพลศึกษาและการกีฬา มุ่งหมายที่จะให้นักเรียนนายเรืออากาศมีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ มีความทรหดอดทน ว่องไว และไหวพริบปฏิภาณในการแก้ปัญหาต่างๆ รวมทั้งให้รู้จักคุณค่าของกีฬา วิธีบริหารร่างกายที่ถูกต้องตามวิธีการ วิธีเล่นเกมกีฬาเป็นชุด และน้ำใจนักกีฬา

4) การฝึกอบรบความเป็นผู้นำ มุ่งหมายที่จะให้นักเรียนนายเรืออากาศได้รับการฝึกฝนตนเองในการปกครองบังคับบัญชา การปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายอำนวยการ การบริหารงานหลายระดับ การฝึกดำรงวินัยลักษณะทหาร และการฝึกความเป็นผู้นำและจิตวิทยาการนำทหาร

5) การฝึกอบรบจริยศึกษา มุ่งหมายที่จะอบรมจิตใจ ความประพฤติ และอุปนิสัยของนักเรียนนายเรืออากาศให้พร้อมด้วยคุณธรรมอันดีงาม รู้จักประพฤติตนในการเป็นผู้บังคับบัญชา และรู้จักวางตนให้ถูกต้อง เพื่อทำหน้าที่ปกครองบังคับบัญชา โดยมีศีลธรรมและจริยธรรมในการประพฤติปฏิบัติ นอกเหนือจากการปฏิบัติตามกรอบของวินัยทหาร และยึดมั่นในเกียรติศักดิ์ของตนเองและหมู่คณะ

6) การฝึกอบรบกิจกรรมพิเศษ มุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้นักเรียนนายเรืออากาศได้แสดงความคิดริเริ่มและความสามารถพิเศษ รวมทั้งอบรมให้รู้จักวางตนและประพฤติตนให้ถูกต้อง เหมาะสมในการเข้าสังคม โดยจัดในลักษณะของชมรม เช่น ชมรมคอมพิวเตอร์ ชมรมดนตรี เป็นต้น

7) การเสริมสร้างประสบการณ์ มุ่งหมายที่จะให้นักเรียนนายเรืออากาศได้มีประสบการณ์กว้างขวาง ไม่เพียงแต่เฉพาะวิชาที่ศึกษาหรือฝึกอบรบในโรงเรียนนายเรืออากาศเท่านั้น แต่ยังมีโอกาสศึกษาหรือสังเกตการณ์ปฏิบัติงานของหน่วยต่างๆ ทั้งทหารและพลเรือน ราชการ และเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยจัดให้มีการศึกษาภูมิประเทศดูงาน หรือฝึกปฏิบัติงานตามหน่วยต่างๆ รวมทั้งฝึกเดินอากาศไปยังประเทศใกล้เคียง

3.1.6 ระเบียบการเข้าเป็นนักเรียนนายเรืออากาศ

นักเรียนนายเรืออากาศ จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเตรียมทหารในส่วนของกองทัพอากาศ (หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย) โดยคัดเลือกผู้ที่สำเร็จ

มัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือเทียบเท่า แล้วศึกษาที่โรงเรียนเตรียมทหารร่วมกับนักเรียนเตรียมทหารในส่วนของกองทัพบก กองทัพเรือ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เมื่อสำเร็จแล้วจึงเข้ารับการศึกษาคณะที่โรงเรียนนายเรืออากาศ

3.2 ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายเรืออากาศ

โรงเรียนนายเรืออากาศใช้ระบบการศึกษาแบบทวิภาค แบ่งเวลาการศึกษาในแต่ละปีการศึกษาเป็น 2 ภาคการศึกษาปกติ คือ ภาคต้น และภาคปลาย นอกจากนี้มีภาคการฝึก ซึ่งเป็นเวลาสำหรับการฝึกอบรมวิชาทหาร และการเสริมสร้างประสบการณ์

3.2.1 กำหนดภาคการศึกษา

โรงเรียนนายเรืออากาศกำหนดภาคการศึกษา ดังนี้.-

1. ภาคฤดูร้อน (ภาคการฝึก) เริ่มประมาณต้นเดือนมกราคม ถึงประมาณกลางเดือนเมษายน เป็นเวลา 12 สัปดาห์
2. ภาคต้น เริ่มประมาณกลางเดือนเมษายน ถึงประมาณกลางเดือนสิงหาคม รวมเวลาการศึกษาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์
3. ภาคปลาย เริ่มประมาณปลายเดือนสิงหาคม ถึงประมาณปลายเดือนธันวาคม รวมเวลาการศึกษาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์

โรงเรียนนายเรืออากาศจะกำหนดเวลาการศึกษาของแต่ละภาคการศึกษาในแต่ละปี

3.2.2 การจัดการศึกษา

การจัดแบ่งนักเรียนนายเรืออากาศ จัดแบ่งเป็น 4 ชั้น แต่ละชั้นใช้เวลาฝึกและศึกษา 1 ปี เริ่มตั้งแต่ชั้นปีที่ 1

- 1) ชั้นปีที่ 1 จัดแบ่งเป็นตอน แต่ละตอนมีจำนวนนักเรียนเป็นสัดส่วนพอเหมาะกับอาจารย์ผู้สอน ในแต่ละตอนจะจัดนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถลดหลั่นกันตามลำดับคละกันไป โดยแต่งตั้งผู้ที่มีผลการศึกษาคดีเป็นหัวหน้าตอน และกำหนดให้ศึกษาวิชาเหมือนกันหมด
- 2) ชั้นปีที่ 2 จะแยกศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ ที่เปิดสอนในโรงเรียนนายเรืออากาศดังนี้

(1) พวกวิศวกรรมศาสตร์ มีสาขาวิชาวิศวกรรมอากาศยาน สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ และสาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์

(2) พวกวิทยาศาสตร์ มีสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ และสาขาวิชาวัสดุศาสตร์

การจัดนักเรียนนายเรืออากาศเข้าศึกษาในสาขาวิชา พิจารณาจากนโยบายด้านกำลังพลของกองทัพอากาศ ความสมัครใจ และผลการศึกษาของนักเรียน เมื่อสิ้นสุดการศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยแต่งตั้งนักเรียนที่มีผลการศึกษาดีแต่ละสาขาวิชาเป็นหัวหน้าตอน และกำหนดให้ศึกษาวิชาตามหลักสูตรของสาขาวิชาที่ศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 จนครบตามหลักสูตร

3) การจัดแบ่งวิชาวิทยาการ

(1) หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ประกอบด้วย ภาควิชาที่เป็นพื้นฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา และภาควิชาที่เป็นความรู้ทั่วไปสำหรับนายทหารชั้นสัญญาบัตรของกองทัพอากาศ นักเรียนนายเรืออากาศทุกคนจะต้องศึกษาภาควิชาในหมวดนี้ทั้งหมด หรือศึกษาวิชาทดแทนตามที่กำหนดในหลักสูตร

(2) หมวดวิชาเฉพาะสาขา ประกอบด้วย ภาควิชาที่มีความสำคัญและจำเป็นเฉพาะสำหรับสาขาวิชานั้นตามความต้องการของเหล่าสายวิชาชีพ

(3) หมวดวิชาทหาร ประกอบด้วย ภาควิชาที่เกี่ยวกับแบบธรรมเนียมและพื้นฐานทางวิชาทหารของเหล่าที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของนายทหารชั้นสัญญาบัตรชั้นต้น และเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาเพิ่มเติมให้สามารถรับผิดชอบทางทหารในระดับสูงได้

4) การจัดแบ่งเวลาการศึกษา

(1) จัดให้นักเรียนนายเรืออากาศมีเวลาการศึกษาวิชาวิทยาการ และค้นคว้าวันละ 6 ชั่วโมง รวมเป็นเวลาการศึกษาสัปดาห์ละ 30 ชั่วโมง ซึ่งกองการศึกษาเป็นผู้กำหนดตารางสอนให้ครบตามหลักสูตร

(2) จัดให้นักเรียนนายเรืออากาศมีเวลาฝึกฝนตนเองนอกเวลาการศึกษาวิชาวิทยาการ อย่างน้อยวันละ 3 ชั่วโมง ซึ่งกรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์เป็นผู้รับผิดชอบ

(3) จัดให้นักเรียนนายเรืออากาศออกกำลังกายและฝึกอบรมทุกวันราชการในตอนเช้า และในตอนบ่ายหลังเวลาการศึกษาวิชาวิทยาการ ฝึกอบรมวิชาทหารพลศึกษา สอนสนาม หรือเล่นกีฬา วันละ 2 ชั่วโมง ซึ่งกรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์และกองวิชาทหารเป็นผู้กำหนดตารางปฏิบัติให้ครบตามหลักสูตร

(4) จัดให้นักเรียนนายเรืออากาศได้รับการฝึกอบรมความเป็นผู้นำ การอบรมจริยศึกษา เพิ่มพูนความรู้ในกิจกรรมพิเศษ และการเสริมสร้างประสบการณ์ โดยมี กรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์ กองวิชาทหาร และกองการศึกษา ร่วมกันรับผิดชอบ

3.2.3 การกำหนดหน่วยกิตประจำวิชา

ในการศึกษาวิชาวิทยาการ โรงเรียนนายเรืออากาศใช้หน่วยกิตระบบ วิทยภาคสำหรับแสดงปริมาณการศึกษาและการปฏิบัติ หลักการกำหนดหน่วยกิตประจำวิชา ดังนี้

- 1) ภาระงานวิชาที่ใช้เวลาบรรยายสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ตลอด 1 ภาคเรียน หรือประมาณ 15 ชั่วโมงบรรยาย กำหนดให้มี 1 หน่วยกิต
- 2) ภาระงานวิชาที่ใช้เวลาปฏิบัติทดลอง การฝึก การอภิปราย ฯลฯ สัปดาห์ละไม่ต่ำกว่า 2 ชั่วโมงตลอด 1 ภาคเรียน หรือประมาณไม่ต่ำกว่า 30 ชั่วโมงปฏิบัติ กำหนดให้มี 1 หน่วยกิต

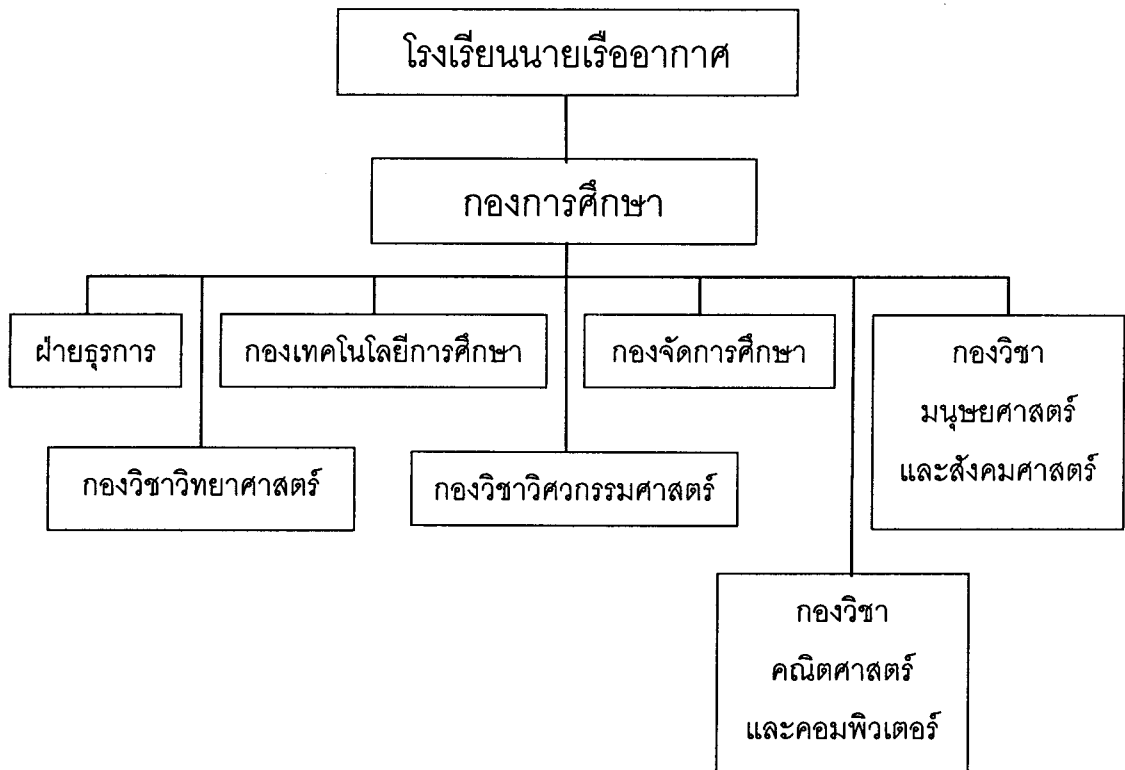
3.2.4 การสอน

โรงเรียนนายเรืออากาศใช้วิธีการสอนหลายวิธี จะใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับ ลักษณะเฉพาะของวิชาที่สอน วิธีการสอนมีดังนี้

- 1) การบรรยาย คือ การสอนซึ่งอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้บรรยายแต่ผู้เดียว
- 2) การสาธิต คือ การสอนโดยการแสดงให้เห็นดูประกอบคำอธิบาย จะใช้ เครื่องมือช่วยฝึกศึกษาหรือไม่ก็ตาม
- 3) การปฏิบัติทดลอง คือ การให้นักเรียนนายเรืออากาศได้ปฏิบัติ ทดลองด้วยตนเองในความควบคุมดูแลของอาจารย์ โดยปกติจะต้องส่งรายงานผลการปฏิบัติ ทดลองสำหรับวัดผล
- 4) การสัมมนาหรืออภิปราย คือ การให้นักเรียนนายเรืออากาศวิเคราะห์ ปัญหาที่ได้รับมอบหมายหรือโครงการที่เสนอแนะและได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ผู้สอนแล้ว โดยการประชุมสัมมนาหรืออภิปรายระหว่างนักเรียนนายเรืออากาศด้วยกันหรือกับอาจารย์ผู้ควบคุม
- 5) การมอบหมายให้ค้นคว้าและรายงานผล คือ การมอบหมายให้นักเรียนนายเรืออากาศทั้งเป็นบุคคลหรือเป็นหมู่คณะหาคำตอบของปัญหาในบทเรียน เพื่อให้นั่งเกิดความเข้าใจกระจ่างชัดขึ้น หรือให้มีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น เป็นการส่งเสริมให้รู้จักทำงาน ด้วยตนเองหรือเป็นหมู่คณะ และรู้จักใช้ตำราในห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าวิจัย

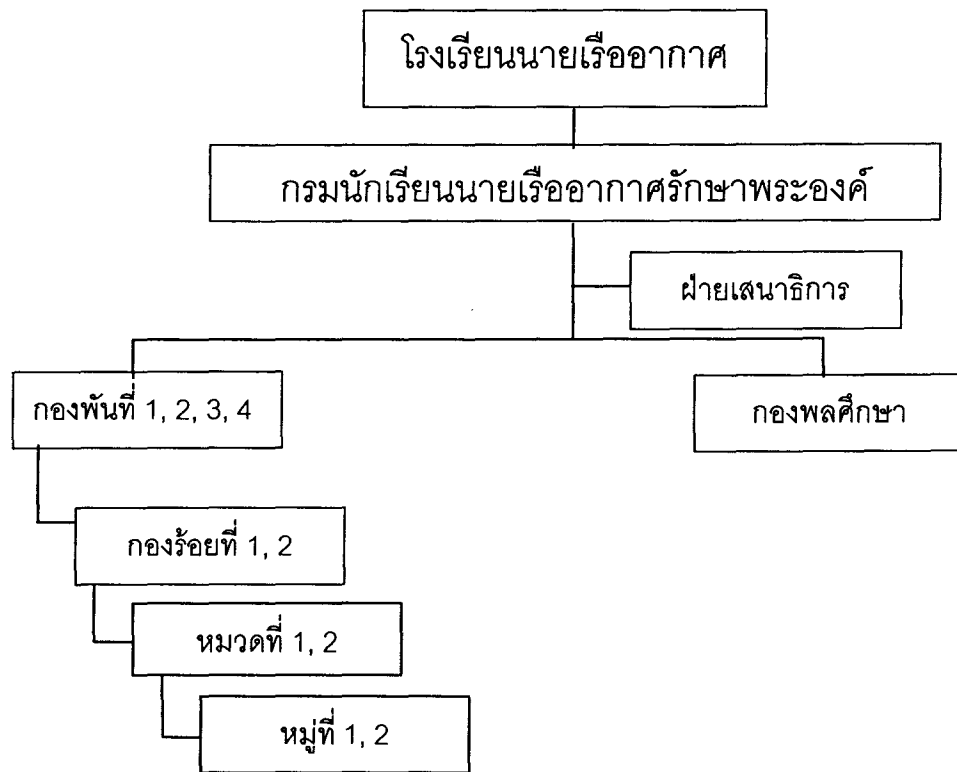
3.2.5 การบริหารการศึกษา

1) กองการศึกษา มีหน้าที่ อำนวยการ ควบคุม และจัดดำเนินการ ศึกษาให้แก่ นักเรียนนายเรืออากาศในด้านวิชาวิทยาการ ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ ให้เป็นไปตาม หลักสูตรของโรงเรียนนายเรืออากาศ มีผู้อำนวยการกองการศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ กองการศึกษา มีผังการจัดดังนี้



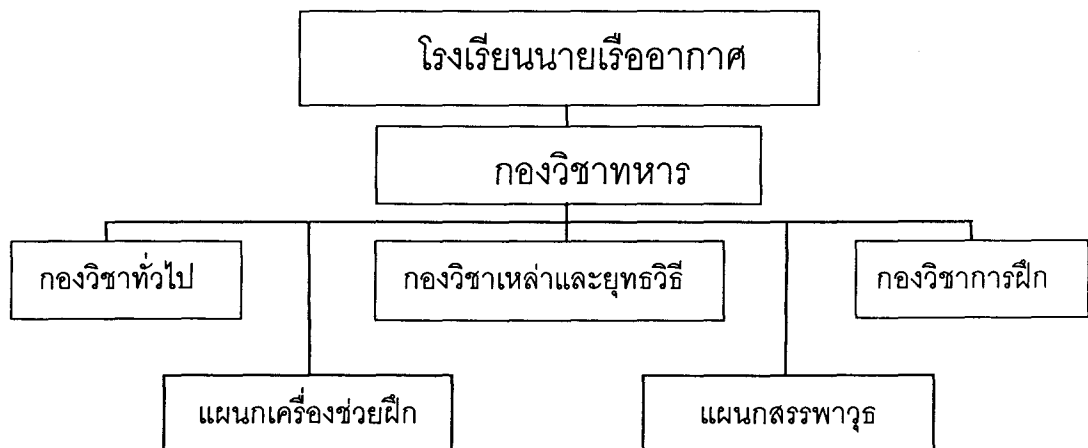
ภาพที่ 2.4 การจัดส่วนราชการของกองการศึกษา

2) กรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์ มีหน้าที่ ปกครอง บังคับบัญชาฝึกรบวินัย ความประพฤติ คุณธรรมและจริยธรรม เสริมสร้างสมรรถภาพทาง ร่างกายและจิตใจ จิตวิทยาการนำทหาร และประเมินผลความเป็นผู้นำทางทหารให้แก่ นักเรียน นายเรืออากาศ มีผู้บังคับการกรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์เป็นผู้บังคับบัญชา รับผิดชอบ กรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์ มีผังการจัดดังนี้



ภาพที่ 2.5 การจัดส่วนราชการของกรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์

3) กองวิชาทหาร มีหน้าที่ อำนาจการ ควบคุม และจัดดำเนินงาน การศึกษาในด้านวิชาทหาร ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ ให้เป็นไปตามหลักสูตรของโรงเรียนนายเรือ อากาศมีผู้อำนวยการกองวิชาทหารเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ กองวิชาทหาร มีผังการจัดดังนี้



ภาพที่ 2.6 การจัดส่วนราชการของกองวิชาทหาร

3.2.6 การบริการการศึกษา

เพื่อให้การศึกษามีประสิทธิภาพ โรงเรียนนายเรืออากาศได้อำนวยความสะดวกด้านบริการการศึกษาและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยจัดใส่ทัศนูปกรณ์ เครื่องช่วยฝึก

ตำราเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์พื้นฐาน ห้องปฏิบัติการวิศวกรรม ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ และห้องปฏิบัติการฝึกภาษา

3.2.7 การวัดผลและการประเมินผลการศึกษา

การวัดผลการศึกษาวิชาวิทยาการ แตกต่างจากการฝึกอบรมวิชาทหาร และการฝึกพลศึกษา ผลการฝึกอบรมวิชาทหารและพลศึกษาจะใช้สำหรับตัดสินการเลื่อนชั้น และการสำเร็จการศึกษา แต่มีได้นำไปรวมกับผลการศึกษาวิชาวิทยาการในการจัดลำดับที่ของ นักเรียนนายเรืออากาศ

1) การวัดผลการศึกษาวิชาวิทยาการ

(1) การวัดผลการศึกษาระหว่างภาคการศึกษา ใช้การวัดผลด้วยการสอบ เรียกว่า การสอบกลางภาคการศึกษา โดยมีคณะกรรมการซึ่งผู้อำนวยการกองการศึกษา แต่งตั้งทั้งสองภาคการศึกษา ในระหว่างการศึกษาทั้งสองภาคการศึกษา อาจารย์ผู้สอนอาจวัดผล ด้วยวิธีอื่นตามความเหมาะสมของกระบวนวิชาได้

(2) การวัดผลการศึกษาปลายภาคการศึกษา ใช้การวัดผลด้วยการสอบ เรียกว่า การสอบประจำภาคการศึกษา ซึ่งมีการสอบประจำภาคต้น และการสอบประจำภาค ปลาย โดยมีคณะกรรมการซึ่งผู้บัญชาการทหารอากาศหรือผู้รับมอบหมายอำนาจ เป็นผู้แต่งตั้ง

(3) บางกระบวนวิชา อาจมีการวัดผลเฉพาะการวัดผลการศึกษา ระหว่างภาคการศึกษา โดยไม่มีการวัดผลปลายภาคการศึกษา สำหรับวิธีการวัดผล อาจารย์ ผู้สอนเป็นผู้กำหนด โดยมีหลักฐานการวัดผลอย่างถูกต้อง

(4) นักเรียนนายเรืออากาศผู้ใดมีเวลาศึกษาวิชาวิทยาการตามหลักสูตรต่ำกว่าร้อยละ 85 ในแต่ละภาคการศึกษา จะไม่มีสิทธิเข้าสอบประจำภาคนั้น เว้นแต่กรณีเจ็บป่วยและได้รับความเห็นชอบจากสภาโรงเรียนนายเรืออากาศให้เข้าสอบได้

2) การประเมินผลการศึกษา เมื่อมีการวัดผลการศึกษาของแต่ละ กระบวนวิชาให้อาจารย์หรือกรรมการที่ดำเนินการวัดผลแล้วประเมินผลการศึกษา โดยใช้ระบบ ลำดับชั้นรายงานผลต่อหัวหน้าภาควิชาจนถึงผู้อำนวยการกองการศึกษา เมื่อสิ้นภาคการศึกษา แต่ละภาคระบบลำดับชั้นที่ใช้มีดังนี้

ลำดับชั้น	แต้มลำดับชั้น	ความหมาย
A	4.0	ดีมาก
B ⁺ B	3.5 3.0	ดีมาก
C ⁺ C	2.5 2.0	พอใช้
D + D	1.5 1.0	ผ่าน
ลำดับ	แต้มลำดับชั้น	ความหมาย
F	0	ตก
P	0	สอบกระบวนวิชาที่ไม่มีหน่วยกิตผ่าน
N	0	สอบกระบวนวิชาที่ไม่มีหน่วยกิตไม่ผ่าน
R	0	สอบแก้ตัวผ่าน

3) การสอบแก้ตัว พิจารณาและดำเนินการดังนี้

(1) ผู้มีแต้มเฉลี่ยสะสมของทุกกระบวนวิชาจนสิ้นภาคปลายของปีการศึกษานั้นไม่ต่ำกว่า 2.00 และมีกระบวนวิชาที่ได้ลำดับชั้น F ไม่เกิน 4 กระบวนวิชา จะมีสิทธิสอบแก้ตัวกระบวนวิชาที่ได้ลำดับชั้น F

(2) ผู้อำนวยการกองการศึกษาเป็นผู้พิจารณาอนุมัติการสอบแก้ตัว โดยแต่งตั้งคณะกรรมการสอบ และแจ้งให้ผู้มีสิทธิสอบแก้ตัวทราบล่วงหน้า เพื่อเตรียมตัวสอบตามสมควร

(3) ผลการสอบแก้ตัวของแต่ละกระบวนวิชา ถ้าสอบผ่านให้ลำดับชั้น R

4) การรายงานผลการสอบ กองการศึกษา โรงเรียนนายเรืออากาศ เป็นผู้ดำเนินการวิธีประมวลผลการสอบของนักเรียนนายเรืออากาศ และนำเสนอสภาโรงเรียนนายเรืออากาศ เพื่อพิจารณาตัดสินผลการศึกษาในแต่ละปีการศึกษา แล้วรายงานผลการตัดสินไปตามลำดับจนถึงผู้บัญชาการทหารอากาศ และสภาการศึกษาวิชาการทหาร

3.2.8 เกณฑ์ตัดสินผลการศึกษา

1) การเลื่อนชั้นการศึกษา ใช้เกณฑ์ดังนี้

(1) มีแต้มเฉลี่ยสะสมของทุกกระบวนวิชาจนสิ้นภาคปลายของปี การศึกษานั้นไม่ต่ำกว่า 2.00 และมีลำดับชั้นของแต่ละกระบวนวิชาไม่ต่ำกว่า D หรือสอบแก้ตัว ผ่าน

(2) มีผลการฝึกอบรมวิชาทหารและพลศึกษาเฉพาะปีการศึกษานั้น ได้ลำดับชั้น P

(3) มีคะแนนความประพฤติในปีการศึกษานั้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60

2) การจัดลำดับที่ใช้เกณฑ์ดังนี้

(1) ผู้ที่สอบได้โดยไม่มี การสอบแก้ตัว ถือเป็น ผู้สอบได้ประเภท ก สำหรับผู้ที่สอบแก้ตัวผ่าน ให้ถือเป็น ผู้สอบได้ประเภท ข

(2) ผู้ที่สอบได้ประเภท ก จะได้ลำดับที่เหนือกว่าผู้ที่สอบได้ประเภท ข แม้แต้มเฉลี่ยสะสมจะน้อยกว่า

(3) ผู้ที่แต้มเฉลี่ยสะสมสูงกว่า จะได้ลำดับที่เหนือกว่าผู้ที่มีแต้มเฉลี่ยสะสมต่ำกว่าในประเภทเดียวกัน

(4) ในกรณีที่แต้มเฉลี่ยสะสมเท่ากัน ให้พิจารณาแต้มเฉลี่ยประจำปี การศึกษานั้น

(5) เมื่อพิจารณาตามการวัดผลและการประเมินผลการศึกษาแล้ว แต้มเฉลี่ยยังเท่ากันอีก ให้นำผลรวมของหน่วยกิตของวิชาที่ได้ลำดับชั้น A หากยังเท่ากันอีก ให้นำผลรวมของหน่วยกิตของวิชาที่ได้ลำดับชั้น B⁺ B หรือ C⁺ C หรือ D⁺ D ต่อไปตามลำดับ หากยังเท่ากันอีก ให้ถือว่าได้ลำดับที่ร่วมกัน

3) การศึกษาซ้ำชั้น ใช้เกณฑ์ดังนี้

1) มีคุณสมบัติไม่ครบตามเกณฑ์ตัดสินผลการศึกษาเกี่ยวกับการ เลื่อนชั้นการศึกษา

2) มีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์การเลื่อนชั้นการศึกษา แต่ทุจริตใน การสอบนักเรียนนายเรืออากาศจะศึกษาซ้ำชั้น ตามเกณฑ์การเลื่อนชั้นการศึกษา แต่จะต้องสอบ ได้แต้มเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 1.5 ขึ้นไป หากได้แต้มเฉลี่ยสะสมน้อยกว่า 1.5 ต้องถูกถอนทะเบียนโดย ไม่เสียค่าปรับ

3.2.9 สิทธิยกเว้น

เพื่อให้นักเรียนนายเรืออากาศที่ศึกษาซ้ำชั้นได้มีเวลาทบทวนกระบวนการเรียนการสอน จึงกำหนดให้ผู้ศึกษาซ้ำชั้นได้รับสิทธิยกเว้น โดยไม่ต้องศึกษาซ้ำกระบวนการเรียนการสอนที่ได้อันดับชั้น B ขึ้นไป แต่จะยกเว้นให้ไม่เกิน 2 กระบวนการเรียนการสอน หรือ 6 หน่วยกิตต่อภาคศึกษา ผู้อำนวยการกองการศึกษาเป็นผู้กำหนดรายชื่อและกระบวนการเรียนการสอนที่ได้รับสิทธิยกเว้นในแต่ละปีการศึกษา แต่มีข้อยกเว้นของกระบวนการเรียนการสอนอื่น ๆ ในชั้นปีที่สอบตกจะไม่นับรวมเป็นแต้มเฉลี่ยสะสม นอกจากแต้มของกระบวนการเรียนการสอนที่ได้รับสิทธิยกเว้น

3.2.10 การสำเร็จการศึกษา

นักเรียนนายเรืออากาศที่ได้รับพิจารณาให้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรืออากาศจะต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์เดียวกันกับการเลื่อนชั้นการศึกษา และต้องศึกษาจบชั้นสูงสุด ตามที่กำหนดในหลักสูตร เว้นแต่กรณีพิเศษที่ทางราชการกำหนด

3.2.11 สิทธิของผู้ที่มีผลการศึกษาดี

- 1) ผู้ที่มีผลการศึกษาดีในรอบปีการศึกษา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่โรงเรียนนายเรืออากาศกำหนด
- 2) ผู้ที่สำเร็จการศึกษา ถ้ามีแต้มเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 3.5 ให้ได้รับเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง ถ้ามีแต้มเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 3.25 ให้ได้รับเกียรตินิยมอันดับสอง โดยระบุไว้ในปริญญาบัตร

3.2.12 การถอนทะเบียน

นักเรียนนายเรืออากาศจะถูกถอนทะเบียนออกจากความเป็นนักเรียนนายเรืออากาศ ตามความในระเบียบกองทัพอากาศ ว่าด้วยโรงเรียนนายเรืออากาศ พ.ศ.2540 และระเบียบกองทัพอากาศ ว่าด้วยโรงเรียนนายเรืออากาศ พ.ศ.2544 (ฉบับที่ 2)

3.3 หลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรืออากาศ

โรงเรียนนายเรืออากาศ ได้กำหนดหลักสูตรการศึกษาวชิราวุธการให้ มีมาตรฐานการศึกษาวชิราวุธศาสตร์และวิชาวิศวกรรมศาสตร์ระดับอุดมศึกษา โดยกำหนดให้มี 8 สาขาวิชา คือ

พวกวิศวกรรมศาสตร์ มี 6 สาขาวิชา ดังนี้

สาขาวิชาวิศวกรรมอากาศยาน

สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล

สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า

สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา

สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ

สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์

พวกวิทยาศาสตร์ มี ๒ สาขาวิชา ดังนี้

สาขาวิชาคอมพิวเตอร์

สาขาวิชาวัสดุศาสตร์

นอกจากหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้ว เพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตร กำหนดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาทหาร หลักสูตรการฝึกอบรมความเป็นผู้นำหลักสูตร การอบรมจริยศึกษา หลักสูตรการฝึกพลศึกษาและการกีฬา และหลักสูตรกิจกรรมพิเศษและการเสริมสร้างประสบการณ์

3.3.1 หลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี

หลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นหลักสูตร 4 ปีการศึกษา ต้องศึกษาไม่น้อยกว่า 160 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็น 3 หมวดวิชา ดังนี้

1) วิชาพื้นฐานทั่วไป (รวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 50 หน่วยกิต) ประกอบด้วย 2 กลุ่มวิชาคือ

(1) กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

(2) กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และคอมพิวเตอร์เบื้องต้น

2) หมวดวิชาเฉพาะสาขา (รวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 90 หน่วยกิต)

ประกอบด้วย 3 กลุ่มวิชา คือ

(1) กลุ่มวิชาพื้นฐาน

(2) กลุ่มวิชาเฉพาะบังคับ และ

(3) กลุ่มวิชาเฉพาะเลือก

3) หมวดวิชาทหาร รวมทั้งสิ้น 12 หน่วยกิต

4) โครงสร้างหลักสูตร กำหนดให้นักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 1 ศึกษา

กระบวนวิชาเหมือนกันหมด เมื่อเลื่อนชั้นการศึกษาเป็นนักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 2 จะแยกศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ ที่เปิดสอน

3.3.2 หลักสูตรการฝึกอบรมวิชาทหาร

1) หน้าที่รับผิดชอบ

กองวิชาทหาร มีหน้าที่ วางแผนและดำเนินการควบคุมกำกับดูแล การศึกษาการฝึกอบรมวิชาทหาร ให้แก่นักเรียนนายเรืออากาศตามหลักสูตร โดยมีผู้อำนวยการกองวิชาทหารเป็นผู้รับผิดชอบ และมีเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือตามอัตรา

2) กำหนดหลักสูตร

การฝึกอบรมวิชาทหาร กระทำตลอด 4 ปีการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 3 ภาคดังนี้

(1) ภาคฤดูร้อน เป็นการฝึกอบรมทั้งในที่ตั้งปกติและภาคสนาม เริ่มตั้งแต่ประมาณต้นเดือนมกราคม ถึงประมาณกลางเดือนเมษายน เป็นเวลา 12 สัปดาห์

(2) ภาคต้น เป็นการฝึกอบรมเฉพาะในที่ตั้ง เริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม หลังเวลาการศึกษา เดือนละ 2 ครั้ง เป็นเวลา 18 สัปดาห์

(3) ภาคปลาย เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม ฝึกอบรมเฉพาะในที่ตั้งปกติ หลังเวลาการศึกษาเดือนละ 2 ครั้งเช่นกัน เป็นเวลา 18 สัปดาห์

จำนวนชั่วโมงการฝึกอบรมวิชาทหารรวม 4 ชั้นปีการศึกษา มี ชั่วโมงฝึกอบรมทั้งสิ้น 1,240 ชั่วโมง (คิดเปรียบเทียบเป็นหน่วยกิตได้เท่ากับ 40 หน่วยกิต) แบ่งออกได้ดังนี้

การฝึกอบรมเบื้องต้น	ร้อยละ 11
การฝึกหน้าที่ครูฝึก	ร้อยละ 9
อาวุธศึกษา	ร้อยละ 4
การฝึกยิงปืน	ร้อยละ 8
ยุทธวิธีของหน่วย	ร้อยละ 4
การฝึกกำลังกายกำลังใจ	ร้อยละ 7
การฝึกภาคสนาม	ร้อยละ 19
การฝึกโคตรัมทางยุทธวิธีหรือฝึกทดแทน	ร้อยละ 13
การฝึกป้องกันฐานบิน	ร้อยละ 6
การฝึกเดินอากาศ	ร้อยละ 6

อบรมหลักสูตรผู้บังคับหมวด	ร้อยละ 8
การฝึกท่ากระบี่	ร้อยละ 2
การฝึกขับรถยนต์	ร้อยละ 3

3) การตรวจสอบและการวัดผล

การวัดผลการฝึกอบรมวิชาทหาร ใช้การวัดผลดังนี้

(1) การวัดผลการฝึกอบรมวิชาทหาร

- ก. ผู้รับผิดชอบการฝึกอบรมแต่ละวิชาเป็นผู้ให้คะแนน
- ข. ผู้รับการตรวจสอบคือ นักเรียนนายเรืออากาศ ชั้นปีที่ 1 - 4
- ค. เวลาในการฝึกอบรมของนักเรียนนายเรืออากาศแต่ละคน

ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 85

(2) เกณฑ์การให้คะแนนมีความหมาย ดังนี้

คะแนน	ความหมาย
90 - 100	ดีมาก
80 - 89	ดี
70 - 79	พอใช้
60 - 69	ผ่าน
0 - 59	ไม่ผ่าน

เกณฑ์ผ่าน ต้องได้คะแนนรวมร้อยละ 60 ขึ้นไป ผู้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์จะต้องฝึกทบทวนและรับการตรวจสอบใหม่ เมื่อตรวจสอบใหม่ผ่านเกณฑ์แล้ว ให้มีสภาพเหมือนกับการสอบแก้ตัวอ่านของการวัดผลการศึกษาวิชาวิทยาการ คือถือว่าเป็นการสอบได้ประเภท ข

อนึ่ง กองวิชาทหารยังรับผิดชอบการศึกษาวินัยวิทยาการทหาร ซึ่งกระทำเพียง 3 ชั้นปีการศึกษา คือ ชั้นปีที่ 1 - 3 มีหน่วยวัดการศึกษาเป็นหน่วยกิต จำนวน 12 หน่วยกิต โดยเขียนรวมไว้กับหลักสูตรวิชาวิทยาการของกองการศึกษา

3.3.3 หลักสูตรการฝึกอบรมความเป็นผู้นำ

1) หน้าที่รับผิดชอบ

กรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์ มีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชา ฝึกอบรมความประพฤติ อุปนิสัย วินัย จิตวิทยาการนำทหาร และการเสริมสร้างสมรรถภาพร่างกายและจิตใจแก่นักเรียนนายเรืออากาศ เพื่อให้มีคุณสมบัติที่จะเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรที่ดีของกองทัพอากาศ โดยมีผู้บังคับการกรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

2) กำหนดหลักสูตร

การฝึกอบรมความเป็นผู้นำ เป็นหลักสูตรที่ต้องกระทำทั้งภาคการอบรมและภาคการฝึกปฏิบัติให้มีความสอดคล้องควบคู่กันไปอย่างต่อเนื่องตลอด 4 ปีการศึกษา มีการวัดผลเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ ด้วยมาตรการควบคุมความประพฤติ และกรรมวิธีการประเมินค่าพฤติกรรม โดยมีนายทหารปกครองเป็นผู้กวดขันควบคุมกำกับดูแลความประพฤติ และการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบแบบธรรมเนียมตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่กองทัพอากาศกำหนดให้

หลักสูตรการฝึกอบรมความเป็นผู้นำ ไม่มีการกำหนดหน่วยการเรียน (หน่วยกิต) และไม่มีการแบ่งเวลาเป็นภาคการศึกษา การจัดการฝึกอบรมจะกระทำตลอดปีการศึกษาตามความเหมาะสม โดยจำแนกออกเป็น 2 หมวดวิชา และกำหนดเนื้อหาสาระของรายวิชา สำหรับนักเรียนนายเรืออากาศแต่ละชั้นการศึกษาให้มีรายละเอียดครอบคลุมความสำคัญแตกต่างกันตามระดับการพัฒนาความรู้ความสามารถและความรับผิดชอบ ตามสิทธิอำนาจหน้าที่ ยกเว้นในเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับระเบียบ วินัย แบบธรรมเนียม และคุณธรรมทหาร จำเป็นต้องจัดให้มีการอบรมทบทวนเน้นย้ำทุกระดับชั้นการศึกษา เพื่อให้ฝังแน่นในจิตสำนึกรับผิดชอบ

สำหรับการอบรม จำแนกรายวิชาออกเป็น 2 หมวดวิชา มีชั่วโมงการอบรมและการบรรยายพิเศษ ตลอด 4 ปีการศึกษา จำนวน 236 ชั่วโมงดังนี้

หมวดวิชา การปกครองบังคับบัญชา	ร้อยละ 35
หมวดวิชา ความเป็นผู้นำ และจิตวิทยาการนำทหาร	ร้อยละ 55
การบรรยายพิเศษ	ร้อยละ 10

สำหรับการฝึกปฏิบัติ นักเรียนนายเรืออากาศจะได้รับการฝึกฝนตนเองในปกครองบังคับบัญชา การปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายอำนวยการ การบริหารงานหลายระดับ การฝึกดำรงวินัยลักษณะทหาร และการฝึกความเป็นผู้นำและจิตวิทยาการนำทหาร รวมทั้งการเข้าร่วมพิธีกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีทางทหาร เช่น พิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพล พิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนามของทหารรักษาพระองค์ และพิธีการที่สำคัญอื่นๆ เป็นต้น

3) กำหนดเวลาการฝึกอบรม

(1) การอบรมวิชาการและความรู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่กระทำในวันราชการ ตั้งแต่เวลา 19.00 น. ถึง 20.30 น. กรณีจำเป็น ให้จัดทดแทนในวันหยุดราชการหรือวันหยุดการศึกษาได้ตามความเหมาะสม

(2) การฝึกปฏิบัติและการเข้าร่วมพิธีกรรมของทางราชการ ให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน และขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่กองทัพอากาศกำหนดไว้

4) การวัดผล

(1) ไม่มีการนับหน่วยกิตให้คะแนน

(2) ให้มีการประเมินค่าพฤติกรรมเป็นทั้งส่วนรวมและส่วนบุคคล ด้วยวิธีการทดสอบการปฏิบัติและการสังเกตการณ์

(3) ผลการประเมินค่าพฤติกรรม จะเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการพัฒนาปรับปรุงบุคลิกภาพ ความประพฤติ และอุปนิสัย สำหรับการคัดเลือกนักเรียนบังคับบัญชา และการจัดลำดับคัดเลือกศิษย์การบิน กองทัพอากาศ

(4) นักเรียนนายเรืออากาศที่ได้รับการประเมินค่าพฤติกรรมดีเด่น จะได้รับรางวัลการประกาศเกียรติคุณและการประดับเครื่องหมายแสดงความสามารถ

(5) นักเรียนนายเรืออากาศที่มีผลการประเมินค่าต่ำและมีความประพฤติเสื่อมเสีย จะถูกลงโทษตัดคะแนนความประพฤติและลงทัณฑ์ตามระเบียบแบบแผนของทางราชการที่กำหนดไว้ ซึ่งจะมีผลต่อการเลื่อนชั้นการศึกษา และสถานภาพความเป็นนักเรียนนายเรืออากาศ

3.3.4 หลักสูตรการอบรมจริยศึกษา

1) หน้าที่รับผิดชอบ

กรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์ มีหน้าที่ รับผิดชอบโดยตรงในการอบรมความประพฤติและอุปนิสัยนักเรียนนายเรืออากาศให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมอันดีงาม มีจิตสำนึกรับผิดชอบ ยึดมั่นในหลักธรรมะ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินวิถีชีวิตการปฏิบัติหน้าที่ราชการ และการแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยมีผู้บังคับการกรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์เป็นผู้รับผิดชอบ

2) กำหนดหลักสูตร

การอบรมจริยศึกษา กระทำตลอด 4 ปีการศึกษา ควบคู่ไปกับการปลูกฝังความมีระเบียบวินัย คุณธรรมทหาร และการฝึกการปกครองบังคับบัญชาของนักเรียนนายเรืออากาศ มีการจัดการอบรม การกำหนดเวลาการอบรม และการวัดผลประเมินค่า เช่นเดียวกับหลักสูตรการฝึกอบรมความเป็นผู้นำ มีจำนวนอบรม 40 ชั่วโมง โดยจำแนกชั่วโมงการอบรมแต่ละรายวิชา ดังนี้

ศาสนาทั่วไป	ร้อยละ 6
ศาสนาเปรียบเทียบ	ร้อยละ 16
ธรรมะ	ร้อยละ 28
วัฒนธรรมและประเพณี	ร้อยละ 18
พิธีกรรม	ร้อยละ 14
มารยาทการสมาคม	ร้อยละ 18

นอกเหนือจากการอบรมตามวิชาดังกล่าว นักเรียนนายเรืออากาศจะได้รับการส่งเสริมแนวคิดในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในเรื่องของการปฏิบัติธรรม การแสดงธรรม เทศนา การจัดกิจกรรมทางศาสนาตามประเพณีนิยม รวมทั้งการเข้าร่วมพิธีกรรมของทางราชการ ในโอกาสและวันสำคัญต่างๆ

3.3.5 หลักสูตรการฝึกพลศึกษาและการกีฬา

1) หน้าที่รับผิดชอบ

กองพลศึกษา กรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์ มีหน้าที่วางแผนและดำเนินการสอนวิชาพลศึกษาและการกีฬา ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้แก่ นักเรียนนายเรืออากาศ ให้เกิดการพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา เพื่อเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรที่ดีของกองทัพอากาศ โดยมีหัวหน้ากองพลศึกษา กรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ

2) กำหนดหลักสูตร

การสอนและฝึกวิชาพลศึกษาและการกีฬา กระทำตลอด 4 ปีการศึกษาวิชาที่สอนไม่นับหน่วยกิต แต่กำหนดให้มีการวัดผล ซึ่งประกอบด้วยวิชาพลศึกษาบังคับ กีฬาเลือกและการทดสอบสมรรถภาพร่างกาย

จำนวนชั่วโมงการสอนและฝึกตลอดเวลา 4 ปี รวม 360 ชั่วโมง แบ่งออกได้ ดังนี้

หมวดวิชาพลศึกษาบังคับ	ร้อยละ 33
หมวดกีฬาเลือก	ร้อยละ 58
การทดสอบสมรรถภาพร่างกาย	ร้อยละ 9

3) การวัดผล

ให้ทำการวัดผลในระหว่างการฝึกและต้องเสร็จสิ้นในภาคการศึกษา

ที่สอน

(1) คะแนนรวมทุกกระบวนวิชาแบ่งออกเป็นดังนี้

พลศึกษาบังคับ ร้อยละ 60

กีฬาเลือก ร้อยละ 30

การทดสอบสมรรถภาพร่างกาย ร้อยละ 10

(2) การทดสอบสมรรถภาพร่างกาย จะดำเนินการวัดผล 2 ครั้ง
ในการศึกษาภาคต้น 1 ครั้ง และภาคปลาย 1 ครั้ง ทุกชั้นปี

(3) การวัดผลการศึกษาพลศึกษาและการฝึก จะต้องผ่านเกณฑ์

ดังนี้

ก. เวลาเข้ารับการศึกษจะต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 85

ข. ผู้ที่สอบผ่านจะต้องได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

ค. ผู้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์จะต้องฝึกทบทวนและรับการตรวจสอบ

ใหม่เป็นการสอบแก้ตัว

ผลการสอบกำหนดดังนี้

ลำดับชั้น	ความหมาย
P	ผ่าน
N	ไม่ผ่าน
R	สอบแก้ตัว

3.3.6 หลักสตรกิจกรรมพิเศษและการเสริมสร้างประสบการณ์

1) หน้าที่รับผิดชอบ

กรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์ กองวิชาทหาร และกองการศึกษา ร่วมกันรับผิดชอบดำเนินการควบคุม และกำกับดูแล การดำเนินกิจกรรมพิเศษ และการเสริมสร้างประสบการณ์ ให้แก่นักเรียนนายเรืออากาศ

2) กำหนดหลักสูตร

(1) กิจกรรมพิเศษบางกิจกรรมมิได้กำหนดแนวฝึกสอนและระยะเวลาไว้แน่นอน เช่น ชมรมพุทธศาสตร์ การดนตรี ลีลาศ ยิงปืน การฝึกทำอาวุธประกอบดนตรี

เป็นต้น ส่วนการสวนสนามในพิธีสำคัญต่างๆ ยังคงใช้เวลาของการฝึกอบรม นักเรียนนายเรืออากาศจะได้รับการส่งเสริมให้แสดงออก ซึ่งความรู้ความสามารถและประสบการณ์เฉพาะตนในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม นอกเหนือไปจากวิชาชีพที่ต้องศึกษาตามหลักสูตรในโอกาสอันควร โรงเรียนนายเรืออากาศจะพิจารณาให้การสนับสนุน โดยจัดหาอาจารย์ฝึกสอนให้ รวมทั้งจัดหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวกให้ตามความจำเป็น นักเรียนนายเรืออากาศจะดำเนินกิจกรรมร่วมกันเป็นหมู่คณะ ในลักษณะของชมรม การฝึกพูด การเข้าสังคม การปฏิบัติตนในพิธีการ การลีลาศ การรับประทานอาหารแบบต่างๆ การส่งเสริมความรู้ความสามารถในภาษาต่างประเทศ ศิลปะสาขาต่างๆ เป็นต้น โรงเรียนนายเรืออากาศจะดำเนินการจัดแบ่งเวลา และกำหนดหลักสูตรให้ตามความเหมาะสม

(2) หลักสูตรการเสริมสร้างประสบการณ์ กำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนนายเรืออากาศมีความรู้กว้างขวางขึ้น ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาโดยตรง และเป็นประโยชน์ทางอ้อมในการปฏิบัติงานในอนาคต จึงจัดให้นักเรียนนายเรืออากาศมีการเยี่ยมชมกิจการของหน่วยต่างๆ ทั้งทางทหารและพลเรือน ตลอดจนหน่วยงานของเอกชนที่น่าสนใจ รวมทั้งจัดให้มีการฝึกเดินอากาศไปเยี่ยมชมกิจการทางทหารและพลเรือนในประเทศใกล้เคียงโดยกำหนดให้ปฏิบัติดังนี้

ก. จัดให้นักเรียนนายเรืออากาศทุกชั้นได้เยี่ยมชมกิจการต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการศึกษาตามแต่โรงเรียนนายเรืออากาศจะเห็นสมควร ซึ่งกองการศึกษาเป็นผู้กำหนดการเยี่ยมชมกิจการดังกล่าว ซึ่งกระทำระหว่างภาคการศึกษา

ข. จัดให้นักเรียนนายเรืออากาศได้ฝึกลีลาศ โดยแบ่งออกเป็นภาคการศึกษาภาคต้นและภาคปลาย อย่างน้อยชั้นละ 5 ครั้งต่อภาคการศึกษา ทำการฝึกตั้งแต่เวลา 19.00 - 21.00 น. โดยกองวิชาทหารเป็นผู้กำหนด

ค. จัดให้นักเรียนนายเรืออากาศ ชั้นปีที่ 2 ได้เยี่ยมชมกิจการของหน่วยต่างๆ ในกองทัพอากาศ โดยกองวิชาทหารเป็นผู้กำหนด

ง. จัดให้นักเรียนนายเรืออากาศ ชั้นปีที่ 3 ได้เยี่ยมชมกิจการของหน่วยต่างๆ ภายนอกกองทัพอากาศ โดยกองวิชาทหารเป็นผู้กำหนด

จ. จัดให้นักเรียนนายเรืออากาศ ชั้นปีที่ 4 ได้เรียนรู้และฝึกรับประทานอาหารตามแบบธรรมเนียมที่ใช้ในโอกาสต่างๆ ซึ่งโดยปกติจะฝึกปฏิบัติก่อนการฝึกเดินอากาศไปยังต่างประเทศ โดยกองวิชาทหารเป็นผู้รับผิดชอบ

จ. จัดให้นักเรียนนายเรืออากาศ ชั้นปีที่ 4 ได้ฝึกเดินอากาศ เพื่อเยี่ยมชมกิจการทางทหารและพลเรือนในต่างประเทศ โรงเรียนนายเรืออากาศจะพิจารณาว่าสมควรเดินทางไปประเทศใด ทั้งนี้ให้เป็นไปตามนโยบายของกองทัพอากาศในแต่ละปี ใช้เวลาในการฝึกเดินอากาศประมาณ 10 วัน โดยกองวิชาทหารเป็นผู้รับผิดชอบ

ข. จัดให้นักเรียนนายเรืออากาศ ชั้นปีที่ 4 ได้ฝึกปฏิบัติงานใน ส่วนราชการต่างๆ ของกองทัพอากาศ โดยให้ฝึก ณ ที่ตั้งกองบินต่างจังหวัดเป็นหลัก ระยะเวลาในการฝึกประมาณ 3 สัปดาห์ โดยกองวิชาทหารเป็นผู้กำหนด

ช. จัดให้นักเรียนนายเรืออากาศได้มีการอบรมปฏิบัติการพฤติกรรมกลุ่ม เพื่อประโยชน์ในการทำงานและอยู่ร่วมกัน โดยกองการศึกษาเป็นผู้กำหนดตามความเหมาะสม

ฉ. จัดให้นักเรียนนายเรืออากาศได้มีการเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง โดยจัดให้มีการบรรยายพิเศษเกี่ยวกับการใช้ภาษาอังกฤษในการปฏิบัติงาน การแข่งขันทักษะการใช้ภาษาอังกฤษระหว่างนักเรียนนายเรืออากาศชั้นต่างๆ การพบปะสังสรรค์กับชาวต่างประเทศ และการทดสอบมาตรฐานความรู้ ภาษาอังกฤษ โดยสถาบันภาษาที่ได้รับการรับรอง (TOEFL) โดยกองการศึกษาเป็นผู้กำหนดตามความเหมาะสม

การที่องค์การทหารมีกฎระเบียบที่เอื้อให้สถาบันการศึกษาทางทหารได้จัดการศึกษาอบรมแก่นักเรียนทหารและข้าราชการทหารให้ได้มีโอกาสเรียนรู้ทางการเมืองน่าจะช่วยเสริมสร้างการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐศาสตร์ การปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทางทหาร หากพิจารณาในแง่ของการเป็นสากลซึ่งสถาบันการศึกษาทางทหารในหลายประเทศต่างให้ความสำคัญกับการวางองค์ความรู้ด้านรัฐศาสตร์แก่นักเรียนทหารเทียบเท่ากับการจัดให้มีการเรียนการสอนด้านวิชาทหารหรือวิชาการสาขาอื่นๆ เช่นที่ โรงเรียนนายเรืออากาศสหรัฐอเมริกา จะมีภาควิชารัฐศาสตร์ (Department of Political Science) โรงเรียนนายเรืออากาศสหรัฐรับผิดชอบในการจัดสอนโดยตรง ภารกิจของภาควิชาที่กำหนดไว้เป็นสิ่งบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นถึงน้ำหนักการให้ความสำคัญในการเรียนรู้ด้านรัฐศาสตร์อย่างชัดเจน ดังนี้

Mission

– To Forge Soldier- Statemen Empowered With An Understanding and Appreciation of The American Political System, The National Security Policy – Making Progress, And The International Environment". (Us Academy, Department of Political Science,2547. (<http://www.usaf.af.mil/dfps/facultyr/>)

ภารกิจ

"การสร้างข้าราชการของรัฐให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องสร้างเขาเหล่านั้นให้มีความเข้าใจและมีความซาบซึ้งในคุณค่าของระบบการเมืองอเมริกัน กับนโยบายแห่งชาติด้านการสร้างความเจริญก้าวหน้าและการสร้างสภาพแวดล้อมกับโลกโดยรอบสหรัฐอเมริกา"

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทหารกับการเมืองเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของประชาชนมาโดยตลอด มีนักวิชาการที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของทหารกับการเมืองในแง่มุมต่างๆ ซึ่งในการศึกษาวิจัยการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศก็เป็นประเด็นหนึ่งที่นักวิชาการให้ความสำคัญ เช่น

ดร.ทินพันธ์ นาคะตะ (2518) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองและการเรียนรู้ทางการเมืองของนักศึกษาไทย โดยทำการศึกษาจากนิสิต นักศึกษา 6 สถาบัน คือ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โรงเรียนนายเรืออากาศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 946 คน พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเมืองเป็นแบบอำนาจนิยมอยู่ในระดับสูง ขาดความเชื่อมั่นในเพื่อนมนุษย์และสภาพแวดล้อมทางการเมืองไม่ชอบให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ แต่ในเวลาเดียวกันกลับมีทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตยที่อยู่ในระดับสูง

ดร.จินต์ วิภาตะภักดิ์ (2519) ได้ศึกษาวิจัยที่หาคำตอบว่าทำไมทหารจึงสามารถเข้าไปแทรกแซงในทางการเมืองของประเทศได้อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้โดยการศึกษาการเข้าไปแทรกแซงทางการเมืองของทหารระหว่าง พ.ศ.2475 - 2507 การศึกษานี้ได้อาศัยข้อมูลจากทหารและเอกสารตำราต่างๆ ตลอดจนการส่งแบบสอบถามไปสำรวจความคิดเห็นในทางการเมืองของนักเรียนนายเรือและนักเรียนนายเรืออากาศ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีปัจจัยสำคัญซึ่งเป็นตัวแปรอิสระอยู่ 3 ประการ ที่ทำให้ทหารเข้าไปแทรกแซงและยุ่งเกี่ยวกับการเมือง คือ

- 1) ทรัพยากรทางทหาร (Military Resource)
- 2) แรงจูงใจ (Motive)
- 3) โอกาส (Opportunity)

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางทหารนั้นเนื่องจากงบประมาณที่ได้รับในปีหนึ่งๆ มีเป็นจำนวนมากทำให้ทหารมีทรัพยากรทั้งที่เป็นอาวุธยุทโธปกรณ์ (Equipment) และกำลังพล (Manpower) ทำให้ทหารมีโอกาสเข้าไปแทรกแซงในทางการเมืองได้มาก ทั้งนี้เพราะทรัพยากรทางทหารดังกล่าว สามารถบันดาลให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ในทางการเมืองได้

นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า นายทหารในยุคใหม่ส่วนใหญ่เป็นผู้มาจากชนชั้นกลางและคนจน ผู้ซึ่งเป็นผู้นำทางทหารจะเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพ-ธนบุรี และเป็นที่น่าสังเกตว่า นายทหารที่สำเร็จการศึกษาจากภายในประเทศ เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองมากกว่า

นายทหารที่สำเร็จมาจากที่อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนายทหารที่คุมหน่วยกำลังรบในส่วนกลางผู้ใด มีตำแหน่งในทางทหารสูงจะมีตำแหน่งในทางการเมืองสูงตามไปด้วย

สำหรับแรงจูงใจที่ทำให้ทหารเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองนั้น ก็เพื่อเข้าไปแก้ไข สิ่งเลวร้ายในสังคม เช่น เมื่อสภาวะทางเศรษฐกิจและทางการเมืองอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม ทหารก็จะอาสาตนเข้ามาแก้ไขสถานการณ์ทั้งนี้ก็เพื่อให้สังคมอยู่ในความสงบและมีระเบียบทำให้ การเมืองมีความมั่นคง และทำให้เศรษฐกิจกระเตื้องขึ้น เป็นต้น

เกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองของทหารพบว่านักเรียนนายเรืออากาศมีทัศนคติทางการเมืองที่เป็นแบบอำนาจนิยมสูงที่สุดเมื่อเทียบกับนักเรียนนายเรือ เหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้ ทหารมีทัศนคติเป็นแบบอำนาจนิยมก็เพราะว่าการจัดองค์การของทหารมีคุณลักษณะที่เป็นแบบ อำนาจนิยมอย่างเข้มที่สุด (Extreme Authoritarian)

สภาพอำนาจนิยมของทหารโดยเฉพาะของนักเรียนนายเรืออากาศจะมีอัตราส่วนที่ กลับกันกับระดับการศึกษานั้นคือผู้ที่เรียนอยู่ในชั้นต่ำกว่าจะมีทัศนคติที่เป็นแบบอำนาจนิยมมาก กว่าผู้ที่เรียนอยู่ในชั้นสูงกว่าเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าชีวิตในสังคมของทหารมีลักษณะที่จะเป็นแบบ อำนาจนิยมมากกว่าสังคมอื่น ทั้งนี้เกิดจากสถาบันต่างๆ ของทหารเองที่มีข้อบังคับกำหนดสร้าง ลักษณะของสถาบันเอาไว้เช่นนั้น นอกจากนี้แล้วประเพณีของทหารยังเป็นเครื่องกำหนดวิถีชีวิต ของทหารให้เป็นไปในรูปร่างๆ ด้วยการมีระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด การอุทิศตนเองเพื่อความเป็น ทหาร การเสียสละ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นวัตถุประสงค์เบื้องต้นของสถาบันทหารทั้งสิ้น

น.ท.สุรพาสณ์ ทักมาน (2519) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทัศนคติทางการเมืองของนาย ทหารชั้นนายพันของกองทัพบก กองทัพเรือและกองทัพอากาศ ทำการศึกษาเฉพาะทัศนคติของ นายทหารชั้นนายพันคือ ตั้งแต่พันตรี ถึงพันเอก (พิเศษ) ของนายทหารทั้ง 3 เหล่าทัพ จำนวน 1,062 คน จากการศึกษาพบว่า

- 1) ทัศนคติทางการเมืองเสรีนิยมและอนุรักษนิยมของนายพัน ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อแยกเป็นกองทัพบกแล้ว นายนาวาของกองทัพเรือ มีทัศนคติทางการเมืองเสรีนิยมมากกว่านาย พันของกองทัพบกและนาวาอากาศของกองทัพอากาศหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งทหารบกกับทหาร อากาศมีทัศนคติทางการเมืองอนุรักษนิยม ทหารเรือมีทัศนคติเสรีนิยม
- 2) ทัศนคติทางการเมืองเสรีนิยมอนุรักษนิยม มีความสัมพันธ์กับอายุนายพันที่มี อายุอ่อนมีทัศนคติทางการเมืองเสรีนิยมมากกว่าอนุรักษนิยม

3) ทักษะคติทางการเมืองเสรีนิยมอนุรักษ์นิยม มีความสัมพันธ์กับการศึกษา นายพันที่ได้รับการศึกษาสูงมีทักษะคติทางการเมืองเสรีนิยมมากกว่าอนุรักษ์นิยม และจะมีทักษะคติทางการเมืองเสรีนิยมสูงมากขึ้นเมื่อได้รับการศึกษาจากต่างประเทศ

4) ทักษะคติทางการเมืองเสรีนิยมอนุรักษ์นิยมมีความสัมพันธ์กับอาชีพของบิดา นายพันที่มีบิดาเป็นข้าราชการทหารและข้าราชการพลเรือนมีทักษะคติทางการเมืองเสรีนิยมน้อยกว่านายพันที่มีบิดามีอาชีพเป็นอย่างอื่น เช่น เกษตรกร พ่อค้า และรับจ้าง เป็นต้น

5) ทักษะคติทางการเมืองเสรีนิยมอนุรักษ์นิยม มีความสัมพันธ์กับภูมิลำเนาเดิม นายพันที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีทักษะคติเสรีนิยมมากกว่านายพันที่อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครออกไปตามลำดับ เพราะฉะนั้นนายพันทหารไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนายพันทหารบก ยังคงมีทักษะคติทางการเมืองเป็นแบบอนุรักษ์นิยมอยู่ ซึ่งทักษะคติในทางการเมืองแบบนี้จะไปขัดขวางการเปลี่ยนแปลงในทางการเมืองที่จะนำไปสู่ระบอบประชาธิปไตย

ร้อยโทหญิง ทวรรณีย์ ปัจจุบันนทร์ (2519) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษา ทักษะคติและการเรียนรู้ในทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ประจำปีการศึกษา 2518 ตั้งแต่ปีที่ 1 – 5 จำนวน 400 คน คือร้อยละ 30 ของนักเรียนทั้งหมด จากการศึกษาพบว่า ตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ.2475 เป็นต้นมา ทหารได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองมาโดยตลอดทั้งนี้เพราะลักษณะการจ้องคึกการของกลุ่มทหารได้เปรียบกลุ่มอื่นๆ และประการสำคัญคือวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยเคยชินกับระบบอำนาจนิยมและอิทธิพลของคำสอนในพระพุทธศาสนา ทำให้คนไทยมีความรู้สึกที่ว่า ตนมิได้เป็นเจ้าของอำนาจที่แท้จริง ดังนั้นการปฏิวัติรัฐประหารทุกครั้งจึงไม่ได้รับการต่อต้านจากประชาชนและจากการที่ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองเป็นระยะเวลานาน ทำให้ไม่สามารถแยกทหารออกจากการเมืองได้ การศึกษาทักษะคติทางการเมืองของทหารจึงเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาแนวทางที่จะเป็นไปได้ของระบบการปกครองของไทยได้อย่างหนึ่ง

เนื่องจากนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จะเป็นส่วนหนึ่งของนายทหารหลักของกองทัพกองทัพต่อไปในอนาคต ดังนั้นการศึกษาทักษะคติและความคิดเห็นของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าจึงเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาทักษะคติของทหารบกไทย และจากการศึกษาวิจัยพบว่า

1) นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีทักษะคติทางการเมืองที่เป็นแบบอำนาจนิยมมากกว่าทักษะคติทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย

2) ระดับอำนาจนิยมของนักเรียนมิได้ขึ้นอยู่กับชั้นเรียน หรือจำนวนปีที่เข้าศึกษาในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทั้งนี้เพราะไม่ว่าจะเป็นนักเรียนชั้นปีที่ 1 หรือ ชั้นปีที่ 5 ต่างก็มีทัศนคติที่เป็นแบบอำนาจนิยมพอๆ กัน

3) อาชีพการรับราชการเป็นทหารของบิดา ไม่ได้เป็นเครื่องสนับสนุนหรือส่งเสริมให้นักเรียนผู้เป็นบุตรมีทัศนคติที่เป็นแบบอำนาจนิยมตามไปด้วย ในทางตรงข้ามนักเรียนที่มีบิดามีอาชีพรับราชการทหาร กลับมีทัศนคติในทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้มีบิดารับราชการทหารเสียอีก

เรืออากาศโท บุญชาติ พรหมพูล (2520) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศไทย โดยมีแนวความคิดที่สำคัญของการวิจัยคือ การศึกษาเพื่อให้ทราบว่านักเรียนนายเรืออากาศมีทัศนคติในทางการเมืองที่เป็นแบบอำนาจนิยมหรือไม่ นักเรียนนายเรืออากาศที่อยู่ในชั้นสูงกว่าจะมีทัศนคติแบบอำนาจนิยมสูงกว่า นักเรียนนายเรืออากาศที่เรียนอยู่ชั้นต่ำกว่า และนักเรียนนายเรืออากาศที่มีผู้ปกครองเป็นทหารส่วนใหญ่จะมีทัศนคติที่เป็นแบบอำนาจนิยมมากกว่าผู้ที่มีผู้ปกครองที่ไม่ได้เป็นทหาร การศึกษาพบว่าทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศประจำปีการศึกษา 2520 ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 – 5 จำนวน 689 คน เป็นกลุ่มที่มีทัศนคติแบบอำนาจนิยมมากกว่าประชาธิปไตย ในเวลาเดียวกันก็มีทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้วยลักษณะอำนาจนิยมดังกล่าวมีผลมาจากสิ่งแวดล้อมหลายอย่าง เช่น ระบบราชการทหาร การเรียนการสอนภายในโรงเรียน ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายเรืออากาศที่เน้นอำนาจนิยมองค์กรเหล่านี้ทำให้นักเรียนนายเรืออากาศเคยชินกับระบบการใช้อำนาจและการยอมรับอำนาจ ก่อให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่สอดคล้องกับการปกครองในระบบประชาธิปไตย การเปลี่ยนแปลงลักษณะอำนาจนิยมของนักเรียนนายเรืออากาศต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองเพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ ต้องมีการปรับปรุงองค์กรที่มีอิทธิพลต่อลักษณะอำนาจนิยมของนักเรียนนายเรืออากาศ เช่น ระบบการเรียนการสอน จะต้องให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย

พันโท ประสงค์ พักสังข์ (2536) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนเตรียมทหารเหล่าทหารบก กับความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังทางเศรษฐกิจสังคม การอบรมและการเรียนรู้ทางการเมือง

ผลการศึกษาทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนเตรียมทหารเหล่าทหารบก ประจำปีการศึกษา 2535 ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 - 2 จำนวน 333 คน พบว่า นักเรียนเตรียมทหารเหล่าทหารบกมีทัศนคติทางการเมืองแบบอำนาจนิยมและประชาธิปไตยรวมอยู่ในคนเดียวกัน แต่มี

ความโน้มเอียงไปในทางประชาธิปไตยมากกว่าอำนาจนิยม กล่าวคือ นักเรียนเตรียมทหารเหล่าทหารบก ร้อยละ 53.00 มีทัศนคติทางการเมืองที่เป็นอำนาจนิยมอยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 62.19 ด้วย ระดับการศึกษา อาชีพบิดา ภูมิภาค และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนเตรียมทหารเหล่าทหารบก

พลอากาศตรี อัครชัย สกฤตนะ (2537) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมือง (ในระบบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข) ของกองทัพอากาศ

ผลของการวิจัยพบว่ากองทัพเป็นองค์กรที่ดีที่สุดในการฝึกคนให้มีระเบียบวินัยและอุดมการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกองทัพอากาศ ซึ่งเป็นกองทัพเทคโนโลยี การพัฒนาคนจึงเป็นเรื่องจำเป็นเพื่อรองรับภารกิจที่จะต้องใช้ยุทธโศภนอันทันสมัย และซับซ้อนเหล่านั้น กลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาอันดับแรกก็คือ กำลังพลทั้งหมดของกองทัพเอง ด้วยการพัฒนาทั้งคุณภาพในการปฏิบัติงานและจรรยาบรรณในวิชาชีพที่สมบูรณ์ จากนั้นสามารถขยายผลการพัฒนาไปสู่ครอบครัวและมวลชนเพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่จริงจังยั่งยืนและเป็นประชาธิปไตยในฐานะวิถีชีวิตที่เหมาะสมกับความเป็นไทย กระบวนการกลมกลืนและเรียนรู้ทางการเมือง ซึ่งเป็นทฤษฎีของชาติตะวันตกที่มุ่งให้ความรู้และปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม เพื่อให้ประชาชนมี พฤติกรรมทางการเมืองและดำเนินชีวิตในวิถีทางประชาธิปไตย ไม่เพียงพอสำหรับการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศ คนไทยยังขาดความพร้อมทางการเมืองยังไม่เข้าใจอุดมการณ์ประชาธิปไตยจริง หรือเพียงแต่มีความรู้ความเข้าใจ แต่ยังไม่ยอมรับนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตความเป็นอยู่ จึงเป็นผลให้การพัฒนาประชาธิปไตยต้องล้มลุกคลุกคลานมาตลอด 60 ปีที่ผ่านมา ประชาธิปไตยของเราจึงพัฒนาได้เฉพาะรูปแบบและพิธีกรรมทางการเมือง แต่สถานการณ์ปัจจุบันอันเป็นยุคสังคมนิยม ระเบียบโลกใหม่ ภายหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียตนั้น ประชาธิปไตยเป็นมตินิยมของนานาชาติทำให้ไม่มีโอกาสเลือกอื่นต้องพัฒนาให้ประชาธิปไตยในบ้านเมืองของเราเป็นประชาธิปไตยที่จริงจังยั่งยืนและเป็นประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับความเป็นไทย ภูมิปัญญาไทย และสอดคล้องกับวัฒนธรรมจารีตประเพณีของคนไทย

การปลูกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตยจะต้องเริ่มต้นจากเตรียมความพร้อมของคนทั้งในด้านสติปัญญา สุขภาพจิต และประสบการณ์สังคมตามทฤษฎีต้นไม้วิจัยธรรมของคนไทย ซึ่งระบุว่า การปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม อุดมการณ์ประชาธิปไตย ให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

อันเป็นที่พึงปรารถนาต่างๆ สามารถทำได้ด้วยการพัฒนาลักษณะจิตใจที่สำคัญของคนไทย
ฉะนั้นทฤษฎีนี้ก็คือหลักการในการพัฒนาคนไทยโดยเฉพาะด้วยการมุ่งไปพัฒนาด้านจิตใจของคน
เป็นหลัก มิใช่การอบรมสั่งสอนเพียงเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเท่านั้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้กล่าวถึงวิธีการดำเนินการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล ซึ่งการดำเนินการวิจัยเป็นแบบพรรณนา เปรียบเทียบเหตุและผล จนได้ข้อยุติ ดังนั้นลักษณะงานวิจัยนี้จึงเป็นงานวิจัยประยุกต์ ด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณ

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษากับประชากรซึ่งเป็นนักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 1 - 5 รวม 511 คน ได้แก่

- 1.1 นักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 1 จำนวน 119 คน
- 1.2 นักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 2 จำนวน 101 คน
- 1.3 นักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 3 จำนวน 88 คน
- 1.4 นักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 4 จำนวน 99 คน
- 1.5 นักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 5 จำนวน 104 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศและปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ ซึ่งครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

2.1.1 ตอนที่ 1 ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนนายเรืออากาศใช้แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย อายุ ชั้นปีการศึกษา และคะแนนเฉลี่ยสะสม

2.2.2 ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน ใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ จำนวน 11 ข้อ ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาหลักรัฐศาสตร์ในประเด็น สาระของวิชาหลักรัฐศาสตร์ ผลที่ได้รับจากการเรียนการสอน รูปแบบที่ใช้ในการเรียนการสอน และหลักสูตรนักเรียนนายเรืออากาศที่ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจเรื่องการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยเพียงใด โดยแบ่งน้ำหนักความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.1.3 ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์ใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ จำนวน 7 ข้อ ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการปฏิบัติงานของบุคลากรที่อยู่ในด้านการบังคับบัญชาซึ่งหมายถึง ผู้บังคับบัญชาระดับต่างๆ ของโครงสร้างการบริหารของโรงเรียนนายเรืออากาศ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาในส่วนของบัญชาการ ผู้บังคับบัญชาในส่วนของกองการศึกษา ผู้บังคับบัญชาในส่วนของกรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์ ผู้บังคับบัญชาในส่วนของกองบริการ ผู้บังคับบัญชาในส่วนของกองสถิติ และทะเบียน ผู้บังคับบัญชาในส่วนของกองวิชาทหาร และคณาจารย์ผู้ทำหน้าที่สอนทุกคนโดยแบ่งน้ำหนักความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.1.4 ตอนที่ 4 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหารใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นด้าน กฎระเบียบและวินัยทหารโดยแบ่งน้ำหนักความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.1.5 ตอนที่ 5 การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเป็นการรวบรวมข้อมูลใน 3 ประเด็น คือ ความสนใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง โดยความสนใจทางการเมือง จำนวน 14 ข้อ ใช้แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ส่วนความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง 7 ข้อ และความไว้วางใจทางการเมือง 7 ข้อ ใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ในการที่รวบรวมข้อมูล และมีแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Questions) จำนวน 6 ข้อ เพื่อให้ให้นักเรียนนายเรืออากาศ แสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่า
คะแนนดังนี้

มากที่สุด	มีค่าคะแนน	5
มาก	มีค่าคะแนน	4
ปานกลาง	มีค่าคะแนน	3
น้อย	มีค่าคะแนน	2
น้อยที่สุด	มีค่าคะแนน	1

2.2 การสร้างเครื่องมือ

2.2.1 การสร้างเครื่องมือแบบสอบถามมีขอบข่ายงานที่จะศึกษา ดังนี้คือ

ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคล

ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน

ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์

ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหาร (กฎ ระเบียบ และวินัย)

การเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับ ความสนใจทางการเมือง ความรู้สึกมี

ประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และการให้นักเรียนนายเรืออากาศได้แสดง
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองโดยอิสระ

2.2.2 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

1) ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขอบข่ายลักษณะการปกครอง
บังคับบัญชาของโรงเรียนนายเรืออากาศ จากระเบียบ คำสั่งของโรงเรียนนายเรืออากาศและคำสั่ง
กองทัพอากาศตลอดจนสอบถามจากผู้บังคับบัญชาระดับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและคำแนะนำจาก
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2) สร้างข้อคำถาม โดยอาศัยเนื้อหาสาระจากข้อที่ 2.2.1 และขอคำ
ปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำไปสอบถามประชากรตัวอย่าง เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบ
ถามฉบับจริง

3) ตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถาม โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน
(ภาคผนวก ก) ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

4) นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง
แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วมาลองใช้กับนักเรียนนายเรืออากาศที่กำลังศึกษา ชั้นปีที่ 1 - 5 ชั้นละ 6 คน รวม 30 คน ได้ค่าโดยการคำนวณสูตรความเที่ยงของครอนบัคในแต่ละด้าน ดังนี้

(1) ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอนเท่ากับ .758

(2) ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์เท่ากับ .783

(3) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหารเท่ากับ .628

(4) ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองเท่ากับ .553

(5) ความไว้วางใจทางการเมืองเท่ากับ .806

2.3 นำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินงานการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

3.1 การกรอกข้อมูล ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานกับผู้บังคับการกรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์ โรงเรียนนายเรืออากาศ กองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้นักเรียนนายเรืออากาศ ทั้ง 5 ชั้นปี กรอกแบบสอบถาม

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยเดินทางไปพบนักเรียนนายเรืออากาศด้วยตนเอง เพื่อให้กรอกแบบสอบถาม จำนวน 511 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 511 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.0

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้จากการศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำรา ทฤษฎีและแนวคิดทางรัฐศาสตร์ การรับฟังข้อคิดเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์กองการศึกษา โรงเรียนนายเรืออากาศ ผู้สอนวิชาหลักรัฐศาสตร์แก่นักเรียนนายเรืออากาศ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผสมกับเชิงปริมาณ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาค่าสถิติได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ดังนี้

4.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน นายเรืออากาศ ได้แก่ อายุ ชั้นปีการศึกษา และคะแนนเฉลี่ยสะสม หาค่าร้อยละ

4.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ลักษณะการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ

1) ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ (1) ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการการเรียนรู้การสอน (2) ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์ (3) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหาร ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2) การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ เกี่ยวกับ (1) ความสนใจทางการเมือง (2) ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (3) ความไว้วางใจทางการเมือง ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3) ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศ จากแบบสอบถามปลายเปิด (Open - Ended Questions) ใช้ค่าร้อยละและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความสนใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองและความไว้วางใจทางการเมืองใช้ค่า Chi - Square

4.2 การนำเสนอข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่เป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับมาหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เพื่อเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าคะแนนที่แสดงถึงระดับความคิดเห็นดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2535: 100)

คะแนน	ระดับการความคิดเห็น
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนทหารไทยใน
ยุคปัจจุบัน: ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนนายเรืออากาศแบ่งออกเป็น 3 ตอนด้วยกัน คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 ลักษณะการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ

ตอนที่ 1 ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ชั้นปีการศึกษา และคะแนนเฉลี่ย
สะสม

ตารางที่ 4.1 ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนนายเรืออากาศจำแนกตาม อายุ
 ชั้นปีการศึกษา และคะแนนเฉลี่ยสะสม

ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
		N=511	
อายุ	18-19	88	17.2
	20	103	20.2
	21	94	18.4
	22	105	20.5
	23-25	93	18.2
	ไม่ตอบ	28	5.5
	รวม	511	100.0
ชั้นปีการศึกษา	ชั้นปีที่ 1	119	23.3
	ชั้นปีที่ 2	101	19.8
	ชั้นปีที่ 3	88	17.2
	ชั้นปีที่ 4	99	19.4
	ชั้นปีที่ 5	104	20.3
	รวม	511	100.0
คะแนนเฉลี่ยสะสม	มากกว่า 3.00	136	26.6
	2.50 – 3.00	204	39.9
	2.00 – 2.49	160	31.3
	ไม่ตอบ	11	2.2
	รวม	511	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่านักเรียนนายเรืออากาศอายุ 22 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.5 รองลงมาได้แก่ อายุ 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.2 อายุ 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.4 อายุ 23-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.2 และอายุ 18-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.2

นักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 1 มากที่สุด จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 รองลงมา ชั้นปีที่ 5 จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ

19.8 ชั้นปีที่ 4 จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 และชั้นปีที่ 3 จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2

นักเรียนนายเรืออากาศกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมระดับ 2.50 – 3.00 มากที่สุด จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 39.9 ระดับ 2.00 – 2.49 จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 และระดับมากกว่า 3.00 จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6

ตารางที่ 4.2 จำนวนนักเรียนนายเรืออากาศจำแนกตามช่วงอายุและชั้นปีการศึกษา

ชั้นปีการศึกษา	อายุ					รวม
	18-19	20	21	22	23-25	
ปีที่ 1	76	35	3	-	1	115
ปีที่ 2	12	50	32	3	1	98
ปีที่ 3	-	15	33	30	1	79
ปีที่ 4	-	2	24	56	17	99
ปีที่ 5	-	1	2	16	73	92
ไม่ตอบ	-	-	-	-	-	28
รวม	88	103	94	105	93	511

จากตารางที่ 4.2 พบว่า นักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีอายุ 18-19 ปี จำนวน 76 คน รองลงมา มีอายุ 20 ปี จำนวน 35 คน นักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 2 ส่วนใหญ่มีอายุ 20 ปี จำนวน 50 คน รองลงมา อายุ 21 ปี จำนวน 32 คน นักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 3 มากที่สุดมีอายุ 21 ปี จำนวน 33 คน รองลงมาอายุ 22 ปี จำนวน 30 คน นักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 4 ส่วนใหญ่มีอายุ 22 ปี จำนวน 56 คน รองลงมา มีอายุ 21 ปี จำนวน 24 คน นักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 5 ส่วนใหญ่มีอายุ 23-25 ปี จำนวน 73 คน รองลงมา มีอายุ 22 ปี จำนวน 16 คน

ตอนที่ 2 ลักษณะการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ

2.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ

2.1.1 ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน

ตารางที่ 4.3 ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน

ข้อ	ข้อความ	\bar{X}	S.D
2.1	ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรืออากาศเป็นนายทหารที่รอบรู้ด้านการบริหารและวิชาการ	3.72	0.86
2.2*	ควรจัดวิชาหลักรัฐศาสตร์ให้เรียนเฉพาะชั้นปีที่ 1 เพราะวิชานี้ไม่ค่อยมีประโยชน์กับอาชีพทหาร	3.34	1.15
2.3	เนื้อหาสาระวิชาหลักรัฐศาสตร์สามารถสร้างผู้นำทางทหารที่มีความรอบรู้ความสามารถด้านการเมืองการปกครอง	3.85	0.86
2.4	วิชาหลักรัฐศาสตร์มีเนื้อหาสาระมากเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย	3.70	0.85
2.5	การเรียนรู้เรื่องการเมืองการปกครองเป็นสิ่งจำเป็นต่อนักเรียนนายเรืออากาศ	4.01	0.93
2.6	วิชาหลักรัฐศาสตร์สอนโดยอาจารย์ภายในโรงเรียนนายเรืออากาศมีความเหมาะสมดี	3.56	0.89
2.7	น่าจะมีการเชิญอาจารย์ทางด้านรัฐศาสตร์จากภายนอกกองทัพอากาศมาสอน	3.87	1.02
2.8	ควรจัดให้มีนักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการเมืองมาบรรยายให้ความรู้ในวิชารัฐศาสตร์เพิ่มเติมจากในตำราเรียน	3.91	0.98
2.9	ควรจัดให้มีนักการเมืองมาบรรยายพิเศษตามสมควร	3.62	1.11
2.10	ควรจัดให้นักเรียนนายเรืออากาศได้เรียนรู้วิชารัฐศาสตร์ทุกชั้นปี	3.48	1.16
2.11	หลักสูตรนักเรียนนายเรืออากาศควรมีการให้ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ช่วยให้ทหารได้ทราบถึงจุดยืน และบทบาทของทหารทางการเมือง	4.06	0.78
รวมเฉลี่ย		3.74	0.56

* คำถามนិเสธ

จากตารางที่ 4.3 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นมาก ได้แก่ หลักสูตรนักเรียนนายเรืออากาศควรมีการให้ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ช่วยให้ทหารได้ทราบถึงจุดยืนและบทบาทของทหารทางการเมือง ($\bar{x} = 4.06$) รองลงมา ได้แก่ การเรียนรู้เรื่องการเมืองการปกครองเป็นสิ่งจำเป็นต่อนักเรียนนายเรืออากาศ ($\bar{x} = 4.01$) และควรจัดให้มีนักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ที่มีความเชี่ยวชาญทางการเมืองมาบรรยายให้ความรู้ในวิชารัฐศาสตร์เพิ่มเติมจากในตำราเรียน ($\bar{x} = 3.91$)

2.1.2 ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์

ตารางที่ 4.4 ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์

ข้อ	ข้อความ	\bar{x}	S.D.
3.1	ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่นักเรียนนายเรืออากาศ	3.52	0.99
3.2	ผู้บังคับบัญชาและคณาจารย์มักจะเน้นเตือนในเรื่องการใช้สิทธิในการเลือกตั้งเพื่อให้ได้คนที่ดีมาบริหารราชการแผ่นดิน	3.72	0.90
3.3	ผู้บังคับบัญชาโดยปกติมักรับฟังข้อเสนอนะและเปิดโอกาสให้ข้าราชการชั้นผู้น้อยมีส่วนร่วมในการบริหารหน่วย	3.29	1.06
3.4	ผู้บังคับบัญชาจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องการรักษา กฎระเบียบและวินัยแก่นักเรียนนายเรืออากาศ	4.13	0.95
3.5	คณาจารย์จะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องการรักษา กฎระเบียบและวินัยแก่นักเรียนนายเรืออากาศ	4.08	0.95
3.6	คณาจารย์ที่สอนส่วนใหญ่จะเปิดโอกาสให้นักเรียนนายเรืออากาศเสนอแนะในเรื่องวิชาการได้อย่างอิสระ	3.65	0.97
3.7	คณาจารย์ส่วนใหญ่จะส่งเสริมให้นักเรียนนายเรืออากาศมีการแสดงออกทางความคิดและการกระทำอย่างสมเหตุผลทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวเองตามมา	3.71	0.94
รวมเฉลี่ย		3.73	0.60

จากตารางที่ 4.4 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นมาก ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องการรักษา กฎ ระเบียบและวินัยแก่นักเรียนนายเรืออากาศ ($\bar{x} = 4.13$) รองลงมา ได้แก่ คณาจารย์จะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องการรักษา กฎ ระเบียบและวินัยแก่นักเรียนนายเรืออากาศ ($\bar{x} = 4.08$) และ ผู้บังคับบัญชาและคณาจารย์มักจะเน้นเตือนในเรื่องการใช้สิทธิในการเลือกตั้งเพื่อให้ได้คนที่ดีมาบริหารราชการแผ่นดิน ($\bar{x} = 3.72$)

2.1.3 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหาร

ตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหาร
(กฎ ระเบียบและวินัยทหาร)

ข้อ	ข้อความ	\bar{x}	S.D.
4.1	นักเรียนนายเรืออากาศทุกคนจะต้องปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบวินัยของทหารเสมอไม่ว่าจะอยู่ที่ใดในสังคม	3.86	0.97
4.2	กฎ ระเบียบและวินัยทหารเป็นจุดแข็งขององค์กรทหารที่แตกต่างจากองค์กรเอกชนและพลเรือน	4.17	0.89
4.3*	กฎ ระเบียบและวินัยทหารไม่เป็นอุปสรรคในการปกครองระบอบประชาธิปไตย	3.71	1.06
4.4	นักเรียนนายเรืออากาศมักดูการปฏิบัติตัวของผู้บังคับบัญชาทุกระดับเป็นตัวอย่างของทหารที่อยู่ในกฎ ระเบียบ วินัยและชื่อเสียงต่อสถาบัน ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์	3.96	0.92
4.5*	นักเรียนนายเรืออากาศไม่จำเป็นต้องรักษา กฎ ระเบียบหรือวินัยขณะที่ไม่ได้อยู่ในเครื่องแบบหรืออยู่นอกสถาบัน	3.43	1.30
4.6	นักเรียนนายเรืออากาศมักจะยอมรับนับถือเฉพาะบุคคลที่เป็นนักเรียนนายเรืออากาศด้วยกัน	3.06	1.23
4.7	นักเรียนนายเรืออากาศมีความเชื่อมั่นใน กฎ ระเบียบและวินัยของทหารว่าสามารถทำให้สังคมไทยโดยรวมมีระเบียบได้ระดับหนึ่ง	3.87	0.89
4.8	ประเทศชาติจะก้าวหน้าเมื่อประชาชนยึดมั่นในกฎและมีระเบียบวินัยดี	4.26	0.94
4.9	ประชาชนทั่วไปมีภาพลักษณ์ที่ดีต่อนักเรียนนายเรืออากาศ	3.88	0.88
4.10	ทหารเป็นผู้มีระเบียบวินัยสูงตั้งนั้นเมื่อเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจะเป็นนักการเมืองที่มีคุณภาพ	3.39	1.16
รวมเฉลี่ย		3.76	0.52

*คำถามนิเสธ

จากตารางที่ 4.5 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นมาก ได้แก่ ประเทศก้าวหน้าเมื่อประชาชนยึดมั่นในกฎและมีระเบียบวินัยดี ($\bar{x} = 4.26$) รองลงมา ได้แก่ กฎ ระเบียบ และวินัยทหารเป็นจุดแข็งขององค์กรทหารที่แตกต่างจากองค์กรเอกชนและพลเรือน ($\bar{x} = 4.17$) และนักเรียนนายเรืออากาศมักดูการปฏิบัติตัวของผู้บังคับบัญชาทุกระดับเป็นตัวอย่างของทหารที่อยู่ในกฎ ระเบียบ วินัยและซื่อสัตย์ต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ($\bar{x} = 3.96$)

2.2 การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ

2.2.1 ความสนใจทางการเมือง

ตารางที่ 4.6 ความสนใจทางการเมืองในการเปิดรับสื่อ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์และอินเทอร์เน็ตของนักเรียนนายเรืออากาศ

	สื่อที่รับ	จำนวน	ร้อยละ
1.	โทรทัศน์	305	59.7
2.	วิทยุ	43	8.4
3.	หนังสือพิมพ์	103	20.2
4.	อินเทอร์เน็ต	53	10.4
	ไม่ตอบ	7	1.3
	รวม	511	100.0

จากตารางที่ 4.6 พบว่า นักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่เปิดรับสื่อโทรทัศน์ จำนวน 305 คน คิดเป็นร้อยละ 59.7 รองลงมา ได้แก่ หนังสือพิมพ์ จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2 และอินเทอร์เน็ต จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4

ตารางที่ 4.7 การดูโทรทัศน์

	การดูโทรทัศน์	จำนวน	ร้อยละ
1.	ทุกวัน	207	40.5
2.	สองสามวันต่อครั้ง	174	34.1
3.	นาน ๆ ครั้ง	128	25.0
	ไม่ตอบ	2	0.4
	รวม	511	100.0

จากตารางที่ 4.7 พบว่า นักเรียนนายเรืออากาศดูโทรทัศน์มากที่สุดทุกวัน จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 ดูโทรทัศน์สองสามวันต่อครั้ง จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 34.1 และดูโทรทัศน์นาน ๆ ครั้ง จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0

ตารางที่ 4.8 ความสนใจทางการเมืองด้านการเปิดรับสื่อโทรทัศน์เพื่อดูรายการต่างๆ

ความสนใจทางการเมืองด้านการเปิดรับสื่อเพื่อดูรายการต่างๆ	จำนวน	ร้อยละ
	N=511	
1. รายการข่าวและวิเคราะห์ข่าว	342	66.9
2. รายการสารคดี	252	49.3
3. รายการสนทนา สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาบ้านเมือง	172	33.7
4. รายการบันเทิง เช่น ภาพยนตร์	373	73.0
5. รายการเพลง	324	63.4

* เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.8 พบว่า นักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่เปิดรับสื่อโทรทัศน์เพื่อดูรายการบันเทิง จำนวน 373 คน คิดเป็นร้อยละ 73.0 รองลงมา ได้แก่ รายการข่าวและการวิเคราะห์ข่าว จำนวน 342 คน คิดเป็นร้อยละ 66.9 และ รายการเพลง จำนวน 324 คน คิดเป็นร้อยละ 63.4

ตารางที่ 4.9 การฟังวิทยุ

	การฟังวิทยุ	จำนวน	ร้อยละ
1	ทุกวัน	205	40.1
2	สองสามวันต่อครั้ง	163	31.9
3	นานๆ ครั้ง	136	26.6
	ไม่ตอบ	7	1.4
	รวม	511	100.0

จากตารางที่ 4.9 พบว่า นักเรียนนายเรืออากาศฟังวิทยุมากที่สุดทุกวัน จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 40.1 ฟังวิทยุสองสามวันต่อครั้ง จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 และฟังวิทยุนานๆ ครั้ง จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6

ตารางที่ 4.10 ความสนใจทางการเมืองในการเลือกฟังรายการจากวิทยุ

รายการวิทยุ	จำนวน	ร้อยละ
	N=511	
1. รายการเพลง	439	85.9
2. รายการบันเทิง เช่น ละคร	159	31.1
3. รายการบทวิเคราะห์ข่าวการเมืองภายในและภายนอกประเทศ	146	28.6
4. รายการถ่ายทอดข่าวและข่าวรายการ	221	43.2
5. รายการอ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์	165	32.3

* เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.10 พบว่านักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่ฟังวิทยุ จะเลือกรายการเพลง จำนวน 439 คน คิดเป็นร้อยละ 85.9 รองลงมา เป็นรายการอ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์ จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2 และบทวิเคราะห์ข่าวการเมืองภายในและภายนอกประเทศ จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 32.3

ตารางที่ 4.11 การอ่านหนังสือพิมพ์หรือวารสารต่างๆ

อ่านหนังสือพิมพ์หรือวารสารต่างๆ	จำนวน	ร้อยละ
1. ทุกวัน	222	43.4
2. สองสามวันต่อครั้ง	194	38.0
3. นานๆ ครั้ง	86	16.8
ไม่ตอบ	9	1.8
รวม	511	100.0

จากตารางที่ 4.11 พบว่า นักเรียนนายเรืออากาศอ่านหนังสือพิมพ์มากที่สุดทุกวัน จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 อ่านหนังสือพิมพ์สองสามวันครั้ง จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 และอ่านหนังสือพิมพ์นานๆ ครั้ง จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8

ตารางที่ 4.12 การเลือกอ่านคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์

คอลัมน์ในหนังสือพิมพ์	จำนวน	ร้อยละ
	N=511	
1. ข่าวอาชญากรรม	254	49.7
2. ข่าวสังคม	262	51.3
3. ข่าวบันเทิง	351	68.7
4. ข่าวกีฬา	349	68.3
5. ข่าวการเมือง	230	45.0
6. ข่าวเศรษฐกิจ	184	36.0
7. ข่าวราชการ	143	28.0
8. ข่าวต่างประเทศและบทวิจารณ์	205	40.1

* เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.12 พบว่านักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่เมื่ออ่านหนังสือพิมพ์จะเลือกข่าวบันเทิง จำนวน 351 คน คิดเป็นร้อยละ 68.7 รองลงมา ข่าวกีฬา จำนวน 349 คน คิดเป็น

ร้อยละ 68.3 และ ชาวสังคม จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 51.3 ส่วนชาวการเมือง จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0

ตารางที่ 4.13 การเล่นเกมอินเทอร์เน็ต

การเล่นเกมอินเทอร์เน็ต	จำนวน	ร้อยละ
1. ทุกวัน	227	44.4
2. สองสามวันต่อครั้ง	180	35.2
3. นานๆ ครั้ง	90	17.6
ไม่ตอบ	14	2.8
รวม	511	100.0

จากตารางที่ 4.13 พบว่านักเรียนนายเรืออากาศเล่นเกมอินเทอร์เน็ตทุกวันมากที่สุด จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมาเล่นเกมอินเทอร์เน็ตสองสามวันครั้ง จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 35.2 และเล่นเกมอินเทอร์เน็ตนานๆ ครั้ง จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6

ตารางที่ 4.14 การเลือกเล่นเกมอินเทอร์เน็ต

การเลือกรายการในการเล่นอินเทอร์เน็ต	จำนวน	ร้อยละ
	N=511	
1. E-MAIL	393	76.9
2. CHATROOM	268	52.4
3. เกม	288	56.4
4. ชาวทั่วไป	250	48.9
5. ชาวกีฬา	235	46.0
6. ชาวการเมือง	99	19.4

* เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.14 พบว่านักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่เมื่อเล่นอินเทอร์เน็ตจะเลือก E-Mail จำนวน 393 คน คิดเป็นร้อยละ 76.9 รองลงมา เลือกเกม จำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 56.4 และเลือก Chatroom จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 52.4 ส่วนข่าวการเมือง จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4

ตารางที่ 4.15 การสนทนาเกี่ยวกับเรื่องทางการเมืองกับเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัว

การสนทนาเกี่ยวกับเรื่องทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
1. ทุกวัน	73	14.3
2. สองสามวันต่อครั้ง	116	22.7
3. นานๆ ครั้ง	234	45.8
4. ไม่เคยเลย	77	15.1
ไม่ตอบ	11	2.1
รวม	511	100.0

จากตารางที่ 4.15 พบว่านักเรียนนายเรืออากาศมีการสนทนากับเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับปัญหาสำคัญๆ ของบ้านเมืองมากที่สุดนานๆ ครั้ง จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8 รองลงมาสองสามวันต่อครั้ง จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 22.7 และกลุ่มที่ไม่เคยพูดคุยถกเถียงกับเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับปัญหาสำคัญๆ ของบ้านเมืองเลย จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1

ตารางที่ 4.16 การไปฟังอภิปรายหรือชมนิทรรศการเกี่ยวกับเรื่องทางการเมือง

การฟังอภิปรายหรือชมนิทรรศการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เคย	160	31.3
2. ไม่เคย	342	66.9
ไม่ตอบ	9	1.8
รวม	511	100.0

จากตารางที่ 4.16 พบว่านักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่ไม่เคยไปฟังการอภิปรายหรือชมนิทรรศการเกี่ยวกับเรื่องทางการเมือง จำนวน 342 คน คิดเป็นร้อยละ 66.9 และเคยไปฟังการอภิปราย จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3

ตารางที่ 4.17 การไปฟังการหาเสียง

การฟังการหาเสียง	จำนวน	ร้อยละ
1. เคย	193	37.8
2. ไม่เคย	308	60.3
ไม่ตอบ	10	1.9
รวม	511	100.0

จากตารางที่ 4.17 พบว่านักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่ไม่เคยไปฟังการหาเสียง จำนวน 308 คน คิดเป็นร้อยละ 60.3 เคยฟัง จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8

ตารางที่ 4.18 การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียง

การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียง	จำนวน	ร้อยละ
1. คิดว่าจะไปลงคะแนนเสียงอย่างแน่นอน	394	77.1
2. คิดว่าจะไม่ไปลงคะแนนเสียงอย่างแน่นอน	60	11.7
3. ยังไม่แน่ใจ	47	9.2
ไม่ตอบ	10	2.0
รวม	511	100.0

จากตารางที่ 4.18 พบว่านักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่คิดว่าจะไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงอย่างแน่นอน จำนวน 394 คน คิดเป็นร้อยละ 77.1 คิดว่าจะไม่ไปลงคะแนนเสียงอย่างแน่นอน จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 11.7 ยังไม่แน่ใจ จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2

ตารางที่ 4.19 นักเรียนนายเรืออากาศที่คิดว่าจะช่วยพรรคการเมืองหรือผู้สมัครในการหาเสียงเลือกตั้ง

นักเรียนนายเรืออากาศที่คิดว่าจะช่วยพรรคการเมืองหรือผู้สมัครในการหาเสียงเลือกตั้ง	จำนวน	ร้อยละ
1. คิดว่าจะช่วยอย่างแน่นอน	102	20.0
2. ยังไม่แน่ใจ	157	30.7
3. คิดว่าจะไม่ช่วยอย่างแน่นอน	239	46.8
ไม่ตอบ	13	2.5
รวม	511	100.0

จากตารางที่ 4.19 พบว่านักเรียนนายเรืออากาศที่คิดว่าจะไม่ช่วยพรรคการเมืองหรือผู้สมัครในการหาเสียงเลือกตั้งมากที่สุด จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8 รองลงมายังไม่แน่ใจ จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 30.7 และคิดว่าจะช่วยอย่างแน่นอน จำนวน 102 คนคิดเป็นร้อยละ 20.0

2.2.2 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

ตารางที่ 4.20 ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

ข้อ	ข้อความ	\bar{x}	S.D.
1.*	ประชาชนธรรมดาไม่มีสิทธิ์มีเสียงที่จะไปกำหนดได้ว่ารัฐบาลควรทำอะไรหรือทำอะไร	3.32	1.45
2.	กิจกรรมทางการเมืองการปกครองเป็นเรื่องสำคัญและอยู่ในความรับผิดชอบของประชาชนด้วย	3.96	1.14
3.*	เรื่องของการเมืองเป็นเรื่องลับสนุ่นวาย จนตัวเราไม่สามารถเข้าใจได้ว่ารัฐบาลทำงานกันอย่างไร	2.91	1.13
4.	การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นวิธีการเดียวเท่านั้นที่ประชาชนมีสิทธิ์มีเสียงให้รัฐบาลต้องรับฟัง	3.42	1.19
5.	นักการเมืองมีหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงให้ประชาชน	3.98	0.98
6.	นักการเมืองทุกคนจะต้องนำความต้องการของประชาชนไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์บ้านเมืองให้ดี	4.11	1.00
7.	ผู้นำรัฐบาลเป็นผู้มีอำนาจยิ่งใหญ่กว่าบุคคลทั่วไป	2.91	1.35
	รวมเฉลี่ย	3.52	0.61

* คำถามนិเสธ

จากตารางที่ 4.20 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นมาก ได้แก่ นักการเมืองทุกคนจะต้องนำความต้องการของประชาชนไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์บ้านเมืองให้ดี ($\bar{x} = 4.11$) รองลงมา ได้แก่ นักการเมืองมีหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงให้ประชาชน ($\bar{x} = 3.98$) และ กิจกรรมทางการเมืองการปกครองเป็นเรื่องสำคัญและอยู่ในความรับผิดชอบของประชาชนด้วย ($\bar{x} = 3.96$)

2.2.3 ความไว้วางใจทางการเมือง

ตารางที่ 4.21 ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง

ข้อ	ข้อความ	\bar{x}	S.D.
1.	บุคคลในรัฐบาลและนักการเมืองเป็นบุคคลที่ซื่อสัตย์ สามารถไว้วางใจได้	2.94	1.10
2.	รัฐบาลใช้จ่ายเงินภาษีเพื่อประโยชน์ของประชาชนเสมอ	2.95	1.03
3.	บุคคลในรัฐบาลและนักการเมืองมักสมคบกันอย่างลับๆเพื่อ หลอกลวงประชาชน	2.61	1.02
4.*	ประชาชนไม่เชื่อว่ารัฐบาลจะสามารถทำอะไรถูกต้องเสมอ ไป	2.44	1.03
5.	รัฐบาลทำอะไรไปด้วยเจตนาดีต่อประชาชนเสมอ	3.12	0.96
6.	บุคคลในรัฐบาลและนักการเมืองส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่ไม่น่า เชื่อถือ เห็นแก่ตัวและคดโกงเสมอเมื่อมีโอกาส	2.55	0.99
7.	บุคคลในรัฐบาลและนักการเมืองส่วนใหญ่ทำงานหนักและ เสียสละเพื่อประเทศชาติ	3.05	1.03
รวมเฉลี่ย		2.81	0.59

* คำถามนិเสธ

จากตารางที่ 4.21 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประเด็นที่มีระดับความคิดเห็นปานกลาง ได้แก่ รัฐบาลทำอะไรลงไปด้วยเจตนาดีต่อประชาชนเสมอ ($\bar{x} = 3.12$) รองลงมา ได้แก่ บุคคลในรัฐบาลและนักการเมืองส่วนใหญ่ทำงานหนักและเสียสละเพื่อประเทศชาติ ($\bar{x} = 3.05$) และรัฐบาลใช้จ่ายเงินภาษีเพื่อประโยชน์ของประชาชนเสมอ ($\bar{x} = 2.95$)

2.3 ความคิดเห็นทั่วไปของนักเรียนนายเรืออากาศที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางการเมือง

ตารางที่ 4.22 ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียนนายเรืออากาศควรหรือไม่ควรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง		
1. ควรไปใช้สิทธิ	458	89.6
2. ไม่ควร	16	3.2
ไม่ตอบ	37	7.2
รวม	511	100.0

จากตารางที่ 4.22 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่เกี่ยวกับนักเรียนนายเรืออากาศควรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง จำนวน 458 คน คิดเป็นร้อยละ 89.6 ไม่ควร จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2

ตารางที่ 4.23 ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความสำคัญของการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งมีความสำคัญหรือไม่มีความสำคัญต่อประเทศ		
1. มี	472	92.4
2. ไม่มี	12	2.3
ไม่ตอบ	27	5.3
รวม	511	100.0

จากตารางที่ 4.23 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่เกี่ยวกับการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งมีความสำคัญ จำนวน 472 คน คิดเป็นร้อยละ 92.4 และไม่มีมีความสำคัญ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3

ตารางที่ 4.24 นักเรียนนายเรืออากาศได้แสดงเหตุผลในเรื่องควรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งและการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งมีความสำคัญต่อประเทศ

เหตุผล	จำนวน
	N=511
1. เป็นหน้าที่ของพลเมืองที่ดี เป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทย หน้าที่และสิทธิเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องปฏิบัติ	36
2. เพราะหลักสำคัญของประชาธิปไตยคือการเลือกตั้ง ควรรักษาระบบประชาธิปไตย	17
3. เป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย	17
4. เป็นการเลือกผู้นำมาพัฒนาประเทศถ้าผู้นำประเทศดีก็จะพัฒนาไปในทางที่ดี เพื่อให้ได้คนดีเข้ามาบริหารประเทศ	86
5. ถ้าไม่ไปเลือกตั้งกันมากอาจจะทำให้เสถียรภาพทางการเมืองน้อยลง เป็นการใช้สิทธิที่เรามีให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีสิทธิต้องใช้สิทธิ	22
6. อย่างน้อยก็ป้องกันการทุจริตในการเลือกตั้งได้	4
7. เป็นหน้าที่ของทหารที่ดี เพราะนักเรียนนายเรืออากาศก็เป็นประชาชนคนหนึ่งและการไปใช้สิทธิก็เป็นหน้าที่ของประชาชนคนไทย	30
8. ทุกเสียงคือพลัง ทุกเสียงมีค่า ทุกเสียงมีความหมาย	24

จากตารางที่ 4.24 พบว่าเหตุผลของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง และการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งมีความสำคัญต่อประเทศมากที่สุด ได้แก่ เป็นการเลือกผู้นำมาพัฒนาประเทศถ้าผู้นำประเทศดีก็จะพัฒนาไปในทางที่ดี เพื่อให้ได้คนดีเข้ามาบริหารประเทศ จำนวน 86 คน รองลงมา ได้แก่ เป็นหน้าที่ของพลเมืองที่ดี เป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทย หน้าที่และสิทธิเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องปฏิบัติ จำนวน 36 คน และเป็นหน้าที่ของทหารที่ดี เพราะนักเรียนนายเรืออากาศก็เป็นประชาชนคนหนึ่ง และการไปใช้สิทธิก็เป็นหน้าที่ของประชาชนคนไทย จำนวน 30 คน

ตารางที่ 4.25 ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความสำคัญของการเรียนรู้ทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
การเรียนรู้เรื่องการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยมีความสำคัญหรือไม่สำคัญต่อนักเรียนนายเรืออากาศ		
1. มีความสำคัญต่อนักเรียนนายเรืออากาศ	470	92.0
2. ไม่มีความสำคัญต่อนักเรียนนายเรืออากาศ	9	1.8
ไม่ตอบ	32	6.2
รวม	511	100.0

จากตารางที่ 4.25 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่ ได้แก่ การเรียนรู้เรื่องการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยมีความสำคัญต่อนักเรียนนายเรืออากาศ จำนวน 470 คน คิดเป็นร้อยละ 92.0 และไม่สำคัญ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8

ตารางที่ 4.26 นักเรียนนายเรืออากาศได้แสดงเหตุผลเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องการเมืองการปกครอง
ในระบบประชาธิปไตยมีความสำคัญต่อนักเรียนนายเรืออากาศ

เหตุผล	จำนวน
	N=511
1. การได้ทราบถึงการเชื่อมโยงระหว่างทหารกับการเมืองแบบทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อจะได้ตระหนักและระมัดระวังผลกระทบในด้านลบจากการเมือง อำนาจทหารทำให้การเมืองมีเสถียรภาพ เพราะนักเรียนนายเรืออากาศต้องเข้าไปมีบทบาททางการเมืองในอนาคตอย่างแน่นอน เป็นแบบอย่างเรื่องประชาธิปไตยให้กับผู้อื่นได้ ทหารเป็นสถาบันใหญ่มีผลต่อการปกครองประเทศ	29
2. นักเรียนนายเรืออากาศยึดหลักประชาธิปไตยในการดำเนินชีวิต เพราะส่วนนอกโรงเรียนนายเรืออากาศเราล้วนเป็นประชาธิปไตยทั้งสิ้น เพราะนักเรียนนายเรืออากาศเมื่อโตไปเป็นผู้บังคับบัญชาควรมีความรอบรู้ด้านต่างๆ เช่นการเมืองการปกครอง ระบบราชการต่างๆ เป็นต้น	54
3. ประเทศไทยปกครองด้วยระบบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพราะสังคมประเทศเราปกครองโดยระบบประชาธิปไตยเมื่อเราจะไปทำงานย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปกครองเหล่านี้	58
4. เพราะจะได้ทันเหตุการณ์เป็นประชาชนที่มีคุณภาพ ทำให้รู้ถึงสิทธิและหน้าที่ในการร่วมกันพัฒนาบ้านเมือง เพราะจะได้รู้ถึงจุดยืนของตนเองว่าอยู่ในสังคมส่วนไหน จะได้รู้แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง	30
5. การเมืองต้องอาศัยการทหารจึงจะมั่นคง เพื่อให้ทันต่อกระแสสังคมไม่ถูกหลอก การเมืองแทรกแซงการทหารในปัจจุบัน ทหารปฏิบัติได้ ทหารมีเจ้าหน้าที่มากใช้กำลังเพื่อเรียกร้อย การเมืองใช้ผลประโยชน์บางอย่างมากีดกันการทำงานของทหาร การได้นักการเมืองมีคุณสมบัติเป็นทหารจะทำให้ประเทศก้าวหน้าได้ดีเพราะมีความเป็นผู้นำกล้าตัดสินใจ	55
6. ฝึกการปกครองระบบประชาธิปไตย เป็นนักปกครองที่ดี เพราะประเทศเราเป็นประชาธิปไตยและเราต้องเป็นผู้นำในอนาคตไม่รู้เรื่องชาติไม่ได้	35

จากตารางที่ 4.26 พบว่า เหตุผลของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับการเรียนรู้ เรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีความสำคัญต่อนักเรียนนายเรืออากาศ ได้แก่ ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพราะสังคม ประเทศเราปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยเมื่อเราจะไปทำงานย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การปกครองเหล่านี้ จำนวน 58 คน รองลงมา ได้แก่ การเมืองต้องอาศัยการทหารจึงจะมั่นคง เพื่อให้ ทันต่อกระแสสังคมไม่ถูกหลอก ทหารไม่ยุ่งการเมือง การเมืองแทรกแซงการทหารในปัจจุบัน ทหาร ปฏิวัติได้ ทหารมีเจ้าหน้าที่มากใช้กำลังเพื่อเรียกร้อง การเมืองใช้ ผลประโยชน์บางอย่างมากัดกัน การทำงานของทหาร การได้นักการเมืองมีคุณสมบัติเป็นทหารจะทำให้ประเทศก้าวหน้าได้ดีเพราะ มีความเป็นผู้นำกล้าตัดสินใจ จำนวน 55 คน และนักเรียนนายเรืออากาศยึดหลักประชาธิปไตยใน การดำเนินชีวิต เพราะส่วนนอกโรงเรียนนายเรืออากาศเราล้วนเป็นประชาธิปไตยทั้งสิ้น เพราะ นักเรียนนายเรืออากาศเมื่อโตไปเป็นผู้บังคับบัญชาควรมีความรอบรู้ด้านต่างๆ เช่นการเมืองการ ปกครอง ระบบราชการต่างๆ เป็นต้น จำนวน 54 คน

ตารางที่ 4.27 ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความเกี่ยวข้องกันระหว่าง การเมืองกับการทหาร

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
การเมืองกับการทหารมีความเกี่ยวข้องกันหรือไม่เกี่ยวข้องกัน		
1. มีความเกี่ยวข้องกัน	457	89.4
2. ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน	38	7.5
ไม่ตอบ	16	3.1
รวม	511	100.0

จากตารางที่ 4.27 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่ ได้แก่ การเมืองกับการทหารมีความเกี่ยวข้องกัน จำนวน 457 คน คิดเป็นร้อยละ 89.4 และไม่เกี่ยวข้องกัน จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5

ตารางที่ 4.28 นักเรียนนายเรืออากาศได้แสดงเหตุผลเกี่ยวกับการเมืองกับการทหารมีความเกี่ยวข้องกัน

เหตุผล	จำนวน
	N=511
1. ทหารต้องอาศัยอยู่ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป เพราะทหารคือประชาชนคนหนึ่งในประเทศ	24
2. เพราะทหารต้องปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาลซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บริหาร ทหารเป็นหลักประกันของการเมือง การเมืองที่ดีการทหารย่อมเข้มแข็ง เป็นฐานอำนาจที่สำคัญ ถ้าทหารมั่นคงการเมืองก็มั่นคงตามด้วยแต่อยู่ที่ตัวบุคคลเป็นหลัก	52
3. เป็นงานที่เกี่ยวกับการทำงานเพื่อชาติบ้านเมืองเหมือนกัน ต่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเช่นกัน ต้องทำงานร่วมกัน	31
4. ทหารเป็นผู้ที่พร้อมจะทำเพื่อประเทศชาติแต่เส้นทางที่จะขึ้นไปทำตรงจุดนั้นในปัจจุบันต้องใช้การเมืองอย่างมาก งบประมาณของกองทัพถูกพิจารณาอนุมัติโดยรัฐบาล เกี่ยวข้องกันเพราะทั้งสองส่วนคานอำนาจซึ่งกันและกัน การให้นายทหารรับราชการในตำแหน่งสำคัญๆ ขึ้นอยู่กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นนักการเมืองดังนั้นสายสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองและทหารย่อมเกี่ยวเนื่องกันและมอบตำแหน่งให้แก่ทหารได้ ทหารรับใช้นักการเมือง เพราะการโยกย้ายตำแหน่งล้วนเกิดจากนักการเมืองระบบเส้นสาย	48

จากตารางที่ 4.28 พบว่าเหตุผลของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับการเมืองกับการทหารมีความเกี่ยวข้องกันได้แก่ เพราะทหารต้องปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาล ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บริหาร ทหารเป็นหลักประกันของการเมือง การเมืองที่ดีการทหารย่อมเข้มแข็ง เป็นฐานอำนาจที่สำคัญ ถ้าทหารมั่นคงการเมืองก็มั่นคงตามด้วยแต่อยู่ที่ตัวบุคคลเป็นหลัก จำนวน 52 คน รองลงมา ได้แก่ ทหารเป็นผู้ที่พร้อมจะทำเพื่อประเทศชาติแต่เส้นทางที่จะขึ้นไปทำตรงจุดนั้นในปัจจุบันต้องใช้การเมืองอย่างมาก งบประมาณของกองทัพถูกพิจารณาอนุมัติโดยรัฐบาล เกี่ยวข้องกัน เพราะทั้งสองส่วนคานอำนาจซึ่งกันและกัน การให้นายทหารรับราชการในตำแหน่งสำคัญ ๆ ขึ้นอยู่

กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมซึ่งเป็นนักการเมืองดั่งนั้นสายสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองและทหารย่อมเกื้อกูลกันและมอบตำแหน่งให้แก่ทหารได้ ทหารรับใช้นักการเมือง เพราะการโยกย้ายตำแหน่งล้วนเกิดจากนักการเมืองระบบเส้นสาย จำนวน 48 คน และเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเพื่อชาติบ้านเมืองเหมือนกัน ต่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเช่นกัน ต้องทำงานร่วมกัน จำนวน 31 คน

ตารางที่ 4.29 ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับการที่ข้าราชการเพิกเฉยต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
	N=511	
การที่ข้าราชการเพิกเฉยต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย		
1. ผลเสีย	410	80.2
2. ผลดี	86	16.8
ไม่ตอบ	15	3.0
รวม	511	100.0

จากตารางที่ 4.29 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่ ได้แก่การที่ข้าราชการเพิกเฉยต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้เกิดผลเสีย จำนวน 410 คน คิดเป็นร้อยละ 80.2 ผลดี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8

ตารางที่ 4.30 นักเรียนนายเรืออากาศได้แสดงผลเกี่ยวกับผลเสียของการที่ข้าราชการเพิกเฉยต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

เหตุผล	จำนวน N=511
1. ไม่สนับสนุนประชาธิปไตย ทำให้ไม่ทราบแนวโน้มของประเทศไทยและไม่สามารถทำตนให้เป็นแรงขับเคลื่อนต่อประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพได้ ไม่เคารพหน้าที่ของตนเอง	40
2. ถ้าทหารเพิกเฉยไม่ใส่ใจการเมืองซึ่งเป็นผู้กำหนดการปฏิบัติงานของทหารอาจทำให้รัฐบาลดำเนินนโยบายทางการทหารไปในทางที่ผิดโดยตัวทหารเอง ซึ่งเป็นประชาชนในระบอบประชาธิปไตยไม่อาจใช้สิทธิของตนเองในการหักท้วงการทำงานที่ผิดอันนั้น กลายเป็นทาสนักการเมือง ให้นักการเมืองมีอำนาจเหนือเสื่อมเสียเกียรติ หากทหารอ่อนแอไม่เข้มแข็งจะไม่มีความเป็นเอกราช	33
3. ทำให้อำนาจตกไปอยู่ในมือของกลุ่มคน เกิดผู้มีอิทธิพล สังคมเสื่อม บ้านเมืองล่มสลาย นักการเมืองจะทำอะไรตามใจชอบมากขึ้น ทำให้คนชั่วเข้ามา มีบทบาทในสังคม	91
4. ประชาชนจะดูแบบอย่างการทำงานของข้าราชการที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการปกครองหากเจ้าหน้าที่เพิกเฉยประชาชนย่อมเอาอย่าง ข้าราชการคือกลุ่มหลักที่จะช่วยให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยแผ่ขยายออกไป และเป็นแบบอย่างให้แก่ประชาชน	14

จากตารางที่ 4.30 พบว่าเหตุผลของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับการที่ข้าราชการเพิกเฉยต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทำให้เกิดผลเสีย ได้แก่ ทำให้อำนาจตกไปอยู่ในมือของกลุ่มคน เกิดผู้มีอิทธิพล สังคมเสื่อม บ้านเมืองล่มสลาย นักการเมืองจะทำอะไรตามใจชอบมากขึ้น ทำให้คนชั่วเข้ามา มีบทบาทในสังคม จำนวน 91 คน รองลงมา ได้แก่ ไม่สนับสนุนประชาธิปไตย ทำให้ไม่ทราบแนวโน้มของประเทศไทยและไม่สามารถทำตนให้เป็นแรงขับเคลื่อนต่อประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพได้ ไม่เคารพหน้าที่ของตนเอง จำนวน 40 คน

และถ้าทหารเพิกเฉยไม่ใส่ใจการเมืองซึ่งเป็นผู้กำหนดการปฏิบัติงานของทหารอาจทำให้รัฐบาลดำเนินนโยบายทางการทหารไปในทางที่ผิดโดยตัวทหารเอง ซึ่งเป็นประชาชนในระบอบประชาธิปไตยไม่อาจใช้สิทธิของตนเองในการทักท้วงการทำงานที่ผิดอันนั้น กลายเป็นทาสนักการเมือง ให้นักการเมืองมีอำนาจเหนือเสื่อมเสียเกียรติ หากทหารอ่อนแอไม่เข้มแข็งจะไม่มีความเป็นเอกราช จำนวน 33 คน

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ

ตารางที่ 4.31 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับ
ความสนใจทางการเมือง

ปัจจัย	ความสนใจทางการเมือง			χ^2	P
	ไม่สนใจ N(%)	สนใจ N(%)	รวม N(%)		
1. ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคล					
บุคคล					
อายุ				11.03*	.026
18-19 ปี	39(44.3)	49(55.7)	88(100.0)		
20 ปี	37(35.9)	66(64.1)	103(100.0)		
21 ปี	30(31.9)	64(68.1)	94(100.0)		
22 ปี	35(33.3)	70(66.7)	105(100.0)		
23-25 ปี	20(21.5)	73(78.5)	93(100.0)		
รวม	161(33.3)	322(66.7)	483(100.0)		
ชั้นปีการศึกษา					
				19.22*	.001
ปีที่ 1	48(40.3)	71(59.7)	119(100.0)		
ปีที่ 2	45(44.6)	56(55.4)	101(100.0)		
ปีที่ 3	24(27.3)	64(72.7)	88(100.0)		
ปีที่ 4	32(32.3)	67(67.7)	99(100.0)		
ปีที่ 5	20(19.2)	84(80.8)	104(100.0)		
รวม	169(33.1)	342(66.9)	511(100.0)		
คะแนนเฉลี่ยสะสม					
				.95	.623
มากกว่า 3.00	48(35.3)	88(64.7)	136(100.0)		
2.50-3.00	67(32.8)	137(67.2)	204(100.0)		
2.00-2.49	48(30.0)	112(70.0)	160(100.0)		
รวม	163(32.6)	337(67.4)	500(100.0)		

ตารางที่ 4.31 (ต่อ)

ปัจจัย	ความสนใจทางการเมือง			χ^2	P
	ไม่สนใจ N(%)	สนใจ N(%)	รวม N(%)		
2. ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชา					
วิทยาการและการเรียน					
การสอน				23.05*	.000
เห็นด้วยในระดับน้อย	8(80.0)	2(20.0)	10(100.0)		
เห็นด้วยในระดับปานกลาง	68(43.3)	89(56.7)	157(100.0)		
เห็นด้วยในระดับมาก	93(27.0)	251(73.0)	344(100.0)		
รวม	169(33.1)	342(66.9)	511(100.0)		
3. ปัจจัยด้านบุคลากร					
ด้านการบังคับบัญชา					
และคณาจารย์				16.638*	.000
เห็นด้วยในระดับน้อย	9(64.3)	5(35.7)	14(100.0)		
เห็นด้วยในระดับปานกลาง	64(41.6)	90(58.4)	154(100.0)		
เห็นด้วยในระดับมาก	92(27.1)	247(72.9)	339(100.0)		
รวม	165(32.6)	342(67.4)	507(100.0)		
4. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม					
ทหาร				18.13*	.000
เห็นด้วยในระดับน้อย	7(63.6)	4(36.4)	11(100.0)		
เห็นด้วยในระดับปานกลาง	70(42.9)	93(57.1)	163(100.0)		
เห็นด้วยในระดับมาก	89(26.6)	245(73.4)	334(100.0)		
รวม	166(32.7)	342(67.3)	508(100.0)		

*P<.05

จากตารางที่ 4.31 พบว่าปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลด้านอายุและชั้นปีการศึกษา ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชา และคณาจารย์ และปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหารมีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความสนใจทางการเมือง โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความสนใจทางการเมือง

เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า นักเรียนนายเรืออากาศที่มีความสนใจทางการเมืองส่วนใหญ่มีอายุ 23 – 25 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 78.5 รองลงมา ได้แก่ อายุ 21 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 68.1 และอายุ 22 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7

นักเรียนนายเรืออากาศที่มีความสนใจทางการเมืองส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชั้นปีที่ 5 จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 80.8 รองลง ได้แก่ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 72.7 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 67.7

นักเรียนนายเรืออากาศที่มีความสนใจทางการเมืองส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมากในด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 73.0 มีความคิดเห็นในระดับมากในด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์ จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 72.9 และมีความคิดเห็นในระดับมากในด้านวัฒนธรรมทหาร จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 73.4

ตารางที่ 4.32 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับ
ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

ปัจจัย	ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง				χ^2	P
	น้อย N(%)	ปานกลาง N(%)	มาก N(%)	รวม N(%)		
1. ปัจจัยข้อมูล						
ส่วนบุคคล						
อายุ					15.93*	.043
18-19 ปี	3(3.5)	45(52.9)	37(43.5)	85(100.0)		
20 ปี	2(2.0)	38(37.3)	62(60.8)	102(100.0)		
21 ปี	3(3.2)	47(50.0)	44(46.8)	94(100.0)		
22 ปี	2(1.9)	66(62.9)	37(35.2)	105(100.0)		
23-25 ปี	1(1.1)	49(53.3)	42(45.7)	92(100.0)		
รวม	11(2.3)	245(51.3)	222(46.4)	478(100.0)		
ชั้นปีการศึกษา					34.58*	.000
ปีที่ 1	2(1.7)	58(50.4)	55(47.8)	115(100.0)		
ปีที่ 2	3(3.0)	30(29.7)	68(67.3)	101(100.0)		
ปีที่ 3	3(3.4)	57(64.8)	28(31.8)	88(100.0)		
ปีที่ 4	3(3.0)	63(63.6)	33(33.3)	99(100.0)		
ปีที่ 5	1(1.0)	51(49.5)	51(49.5)	103(100.0)		
รวม	12(2.4)	259(51.2)	235(46.4)	506(100.0)		
คะแนนเฉลี่ย					3.37	.498
สะสม						
มากกว่า 3.00	1(0.7)	73(54.1)	61(45.2)	135(100.0)		
2.50-3.00	6(3.0)	105(51.7)	92(45.3)	203(100.0)		
2.00-2.49	5(3.2)	74(47.1)	78(49.7)	157(100.0)		
รวม	12(2.4)	252(50.9)	231(46.7)	495(100.0)		

ตารางที่ 4.32 (ต่อ)

ปัจจัย	ความรู้สึกรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง				χ^2	P
	น้อย N(%)	ปานกลาง N(%)	มาก N(%)	รวม N(%)		
2. ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชา						
วิทยาการและการเรียนการสอน						
เห็นด้วยในระดับน้อย	-	7(70.0)	3(30.0)	10(100.0)	17.45*	.002
เห็นด้วยในระดับปานกลาง	5(3.2)	98(63.2)	52(33.5)	155(100.0)		
เห็นด้วยในระดับมาก	7(2.1)	154(45.2)	180(52.8)	341(100.0)		
รวม	12(2.4)	259(51.2)	235(46.4)	506(100.0)		
3. ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์						
เห็นด้วยในระดับน้อย	2(14.3)	8(57.1)	4(28.6)	14(100.0)	29.10*	.000
เห็นด้วยในระดับปานกลาง	3(1.9)	101(65.6)	50(32.5)	154(100.0)		

ตารางที่ 4.32 (ต่อ)

ปัจจัย	ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง				χ^2	P
	น้อย N(%)	ปานกลาง N(%)	มาก N(%)	รวม N(%)		
เห็นด้วยใน						
ระดับมาก	7(2.1)	149(44.3)	180(53.6)	336(100.0)		
รวม	12(2.4)	258(51.2)	234(46.4)	504(100.0)		
4. ปัจจัยด้าน						
วัฒนธรรม					30.20*	.000
ทหาร						
เห็นด้วยใน						
ระดับน้อย	-	9(81.8)	2(18.2)	11(100.0)		
เห็นด้วยใน						
ระดับปาน						
กลาง	5(3.1)	108(66.3)	50(30.7)	163(100.0)		
เห็นด้วยใน						
ระดับมาก	7(2.1)	142(42.9)	182(55.0)	331(100.0)		
รวม	12(2.4)	259(51.3)	234(46.3)	505(100.0)		

*P<.05

จากตารางที่ 4.32 พบว่าปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลด้านอายุ และชั้นปีการศึกษา ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชา และคณาจารย์และปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหารมีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า นักเรียนนายเรืออากาศที่มีความรู้สึกลีมีประสิทธิภาพทางการเมืองปานกลางส่วนใหญ่มีอายุ 22 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 62.9 รองลงมา ได้แก่ อายุ 23 – 25 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 ส่วนผู้มีความรู้สึกลีมีประสิทธิภาพทางการเมืองมาก ได้แก่ ผู้มีอายุ 20 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 60.8

นักเรียนนายเรืออากาศที่มีความรู้สึกลีมีประสิทธิภาพทางการเมืองมากส่วนใหญ่เป็นนักเรียน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 67.3 รองลงมา ได้แก่ ชั้นปีที่ 5 จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 และชั้นปีที่ 1 จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 47.8

นักเรียนนายเรืออากาศที่มีความรู้สึกลีมีประสิทธิภาพทางการเมืองมากส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมากในด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 52.8 มีความคิดเห็นในระดับมากในด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์ จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 53.6 และมีความคิดเห็นในระดับมากในด้านวัฒนธรรมทหาร จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0

ตารางที่ 4.33 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับ
ความไว้วางใจทางการเมือง

ปัจจัย	ความไว้วางใจทางการเมือง				χ^2	P
	น้อย N(%)	ปานกลาง N(%)	มาก N(%)	รวม N(%)		
1. ปัจจัยข้อมูล						
ส่วนบุคคล						
อายุ					7.73	.460
18 -19 ปี	16(18.6)	60(69.8)	10(11.6)	86(100.0)		
20 ปี	31(30.4)	66(64.7)	5(4.9)	102(100.0)		
21 ปี	25(26.6)	63(67.0)	6(6.4)	94(100.0)		
22 ปี	22(21.0)	76(72.4)	7(6.7)	105(100.0)		
23 -25 ปี	22(23.7)	66(71.0)	5(5.4)	93(100.0)		
รวม	116(24.2)	331(68.9)	33(6.9)	480(100.0)		
ชั้นปีการศึกษา					31.29*	.000
ปีที่ 1	18(15.5)	88(75.9)	10(8.6)	116(100.0)		
ปีที่ 2	38(37.6)	56(55.4)	7(6.9)	101(100.0)		
ปีที่ 3	9(10.2)	73(83.0)	6(6.8)	88(100.0)		
ปีที่ 4	33(33.3)	63(63.6)	3(3.0)	99(100.0)		
ปีที่ 5	23(22.1)	73(70.2)	8(7.7)	104(100.0)		
รวม	121(23.8)	353(69.5)	34(6.7)	508(100.0)		
คะแนนเฉลี่ย					11.99*	.017
สะสม						
มากกว่า 3.00	35(25.9)	91(67.4)	9(6.7)	135(100.0)		
2.50-3.00	34(16.7)	152(74.5)	18(8.8)	204(100.0)		
2.00-2.49	49(31.0)	102(64.6)	7(4.4)	158(100.0)		
รวม	118(23.8)	345(69.4)	34(6.8)	497(100.0)		

ตารางที่ 4.33 (ต่อ)

ปัจจัย	ความไว้วางใจทางการเมือง				χ^2	P
	น้อย N(%)	ปานกลาง N(%)	มาก N(%)	รวม N(%)		
2. ปัจจัยด้าน						
เนื้อหาวิชา						
วิทยาการ						
และการเรียน						
การสอน						
เห็นด้วยใน						
ระดับน้อย	2(20.0)	7(70.0)	1(10.0)	10(100.0)	4.76	.313
เห็นด้วยใน						
ระดับปานกลาง	41(26.5)	109(70.3)	5(3.2)	155(100.0)		
เห็นด้วยใน						
ระดับมาก	78(22.7)	237(69.1)	28(8.2)	343(100.0)		
รวม	121(23.8)	353(69.5)	34(6.7)	508(100.0)		
3. ปัจจัยด้าน						
บุคลากร						
ด้านการบังคับ						
บัญชา และ						
คณาจารย์						
เห็นด้วยใน						
ระดับน้อย	5(35.7)	8(57.1)	1(7.1)	14(100.0)	9.12	.058
เห็นด้วยใน						
ระดับปานกลาง	46(29.9)	103(66.9)	5(3.2)	154(100.0)		
เห็นด้วยใน						
ระดับมาก	70(20.7)	240(71.0)	28(8.3)	338(100.0)		
รวม	121(23.9)	361(69.4)	34(6.7)	506(100.0)		

ตารางที่ 4.33 (ต่อ)

ปัจจัย	ความไว้วางใจทางการเมือง				χ^2	P
	น้อย	ปานกลาง	มาก	รวม		
	N(%)	N(%)	N(%)	N(%)		
4. ปัจจัยด้าน						
วัฒนธรรม					11.32*	.023
ทหาร						
เห็นด้วยใน						
ระดับน้อย	3(27.3)	8(72.7)	-	11(100.0)		
เห็นด้วยใน						
ระดับปานกลาง	33(20.2)	126(77.3)	4(2.5)	163(100.0)		
เห็นด้วยใน						
ระดับมาก	85(25.5)	218(65.5)	30(9.0)	333(100.0)		
รวม	121(23.9)	352(69.4)	34(6.7)	507(100.0)		

*P<.05

จากตารางที่ 4.33 พบว่าปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลด้านชั้นปีการศึกษาและคะแนนเฉลี่ยสะสมและปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหารมีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมืองโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่มีผล

เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า นักเรียนนายเรืออากาศที่มีความไว้วางใจทางการเมืองปานกลาง ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชั้นปีที่ 3 จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 83.0 รองลงมา ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 75.9 และชั้นปีที่ 5 จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 70.2

นักเรียนนายเรืออากาศที่มีความไว้วางใจทางการเมืองปานกลาง ส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.50 – 3.00 จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 74.5 รองลงมา ได้แก่ คะแนนเฉลี่ยสะสม มากกว่า 3.00 จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 67.4 และคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.00 – 2.49 จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 64.6

นักเรียนนายเรืออากาศที่มีความไว้วางใจทางการเมืองปานกลาง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมากในด้านปัจจัยวัฒนธรรมทหาร จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 65.5 รองลงมา ได้แก่ มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 77.3

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่องการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนทหารไทยในยุคปัจจุบัน : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนนายเรืออากาศ สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ

1.1.2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษากับประชากรซึ่งเป็นนักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 1-5 จำนวน 511 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศและปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ โดยการนำเสนอข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าไคสแควร์ (Chi - Square) รวมทั้งการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.3 ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1.3.1 ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนนายเรืออากาศ

พบว่านักเรียนนายเรืออากาศอายุ 22 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 20.5) โดยเป็นนักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 1 มากที่สุด (ร้อยละ 23.3) และเป็นกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมระดับกลาง มากที่สุด (ร้อยละ 39.9)

1.3.2 ลักษณะการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ

1) ผลการวิเคราะห์การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความสนใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองและความไว้วางใจทางการเมือง

(1) ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความสนใจ
ทางการเมืองสรุปได้ดังนี้

นักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่ติดตามหาความรู้ทางการเมืองด้วยการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ (ร้อยละ 59.7)

โดยดูโทรทัศน์มากที่สุดทุกวัน (ร้อยละ 40.5) นอกจากนี้ส่วนใหญ่เปิดรับสื่อโทรทัศน์เพื่อดูรายการบันเทิง (ร้อยละ 73.0) และรายการข่าวและวิเคราะห์ข่าว (ร้อยละ 66.9)

นักเรียนนายเรืออากาศฟังวิทยุมากที่สุดทุกวัน (ร้อยละ 40.1) โดยส่วนใหญ่จะเลือกรายการเพลง (ร้อยละ 85.9) และเลือกรายการถ่ายทอดข่าวและข่าวรายการมากที่สุด (ร้อยละ 43.2)

นักเรียนนายเรืออากาศอ่านหนังสือพิมพ์มากที่สุดทุกวัน (ร้อยละ 43.4) นักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่เมื่ออ่านหนังสือพิมพ์จะเลือกข่าวบันเทิง (ร้อยละ 68.7)

นักเรียนนายเรืออากาศเล่นอินเทอร์เน็ตมากที่สุดทุกวัน (ร้อยละ 44.4) เมื่อเล่นอินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่จะเลือก E-Mail (ร้อยละ 76.9)

นอกจากนี้นักเรียนนายเรืออากาศมีการสนทนากับเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับปัญหาสำคัญๆ ของบ้านเมืองทุกวัน (ร้อยละ 14.3)

นักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่ไม่เคยไปฟังการอภิปรายหรือชมนิทรรศการเกี่ยวกับเรื่องทางการเมือง (ร้อยละ 66.9) รวมทั้งไม่เคยไปฟังการหาเสียง (ร้อยละ 60.3) ขณะเดียวกันก็คิดว่าจะไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงอย่างแน่นอน (ร้อยละ 77.1)

นอกจากนี้นักเรียนนายเรืออากาศกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดคิดว่าจะไม่ช่วยพรรคการเมือง หรือผู้สมัครในการหาเสียงเลือกตั้ง (ร้อยละ 46.8)

(2) ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับความคิดเห็นมากที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักการเมืองทุกคนจะต้องนำความต้องการของประชาชนไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์บ้านเมืองให้ดี ($\bar{x} = 4.11$)

(3) ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับความคิดเห็นปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ รัฐบาลทำอะไรลงไปด้วยเจตนาดีต่อประชาชนเสมอ ($\bar{x} = 3.12$)

2) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียน

นายเรืออากาศ

(1) ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน

พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับความคิดเห็นมากที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ หลักสูตรนักเรียนนายเรืออากาศ ควรมีการให้ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยที่ช่วยให้ทหารได้ทราบถึงจุดยืน และบทบาทของทหารทางการเมือง ($\bar{x} = 4.06$)

(2) ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์

พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับความคิดเห็นมากที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดี ในเรื่องการรักษา กฎ ระเบียบและวินัยแก่นักเรียนนายเรืออากาศ ($\bar{x} = 4.13$)

(3) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหาร (กฎ ระเบียบ และวินัย)

พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับความคิดเห็นมากที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ประเทศก้าวหน้าเมื่อประชาชนรักษากฎ มีระเบียบและวินัยดี ($\bar{x} = 4.26$)

3) ความคิดเห็นทั่วไปของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางการเมือง สรุปได้ดังนี้

(1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่ เห็นว่าควรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง (ร้อยละ 89.6)

(2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่เห็นว่าการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง มีความสำคัญ (ร้อยละ 92.4) โดยให้เหตุผลที่สำคัญๆ เช่น เป็นการเลือกผู้นำมาพัฒนาประเทศ ถ้าผู้นำประเทศดีก็จะพัฒนาไปในทางที่ดี เพื่อให้ได้คนดีเข้ามาบริหารประเทศ รองลงมา ได้แก่ เป็นหน้าที่ของพลเมืองที่ดี เป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทย หน้าที่และสิทธิเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องปฏิบัติ เป็นหน้าที่ของทหารที่ดี เพราะนักเรียนนายเรืออากาศก็เป็นประชาชนคนหนึ่ง และการไปใช้สิทธิก็เป็นหน้าที่ของประชาชนคนไทย เป็นต้น

(3) *ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการเรียนรู้ทางการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตย* พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่ ได้แก่การเรียนรู้เรื่องการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยมีความสำคัญต่อนักเรียนนายเรืออากาศ (ร้อยละ 92.0) โดยให้เหตุผลที่สำคัญๆ เช่น ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพราะสังคมประเทศเราปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยเมื่อเราจะไปทำงานย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปกครองเหล่านี้ เป็นต้น

(4) *ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเกี่ยวข้องกันระหว่างการเมืองกับการทหาร* พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่ ได้แก่ การเมืองกับการทหารมีความเกี่ยวข้องกัน (ร้อยละ 89.4) โดยให้เหตุผลที่สำคัญๆ เช่น ทหารต้องปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาล ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บริหาร ทหารเป็นหลักประกันของการเมือง การเมืองที่ดีการทหารย่อมเข้มแข็ง เป็นฐานอำนาจที่สำคัญ ถ้าทหารมั่นคงการเมืองก็มั่นคงตามด้วยแต่อยู่ที่ตัวบุคคลเป็นหลัก เป็นต้น

(5) *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่ข้าราชการเพิกเฉยต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย* พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่ ได้แก่ การที่ข้าราชการเพิกเฉยต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย ทำให้เกิดผลเสีย (ร้อยละ 80.2) โดยให้เหตุผลที่สำคัญๆ เช่น ทำให้อำนาจตกไปอยู่ในมือของกลุ่มคน เกิดผู้มีอิทธิพล สังคมเสื่อม บ้านเมืองล่มสลาย นักการเมืองจะทำอะไรตามใจชอบมากขึ้น ทำให้คนชั่วเข้ามามีบทบาทในสังคม เป็นต้น

1.3.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับ ความสนใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองและความไว้วางใจทางการเมือง

1) *ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความสนใจทางการเมือง*

พบว่าปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลด้านอายุและชั้นปีการศึกษาปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์ และปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหารมีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความสนใจทางการเมือง โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความสนใจทางการเมือง

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

พบว่าปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลด้านอายุ และชั้นปีการศึกษา ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชา และคณาจารย์และปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหารมีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

3) ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง

พบว่าปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลด้านชั้นปีการศึกษาและคะแนนเฉลี่ยสะสม และปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหารมีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่มีผล

2. อภิปรายผล

2.1 การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ

การเรียนรู้ทางการเมืองเป็นกระบวนการและเป็นแบบแผนอันหนึ่งของการศึกษา ซึ่งนับว่าโรงเรียนนายเรืออากาศเป็นสถาบันการศึกษา มีส่วนในการสร้างและพัฒนาแนวโน้มและแนวความคิดของบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียนนายเรืออากาศให้มีความเชื่อถือยึดมั่นในค่านิยมทัศนคติและแบบแผนของสังคม ในความเป็นจริงแล้วกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองนี้เป็นสิ่งที่มีความต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็ก วัยผู้ใหญ่ จนกระทั่งถึงวัยชรา เพราะในทุกๆ ชั้นที่สังคมมนุษย์เข้าไปพัวพันด้วยจะมีส่วนเปลี่ยนแปลง กำหนด สร้าง และพัฒนาพฤติกรรมแนวความคิด ค่านิยม ทัศนคติและแนวโน้มของสังคมนั้นๆ สำหรับสังคมของนักเรียนนายเรืออากาศที่เป็นนักเรียนอยู่ประจำนี้ค่อนข้างจะเป็นสังคมเฉพาะ สื่อมวลชนจึงเป็นตัวกลางสำคัญในการสร้างเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศให้เกิดความสนใจทางการเมืองได้เป็นอย่างดี ซึ่งการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศจะทราบได้จากความสนใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และความไว้วางใจทางการเมืองตามลำดับ กล่าวคือ

2.1.1 ความสนใจทางการเมือง

ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความสนใจทาง

การเมือง ซึ่งนักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่ติดตามดูรายการข่าว และการวิเคราะห์ข่าวและเห็นว่านักเรียนนายเรืออากาศควรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ในภาพรวมนับว่าเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นซึ่งนักเรียนนายเรืออากาศมีการเรียนรู้ทางการเมือง ซึ่งโลกยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ได้ใช้สื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ตเผยแพร่ข่าวสารสู่ประชาชนได้อย่างเต็มที่ทำให้นักเรียนนายเรืออากาศได้รับรู้ข่าวสารบ้านเมืองทันเหตุการณ์และตระหนักถึงความสำคัญของการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย

จากการที่โรงเรียนนายเรืออากาศเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทางทหารที่กำหนดให้นักเรียนนายเรืออากาศทั้งหมดเป็นนักเรียนอยู่ประจำ เมื่อนักเรียนนายเรืออากาศปฏิบัติภารกิจตามกำหนดในตารางกิจกรรมประจำวันเสร็จสิ้นแล้วก็จะใช้เวลาศึกษาตามลำพังและใช้เวลาว่างกับสื่อต่างๆ ที่ทางโรงเรียนนายเรืออากาศจัดไว้ให้บริการ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต ซึ่งนักเรียนนายเรืออากาศต่างเลือกติดตามรายการที่แต่ละคนให้ความสนใจ โดยที่รายการข่าวและการวิเคราะห์ข่าวจากสื่อโทรทัศน์เป็นรายการที่นักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่ให้ความสนใจมาก ประเด็นข่าวและการวิเคราะห์ข่าวทางโทรทัศน์ของไทยมักจะนำเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร ปัญหาความเป็นอยู่ทั่วไปของประชาชน ตลอดจนการวิเคราะห์ข่าวต่างๆ ที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ต่อวิถีชีวิตของประชาชน การวิเคราะห์ข่าวที่ทันต่อเหตุการณ์ในช่วงเวลานั้นๆ ทำให้นักเรียนนายเรืออากาศสามารถติดตามความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเป็นเรื่องของความกินดีอยู่ดีของประชาชนชาวไทยโดยรวม เรื่องของเหตุการณ์ที่สำคัญ เช่น กรณี 3 จังหวัดภาคใต้ของไทย ฉะนั้นความสนใจทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศจึงมีความสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของจรรยา สุภาพ (2528: 35-411) เรื่องหลักการประชาธิปไตยในฐานะวิถีชีวิตที่บุคคลอาจจะใช้วิถีชีวิตร่วมกันอย่างมีเหตุผล มีเสรีภาพและอย่างยุติธรรม

ความสนใจทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศส่งผลถึงความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง รวมทั้งความไว้วางใจทางการเมืองด้วย แม้ว่านักเรียนนายเรืออากาศมีลักษณะสังคมที่ค่อนข้างปิดตัวอยู่เฉพาะกลุ่ม และต้องอยู่ภายใต้กฎข้อบังคับที่ไม่เอื้อให้มีเวลากับการใช้สื่อได้มากนัก แต่กลับมีจำนวนผู้ให้ความสนใจติดตามรายการข่าวและการวิเคราะห์ข่าวเป็นจำนวนมากจึงน่าจะเป็นสิ่งที่ดี

2.1.2 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งได้แก่

1) นักการเมืองทุกคนจะต้องนำความต้องการของประชาชนไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์บ้านเมืองให้ดีขึ้น

2) นักการเมืองมีหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงให้ประชาชน

3) กิจกรรมทางการเมืองการปกครองเป็นเรื่องสำคัญและอยู่ในความรับผิดชอบของประชาชน

4) ทหารไม่ควรเพิกเฉยต่อการเมือง ซึ่งนักการเมืองเป็นผู้กำหนดการปฏิบัติงานของทหาร ถ้ารัฐบาลดำเนินนโยบายทางทหารไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ทหารซึ่งเป็นประชาชนในระบบประชาธิปไตยควรใช้สิทธิของตนเองในการทักท้วงการทำงานที่ไม่ถูกต้องนั้น

จากความคิดเห็นดังกล่าวแสดงว่านักเรียนนายเรืออากาศมีความตระหนักในสิทธิ ความรับผิดชอบ และสถานภาพของตนเองในระบบการปกครองในระบบประชาธิปไตย เข้าใจและรู้สึกที่นักการเมืองเป็นตัวแทนของนักเรียนนายเรืออากาศซึ่งก็เป็นประชาชน และนักการเมืองสามารถช่วยเหลือประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

การที่นักเรียนนายเรืออากาศมีความเข้าใจเช่นนั้นเป็นความเข้าใจหรือความรู้สึกที่มีประสิทธิภาพที่ถูกต้องเพราะการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยโดยเฉพาะระบบตัวแทน นักการเมืองต้องมีหน้าที่ และเป็นตัวแทนของประชาชน กล่าวคือ

1) นักการเมืองเป็นตัวแทนของประชาชนและมีหน้าที่ในการนำความต้องการของประชาชนไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไข

2) นักการเมืองเป็นตัวแทนของประชาชนและมีหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงให้ประชาชน

3) เป็นไปตามหลักการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ถือว่าการปกครองเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ดังนั้นกิจกรรมทางการเมืองจึงต้องอยู่ในความรับผิดชอบของประชาชน

ผลการวิจัยด้านความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองที่ปรากฏข้างต้นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2523: 96-97) เสนอว่า ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองหมายถึง ความรู้สึกที่ตนเองเข้าใจและสามารถมีอิทธิพลต่อกิจการของการเมืองการปกครอง การที่สมาชิกของระบบการเมืองมีความรู้สึกที่สามารถอาศัยการเมืองการปกครองเป็นสิ่งที่ช่วยปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นได้ รู้สึกว่าการเมืองการปกครองเป็นเครื่องมือจัดเตรียมไว้ ซึ่งพร้อมจะทำตามคำแนะนำ หรือความต้องการของพลเมือง

2.1.3 ความไว้วางใจทางการเมือง

ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางซึ่งได้แก่

- 1) รัฐบาลทำอะไรไปด้วยเจตนาดีต่อประชาชนเสมอ
- 2) บุคคลในรัฐบาลและนักการเมืองส่วนใหญ่ทำงานหนักและเสียสละเพื่อประเทศชาติ
- 3) รัฐบาลใช้จ่ายเงินภาษีเพื่อประโยชน์ของประชาชนเสมอ
- 4) บุคคลในรัฐบาลและนักการเมืองเป็นบุคคลที่ซื่อสัตย์สามารถไว้วางใจได้
- 5) บุคคลในรัฐบาลและนักการเมืองมักสมคบกันอย่างลับๆ เพื่อหลอกลวงประชาชน
- 6) บุคคลในรัฐบาลและนักการเมืองส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่ไม่น่าเชื่อถือเห็นแก่ตัว และคดโกงเสมอเมื่อมีโอกาส
- 7) ประชาชนไม่เชื่อว่ารัฐบาลจะสามารถทำอะไรถูกต้องเสมอไป

จากความคิดเห็นดังกล่าวของนักเรียนนายเรืออากาศแสดงว่านักเรียนนายเรืออากาศมีความโน้มเอียงทางการเมืองพื้นฐานและมีการรับรู้ที่นักเรียนนายเรืออากาศมีต่อกิจกรรมทางการเมือง อำนาจทางการเมือง ผู้ใช้อำนาจทางการเมืองโดยมีการประเมินค่าว่าสิ่งที่รัฐบาลหรือบุคคลในรัฐบาลกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องไม่ชอบธรรมและมีเหตุผลไม่มากพอกล่าวคือยังไม่ค่อยจะมีความไว้วางใจทางการเมืองและเชื่อว่ารัฐบาลและคนในรัฐบาลไม่ได้ทำหน้าที่สร้าง Out put ตามที่นักเรียนนายเรืออากาศคาดหวังกล่าวคือ นักเรียนนายเรืออากาศมีความไว้วางใจทางการเมืองระดับปานกลางสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุชาติ ราชภูริดุชดี เรื่องภาพพจน์เกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองของนักเรียนไทย (อ้างในสายทิพย์ สุคติพันธ์ 2524:10) พบว่ายิ่งนักเรียนอยู่ในระดับชั้นเรียนสูงหรือมีอายุมากขึ้นยิ่งจะมีภาพพจน์ในทางที่เป็นลบต่อรัฐบาลมากขึ้น หรือสนับสนุนรัฐบาลลดลง และเป็นการคัดค้านมากขึ้น เมื่อประกอบกับลักษณะพื้นฐานทางวัฒนธรรมของไทยที่เป็นแบบปัจเจกชนนิยม ไม่นิยมการรวมกลุ่มและมีความไม่ไว้วางใจผู้อื่น ทำให้การเรียนรู้ทางการเมืองที่เด็กและเยาวชนได้รับการหล่อหลอมโดยผ่านสถาบันสำคัญในกระบวนการการกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมืองได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพและสื่อมวลชน ในสังคมไม่ได้เอื้อต่อการสร้างความรู้สึกไว้วางใจทางการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกันอย่างมากกับความสนับสนุนต่อระบบการเมืองและเสถียรภาพทางการเมือง

2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมือง

2.2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับความสนใจทางการเมือง

1) ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคล

พบว่านักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่มีความสนใจทางการเมือง ซึ่งอายุและชั้นปีการศึกษามีผลต่อความสนใจทางการเมือง การที่ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลมีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับความสนใจทางการเมืองอาจเพราะอายุจะบอกถึงวุฒิภาวะความพร้อมทางสติปัญญาและสังคมโดยทั่วไปของมนุษย์ โดยที่นักเรียนนายเรืออากาศจะเริ่มเข้าศึกษาในชั้นปีที่ 1 เมื่ออายุประมาณ 18 ปี นับว่าเป็นช่วงปลายของวัยรุ่นและเป็นวัยเริ่มต้นเป็นผู้ใหญ่ อาจจะไม่ได้อุบัติความสนใจทางการเมืองนัก แม้ว่าโรงเรียนนายเรืออากาศได้บรรจุวิชาหลักสูตรศาสตร์ให้เรียนในชั้นปีที่ 1 ก็อาจจะเป็นการเรียนตามระบบเท่านั้น เมื่อเลื่อนชั้นสูงขึ้นและอายุมากขึ้นสถานการณ์บ้านเมืองที่ได้รับรู้ผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งการอบรมปลูกฝังจากผู้บังคับบัญชาและคณาจารย์ที่ชี้ให้เห็นถึงการที่ทหารรับนโยบายจากผู้บังคับบัญชาชั้นสูงที่มาจากการเมืองที่มอบผ่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารอากาศจนกระทั่งถึงระดับผู้บัญชาการโรงเรียนนายเรืออากาศเพื่อแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับต่างๆ นั้น นักเรียนนายเรืออากาศที่มีอายุหรือวุฒิสูงขึ้นรวมทั้งชั้นปีสูงขึ้นจะต้องรับทราบและปฏิบัติมากกว่าชั้นปีที่ 1 ที่มีอายุน้อย ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศที่สนับสนุนข้อค้นพบนี้ เช่น ขอให้จัดสอนวิชารัฐศาสตร์แก่นักเรียนนายเรืออากาศทุกชั้นปีเพราะนักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ 1 ยังมีวุฒิภาวะน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพันโทประสงค์ พักสังข์ (2536) ที่พบว่านักเรียนเตรียมทหารเหล่าทหารบกมีทัศนคติโน้มเอียงไปในทางประชาธิปไตยมากกว่าอำนาจนิยม

นอกจากนี้ผลจากการศึกษาวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับ สายทิพย์ สุคติพันธ์ (2524) ที่ได้ทำการศึกษาการเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนไทย ซึ่งศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครพบว่าช่วงปลายของวัยรุ่นที่บุคคลจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองและเกี่ยวข้องกับการเมืองในลักษณะต่างๆมากขึ้น มีการแสดงออกถึงความสนใจทางการเมืองโดยพบว่าเด็กที่มีระดับชั้นเรียนสูงขึ้นยังมีการเรียนรู้ทางการเมืองสูงขึ้น เห็นได้จากความสนใจทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ ที่แสดงความคิดเห็นว่า หากข้าราชการทหารเพิกเฉยต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย เช่น ไม่สนใจข่าวสารบ้านเมือง ไม่ไปลงคะแนนเลือกตั้ง หรือไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเมืองระดับท้องถิ่นที่ตนตั้งบ้านเรือนอยู่นั้นเป็นผลเสียคือ จะทำให้ประเทศชาติล้มลงอย่างแน่นอน เนื่องจากผู้นำไม่มีความรู้อะไรเลย ทำให้ไม่มีวิสัยทัศน์และไม่รับผิดชอบต่อบ้านเมือง เสียการบริหารงาน ขาดการมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิที่จะพัฒนาชาติ

และข้าราชการคือกลุ่มหลักที่จะช่วยให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยแผ่ขยายออกไปและเป็นแบบอย่างให้กับประชาชน

ในการศึกษานี้ได้พิจารณาปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอายุและชั้นปีการศึกษา มีผลต่อความสนใจทางการเมืองอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นความสนใจทางการเมืองน่าจะมีความสัมพันธ์กับสถาบันในกระบวนการการกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมือง ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพและสื่อมวลชนองค์กรที่มีบทบาทในการสร้างการเรียนรู้ทางการเมืองแก่นักเรียนนายเรืออากาศอย่างมาก คือ โรงเรียนนายเรืออากาศ ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่จะเตรียมความพร้อมแก่นักเรียนนายเรืออากาศได้เป็นอย่างดี

2) ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน

จากการศึกษาวิจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน พบว่านักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่เห็นว่า หลักสูตรโรงเรียนนายเรืออากาศควรมีการให้ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ช่วยให้ทหารได้ทราบถึงจุดยืนและบทบาทของทหารทางการเมืองและการเรียนรู้เรื่องการเมืองการปกครองเป็นสิ่งจำเป็นต่อนักเรียนนายเรืออากาศ นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นจำนวนมากที่ได้จากคำถามปลายเปิดที่ให้นักเรียนนายเรืออากาศแสดงความคิดเห็นได้อิสระนั้นแสดงความต้องการให้โรงเรียนนายเรืออากาศเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้วยการเพิ่มเนื้อหาสาระวิชาหลักสูตร จัดให้มีบรรยายพิเศษเกี่ยวกับการเมือง จัดโต้วาทีเกี่ยวกับการเมือง การขอให้อาจารย์ผู้สอนสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการเมืองที่เป็นปัจจุบันให้นักเรียนนายเรืออากาศได้ทราบบ้างรวมทั้งขอให้จัดสอนวิชารัฐศาสตร์แก่นักเรียนนายเรืออากาศทุกชั้นปีเพราะการจัดให้นักเรียนนายเรืออากาศเรียนเฉพาะชั้นปีที่หนึ่งนั้นนักเรียนนายเรืออากาศชั้นนี้ยังมีวุฒิภาวะน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พันโทประสงค์ พักสังข์ (2536) ที่ศึกษาเรื่องทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนเตรียมทหารบก ประจำปีการศึกษา 2535 ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1-2 จำนวน 333 คน พบว่านักเรียนเตรียมทหารเหล่าทหารบกมีทัศนคติที่โน้มเอียงไปในทางประชาธิปไตยมากกว่าอำนาจนิยม ซึ่งน่าจะมีผลมาจากการเรียนการสอนที่เปิดกว้างมากขึ้นผนวกกับสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบรวมทั้งสื่อมวลชนที่มีประสิทธิภาพแม้ว่าเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอนวิชาหลักสูตรที่โรงเรียนนายเรืออากาศจัดสอนให้แก่ ชั้นปีที่ 1 จำนวนเพียง 2 หน่วยกิต 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 15 สัปดาห์ รวม 30 ชั่วโมง ยังสามารถกล่อมเกล่าให้นักเรียนนายเรืออากาศมีความสนใจทางการเมืองมากขึ้นกว่าในอดีตได้

เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอนพบว่า มีผลต่อความสนใจทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศจึงเป็นสิ่งบ่งชี้ว่าหากหลักสูตรโรงเรียนนายเรืออากาศจะได้จัดประสบการณ์ที่เสริมสร้างการเรียนรู้ทางการเมืองให้นักเรียนนายเรืออากาศอย่างทั่วถึงทุกชั้นปี น่าจะเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งความคิดเห็นที่ได้รับจากคำถามปลายเปิดของนักเรียนนายเรืออากาศได้สนับสนุนข้อค้นพบนี้อย่างเด่นชัด ยกตัวอย่างเช่น ความต้องการให้มีบรรยายพิเศษเกี่ยวกับการเมืองโดยผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกกองทัพ สังคมไทยต้องเริ่มสร้างจากรากฐานสถาบันครอบครัว เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีถ้าคนในบ้านดินนอกบ้านก็จะดีขึ้นเอง ส่งเสริมความรู้ให้นักเรียนนายเรืออากาศ การมีสาขาการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการบริหารปกครอง ศึกษาฐานสถาบันการเมือง น่าจะมีการจัดสื่อและตำราในการให้ความรู้ทางการเมืองมากขึ้น และทหารคือผู้มีหน้าที่ปกป้องและรักษาไว้ซึ่งเอกราชอธิปไตยและเป็นที่พักของประชาชนอีกทั้งสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันและการรับราชการในอนาคตได้ เป็นต้น

3) ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์

นอกจากสถาบันการศึกษาจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างการเรียนรู้ทางการเมืองแก่นักเรียนนายเรืออากาศแล้วปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์ก็เป็นตัวจักรสำคัญในการวางแผนการเรียนการสอนและเนื้อหาสาระของวิชาที่จะนำไปให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับความสนใจทางการเมืองยังเป็นประเด็นสำคัญมากยิ่งขึ้นเพราะไม่เพียงบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์ที่เปรียบเสมือนแม่แบบที่นักเรียนนายเรืออากาศจะใช้เป็นตัวอย่างได้เท่านั้นยังเป็นผู้กำหนดรูปแบบเนื้อหาสาระการเรียนการสอนแก่นักเรียนนายเรืออากาศอีกด้วย นักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่ได้สะท้อนความคิดเห็นไว้มาก ยกตัวอย่างเช่น ผู้บังคับบัญชาจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องการรักษากฎระเบียบ และวินัยแก่นักเรียนนายเรืออากาศ คณาจารย์จะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องการรักษากฎ ระเบียบ และวินัยแก่นักเรียนนายเรืออากาศ และผู้บังคับบัญชามักจะเน้นเตือนในเรื่องการใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้ง เพื่อให้ได้คนดีมาบริหารราชการแผ่นดิน นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์มีผลต่อความสนใจทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศมากด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยอนันต์ สมุทวนิช (2542) ที่ระบุไว้ว่าการปลูกฝังความเชื่อ ทศนคติ วัฒนธรรมหรือคุณธรรม รวมทั้งการกล่อมเกลารับรู้ทางการเมืองต้องอาศัยสถาบันทางสังคมเป็นหลัก เนื่องจากระบบและแผนระบบการเมืองการปกครองการปกครองที่เป็นจากแห่งของการจัดระเบียบความสัมพันธ์ ระหว่างรัฐกับสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระบรมราชาบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (2545) ได้ทรงให้แนวทางในเรื่องนี้ไว้ว่า

“ถ้าเราสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับการศึกษา และชีวิตของคนที่มีมากขึ้นก็ให้กลับมาเหมือนเดิมเหมือนของเก่าโบราณของเราคือให้รู้สึกว่ โรงเรียนคือวัด วัดคือโรงเรียนก็จะทำให้บ้านเมืองมีอนุชนที่มีความสามารถในทางวิชาการ และมีจิตใจเป็นพลเมืองที่ดีจะได้ช่วยให้ส่วนรวมสามารถดำเนินต่อไป”

ผู้บังคับบัญชาและคณาจารย์เปรียบเสมือนครูซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนนายเรืออากาศทั้งทางตรงและทางอ้อม ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศจากคำถามปลายเปิดที่สามารถเน้นย้ำความสำคัญของสถาบันการศึกษาที่ประกอบด้วยครูและหลักสูตรอันจะช่วยส่งเสริมการเรียนด้านการเมืองแก่นักเรียนนายเรืออากาศ ยกตัวอย่างเช่น การทำให้การเรียนการสอน (หลักวิชารัฐศาสตร์) เข้าใจง่ายและน่าสนใจมากขึ้น ส่วนนอกโรงเรียนนายเรืออากาศของเราล้วนเป็นสิ่งคมประชาธิปไตยทั้งนั้น การเรียนรู้ทางการเมืองมีผลต่อการบริหารกองทัพ เปิดความคิดเห็นมากขึ้นไม่ใช่กบในกะลา การปฏิบัติของทหารต้องสอดคล้องกับนโยบายทางการเมือง เพื่อให้การปกครองเรียบร้อยสัมฤทธิ์ผล ทหารต้องปกครองบ้านเมือง และการไม่เรียนรู้ทางการเมืองจะทำให้ไม่รู้ทันสถานการณ์บ้านเมืองบริหารงานผิดพลาด เป็นต้น

4) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหาร

องค์กรทหารก็ย่อมมีวัฒนธรรมทหารด้วยเช่นกัน ได้แก่ กฎ ระเบียบ และวินัยที่มีลักษณะเฉพาะหรือเป็นเอกลักษณ์ ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่เห็นว่า ประเทศชาติจะก้าวหน้าเมื่อประชาชนยึดมั่นในกฎและมีระเบียบวินัยดี และมีความเห็นว่ กฎ ระเบียบและวินัยทหารเป็นจุดแข็งขององค์กรทหารที่แตกต่างจากเอกชนและพลเรือน ความคิดเห็นจำนวนมากนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพลอากาศตรีอัครชัย สุกุลรัตน์ (2537) ที่ศึกษาเรื่อง การปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมือง (ในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข) ของกองทัพอากาศ ซึ่งพบว่ากองทัพเป็นองค์กรที่ดีที่สุดในการฝึกคนให้มีระเบียบวินัยและอุดมการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกองทัพอากาศซึ่งเป็นกองทัพเทคโนโลยี การพัฒนาคนจึงเป็นเรื่องจำเป็นเพื่อรองรับภารกิจที่จะต้องใช้ยุทธโปกรณ์อันทันสมัยและซับซ้อนเหล่านั้นด้วยการพัฒนาทั้งคุณภาพในการปฏิบัติงานและจรรยาบรรณในวิชาชีพที่สมบูรณ์ จากนั้นสามารถขยายผลการพัฒนาไปสู่ครอบครัวและมวลชนเพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่จริงจังยั่งยืนและเป็นประชาธิปไตยในฐานะวิถีชีวิตที่เหมาะสมกับความเป็นไทย

นอกจากนี้การศึกษายังพบว่าปัจจัยวัฒนธรรมทหารมีผลต่อความสนใจทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเนื่องมาจากหลักสูตรโรงเรียนนายเรืออากาศเป็น

โรงเรียนที่ต้องอยู่ประจำ กิจกรรมของนักเรียนนายเรืออากาศจะต้องเป็นไปตามกำหนดตารางเวลาปฏิบัติ เพราะถือว่าเป็นคำสั่ง การเปลี่ยนแปลงตารางกิจกรรมใด ๆ ของนักเรียนนายเรืออากาศจะต้องได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นๆ เช่น เวลาที่ใช้ในการศึกษาวิชาวิทยาการ เวลาวิชาทหาร เวลาพัก เวลาอ่านหนังสือ เวลาเข้านอน และเวลาสิ้นหนากการ เช่น เล่นกีฬา ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ และเล่นอินเทอร์เน็ต ด้วยเหตุนี้วัฒนธรรมทหารจะเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงยากที่สุดและเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ทางการเมืองได้หากผู้บังคับบัญชาไม่สนับสนุนซึ่งธีรภัทร เสรีวงศ์ (2546) ได้ให้ความเห็นไว้ว่าในโลกแห่งความเป็นจริงการรับฟังข่าวสารบ้านเมืองจากหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์และอินเทอร์เน็ตมีความสำคัญต่อการเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ๆ

นอกจากนี้ความเข้มงวดของปัจจัยวัฒนธรรมทหารและหลักสูตรอาจจะเป็นผลให้นักเรียนนายเรืออากาศมีความสนใจทางการเมืองในการเปิดรับสื่อต่างๆ เพื่อติดตามกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองน้อยกว่าการหาความสบายใจจากรายการบันเทิงรูปแบบต่างๆ เป็นการผ่อนคลายอิริยาบถเมื่อมีโอกาส เนื่องจากมีกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างเคร่งครัด ซึ่งคำสั่งระเบียบและวินัยทหารเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตามอย่างไม่มีเงื่อนไขให้นักเรียนนายเรืออากาศได้รับการฝึกให้ยอมรับและปฏิบัติตามทุกอย่าง ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า อำนาจนิยมหรือการยอมรับในอำนาจ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทินพันธ์ นาคะตะ (2518) เรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองและการเรียนรู้ทางการเมืองของนักศึกษาไทย โดยทำการศึกษาจากนิสิต นักศึกษา 6 สถาบันคือ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรืออากาศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 946 คน พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเมืองแบบอำนาจนิยมอยู่ในระดับสูง ขาดความเชื่อมั่นในเพื่อนมนุษย์และสภาพแวดล้อมทางการเมือง ไม่ชอบให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ แต่ในเวลาเดียวกันกลับมีทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตยที่อยู่ในระดับสูง นอกจากนั้นผลงานวิจัยของ จินต์ วิภาตะกัลล์ (2519) ศึกษาเรื่องทำไมทหารจึงสามารถเข้าไปแทรกแซงในทางการเมืองของประเทศได้อย่างกว้างขวางโดยศึกษาการเข้าไปแทรกแซงทางการเมืองในช่วง ปี พ.ศ.2475 – 2507 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนนายเรือและนักเรียนนายเรืออากาศ พบว่า นักเรียนนายเรืออากาศมีทัศนคติทางการเมืองที่เป็นแบบอำนาจนิยมสูงที่สุดเมื่อเทียบกับนักเรียนนายเรือ เหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้ทหารมีทัศนคติแบบอำนาจนิยมก็เพราะว่าการจัดองค์การของทหารมีคุณลักษณะที่เป็นแบบอำนาจนิยมอย่างเข้มที่สุด (Extream Autaoritartan)

เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าชีวิตในสังคมของทหารมีลักษณะที่เป็นแบบอำนาจนิยมมากกว่าสังคมอื่น ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันต่าง ๆ ของทหารมีข้อกำหนดสร้างลักษณะของสถาบันเอาไว้ อย่างนั้น นอกจากนี้แล้ววัฒนธรรมทหารยังเป็นเครื่องกำหนดวิถีชีวิตของทหารให้เป็นไปในรูปแบบนั้นๆ ด้วยการมีระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด การอุทิศตนเพื่อความเป็นทหาร การเสียสละชีพเพื่อชาติอย่างไม่มีเงื่อนไข สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นวัตถุประสงค์เบื้องต้นของสถาบันทหารทั้งสิ้น ซึ่งนักเรียนนายเรืออากาศให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการทหารถึง 284 คน ซึ่งน่าจะแสดงให้เห็นถึงการที่นักเรียนนายเรืออากาศตระหนักถึงความสำคัญของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนับว่าสอดคล้องกับที่จรรยา สุภาพ (2528: 35-41) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า ประชาธิปไตยนอกจากจะหมายถึง การปกครองแล้ว ยังเป็นวิถีชีวิตที่บุคคลอาจจะใช้วิถีชีวิตร่วมกันได้อย่างมีเหตุมีผล มีเสรีภาพ และอย่างยุติธรรม วิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตยนั้นเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ในประเทศที่ประชาธิปไตยได้หยั่งรากไว้อย่างมั่นคง หลักการที่ใช้เป็นมาตรฐานและเครื่องกำหนดคุณลักษณะประชาธิปไตยของสังคมต่างๆ

ตามแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางการเมืองนั้นสถาบันสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์และอินเทอร์เน็ต ล้วนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการการกล่อมเกลากการเรียนรู้ทางการเมืองอย่างมาก ยิ่งในยุคปัจจุบันที่โลกไร้พรมแดน เทคโนโลยีโดยเฉพาะ อินเทอร์เน็ตแทบจะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของมนุษย์ ที่อำนวยความสะดวกให้กับกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันของเราที่สุด ซึ่งสื่อทั้ง 3 ประเภท คือ โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ สามารถรับได้จากอินเทอร์เน็ตจากทั่วทุกมุมโลก

ส่วนการนำเสนอข่าวการเมืองและการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองของสื่อต่างๆ ได้พัฒนารูปแบบที่น่าสนใจติดตามมากขึ้นและมีการสื่อสารสองทาง (Two-Way CommuniCation) คือ นักวิเคราะห์ที่ก้าวขึ้นมาจัดรายการเองก็เปิดรับความคิดเห็นจากทางภายนอกรายการด้วยโทรศัพท์ หรือระบบเครือข่ายการประชุมสนทนาระยะไกล (Teleconference) ทั้งภาพและเสียงจากทั่วประเทศและทั่วโลก ภาษาที่ใช้ในการสนทนาก็เฉียบคม คมคาย กระตุ้นให้ผู้ฟังหรือผู้ชมมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมาก แต่กฎระเบียบและวินัยทหารก็มีการกำหนดขอบเขตที่ไม่เปิดกว้างให้มีส่วนร่วมได้ขนาดนั้น ยิ่งเป็นนักเรียนนายเรืออากาศยิ่งมีโอกาสน้อย

ความสนใจทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญอันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการสนับสนุนต่อระบบการเมืองซึ่งเป็นพื้นฐานความโน้มเอียงทางการเมืองต่างๆ เช่น

ความรู้สึกรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมืองตลอดจนทัศนคติ ค่านิยม และวัฒนธรรมทางการเมือง(สายทิพย์ สุคติพันธ์ 2524)

2.2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

1) ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคล

จากการศึกษาพบว่านักเรียนนายเรืออากาศมีการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับมาก และพบว่าชั้นปีการศึกษาของนักเรียนนายเรืออากาศมีผลต่อความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับสายทิพย์ สุคติพันธ์ (2524) ที่พบว่าระดับชั้นเรียนมีอิทธิพลต่อระดับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองเห็นได้ชัดจากการที่นักเรียนนายเรืออากาศมีความคิดเห็นระดับมากในเรื่องที่ว่านักการเมืองทุกคนจะต้องนำความต้องการของประชาชนไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์บ้านเมืองให้ดี และนักการเมืองมีหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงให้ประชาชนรวมทั้งกิจกรรมทางการเมืองการปกครองเป็นเรื่องสำคัญและอยู่ในความรับผิดชอบของประชาชนด้วย นอกจากนี้ความคิดเห็นของนักเรียนนายเรืออากาศจากคำถามปลายเปิดแสดงถึงชาตินิยม รักชาติ จงรักภักดีต่อบ้านเมืองในฐานะของประชาชนคนไทยคนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อผลการเลือกตั้งที่มีผลต่อความมั่นคงและการพัฒนาประเทศ การได้ผู้นำรัฐบาลที่มีคุณภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งตระหนักถึงสิทธิความรับผิดชอบและสถานภาพของตนในระบบการเมืองเป็นจำนวน 380 คน เป็นประจักษ์พยานว่านักเรียนนายเรืออากาศในสมัยปัจจุบันมีการเรียนรู้ทางการเมืองสูงกว่าในอดีตมาก นอกจากนี้นักเรียนนายเรืออากาศยังเสนอแนะว่าควรให้มีการสนทนาเกี่ยวกับการเมืองในปัจจุบัน ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เป็นข้อเท็จจริง และมีการบรรยายข่าวรายวัน เพราะนักเรียนนายเรืออากาศมีเวลาน้อยมากในการอ่านข่าวแต่ละวัน

2) ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน

ในการศึกษาปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอนพบว่าผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ซึ่งอาจหมายถึงการจัดเนื้อหาวิชาหลักรัฐศาสตร์ให้เรียนอย่างเหมาะสม เพียงพอ ทันสถานการณ์โลกย่อมจะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองสูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ด้วยเนื่องจากสถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่สำคัญในกระบวนการกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมืองเป็นจุดที่สามารถใช้ปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับสมบัติ อารังค์ธัญญวงศ์ (2545) ที่เสนอว่าปรัชญาทางการเมืองของเพลโตเรื่องอุดมรัฐมีความคิดทางการเมืองที่แสดงให้เห็นคุณค่าอันยิ่งใหญ่ในด้านการเห็นความสำคัญของการศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2546) ที่เสนอเรื่องการเรียนรู้การสอนในระดับอุดมศึกษาที่ควรเป็นองค์ความรู้ใหม่

การที่นักเรียนนายเรืออากาศมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองมากกว่าในอดีตอาจเนื่องมาจากการสื่อสารมวลชนที่มีวิทยากรก้าวหน้ามากกว่าในอดีตและการนำเสนอกิจกรรมทางการเมือง หลากหลายรูปแบบผ่านสื่อมวลชนต่างๆก่อให้เกิดความสนใจทางการเมืองมากขึ้น และอาจเป็นเพราะมีนายทหารที่จบจากโรงเรียนทหารหลายคนมีโอกาสก้าวเข้าสู่ระบบการเมืองจำนวนมากขึ้น หลายคนประสบความสำเร็จอย่างสูงสุด ตั้งแต่ ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี และตำแหน่งสำคัญทางการเมืองอื่นๆซึ่งอาจจะสร้างภาพพจน์ที่น่าประทับใจ นำติดตามรวมทั้งต้องการมีโอกาสประสบความสำเร็จเช่นเดียวกันบ้าง ตลอดจนความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการจัดการกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวทั่วไป ซึ่งในความเป็นจริงนักเรียนนายเรืออากาศซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มช่วงปลายวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ตอนต้นจะยังไม่มีประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรงแต่ยังมีความคาดหวังสิ่งที่ดีควรจะเป็นตามหลักการของระบบการเมืองการปกครองของระบอบประชาธิปไตยที่เชื่อว่า นักการเมืองทุกคนจะต้องนำความต้องการของประชาชนไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์บ้านเมืองให้ดีขึ้น หรือนักการเมืองมีหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงให้ประชาชน ซึ่งในทางปฏิบัติจริงๆ ย่อมขึ้นอยู่กับตัวบุคคล

ประสบการณ์ทางอ้อมที่ได้รับจากการเรียนการสอนในโรงเรียนจึงเป็นประสบการณ์ที่จำกัด ตัวอย่างความคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดที่นักเรียนนายเรืออากาศแสดงถึงความต้องการรู้เรื่องการเมืองการปกครองเพิ่มเติมจากในตำราเรียนมีจำนวน 203 คน ตัวอย่างความคิดเห็นได้แก่ ควรเพิ่มเนื้อหาสาระวิชาหลักรัฐศาสตร์ ควรเชิญนักการเมืองมาบรรยายพิเศษ การจัดได้ว่าที่เกี่ยวกับการเมือง การศึกษาดูงานสถาบันการเมือง การจัดให้เรียนวิชารัฐศาสตร์ทุกชั้นปี ไม่ควรจัดให้เรียนวิชาหลักรัฐศาสตร์เฉพาะชั้นปีที่ 1 เพราะยังมีความพร้อมน้อย ควรจัดให้มีการเรียนการสอนวิชารัฐศาสตร์อย่างจริงจังทุกชั้นปีและเพิ่มสาขาการปกครองขึ้นมาโดยเฉพาะ จัดให้มีการบรรยายให้ใกล้ชิดตัว เช่นหัวข้อแนวโน้มของสังคมกับผลกระทบในอาชีพทหารในอนาคต และควรเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้มากขึ้น เป็นต้น

3) ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์

ในการศึกษาปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์

พบว่า มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ซึ่งอาจเนื่องมาจากบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์เป็นผู้ที่มีส่วนในการจัดวางหลักสูตรเนื้อหาวิชา วิทยาการและการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนนายเรืออากาศ รวมถึงคณาจารย์ที่ทำหน้าที่อบรมปลูกฝังความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาหลักรัฐศาสตร์หรือการเมืองการปกครองให้แก่แก่นักเรียนนายเรืออากาศอย่างทันเหตุการณ์เหมาะสมกับระดับของผู้เรียนและเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้บังคับบัญชาที่เห็นความสำคัญเรื่องการเรียนรู้ทางการเมืองก็จะสามารถให้นโยบายหรือสั่งการให้มีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้มีความเป็นปัจจุบันและให้มีการจัดหาสื่อการเรียนรู้ เช่น โทททัศน์ วิทยู หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ทางการเมืองแก่นักเรียนนายเรืออากาศ ทั้งอาจจะอนุญาตให้เพิ่มเวลาการศึกษาด้วยตนเองนอกชั้นเรียนให้มากขึ้นด้วย ซึ่งจะทำให้องค์กรทหารมีความแข็งแกร่งมากขึ้น ความสำคัญของปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์ต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศนี้สอดคล้องกับปรัชญาเมธีการเมืองมาเคียเวลลีที่ได้ให้ทัศนะในเรื่องการทหารว่า การเมืองคือเรื่องของทหาร การรักษาอำนาจทางการเมืองไว้ได้หรือขยายอิทธิพลได้ด้วยอำนาจของกองทัพที่แข็งแกร่ง

ผู้บังคับบัญชาและคณาจารย์จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะวางรากฐานการเรียนรู้ทางการเมืองให้แก่แก่นักเรียนนายเรืออากาศทั้งทางตรงและทางอ้อมเช่น การให้นโยบายการกำหนดหลักสูตรที่เชื่อต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การนำเหตุการณ์บ้านเมืองที่เป็นปัจจุบันมาใช้ในการเรียนการสอน

ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศจะต้องได้รับการส่งเสริมจากบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์อย่างจริงจังด้วย

4) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหาร ในการศึกษาปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหารพบว่า มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง วัฒนธรรมทหารเป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์และแบบธรรมเนียมที่สะท้อนความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งกองทัพ ได้แก่ กฎ ระเบียบและวินัยทหารที่ไม่มีทหารคนใดจะกระทำการฝ่าฝืนได้ ยกเว้นเมื่อได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติ วัฒนธรรมทหารจึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ เพราะวัฒนธรรมองค์กรเป็นสิ่งที่มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาตลอดเวลานับตั้งแต่เริ่มตั้งองค์กรทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนนายเรืออากาศที่เป็นนักเรียนอยู่ประจำต้องปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของตารางเวลาที่ทางโรงเรียนนายเรืออากาศกำหนดตั้งแต่เวลาตื่นนอน เวลารับประทานอาหาร เวลาเรียน เวลาทำกิจกรรมพิเศษ เวลาพัก เวลาเข้านอน การแต่งกายตั้งแต่

ศิระจรดปลายเท้าต้องเป็นไปตามระเบียบทหาร การเดินแถวไปเรียนและกลับที่พัก และระบบนักเรียนอาวุโสเป็นต้น ด้วยเหตุนี้ชีวิตประจำวันของนักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่จึงอยู่ในกรอบวัฒนธรรมทหาร ซึ่งสอดคล้องกับชัยอนันต์ สมุทรวณิช (2542) ที่เสนอว่าการปลูกฝังความเชื่อทัศนคติวัฒนธรรมหรือคุณธรรมรวมทั้งการกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมืองนั้นต้องอาศัยสถาบันทางสังคมเป็นหลักเนื่องจากระบบการเมืองการปกครองที่เป็นรากเหง้าของการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมเพื่อก่อตัวเมื่อไม่กี่พันปีที่ผ่านมา ในแง่นี้อายุขัยชีวิตของการเมืองและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจึงน้อยกว่าอายุขัยของอารยธรรมและวัฒนธรรมมากนัก

นอกจากนี้การศึกษานี้ยังสอดคล้องกับร้อยโทหญิง พรรคนีย์ ปัจจุบันนนท์ (2519) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาทัศนคติ และการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าประจำปีการศึกษา 2518 ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 – 5 จำนวน 400 คน โดยพบว่านักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าทั้งหมดต่างมีทัศนคติที่เป็นอำนาจนิยมพอๆ กัน ทั้งนี้อาจเพราะโรงเรียนนายเรืออากาศและโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นโรงเรียนอุดมศึกษาทหารเหมือนกัน และมีปัจจัยวัฒนธรรมทหารที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งความเข้มของวัฒนธรรมทหารมีอิทธิพลต่อลักษณะอำนาจนิยมของนักเรียนทหารโดยรวมอย่างเด่นชัด

2.2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง

พบว่านักเรียนนายเรืออากาศมีความไว้วางใจทางการเมืองระดับปานกลาง ซึ่งชั้นปีการศึกษาและคะแนนเฉลี่ยสะสม และปัจจัยวัฒนธรรมทหารมีผลต่อความไว้วางใจทางการเมือง

1) ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคล

การศึกษาพบว่าชั้นปีการศึกษาของนักเรียนนายเรืออากาศมีผลต่อความไว้วางใจทางการเมือง การที่นักเรียนนายเรืออากาศมีความไว้วางใจทางการเมืองระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุชาติ ราชวรวิฑูรี เรื่องภาพพจน์เกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองของนักเรียนไทย (อ้างในสายทิพย์ สุคติพันธ์ 2524:10) พบว่ายิ่งนักเรียนอยู่ในระดับชั้นเรียนสูงหรือมีอายุมากขึ้นยิ่งจะมีภาพพจน์ในทางที่เป็นลบต่อรัฐบาลมากขึ้น หรือสนับสนุนรัฐบาลลดลง และเป็นการคัดค้านมากขึ้น เมื่อประกอบกับลักษณะพื้นฐานทางวัฒนธรรมของไทยที่เป็นแบบปัจเจกชนนิยม ไม่นิยมการรวมกลุ่มและมีความไม่ไว้วางใจผู้อื่น ทำให้การเรียนรู้ทางการเมืองที่เด็กและเยาวชนได้รับการหล่อหลอมโดยผ่านสถาบันสำคัญในกระบวนการการกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทาง

การเมืองได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพและสื่อมวลชน ในสังคมไม่ได้เชื่อมต่อการสร้างความรู้สึกไว้วางใจทางการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกันอย่างมากกับความสนับสนุนต่อระบบการเมืองและเสถียรภาพทางการเมือง

การที่พบว่านักเรียนนายเรืออากาศมีการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมืองแค่ระดับปานกลางอาจจะเนื่องมาจากได้พบเห็นพฤติกรรมการแทรกแซงองค์กทรทหารจากทางการเมืองโดยเฉพาะผลประโยชน์เรื่องการโยกย้ายเข้าตำแหน่งหน้าที่สำคัญทางทหารในระดับต่างๆ ที่สอดคล้องกับ อาเธอร์ มิลเลอร์ (1974) ที่เสนอไว้ว่าความไว้วางใจทางการเมืองนั้นสามารถถือได้ว่าเป็นความโน้มเอียงพื้นฐานในเชิงความรู้สึกหรือประเมินค่า ทิศทางความไว้วางใจทางการเมืองนั้นเริ่มจากความไว้วางใจสูงสุดจนกระทั่งถึงความระแวงสูงสุด ซึ่งข้อคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดของนักเรียนนายเรืออากาศได้สนับสนุนค้นพบนี้ ยกตัวอย่างเช่น การเมืองแทรกแซงการทหารในปัจจุบัน ทหารปฏิวัติได้ และการเมืองใช้ผลประโยชน์บางอย่างมาถ่วงถ่วงการทำงานของทหาร ข้อคิดเห็นดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความระแวงระไวอย่างเด่นชัด นอกจากนี้ เสนีย์ คำสุข (2546) ยังกล่าวถึงการที่ทหารแทรกแซงทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อมหรือการเมืองเองก็แทรกแซงระบบข้าราชการประจำให้ปั่นป่วนวุ่นวาย สิ่งเหล่านี้นำมาซึ่งความไว้วางใจทางการเมืองไม่เต็มที่

นอกจากนี้ยังพบว่า คะแนนเฉลี่ยสะสมมีผลต่อการไว้วางใจทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ ซึ่งอาจเป็นเพราะระดับความสามารถในการเรียนที่แสดงผลในรูปคะแนนเฉลี่ยสะสมซึ่งแสดงถึงว่ามีนักเรียนนายเรืออากาศที่อยู่ในกลุ่มของพวกที่เรียนดีเรียนเก่ง กลุ่มปานกลางและกลุ่มที่เรียนอ่อนหรือต่ำเป็นผลมาจากระดับความเคร่งครัดมุ่งเน้นจริงจังกับการเรียนมากกว่าจะให้เวลากับสิ่งทีนอกเหนือจากการเรียนและสิ่งทีนอกเหนือจากวิถีชีวิตของนักเรียนนายเรืออากาศนั้นมีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองในระดับแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มทำให้ความรู้สึกผูกพันกับเรื่องราวทางการเมืองมีความแตกต่างกันซึ่งรวมไปถึงพื้นฐานหรือการรับรู้ที่บุคคลมีต่อกิจกรรมทางการเมือง อำนาจทางการเมือง ผู้ใช้อำนาจทางการเมืองหรือระบบการเมืองทั้งหมด ฉะนั้นการที่พบว่านักเรียนนายเรืออากาศส่วนใหญ่มีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับปานกลางและคะแนนเฉลี่ยสะสมมีผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองน่าจะเป็นตัวบ่งชี้ว่านักเรียนนายเรืออากาศยังมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่มาก ขณะเดียวกันก็ตระหนักถึงความสำคัญของการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับ ดร.ทินพันธ์ นาคะตะ (2518) ที่พบว่านักศึกษารวมถึงนักเรียนนายเรืออากาศด้วยนั้นขาดความเชื่อมั่นในเพื่อนมนุษย์และสภาพแวดล้อมทางการเมือง ไม่ชอบให้มีการวิพากษ์วิจารณ์แต่ในเวลาเดียวกันกลับมีทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตยที่อยู่ในระดับสูง

2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหาร

การศึกษาพบว่าปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหารมีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง เนื่องจากวัฒนธรรมทหารของนักเรียนนายเรืออากาศเป็นกฎระเบียบวินัยและแบบธรรมเนียมที่เคร่งครัดยิ่งกว่าข้าราชการทหารทั่วไปเพราะเป็นจุดเริ่มต้นอบรมปลูกฝังความเป็นทหารที่จะต้องปฏิบัติตามคำบอกคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างไม่มีเงื่อนไข ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหารซึ่งรวมถึงระบบอาวุโสจึงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมืองด้วยซึ่งสอดคล้องกับ พันโทประสงค์ พักสังข์ (2536) ที่เสนอไว้ว่ากฎวินัยและระเบียบแบบธรรมเนียมประเพณีของทหารตลอดจนถึงการให้มีอุดมการณ์ยึดมั่นในชาติและพระมหากษัตริย์ รวมทั้งปลูกฝังให้เชื่อฟังผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัดเป็นภาพลักษณ์หรือเอกลักษณ์เฉพาะของทหารที่นับว่าเป็นวัฒนธรรมขององค์กรทหารที่ได้รับการอบรมฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจนกลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติราชการ ซึ่งมีอิทธิพลครอบงำการดำเนินชีวิตประจำวันของทหารในที่สุด วัฒนธรรมทหารจึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความคิดทางการเมืองอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหารที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ความคิดและทัศนคติค่านิยมของนักเรียนนายเรืออากาศจึงเป็นปัจจัยที่สามารถส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง

ประเด็นที่น่าสนใจคือ นักเรียนนายเรืออากาศมีความสนใจทางการเมืองค่อนข้างมากและมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองระดับมาก แต่มีระดับความไว้วางใจทางการเมืองระดับปานกลางอาจจะทำให้พฤติกรรมในการสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศในอนาคตอยู่ในลักษณะที่สนับสนุนระบบการเมืองมากกว่าในอดีต แต่มีบางส่วนที่ยังไม่ค่อยตาม ยกตัวอย่างความคิดเห็นที่ได้จากแบบสอบถามปลาย เปิดที่เห็นได้ชัดเจนคือการเมืองอย่ามายุ่งกับการทหาร การเมืองแทรกแซงการทหารในปัจจุบัน อำนาจทางทหารควรใช้อย่างถูกต้อง ทหารปฏิบัติได้ อำนาจทหารทำให้การเมืองมีเสถียรภาพ รู้ทันนักการเมือง นักการเมืองคุมทหาร (สมัยนี้) ทหารรับใช้นักการเมือง ทหารเป็นผู้กำหนดชะตาบ้านเมือง งบประมาณของกองทัพถูกพิจารณาอนุมัติโดยคณะรัฐบาล ทหารควรอยู่ในความเป็นกลาง นักการเมืองมามีบทบาทมากนัก

ในการศึกษาทางรัฐศาสตร์ระดับความไว้วางใจทางการเมืองเป็นตัวกำหนดสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เป็นการคิดประเมินโอกาสและความเข้มของความขัดแย้งและความตึงเครียดในสังคม (Joel D. Ab Berback And Jack L. Walker, อ้างในสายทิพย์

สุคติพันธ์ 2524:53) ความคิดของนักปราชญ์เพลโตย้ำให้เห็นถึงความสำคัญในการปลูกฝังทัศนคติ ความเชื่อ และความรู้ ที่จำเป็นต้องวางรากฐานกันตั้งแต่ต้นหากสังคมต้องการสร้างคนดีขึ้นมา ปกครองบ้านเมืองเขาเหล่านั้นจะต้องมีการเรียนรู้ทางการเมืองอย่างเหมาะสมเพียงพอด้วย

ซึ่งนักเรียนนายเรืออากาศได้ยืนยันถึงความจำเป็นและความสำคัญของการเรียนรู้ทางการเมืองไว้ดังนี้ ควรมีการศึกษาวิชารัฐศาสตร์เมื่อเป็นอาวุโส เพราะตอนเป็น ชั้นปีที่ 1 นักเรียนนายเรืออากาศใหม่ยังไม่มีความพร้อมในการเรียนรู้เท่าที่ควร และเรื่องรัฐศาสตร์ เป็นเรื่องที่สำคัญกับทุกคนไม่ว่าจะเป็นคนทั่วไปหรือทหาร ควรให้พวกเขาได้รู้เรื่องนี้ให้มากขึ้นซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ จุมพล หนิมพานิช (2528 : 264) ที่ว่าการเรียนรู้ทางการเมืองมีความ สำคัญก็เพราะเป็นที่ระหวั่นหรือยอมรับกันว่า สิ่งที่เกิดขึ้นในทางการเมืองแท้จริงแล้วถูกกำหนด โดยพฤติกรรมของบุคคล (ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นข้าราชการ นักปฏิวัติ นักการเมือง บรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ หรือบุคคลอื่นๆ) มากกว่าตัวองค์กร หรือสถาบัน และพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะพฤติกรรมทางการเมืองจะเป็นเช่นไร สนับสนุนการเมืองระบบการเมืองนั้นๆ หรือไม่ส่วน สำคัญขึ้นอยู่กับกรกล่อมเกล้าและการเรียนรู้ทางการเมือง

นักเรียนนายเรืออากาศมีความเห็นต่อปัจจัยวัฒนธรรมทหาร ได้แก่ กฎ ระเบียบและวินัยทหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่มีข้อค้นพบว่านักเรียนนายเรืออากาศ ให้ความคิดเห็นระดับมากใน 2 ข้อได้แก่ กฎ ระเบียบและวินัยทหารเป็นจุดแข็งขององค์กรทหารที่ แตกต่างจากองค์กรเอกชนและพลเรือน และประเทศชาติจะก้าวหน้าเมื่อประชายึดมั่นในกฎและมี ระเบียบวินัยดี แต่มีความคิดเห็นที่อยู่ระดับกลาง 2 ข้อ คือ นักเรียนนายเรืออากาศไม่จำเป็นต้อง รักษากฎ ระเบียบหรือวินัยขณะที่ไม่ได้อยู่ในเครื่องแบบหรืออยู่นอกสถาบัน และทหารเป็นผู้มี ระเบียบวินัยสูง ดังนั้นเมื่อเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจะเป็นนักการเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่ง สามารถขยายความทั้ง 2 ประเด็นได้ดังนี้

1) นักเรียนนายเรืออากาศให้ความคิดเห็นระดับมาก ได้แก่ กฎ ระเบียบ และวินัยทหารเป็นจุดแข็งขององค์กรทหารที่แตกต่างจากองค์กรเอกชนและพลเรือน และประเทศ ชาติจะก้าวหน้าเมื่อประชายึดมั่นในกฎและมีระเบียบวินัยดี สามารถขยายความในประเด็นนี้ได้ว่า เป็นเพราะเอกลักษณ์หรือคุณสมบัติเฉพาะของทหารคือ การอยู่ภายใต้กฎ ระเบียบและวินัยทหาร ที่เคร่งครัดเป็นผลมาจากการปลูกฝังอบรมสั่งสอนที่เน้นหนักไปทางด้านการให้ยอมรับเชื่อฟังผู้ บังคับบัญชาหรือยอมรับเชื่อฟังอำนาจคำสั่งระเบียบ วินัยแบบธรรมเนียมทหารและเคารพยำเกรง ผู้มีอาวุโสด้วยชั้นยศและตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งสังคมไทยก็นับวัฒนธรรมการเคารพ

ยำเกรงผู้มีอาวุโสกว่า เป็นสิ่งที่ยอมรับในสังคมไทยทั่วไปด้วย เมื่อผนวกกับ กฎ ระเบียบและวินัย ทหารจึงเป็นภาพลักษณ์ที่โดดเด่นขององค์กร แม้สังคมประเทศไทยและสังคมโลกจะเป็น ประชาธิปไตย องค์กรทหารทั่วโลกล้วนมีลักษณะแบบเดียวกันคือเป็นประชาธิปไตยแบบทหารที่มี ความเป็นอำนาจนิยมปะปนกันอยู่ สังคมทหารจึงมีทิศทางที่ชัดเจนปกครองง่าย ในทำนองเดียว กันนี้นักเรียนนายเรืออากาศย่อมมีความคิดเห็นว่ประเทศชาติจะก้าวหน้าเมื่อประชาชนยึดมั่นใน กฎและมีระเบียบวินัยดี สังคมโดยรวมจะเป็นระเบียบ เนื่องจากทุกคนในสังคมเคารพและปฏิบัติ ตามกฎเกณฑ์

การเคารพและเชื่อฟังระบบอาวุโสอย่างเคร่งครัดทำให้นักเรียนนายเรือ อากาศไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น หรือวิจารณ์การกระทำของผู้บังคับบัญชาในทุกกรณี มอบ อำนาจความรับผิดชอบไว้กับผู้นำ การอบรมกล่อมเกล่าและการเรียนรู้ทางการเมืองโดยสถาบัน การศึกษาทางทหารจึงได้รับผลกระทบจากระบบการศึกษาและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีอิทธิพล ต่อพฤติกรรมและทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศอย่างยิ่งทั้งก่อนและหลังสำเร็จ การศึกษา

2) นักเรียนนายเรืออากาศมีความคิดเห็นอยู่ในระดับกลาง ได้แก่ นักเรียนนายเรืออากาศไม่จำเป็นต้องรักษากฎ ระเบียบและวินัยขณะที่ไม่ได้อยู่ในเครื่องแบบ หรืออยู่นอกสถาบัน และทหารเป็นผู้มีระเบียบวินัยสูงตั้งนั้นเมื่อเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจะ เป็นนักการเมืองที่มีคุณภาพ สามารถขยายความในจุดนี้ได้ว่า สังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่เปิดกว้าง สิ่งแวดล้อมของนักเรียนนายเรืออากาศที่เต็มไปด้วยกฎระเบียบตลอด 24 ชั่วโมงที่ศึกษาอยู่ใน โรงเรียนนายเรืออากาศ ยังมีช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ที่ได้รับอนุญาตให้ออกไปเยี่ยมญาติ มิตรที่ทำ ให้สามารถมีความเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเองได้ แม้จะอยู่ท่ามกลางกลุ่มเพื่อนและญาติมิตรยังมี อิทธิพลของการอบรมสั่งสอนของโรงเรียนทหาร เป็นกรอบควบคุมความคิดและการกระทำอยู่ ตลอดเวลาทำให้การแสดงความคิดเห็นใน 2 ประเด็นนี้อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ทั้งนี้ เมื่อศิษย์เก่าโรงเรียนนายเรืออากาศได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองจะเป็นนักการเมืองที่มีคุณภาพ หรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับตัวบุคคลว่าจะมีความสามารถพัฒนาความคิดและการปฏิบัติที่มีคุณภาพได้ มากน้อยเพียงใด แต่การที่มีพื้นฐานกฎ ระเบียบและวินัยดี นับเป็นทุนเริ่มต้นที่ดีเป็นประโยชน์ต่อ ประเทศ เพราะทหารทุกคนล้วนได้เข้าพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนต่อธงชัยเฉลิมพลว่าจะจงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ และยอมสละชีพเพื่อชาติอย่างภาคภูมิใจ ซึ่งคุณสมบัตินี้ไม่ สามารถหาได้ในประชาชนพลเรือนทั่วไป

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักเรียนนายเรืออากาศต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ดังนี้

3.1.1 ด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการควรมีการจัดให้นักเรียนนายเรืออากาศได้เรียนวิชาหลักรัฐศาสตร์หรือรัฐศาสตร์ทุกชั้นปีเพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจและความไว้วางใจในระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย โดยพิจารณาเนื้อหาให้เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน

3.1.2 ด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์

1) ควรส่งเสริมลักษณะการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทางการเมือง โดยพิจารณาให้นักเรียนนายเรืออากาศได้ใช้สื่อต่างๆ ในการเรียนรู้ทางการเมืองมากขึ้น จัดรูปแบบการเรียนรู้ที่น่าสนใจและเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการเมืองการปกครองจากภายนอกมาบรรยายพิเศษเพิ่มเติมจากตำราเรียน

2) ควรนำเหตุการณ์เกี่ยวกับการเมืองปัจจุบันมาสอดแทรกในการเรียนการสอนวิชาหลักรัฐศาสตร์แก่นักเรียนนายเรืออากาศ

3) ควรแนะนำและแสดงเหตุผลให้นักเรียนนายเรืออากาศเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองในฐานะที่เป็นประชาชนและในฐานะที่เป็นทหาร

4) ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนนายเรืออากาศศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการเมืองจากสื่อต่างๆ เช่น การนำเทปบันทึกการวิเคราะห์ข่าวการเมืองที่น่าสนใจมาให้ชม และการตัดข่าวการเมืองจากหนังสือพิมพ์มาใช้เป็นหัวข้อในการเรียนการสอน

5) ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนนายเรืออากาศได้มีการอภิปราย ได้วาที และแสดงทัศนะเกี่ยวกับการเมือง

3.1.3 ด้านวัฒนธรรมทหาร อาจจะนำหลักการเลือกตั้งมาประยุกต์ใช้กับการเลือกตั้งหัวหน้านักเรียนนายเรืออากาศ ประธานชมรมและกิจกรรมกลุ่มต่างๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยในองค์กรทหาร

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนทหารและข้าราชการทหารอากาศที่ศึกษาในสถาบันทางทหารในระดับต่างๆ เช่น โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ วิทยาลัยการทัพอากาศ เป็นต้น

3.2.2 ควรศึกษาถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางการเมืองให้แก่ข้าราชการทหารอากาศ ในสถาบันการศึกษาทางทหารทุกระดับ

ภาคผนวก

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

**แบบสอบถามเพื่อการศึกษาวิจัยเรื่อง การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนทหาร
: ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนนายเรืออากาศ**

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 5 ตอน จำนวน 65 ข้อ

ตอนที่ 1 บั้จจ้ยข้อมูลส่วนบุคคล

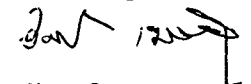
ตอนที่ 2 บั้จจ้ยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน

ตอนที่ 3 บั้จจ้ยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชาและคณาจารย์

ตอนที่ 4 บั้จจ้ยด้านวัฒนธรรมทหาร (กฎ ระเบียบและวินัยทหาร)

ตอนที่ 5 การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณในการที่ท่านได้ช่วยให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในครั้งนี้

พลอากาศตรี 
(วันชาติ เนตรานนท์)

นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (กลุ่มสถาบันพระปกเกล้า) มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช

โปรดเขียนเครื่องหมาย ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเห็นของท่านหรือเติมคำในช่องว่าง

1. บั้จจ้ยข้อมูลส่วนบุคคล

1.1. ท่านมีอายุ.....ปี

1.2. เป็นนักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ ปีที่ 1 ปีที่ 2 ปีที่ 3 ปีที่ 4 ปีที่ 5

1.3. คะแนนเฉลี่ยสะสม มากกว่า 3.00 2.50 – 2.99 2.00 – 2.49

2. บั้จจ้ยด้านเนื้อหาวิชาวิทยาการและการเรียนการสอน

(เห็นด้วยมากที่สุด=5 เห็นด้วยมาก=4, เห็นด้วยปานกลาง=3, เห็นด้วยน้อย=2, เห็นด้วยน้อยที่สุด=1)

ข้อที่	ข้อความ	5	4	3	2	1
2.1	ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรืออากาศเป็นนายทหารที่รอบรู้ด้านการบริหารและวิชาการ					
2.2	ควรจัดวิชาหลักรัฐศาสตร์ให้เรียนเฉพาะชั้นปีที่ 1 เพราะวิชานี้ไม่ค่อยมีประโยชน์กับอาชีพทหาร					
2.3	เนื้อหาสาระวิชาหลักรัฐศาสตร์สามารถสร้างผู้นำทางทหารที่มีความรู้ความสามารถด้านการเมืองการปกครอง					

ข้อที่	ข้อความ	5	4	3	2	1
2.4	วิชาหลักวิทยาศาสตร์มีเนื้อหาสาระมากเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย					
2.5	การเรียนรู้เรื่องการเมืองการปกครองเป็นสิ่งจำเป็นต่อนักเรียนนายเรืออากาศ					
2.6	วิชาหลักวิทยาศาสตร์สอนโดยอาจารย์ภายในโรงเรียนนายเรืออากาศมีความเหมาะสมดี					
2.7	น่าจะมีการเชิญอาจารย์ทางด้านวิทยาศาสตร์จากภายนอกกองทัพอากาศมาสอน					
2.8	ควรจัดให้มีนักวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการเมืองมาบรรยายให้ความรู้ในวิชาประวัติศาสตร์เพิ่มเติมจากในตำราเรียน					
2.9	ควรจัดให้มีนักการเมืองมาบรรยายพิเศษตามสมควร					
2.10	ควรจัดให้นักเรียนนายเรืออากาศได้เรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ทุกชั้นปี					
2.11	หลักสูตรนักเรียนนายเรืออากาศควรมีการให้ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยที่ช่วยให้ทหารได้ทราบถึงจุดยืนและบทบาทของทหารในทางการเมือง					

3. ปัจจัยด้านบุคลากรด้านการบังคับบัญชา และคณาจารย์

(เห็นด้วยมากที่สุด=5 เห็นด้วยมาก=4, เห็นด้วยปานกลาง=3, เห็นด้วยน้อย=2, เห็นด้วยน้อยที่สุด=1)

ข้อที่	ข้อความ	5	4	3	2	1
3.1	ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยแก่นักเรียนนายเรืออากาศ					
3.2	ผู้บังคับบัญชาและคณาจารย์มักจะแนะนำเตือนในเรื่องการใช้สิทธิในการเลือกตั้งเพื่อให้ได้คนที่ดีมาบริหารราชการแผ่นดิน					
3.3	ผู้บังคับบัญชาโดยปกติมักรับฟังข้อเสนอนแนะและเปิดโอกาสให้ข้าราชการชั้นผู้น้อยมีส่วนร่วมในการบริหารหน่วย					
3.4	ผู้บังคับบัญชาจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องการรักษากฎระเบียบและวินัยแก่นักเรียนนายเรืออากาศ					
3.5	คณาจารย์จะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องการรักษากฎระเบียบและวินัยแก่นักเรียนนายเรืออากาศ					
3.6	คณาจารย์ที่สอนส่วนใหญ่จะเปิดโอกาสให้นักเรียนนายเรืออากาศเสนอแนะในเรื่องวิชาการได้อย่างอิสระ					

ข้อที่	ข้อความ	5	4	3	2	1
3.7	คณาจารย์ส่วนใหญ่จะส่งเสริมให้นักเรียนนายเรืออากาศมีการแสดงออกทางความคิดและการกระทำอย่างสมเหตุสมผลจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวเองตามมา					

4. ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทหาร (กฎ ระเบียบและ วินัยทหาร)

(เห็นด้วยมากที่สุด=5 เห็นด้วยมาก=4, เห็นด้วยปานกลาง=3, เห็นด้วยน้อย=2, เห็นด้วยน้อยที่สุด=1)

ข้อที่	ข้อความ	5	4	3	2	1
4.1	นักเรียนนายเรืออากาศทุกคนจะต้องปฏิบัติตามให้อยู่ในระเบียบวินัยของทหารเสมอไม่ว่าจะอยู่ที่ใดในสังคม					
4.2	กฎระเบียบและวินัยทหารเป็นจุดแข็งขององค์กรทหารที่แตกต่างจากองค์กรเอกชนและพลเรือน					
4.3	กฎ ระเบียบและวินัยทหารไม่เป็นอุปสรรคในการปกครองระบอบประชาธิปไตย					
4.4	นักเรียนนายเรืออากาศมักดูการปฏิบัติตัวของผู้บังคับบัญชาทุกระดับเป็นตัวอย่างของทหารที่อยู่ในกฎระเบียบวินัยและซื่อสัตย์ต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์					
4.5	นักเรียนนายเรืออากาศไม่จำเป็นต้องรักษา กฎ ระเบียบหรือวินัยขณะที่ไม่ได้อยู่ในเครื่องแบบหรืออยู่นอกสถาบัน					
4.6	นักเรียนนายเรืออากาศมักจะยอมรับนับถือเฉพาะบุคคลที่เป็นนักเรียนนายเรืออากาศด้วยกัน					
4.7	นักเรียนนายเรืออากาศมีความเชื่อมั่นในกฎระเบียบและวินัยของทหารว่าสามารถทำให้สังคมไทยโดยรวมมีระเบียบได้ระดับหนึ่ง					
4.8	ประเทศชาติจะก้าวหน้าเมื่อประชาชนยึดมั่นในกฎ และระเบียบวินัยดี					
4.9	ประชาชนทั่วไปมีภาพลักษณ์ที่ดีต่อนักเรียนนายเรืออากาศ					
4.10	ทหารเป็นผู้มีระเบียบวินัยสูงดังนั้นเมื่อเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจะเป็นนักการเมืองที่มีคุณภาพ					

5. การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศ

กรุณาตอบคำถามต่อไปนี้โดยการกาเครื่องหมาย ที่หน้าคำตอบที่ท่านคิดว่าเหมาะสมที่สุด

5.1 ความสนใจทางการเมือง

- 1) สื่อที่รับมากที่สุดคือ 1. โทรทัศน์ 2. วิทยุ 3. หนังสือพิมพ์
 4. อินเทอร์เน็ต
- 2) ท่านดูโทรทัศน์บ่อยเพียงใด
 1. ทุกวัน 2. สองสามวันต่อครั้ง 3. นาน ๆ ครั้ง 4. ไม่เคยดูเลย
- 3) ถ้าท่านดูโทรทัศน์ ท่านมักชมรายการประเภทใด (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1. รายการข่าวและวิเคราะห์ข่าว 4. รายการบันเทิง เช่น ภาพยนตร์
 2. รายการสารคดี 5. รายการเพลง
 3. รายการสนทนา สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาของบ้านเมือง
- 4) ท่านฟังวิทยุบ่อยเพียงใด
 1. ทุกวัน 2. สองสามวันต่อครั้ง 3. นาน ๆ ครั้ง 4. ไม่เคยฟังเลย
- 5) ถ้าท่านฟังวิทยุ ท่านสนใจฟังรายการประเภทใดมากที่สุด (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1. รายการเพลง 4. รายการถ่ายทอดข่าวและข่าวรายการ
 2. รายการบันเทิง เช่น ละคร 5. รายการอ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์
 3. บทวิเคราะห์ข่าวการเมืองภายในและภายนอกประเทศ
- 6) โดยปกติท่านอ่านหนังสือพิมพ์หรือวารสารต่างๆบ่อยครั้งเพียงใด
 1. ทุกวัน 2. สองสามวันต่อครั้ง 3. นาน ๆ ครั้ง 4. ไม่เคยอ่านเลย
- 7) ถ้าท่านอ่านหนังสือพิมพ์หรือวารสารต่าง ๆ ท่านจะเลือกอ่านคอลัมน์ใดก่อน(เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1. ข่าวอาชญากรรม 2. ข่าวสังคม 3. ข่าวบันเทิง 4. ข่าวกีฬา
 5. ข่าวการเมือง 6. ข่าวเศรษฐกิจ 7. ข่าวราชการ
 8. ข่าวต่างประเทศและบทวิจารณ์
- 8) โดยปกติท่านเล่นอินเทอร์เน็ตบ่อยครั้งเพียงใด
 1. ทุกวัน 2. สองสามวันต่อครั้ง 3. นาน ๆ ครั้ง 4. ไม่เคยเล่นเลย

9) เมื่อท่านเล่นอินเทอร์เน็ตท่านมักจะเล่นประเภทใด(เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) E – MAIL 2) CHATROOM 3) เกม 4) ข่าวทั่วไป
 5) ข่าวกีฬา 6) ข่าวการเมือง

10) ท่านเคยพูดคุยถึงกับเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับปัญหาสำคัญ ๆ ของบ้านเมือง เช่น ปัญหาน้ำตาล ปัญหาการคอร์รัปชั่น การปฏิรูประบบราชการ ผู้บังคับบัญชา ฯลฯ บ่อยครั้งเพียงใด

1. ทุกวัน 2. สองสามวันต่อครั้ง
 3. นานๆ ครั้ง 4. ไม่เคยเลย

11) ท่านเคยไปฟังการอภิปราย หรือ ชมนิทรรศการเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของบ้านเมือง (เช่น การอภิปราย ของนายสมัคร สุนทรเวช ฯลฯ) บ้างหรือไม่

1. เคย 2. ไม่เคย

12) ท่านเคยไปฟังการหาเสียงของผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งบ้างหรือไม่

1. เคยฟัง 2. ไม่เคยฟัง

13) เมื่อท่านมีสิทธิ์ในการเลือกตั้ง ท่านจะไปใช้สิทธิ์ในการลงคะแนนเสียงหรือไม่

1. คิดว่าจะไปลงคะแนนอย่างแน่นอน 2. คิดว่าจะไม่ไปลงคะแนนอย่างแน่นอน
 3. ยังไม่แน่ใจ

14) ถ้าจะมีการเลือกตั้ง ท่านคิดว่าจะช่วยพรรคการเมืองใดพรรคหนึ่งหรือผู้สมัครคนใดคนหนึ่งในการหาเสียง เลือกตั้งหรือไม่

1. คิดว่าจะช่วยอย่างแน่นอน 2. ยังไม่แน่ใจ 3. คิดว่าจะไม่ช่วยอย่างแน่นอน

5.2 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

(เห็นด้วยมากที่สุด=5 เห็นด้วยมาก=4 เห็นด้วยปานกลาง=3 เห็นด้วยน้อย=2 เห็นด้วยน้อยที่สุด=1)

ข้อที่	ข้อความ	5	4	3	2	1
1)	ประชาชนธรรมดาไม่มีสิทธิ์มีเสียงที่จะไปกำหนดได้ว่ารัฐบาลควรทำอะไรหรือทำอย่างไร					
2)	กิจกรรมทางการเมืองการปกครองเป็นเรื่องสำคัญและอยู่ในความรับผิดชอบของประชาชนด้วย					
3)	ต้องของการเมืองเป็นเรื่องลับสนุนุ่ภายนอกตัวเราไม่สามารถเข้าใจได้ว่ารัฐบาลทำงานกันอย่างไร					

ข้อที่	ข้อความ	5	4	3	2	1
4)	การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นวิธีเดียวเท่านั้นที่ประชาชนมีสิทธิมีเสียงให้รัฐบาล ต้องรับฟัง					
5)	นักการเมืองมีหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงให้ประชาชน					
6)	นักการเมืองทุกคนจะต้องนำความต้องการของประชาชนไปพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขสถานการณ์บ้านเมืองให้ดี					
7)	ผู้นำรัฐบาลเป็นผู้มีอำนาจยิ่งใหญ่กว่าบุคคลทั่วไป					

5.3 ความไว้วางใจทางการเมือง

(เห็นด้วยมากที่สุด=5 เห็นด้วยมาก=4, เห็นด้วยปานกลาง=3, เห็นด้วยน้อย=2, เห็นด้วยน้อยที่สุด=1)

ข้อที่	คำถาม	5	4	3	2	1
1)	บุคคลในรัฐบาลและนักการเมืองเป็นบุคคลที่ซื่อสัตย์สามารถไว้วางใจได้					
2)	รัฐบาลใช้จ่ายเงินภาษีเพื่อประโยชน์ของประชาชนเสมอ					
3)	บุคคลในรัฐบาลและนักการเมืองมักสมคบกันอย่างลับๆเพื่อหลอกลวงประชาชน					
4)	ประชาชนไม่เชื่อว่ารัฐบาลจะสามารถทำอะไรถูกต้องเสมอไป					
5)	รัฐบาลทำอะไรไปด้วยเจตนาดีต่อประชาชนเสมอ					
6)	บุคคลในรัฐบาลและนักการเมืองส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่ไม่น่าเชื่อถือ เห็นแก่ตัวและคดโกงเสมอเมื่อมีโอกาส					
7)	บุคคลในรัฐบาลและนักการเมืองส่วนใหญ่ทำงานหนักและเสียสละ เพื่อประเทศชาติ					

กรุณาแสดงความคิดเห็นในหัวข้อต่อไปนี้

1. ท่านคิดว่านักเรียนนายเรืออากาศควรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกครั้งหรือไม่ ควร ไม่
ควรและการไปใช้สิทธิดังกล่าวมีความสำคัญต่อประเทศหรือไม่ มี ไม่มี

เหตุผล.....

2. การเขียนคู่มือการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีความสำคัญต่อนักเรียนนายเรืออากาศหรือไม่

มี ไม่มี

เหตุผล.....

3. ท่านคิดว่าการเมืองกับทหารมีความเกี่ยวข้องกันหรือไม่ เกี่ยว ไม่เกี่ยว

เหตุผล.....

4. การที่ข้าราชการทหารเพิกเฉยต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย เช่น ไม่สนใจข่าวสารบ้านเมือง ไม่ไปลงคะแนนเลือกตั้งหรือไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเมืองระดับท้องถิ่นที่ตนตั้งบ้านเรือนอยู่ ท่านคิดว่าทำให้เกิดผลดีหรือผลเสีย ผลดี ผลเสีย

เหตุผล.....

5. ท่านคิดว่าโรงเรียนนายเรืออากาศควรจะต้องจัดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยให้แก่แก่นักเรียนนายเรืออากาศอย่างไรบ้าง(เช่น เพิ่มเนื้อหาสาระวิชาหลักรัฐศาสตร์ การเชิญนักวิชาการนักการเมืองมาบรรยายพิเศษ การจัดได้วาที่เกี่ยวกับการเมือง และการศึกษาดูงานสถาบันทางการเมือง)

เหตุผล.....

6. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

ภาคผนวก ค
ระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียนนายเรืออากาศ



ที่ กท ๐๖๑๒.๔(๕)/๑๑๖๘

หน้า ๑ ของ ๗ หน้า

ร.ร.นอ.บศอ.

สายใหม่ กทม.

๒๗ พ.ย.๕๓

รปป.ที่ ๕๐๐๐ - ๐๒ - ๒๓ - ๒๗๑๑๔๓

เรื่อง ระเบียบการปฏิบัติประจำวันของ นนอ.

๑. ความมุ่งหมาย

เพื่อให้การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของ นนอ.เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางเดียวกัน

๒. ขอบเขต

๒.๑ ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ นนอ., น.เวร นนอ., ผช.น.เวร นนอ., น.เวร รร.นอ.บศอ., น.เวร กรม นนอ.ร.ร.นอ.บศอ. และนายทหารปกครองของ กรม นนอ.ร.ร.นอ.บศอ.

๒.๒ ให้ ผบ.กรม นนอ.ร.ร.นอ.บศอ. เป็นผู้กำกับดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามรปป.ฉบับนี้

๓. การปฏิบัติ

๓.๑ ยกเลิก รปป.ที่ ๕๐๐๐ - ๐๒ - ๑๙ - ๐๗๑๒๕๒

๓.๒ กำหนดเวลา

๓.๒.๑ ในวันราชการหรือวันที่มีการฝึกศึกษาให้ นนอ.ปฏิบัติดังนี้
๐๕๓๐ - ตีนนอน

- การเข้าแถวปฏิญาณตนที่ลานรวมพล แต่ละกองจัดแถวตอนเรียง ๖ โดยมี นนอ.บังคับบัญชาชั้นคุมแถว ๑ คน นนอ.บังคับบัญชาที่เหลือรวมแถวกับ ชั้นปีที่ ๕, หน.นนอ.และ ผสอ.นนอ.จัดแถวอยู่กึ่งกลาง นนอ.ทั้ง ๕ กองพัน

- หน.นนอ....

กรม นนอ.ร.ร.นอ.บศอ.

รปป.ที่ ๕๐๐๐ - ๐๒ - ๒๓ - ๒๗๑๑๔๓

- นน.นนอ.กล่าวนำปฏิญาณตน

- นนอ.ที่ป่วยไม่สามารถวิ่งออกกำลังกายได้ ให้แยกมาเขียน

ทำยถวของแต่ละกองพัน ผช.น.เวร นนอ.ทำการตรวจยอด และส่งยอดนายทหารปกครองของ
ของกองพันเวรที่รับผิดชอบ สำหรับ นนอ.ที่ป่วยไม่สามารถออกกำลังกายได้เกิน ๒ วัน จะพิจารณา
ให้พักรักษาตัวที่โรงเรียน

- การวิ่งออกกำลังกาย ให้ร้องเพลงสถาบันและสังนั้บตาม

แบบฝึก

- นนอ.ชั้นปีที่ ๕ วิ่งเส้นทาง ลานรวมพล - โรงเลี้ยงอาหาร

นนอ.

- นนอ.ชั้นปีที่ ๔ วิ่งเส้นทางลานรวมพล - หลังอาคาร

บก.รร.นอ.๙ - สนามทดสอบกำลังใจ - ลานรวมพล

- นนอ.ชั้นปีที่ ๑,๒,๓ วิ่งรอบ รร.นอ.๙ ๑ รอบ และ

สังเล็กแถวที่ลานรวมพล

- นักกีฬาทุกชมรมให้วิ่งรวมแถวกับชั้นของตนเองเมื่อวิ่ง

เสร็จแล้วให้แยกแถวไปปฏิบัติกิจกรรม

๐๖๒๐ - ๐๖๔๐ - เวลาเตรียมการศึกษา

นนอ.ชั้นปีที่ ๑ - ๕ รวมทั้ง นนอ.บังคับบัญชาให้แต่งกาย

ชุดศึกษาเข้าห้องฝึกฝนหรือห้องพักผ่อน ยกเว้น นนอ.บังคับบัญชาที่เป็นเวร ให้อยู่ตรวจระเบียบ
โรงนอนและทำกิจวัตรส่วนตัวให้เสร็จสิ้นก่อนเวลา ๐๖๓๐

๐๖๔๐-๐๗๐๐ - การเลิกฝึกฝนและทำความสะอาดโรงนอน ให้แต่ละ

กองพันบริหารเวลาเอง และหรือทบทวนการฝึกฝนบุคคลทำมือเปล่า, นำแถวไปรวมหน้า

อาคารนอน ๔

๐๗๑๐...

กรม นนอ.ร.ร. นนอ.บ.ศ.อ.

ร.บ.ที่ ๔๐๐๐ - ๐๒ - ๒๓ - ๒๗๑๑๔๓

- ๐๗๑๐ - หน.นนอ.และ/หรือ นนอ.บังคับบัญชานำแถวไปรับ
ประทานอาหาร ให้ นนอ.ทุกชั้นเข้าแถวตอนเรียง ๗
- นนอ.ที่มีอุปการณ์การศึกษาและไม่สามารถเข้าแถวได้ ให้
ไปรวมกันหลังแถวใหญ่แล้วเดินแถวตามไป โดยให้นำอุปการณ์การศึกษาไปไว้ที่ กกศ.รร.นอ.๙ แล้ว
มารับประทานอาหารและให้เดินแถวไปเคารพธงชาติพร้อมแถวใหญ่
 - นนอ.ที่ประสงค์จะเข้าพบนายทหารปกครอง, ผู้บังคับ
บัญชา, อาจารย์ และ/หรืออื่น ๆ จะต้องมีใบนัดหมาย ห้ามเข้าพบโดยพลการ
- ๐๗๔๕ - หน.นนอ.และ/หรือ นนอ.บังคับบัญชานำแถวไป
ลานอเนกประสงค์(เข้าแถวตอนเรียง ๗)
- น.เวร.นนอ. ส่งยอดต่อนายทหารปกครอง และรับฟังการ
ชี้แจง
 - การอบรมชี้แจง นนอ.จะต้องปฏิบัติให้เสร็จสิ้นก่อนเวลา
- ๐๗๕๕ ห้ามอบรมชี้แจง นนอ.หลังเวลาเคารพธงชาติจนถึงเวลาเข้าศึกษา
- ๐๘๐๐ - เคารพธงชาติ, น.เวร นนอ.นำปฏิญาณและนำแถวไป
กกศ.รร.นอ.๙
- ๐๘๑๕ - ๑๒๐๐ - เวลาการศึกษา
- ๑๒๑๐ - หน.นนอ.และ/หรือ นนอ.บังคับบัญชานำแถวไปรับ
ประทานอาหาร
- ให้ นนอ.ทุกชั้นเข้าแถวตอนเรียง ๗
 - หลังอาหารกลางวัน ให้ นนอ.เดินแถวกลับ กกศ.รร.นอ.๙
- (แยกตามชั้น)

๐๕๐๐...

กรม นนอ.รจ.รร.นอ.บศอ.

รปป.ที่ ๔๐๐๐ - ๐๒ - ๒๓ - ๒๗๑๑๔๓

๐๕๐๐ - นน.นนอ.และ/หรือ นนอ.บังคับบัญชานำแถวกลับอาคาร
นอน (เข้าแถวตอนเรียง ๗)

๑๕๔๐ - รวมพลหน้าอาคารนอน, ตรวจยอด (ฝึกวิชาทหารให้
ส่งยอด ณ ลานรวมพล) แล้วปฏิบัติตามตารางการปฏิบัติ(พลศึกษา, เวลาผู้บังคับบัญชา และกีฬา
ตามลำพัง)

- นนอ.ทุกกองพันรับฟังคำสั่งชี้แจงจากกองพัน, กพล.๙ และ
กвт.รร.นอ.๙ ก่อนแยกปฏิบัติกิจกรรม ทั้งนี้ให้ขึ้นโรงนอนได้หลังเวลา ๑๗๐๐

๑๗๕๕ - นนอ.แต่ละกองพันเข้าแถวเตรียมเคารพธงชาติที่ลานรวม
พล(ชุดลำลอง)

๑๘๐๐ - เคารพธงชาติแล้วเดินแถวไปรับประทานอาหาร

- หลังอาหารเย็นให้ นนอ.ชั้นปีที่ ๑ - ๓ เดินแถวกลับ และ
นนอ.ชั้นปีที่ ๔,๕ ไม่ต้องเดินแถวกลับ

- เป็น เวลาส่วนตัวของ นนอ.และใช้สโมสร นนอ.ได้ถึงเวลา
๑๙๓๐

๑๙๓๐ - ๒๐๒๕ - เวลาฝึกฝนตนเอง

- นนอ.ทบทวนการศึกษาและ/หรือใช้ห้องพักผ่อนเพื่อรับ
ฟังข้อมูลข่าวสาร (ชุดลำลอง)

- ผู้บังคับบัญชาสามารถประชุมชี้แจงการปฏิบัติในกรณี
เร่งด่วน

๒๐๓๐-๒๑๒๕...

กรม นนอ.ร.ร.นอ.บศอ.

รป.ที่ ๕๐๐๐ - ๐๒ - ๒๓ - ๒๗๑๑๕๓

๒๐๓๐ - ๒๑๒๕ - นนอ. ทบพทวนการศึกษาในห้องฝึกฝน

๒๑๓๐ - สวดมนต์, ตรวจยอด, การอบรมของผู้บังคับบัญชาและ/
หรือ นนอ. บังคับบัญชา

- เป็นเวลาส่วนตัวของ นนอ.

๒๒๓๐ - นนอ. ทุกคนเข้านอน ปิดไฟโรงนอน (ยกเว้นวันรุ่งขึ้นเป็น
หยุดราชการให้เข้านอน ๒๓๓๐ และปิดไฟโรงนอน ๒๒๓๐)

๓.๒.๒ ในวันหยุดราชการหรือวันที่ไม่มีการศึกษาให้ นนอ. ปฏิบัติดังนี้

๐๗๑๐ - นนอ. แต่ละกองพัน เดินแถวไปรับประทานอาหาร

- หลังอาหารเข้า ให้ นนอ. แต่ละกองพันเดินแถว

กลับ

๐๗๕๕ - นนอ. แต่ละกองพันเข้าแถวเตรียมเคารพธงชาติ

ที่ลานรวมพล

๐๘๐๐ - เคารพธงชาติ

๑๒๐๐ - นนอ. แต่ละกองพันเดินแถวจากอาคารนอนไปรับ

ประทานอาหารและเดินแถวกลับ

- หลังอาหารกลางวัน ให้ นนอ. แต่ละกองพันเดิน

แถวกลับ

๑๕๐๐ - ๑๗๐๐ - ออกกำลังกายตามลำพัง

๑๗๕๕ - นนอ. แต่ละกองพันเข้าแถวเตรียมเคารพธงชาติที่ลาน

รวมพล(ชุดลำลอง)

๑๘๐๐...

กรม นนอ. รว. รร. นอ. บศอ.

รปป. ที่ ๕๐๐๐ - ๐๒ - ๒๓ - ๒๗๑๑๔๓

- ๑๘๐๐ - เคารพธงชาติ แล้วเดินไปรับประทานอาหาร
- หลังอาหารเย็น ให้ นนอ.ชั้นปีที่ ๑ - ๓ เดินแถวกลับ
และนนอ.ชั้นปีที่ ๔,๕ ไม่ต้องเดินแถวกลับ
- เป็นเวลาส่วนตัวถึงเวลา ๒๓๐๐
- ๒๓๐๐ - นนอ.ทุกคนเข้านอน ปิดไฟโรงนอน (ยกเว้น วันรุ่งขึ้นเป็น
วันราชการ ให้เข้านอนเวลา ๒๒๓๐)

๓.๓ การปฏิบัติอื่นๆ

- ๓.๓.๑ นนอ.ทุกชมรมห้ามเดินแถวเข้าบริเวณหลังโรงเลี้ยงอาหาร นนอ.
- ๓.๓.๒ ให้ นนอ.บังคับบัญชามีสิทธิใช้โทรศัพท์ถึงเวลา ๒๒๓๐ และ
เข้านอนเวลา ๒๓๐๐
- ๓.๓.๓ ห้าม นนอ.นำอุปกรณ์สื่อสารทุกชนิดมาใช้ในบริเวณ รร.นอ.ฯ เว้น
แต่ที่ทางราชการจัดให้ไว้
- ๓.๓.๔ หากนายทหารสัญญาบัตรเข้าไปตรวจในห้องฝึกฝน, โรงนอนและ
ห้องพักผ่อน นนอ.ต้องบอกแสดงความเคารพทุกครั้ง
- ๓.๓.๕ อนุโลมให้ นนอ.แสดงความเคารพนายทหารสัญญาบัตรและ/หรือ
นนอ.อาวุโส โดยการยกมือไหว้และกล่าวคำว่า "สวัสดีครับ" ในขณะที่วิ่งออกกำลังกายตามลำพัง
- ๓.๓.๖ ชุดฝึกงานของ นนอ.ให้ใช้ภายในบริเวณห้องเรียน กกศ.รร.นอ.ฯ
เท่านั้น
- ๓.๓.๗ ในเวลาการศึกษา หาก นนอ.มีความประสงค์จะกลับมาอาคาร
นอน จะต้องขออนุญาตอาจารย์ผู้สอนเป็นลายลักษณ์อักษร

๓.๓.๘ นนอ....

กรม นนอ.รอ.รร.นอ.บศอ.

รปป.ที่ ๔๐๐๐ - ๐๒ - ๒๓ - ๒๗๑๑๔๓

๓.๓.๘ นนอ.ที่ประสงค์จะไม่เดินแถวใหญ่ในเวลา ๐๗.๑๐, ๑๒.๑๐ และ ๑๕.๑๐ ของวันที่มีการศึกษา โดยได้รับการอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาแล้ว จะต้องเข้าแถวที่จัด เฉพาะและต้องเคลื่อนที่ด้วยการวิ่ง เมื่อแถวนั้นมีจำนวนน้อยกว่า ๑๐ คน

๔. การปฏิบัตินอกเหนือจากที่กำหนดไว้ใน รปป.ฉบับนี้ ให้ ผบ.กรม นนอ.รอ.รร.นอ. บศอ.หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจสั่งการได้ตามความเหมาะสม

ทั้งนี้ ให้ถือเป็นระเบียบปฏิบัติตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

(ลงชื่อ) พล.อ.ท.ไพศาล สีตบุตร

(ไพศาล สีตบุตร)

ผบ.รร.นอ.บศอ.

กรม นนอ.รอ.รร.นอ.บศอ.

รปป.ที่ ๔๐๐๐ - ๐๒ - ๒๓ - ๒๗๑๑๔๓



ที่ กท ๐๖๑๒.๔(๕)๑๓๕๑

หน้า ๑ ของ ๒ หน้า

รร.นอ.บศอ.

ดอนเมือง กทม.

๒๙ ส.ค.๕๐

รปป.ที่ ๕๐๐๐ - ๐๒ - ๒๐ - ๒๙๐๘๕๐

เรื่อง การปฏิญาณตนของ นนอ.

๑. ความมุ่งหมาย

เพื่อให้การปฏิบัติตนของ นนอ.เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเป็นระเบียบเดียวกัน

๒. ขอบเขต

ระเบียบปฏิบัตินี้มีผลใช้บังคับ

๒.๑ นนอ.ทุกคนจะต้องกล่าวคำปฏิญาณตนตามระเบียบนี้ในโอกาสที่กำหนด

๒.๒ การปฏิญาณตามที่ถือปฏิบัติเป็นประจำอยู่ในขณะนี้ ให้ปฏิบัติทั้งใน และนอกที่ตั้งปกติได้

๓. การปฏิบัติ

๓.๑ หลังจากตื่นนอนเวลา ๐๕๕๐ ให้ นน.นนอ.หรือผู้ทำการแทน กล่าวนำ นนอ.ทุกคนปฏิญาณตนว่า "ศักดิ์ศรีนายเรืออากาศเหนือสิ่งอื่นใด"

๓.๒ การปฏิญาณตนหลังเคารพธงชาติเวลา ๐๘๐๐ ให้ น.เวร นนอ.รช.รร.นอ.บศอ.กล่าวนำปฏิญาณว่า "พวกเราจะต้องระลึก และยึดมั่นในสิ่งต่อไปนี้ ชาติ เกียรติ วินัย กล้าหาญ" นนอ.ทุกคนปฏิญาณฯ ตามว่า "ชาติ เกียรติ วินัย กล้าหาญ" จำนวน ๓ ครั้ง

๓.๓ การปฏิญาณ...

กรม นนอ.รช.รร.นอ.บศอ.

รปป.ที่ ๕๐๐๐ - ๐๒ - ๒๐ - ๒๙๐๘๕๐

๓.๓ การปฏิญาณตนหลังสวดมนต์เวลา ๒๑๔๕ ให้ นนอ.บังคับบัญชาแต่ละ
อาคาร-นอนกล่าวนำปฏิญาณตนว่า “ตายในสนามรบเป็นเกียรติของทหาร”

๓.๔ การปฏิญาณตนต่อบุพการี ทอ. เมื่อได้รับอนุญาตให้ออกนอกบริเวณ รร. นอ.
บศอ. ให้ปฏิญาณตนว่า “ข้าพเจ้าจะรักเกียรติ และศักดิ์ศรีของนักเรียนนายเรืออากาศยิ่งชีวิต”

๓.๕ การปฏิญาณตนต่อบุพการี ทอ. เมื่อกลับเข้า รร. นอ.บศอ. ให้ปฏิญาณตนว่า
“ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตนสมเกียรติ และศักดิ์ศรีของนักเรียนนายเรืออากาศแล้วครับ”

ทั้งนี้ ให้ถือเป็นระเบียบปฏิบัติตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

(ลงชื่อ) พล.อ.ท.มหินทรา เทียมทัศน์

(มหินทรา เทียมทัศน์)

ผบ.รร.นอ.บศอ.

กรม นนอ.รจ.รร.นอ.บศอ.

รปป.ที่ ๔๐๐๐ - ๐๒ - ๒๐ - ๒๙๐๘๔๐



ที่ กท ๐๖๑๒.๔(๕)/๑๓๔๕

หน้า ๑ ของ ๓ หน้า

รร.นอ.บศอ.

ดอนเมือง กทม.

๒๙ ส.ค.๕๐

รปป.ที่ ๕๐๐๐ - ๐๒ - ๐๗ - ๒๙๐๘๕๐

เรื่อง ระเบียบการเดินแถว และการใช้เส้นทางเดินแถวของ นนอ.

๑. ความมุ่งหมาย

เพื่อให้การเดินแถวของ นนอ.เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เหมาะสม และเป็นระเบียบ
เดียวกัน

๒. ขอบเขต

ระเบียบปฏิบัตินี้มีผลใช้บังคับ

๒.๑ นนอ.ชั้นปีที่ ๑ - ๕ ทุกคน ที่ศึกษาอยู่ใน รร.นอ.บศอ.

๒.๒ ผู้บังคับบัญชา และนายทหารปกครอง

๒.๓ น.เวร รร.นอ.บศอ., น.เวร กรม นนอ.รจ.รร.นอ.บศอ., น.เวร นนอ.และ

ผช.น.เวร นนอ.

๒.๔ ให้ ผบ.กรม นนอ.รจ.รร.นอ.บศอ.เป็นผู้ควบคุมกำกับดูแลการปฏิบัติให้เป็นไป
ตาม รปป.ฉบับนี้

๓. การปฏิบัติ...

กรม นนอ.รจ.รร.นอ.บศอ.

รปป.ที่ ๕๐๐๐ - ๐๒ - ๐๗ - ๒๙๐๘๕๐

๓. การปฏิบัติ

๓.๑ ระเบียบการเดินแถว

๓.๑.๑ การเดินภายใน รร. นอ. บศอ. ให้เดินแถวเป็นกองพัน, กองร้อย, หมวด หรือ ตอนการศึกษา โดยมีผู้ควบคุมรับผิดชอบ

๓.๑.๒ นนอ. ที่ป่วย ไม่สามารถเดินแถวตามปกติได้ และได้รับอนุญาตจาก ผู้บังคับบัญชา ตั้งแต่ระดับ ผบ. หมวดขึ้นไป ไม่ต้องปฏิบัติตามข้อ ๓.๑.๑ ส่วนการปฏิบัติให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้บังคับบัญชา

๓.๑.๓ การไปฝึกพลศึกษาหรือเล่นกีฬาให้เข้าแถววิ่งโดยมีผู้ควบคุมรับผิดชอบ

๓.๑.๔ ในวันหยุดราชการให้ปฏิบัติตามปกติ ยกเว้น นนอ. ชั้นปีที่ ๕

๓.๑.๕ การเดินหลังจากรับประทานอาหารเย็นของ นนอ. ชั้นปีที่ ๔ และ ๕ ไม่ต้องปฏิบัติตามข้อ ๓.๑.๑ รวมทั้งหลังอาหารเช้า-กลางวัน ในวันหยุดราชการ หรือปิดภาคการศึกษา

๓.๒ การใช้เส้นทางเดิน

ในแต่ละปีการศึกษาเส้นทางเดินของ นนอ. ให้ กรม นนอ. รอ. รร. นอ. บศอ. เป็นผู้กำหนด

๔. ผู้มีอำนาจยกเว้น

๔.๑ ในเวลาราชการให้ผู้บังคับบัญชาระดับ ผบ. พันขึ้นไป มีสิทธิให้ นนอ. เปลี่ยนแปลงการเดินตามระเบียบนี้ได้ตามความเหมาะสม เช่น กรณีฝนตก, ซ่อมแซมถนน ฯลฯ

๔.๒ นอกเวลา...

กรม นนอ. รอ. รร. นอ. บศอ.

รปป. ที่ ๔๐๐๐ - ๐๒ - ๐๗ - ๒๕๖๘๔๐

๔.๒ นอกเวลาราชการให้ผู้มีอำนาจตามข้อ ๔.๑ หรือผู้ทำการแทน หรือ น.เวร
กรม นนอ.รร.รร.นอ.บศอ. มีสิทธิอนุญาตให้ นนอ.เปลี่ยนแปลงการเดินทางตามระเบียบนี้ได้

ทั้งนี้ ให้ถือเป็นระเบียบปฏิบัติตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

(ลงชื่อ) พล.อ.ท.มหินทรา เทียมทัศน์
(มหินทรา เทียมทัศน์)
ผบ.รร.นอ.บศอ.

กรม นนอ.รร.รร.นอ.บศอ.

รปป.ที่ ๔๐๐๐ - ๐๒ - ๐๗ - ๒๙๐๘๔๐



ที่ กท ๐๖๑๒.๔(๕)๑๓๔๖

หน้า ๑ ของ ๔ หน้า

รร.นอ.บศอ.

ดอนเมือง กทม.

๒๙ ส.ค.๕๐

รพป.ที่ ๕๐๐๐ - ๐๒ - ๐๘ ๒๙๐๘๕๐

เรื่อง การลงทัณฑ์ขัง นนอ.

๑. ความมุ่งหมาย

เพื่อให้การลงทัณฑ์ขัง นนอ.ที่กระทำความผิด ซึ่งผู้บังคับบัญชาเห็นสมควรลงทัณฑ์ขัง เป็นไปอย่างเหมาะสม และถูกต้องตามแบบธรรมเนียมทหาร

๒. ขอบเขต

๒.๑ ผู้บังคับบัญชา และ น.ปกครอง จะเป็นผู้ลงทัณฑ์ขัง นนอ. โดยอาศัยอำนาจการลงทัณฑ์ตามหมวด ๓ ในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร และระเบียบ รร.นอ.บศอ. ว่าด้วยการตัดคะแนนความประพฤติ และการลงทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๕๐

๒.๒ นักเรียนบังคับบัญชา ไม่มีอำนาจสั่งการลงทัณฑ์ขัง แต่สามารถเสนอแนะการลงทัณฑ์ได้

๒.๓ นนอ.ชั้นปีที่ ๑ - ๕ ทุกคน ที่ศึกษาอยู่ใน รร.นอ.บศอ.

๒.๔ จนท.ผู้เกี่ยวข้อง

๒.๕ ให้ ผบ.กรม นนอ.ร.ร.นอ.บศอ.เป็นผู้ควบคุมกำกับดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตาม รพป.ฉบับนี้

๓. ระเบียบ...

กรม นนอ.ร.ร.นอ.บศอ.

รพป.ที่ ๕๐๐๐ - ๐๒ - ๐๘ -๒๙๐๘๕๐

๓. ในระเบียบนี้

“สถานที่คุมขัง” หมายถึง ห้องขังของอาคารนอน ๑ เป็นสถานที่คุมขัง

“จนท.คุมขัง” หมายถึง น.เวร กรม นนอ.รอ.รร.นอ.บศอ., น.เวร นนอ. และ ผช.น.เวร

นนอ. ประจำวัน

“จนท.สถานที่คุมขัง” หมายถึง ผบ.พัน.ฯ, น.ปกครองประจำกองพันฯ ที่รับผิดชอบ
สถานที่คุมขัง

๔. การปฏิบัติ

๔.๑ กำหนดเวลาในการคุมขัง

๔.๑.๑ วันราชการให้คุมขัง ตั้งแต่เวลา ๑๗๐๐ - ๐๕๓๐

๔.๑.๒ วันหยุดราชการ หรือวันที่ไม่มีการฝึก ศึกษา อบรม ให้คุมขังตลอดวัน

๔.๒ การรับตัว ปล่อยตัวผู้ต้องขัง และการรายงาน

๔.๒.๑ ผู้บังคับบัญชาของผู้รับทัณฑ์ขัง ส่งใบรายงานตัว (กร.๔) ให้ จนท.สถานที่คุมขัง พร้อมกับส่งตัวผู้รับทัณฑ์ขังให้ จนท.สถานที่คุมขัง

๔.๒.๒ จนท.สถานที่คุมขัง และ จนท.คุมขัง รับตัวผู้รับทัณฑ์ขังตามใบส่งตัว (กร.๔) และรายงานการรับตัวผู้รับทัณฑ์ขัง ตามลำดับจนถึง ผบ.รร.นอ.บศอ.

๔.๒.๓ การปล่อยตัวผู้รับทัณฑ์ขัง เมื่อถึงกำหนดการปล่อยตัว จนท.สถานที่คุมขังจะมีหนังสือแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาของผู้รับทัณฑ์ขังทราบ และเสนอเรื่องตามลำดับ จนถึงผู้สั่งการลงทัณฑ์ขัง

๔.๒.๔ ผู้บังคับบัญชาของผู้ลงทัณฑ์ขัง จะดำเนินการให้มีการบันทึกการลงทัณฑ์ไว้ในประวัติของผู้รับทัณฑ์

๔.๓ การปฏิบัติ...

กรม นนอ.รอ.รร.นอ.บศอ.

รปป.ที่ ๕๐๐๐ - ๐๒ - ๐๘ - ๒๙๐๘๕๐

๔.๓ การปฏิบัติของผู้ถูกคุมขัง

๔.๓.๑ เมื่อ นนอ.ได้รับคำสั่งลงทัณฑ์ขังแล้ว ให้ไปรายงานตัวต่อ จนท.คุมขังเพื่อดำเนินการตามกรรมวิธีรับตัว ผู้รับทัณฑ์ขัง

๔.๓.๒ ผู้รับทัณฑ์ขังขณะอยู่ในสถานที่คุมขังต้องแต่งกายชุดต้องโทษ คือเสื้อผู้ต้องโทษ เป็นเสื้อคอกลม มีแขน ฝ้ายลายสองสีเทา มีอักษร "ท" ขนาด ๒x๒๐ ซม. สีแดง ประทับที่หน้าอกด้านหน้า และด้านหลังของเสื้อ กางเกงขาสั้นสีเทา รองเท้าหนังครึ่งน่องสีดำ และผมมีความยาวไม่เกิน ๑ ซม.

๔.๓.๓ เตรียมเครื่องนอน และของใช้เท่าที่จำเป็น

๔.๓.๔ ขณะอยู่ในที่คุมขังจะต้องปฏิบัติตามสัญญาณต่างๆ ที่ นนอ.ตามปกติสามารถทำได้ในที่คุมขัง

๔.๓.๕ ในกรณีที่เจ็บป่วย หรือมีความจำเป็นอื่นใด จะต้องแจ้งให้ จนท.สถานที่คุมขังหรือ จนท.คุมขังทราบ

๔.๓.๖ ขณะอยู่ในห้องขังจะต้องรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของห้องขัง

๔.๓.๗ ห้ามส่งเสียงดัง ทะเลาะวิวาท ล้อเลียน ร้องรำทำเพลง หรือแสดงกิริยา วาจาไม่สุภาพ หยาบคาย

๔.๓.๘ ห้ามเยี่ยมหรือนำของมาให้

๔.๓.๙ การรับประทานอาหาร จะมี จนท.ฝ่ายการบำรุงเลี้ยง แผนกพลากิจการ กองบริการ รร.นอ.บศอ. นำอาหารมาส่งตามเวลา โดยใช้ถาดหลุม

๔.๔ ผช.น.เวอร์ นนอ. เป็นผู้ดูแล รับผิดชอบการรับประทานอาหารของผู้รับทัณฑ์ขัง

๔.๕ จนท.คุมขัง....

กรม นนอ.รอ.รร.นอ.บศอ.

รปป.ที่ ๔๐๐๐ - ๐๒ - ๐๘ - ๒๕๐๘๔๐

- ๔.๕ จนท.คุมขังเป็นผู้เก็บรักษากุญแจ และดูแลการเปิด-ปิดตามเวลาที่กำหนด
- ๔.๖ จนท.สถานที่คุมขังเป็นผู้รับผิดชอบ ดูแล เก็บรักษา ชุดต้องโทษ และอุปกรณ์
เครื่องใช้ประจำห้องขัง
- ๔.๗ ห้าม นนอ.ซึ่งไม่เกี่ยวข้อง พบปะ หรือติดต่อกับผู้รับทัณฑ์ขังขณะที่รับการลงทัณฑ์
ทั้งนี้ ให้ถือเป็นระเบียบปฏิบัติตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

(ลงชื่อ) พล.อ.ท.มหินทรา เทียมทัศน์

(มหินทรา เทียมทัศน์)

ผบ.รร.นอ.บศอ.

กรม นนอ.รร.นอ.บศอ.

รปป.ที่ ๔๐๐๐ - ๐๒ - ๐๘ - ๒๙๐๘๔๐



ที่ กท ๐๖๑๒.๔(๕)/๑๓๔๗

หน้า ๑ ของ ๓ หน้า

รร.นอ.บศอ.

ดอนเมือง กทม.

๒๙ ส.ค.๕๐

รพป.ที่ ๕๐๐๐ - ๐๒ - ๐๙ - ๒๙๐๘๕๐

เรื่อง ระเบียบการเชิญธงชาติ ขึ้น-ลง ประจำวัน

๑. ความมุ่งหมาย

เพื่อให้การเชิญธงชาติอันเป็นสัญลักษณ์ของชาติเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และสมเกียรติ

๒. ขอบเขต

ระเบียบปฏิบัตินี้มีผลใช้บังคับ

๒.๑ ชุดเชิญธงชาติ ประกอบด้วย

๒.๑.๑ ผช.น.เวร นนอ.เป็นผู้ควบคุม

๒.๑.๒ นนอ.เชิญธง ๒ คน

๒.๑.๓ นนอ.ชุดเกียรติยศ ๑๐ คน

๒.๑.๔ จำอากาศแถวเดี่ยว ๑ คน

๒.๒ ผู้บังคับบัญชา และนายทหารปกครอง

๒.๓ น.เวร รร.นอ.บศอ., น.เวร กรม นนอ.รจ.รร.นอ.บศอ., น.เวร นนอ. และ ผช.น.เวร

นนอ.

๒.๔ ให้ ผบ.กรม นนอ.รจ.รร.นอ.บศอ.เป็นผู้ควบคุมกำกับดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตาม รพป.ฉบับนี้

๓. การปฏิบัติ...

กรม นนอ.รจ.รร.นอ.บศอ.

รพป.ที่ ๕๐๐๐ - ๐๒ - ๐๙ - ๒๙๐๘๕๐

๓. การปฏิบัติ

๓.๑ ให้ ผช.น.เวร นนอ.ประจำแต่ละวันเป็นหัวหน้าชุดเชิงุธงชาติ มีหน้าที่รับผิดชอบ การปฏิบัติของชุดเชิงุธงชาติประจำวันให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ตามระเบียบทุกประการ

๓.๒ พัน.๒ กรม นนอ.รช.รร.นอ.บศอ.จัด นนอ.หมื่นเวียน ผลัดเปลี่ยนกันเป็น ชุดเชิงุธงชาติประจำวัน ๆ ละ ๑๒ คน โดยให้ปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้

๓.๒.๑ ผู้เชิงุธงชาติ จำนวน ๒ คน

๓.๒.๒ ชุดเกียรติยศ จำนวน ๑๐ คน

๓.๒.๓ การแต่งกาย ชุดสวนสนาม ก.

๓.๒.๔ อาวุธประจำกาย ปลยบ.๘๘

๓.๓ การปฏิบัติของชุดเชิงุธงชาติ ก่อนเวลาเคารพธงชาติ

๓.๓.๑ เวลา ๐๗๓๐ แต่งกายชุดสวนสนาม ก.และรับประทานอาหารเช้า

๓.๓.๒ เวลา ๐๗๔๕ และ ๑๗๔๕ เบิกอาวุธปืน ปลยบ.๘๘ และธงชาติ พร้อม พานรอง ที่ห้อง น.เวร รร.นอ.บศอ.

๓.๓.๓ เวลา ๐๗๕๐ และ ๑๗๕๐ แถวพร้อมบริเวณหน้าเสาธง รร.นอ.บศอ.

เส้นทางเดินแถว และตำแหน่งของชุดเชิงุธงชาติ (ตามผนวก ก.)

๓.๔ การปฏิบัติของชุดเชิงุธงชาติขณะเชิงุธงขึ้น – ลง

๓.๔.๑ เวลา ๐๘๐๐ และ ๑๘๐๐ ผช.น.เวร นนอ.ออกคำสั่ง "แถวตรง....."

ทำความเคารพธงชาติ ตรงหน้าระวาง.....วันทยาอาวุธ" ชุดเกียรติยศ ปฏิบัติทำวันทยาอาวุธ ตามแบบฝึก

๓.๔.๒ จำอากาศแถวเดี่ยวเป่าแถวเคารพ ๓ จบ เมื่อสัญญาณแถวตั้งขึ้น นนอ. คนที่ ๒ (ด้านขวา) ดึงเชือกเชิงุธงชาติขึ้นช้า ๆ นนอ.คนที่ ๑ (ด้านซ้าย) ชลชเชือกด้วยความสม่ำเสมอ เส้นเชือกตั้งจนถึงสุดยอดเสาธง (ตามผนวก ข.)

๓.๔.๓ เมื่อสัญญาณแถวเดี่ยวสิ้นสุดลง ผช.น.เวร นนอ. สั่ง "เรียบ...อาวุธ" ชุดปฏิบัติทำเรียบอาวุธ นนอ.เชิงุธงรวบเชือกให้ตั้งแล้วผูกเชือกไว้กับขอเหล็กโคนเสาธงก่อนผูกเชือก ต้องตรวจสอบธงชาติ อยู่ตำแหน่งสุดยอดของเสาธง และชายธงคลี่เรียบร้อย

๓.๔.๔ การเชิญ...

กรม นนอ.รช.รร.นอ.บศอ.

รป.ที่ ๔๐๐๐ - ๐๒ - ๐๙ - ๒๙๐๘๔๐

๓.๔.๔ การเชิญธงชาติลง นนอ.ทั้ง ๒ คน แก้วเชือกจากขอเหล็กยึดโคนเสาธง และยืนประจำที่ นนอ.คนที่ ๑ เป็นคนเชิญธงลง นนอ.คนที่ ๒ เป็นคนชลอเชือกเมื่อสิ้นสุดการเชิญธงชาติ ลงให้แก่ธงชาติออกจากเชือกแล้วพับธงชาติให้เป็นระเบียบ (ตามผนวก ค.)

๓.๕ การปฏิบัติของชุดเชิญธงชาติหลังเวลาเคารพธงชาติ

๓.๕.๑ ๐๘๐๕ และ ๑๘๐๕ เดินแถวกลับมาয়้ง บก.รร.นอ.บศอ.เพื่อคืนอาวุธ และนำธงชาติเก็บเข้าที่ (กรณีเชิญธงลง)

๓.๕.๒ ๐๘๑๕ และ ๑๘๑๕ ปฏิบัติตาม รปป.ที่ ๔๐๐๐-๐๒-๐๑-๐๘๔๐ เรื่อง ระเบียบปฏิบัติประจำวันของ นนอ. (เดินแถวไป กกศ.รร.นอ.บศอ.หรือเดินแถวไปรับประทานอาหาร เย็น)

๓.๖ ให้ปฏิบัติการเชิญธงชาติขึ้น-ลง ประจำวัน ตามประกาศของทางราชการ ใน กรณีที่มีการประกาศไว้อาลัยแก่ผู้นำหรือบุคคลสำคัญหรือกรณีอื่น ๆ โดยทั่วไปให้ปฏิบัติเหมือนเดิม ยกเว้นการนำธงขึ้น-ลงจากเสาให้ปฏิบัติดังนี้

๓.๖.๑ การนำธงขึ้น ให้ชักธงขึ้นถึงยอดเสาธงก่อน และจึงลดลง ประมาณ ๒ ใน ๓ ส่วนของความสูงของเสาธง

๓.๖.๒ การนำธงลงให้เชิญธงชาติขึ้นโดยเร็วจนถึงยอดเสาธงก่อน แล้วจึงเชิญ ธงลงตามข้อ ๓.๔.๔

๔. ในกรณีที่มีสาเหตุสุดวิสัยไม่สามารถปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดไว้ได้ ให้มีผู้มีหน้าที่ ต่อไปนี้เป็นผู้พิจารณาดกลางใจสั่งการปฏิบัติตามความเหมาะสมแล้วแต่กรณี

๔.๑ น.เวร รร.นอ.บศอ.

๔.๒ น.เวร กรม นนอ.รจ.รร.นอ.บศอ.

ทั้งนี้ ให้ถือเป็นระเบียบปฏิบัติตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

(ลงชื่อ) พล.อ.ท.มหินทรา เทียมทัศน์

(มหินทรา เทียมทัศน์)

ผบ.รร.นอ.บศอ.

กรม นนอ.รจ.รร.นอ.บศอ.

รปป.ที่ ๔๐๐๐ - ๐๒ - ๐๙ - ๒๙๐๘๔๐

ที่ กห ๐๖๑๒.๔(๕)/๑๓๔๙



หน้า ๑ ของ ๓ หน้า

ร.ร.นอ.บศอ.

ดอนเมือง กทม.

๒๙ ส.ค.๕๐

รพป.ที่ ๕๐๐๐ - ๐๒ - ๑๑ - ๒๙๐๘๕๐

เรื่อง การลงทัณฑ์จำกััดเขต

๑. ความมุ่งหมาย

๑.๑ เพื่อกำหนดรายละเอียดการปฏิบัติ ในการลงทัณฑ์จำกััดเขต นนอ.ให้เป็นไปตามระเบียบ รร.นอ.บศอ. ว่าด้วย การตัดคะแนนความประพฤติ และการลงทัณฑ์ พ.ศ.๒๕๓๐ หมวด ๓ การลงทัณฑ์ ข้อ ๒๕.๓.๒ "จำกััดเขต"

๑.๒ เพื่อให้การลงทัณฑ์จำกััดเขต แก่ นนอ.ผู้กระทำผิดเป็นไปด้วยความเรียบร้อยเหมาะสม และเป็นระเบียบเดียวกัน

๒. ขอบเขต

ระเบียบปฏิบัตินี้มีผลใช้บังคับ

๒.๑ นนอ.ชั้นปีที่ ๑ - ๕ ทุกคน ที่ศึกษาอยู่ใน รร.นอ.บศอ.

๒.๒ ผู้บังคับบัญชา และนายทหารปกครอง

๒.๓ น.เวร รร.นอ.บศอ., น.เวร กรม นนอ.ร.ร.นอ.บศอ., น.เวร นนอ., ผช.น.เวร นนอ.

๒.๔ ให้ ผบ.กรม นนอ.ร.ร.นอ.บศอ. เป็นผู้ควบคุมกำกับดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตาม

รพป.ฉบับนี้

๓. การปฏิบัติ

๓.๑ ผู้มีอำนาจในการสั่งลงทัณฑ์จำกััดเขต

๓.๑.๑ น.ปกครอง...

กรม นนอ.ร.ร.นอ.บศอ.

รพป.ที่ ๕๐๐๐ - ๐๒ - ๑๑ - ๒๙๐๘๕๐

- ๓.๑.๑ น.ปกครอง กรม นนอ.รอ.รร.นอ.บศอ.และผู้บังคับบัญชา
 ๓.๑.๒ นนอ.บังคับบัญชาโดยตรง ตั้งแต่ระดับ หน.กองร้อยขึ้นไป
 ๓.๒ สถานที่จำกัดเขต ให้ใช้สถานที่ ซึ่งมีบริเวณจำกัดภายในเขตพื้นที่ชัดเจนของ รร.นอ..

บศอ.

- ๓.๓ กำหนดช่วงเวลาการปฏิบัติของ นนอ.ผู้ถูกลงทัณฑ์จำกัดเขต ดังนี้
 ๐๘๐๐ - ๑๒๐๐ อยู่ในสถานที่ที่กำหนด
 ๑๒๐๐ - ๑๓๐๐ รับประทานอาหาร ที่โรงเลี้ยง นนอ.และทำธุรกิจส่วนตัว
 (ภายในอาคารนอน)
 ๑๓๐๐ - ๑๗๐๐ อยู่ในสถานที่ที่กำหนด
- ๓.๔ การแต่งกายให้แต่งกายตามที่ผู้สั่งลงทัณฑ์เป็นผู้กำหนด
- ๓.๕ ข้อห้ามของ นนอ.ผู้ถูกลงทัณฑ์จำกัดเขต
- ๓.๕.๑ ห้ามรับประทานอาหาร, ขนม หรือเครื่องดื่มทุกชนิด ยกเว้นน้ำดื่มธรรมดาที่
 จัดไว้ให้ขณะถูกลงทัณฑ์
- ๓.๕.๒ ห้ามซุกซอนอาหาร, ขนม หรือเครื่องดื่มทุกชนิด เข้าไปภายในพื้นที่ลงทัณฑ์
 เพื่อรับประทานอาหาร หรือให้แก่ผู้อื่น
- ๓.๕.๓ ห้ามเล่นหรือหยอกล้อ หรือพูดคุยส่งเสียงดัง ระหว่างผู้ถูกลงทัณฑ์กับผู้อื่น
 หรือกระทำการใด ๆ ก็ตามที่ทำให้เกิดเสียงดังเป็นที่รบกวนผู้อื่น หรือจนเสียกริยามารยาท
- ๓.๕.๔ ห้ามดูรายการโทรทัศน์ หรือ ฟังวิทยุ-เทป หรือใช้เครื่องอุปกรณ์สื่อความ
 บันเทิง แก่ตนเองหรือผู้อื่น
- ๓.๕.๕ ห้ามออกนอกบริเวณ หรือสถานที่ ที่ถูกลงทัณฑ์จำกัดเขตก่อนได้รับอนุญาต
- ๓.๕.๖ ห้ามมีการเยี่ยมญาติในทุกกรณี เว้นแต่เหตุจำเป็นที่มีความเดือดร้อน ให้อยู่ใน
 ดุลยพินิจของ น.เวร กรม นนอ.รอ.รร.นอ.บศอ. เป็นผู้ยื่นอำนาจสั่งการ และให้อยู่ในเวลาจำกัดไม่เกิน ๑๕ นาที

๓.๖.๑ ผู้สั่ง

กรม นนอ.รอ.รร.นอ.บศอ.

รปป.ที่ ๕๐๐๐-๐๒-๑๑-๒๙๐๘๕๐

๓.๖ ในกรณีเจ็บป่วย หรือมีความจำเป็นอื่นใด ที่จะเป็นต้องย้าย หรือเปลี่ยนแปลงการลง
 ทัณฑ์ ให้ผู้ที่มีหน้าที่ต่อไปนี้เป็นผู้ที่มีอำนาจพิจารณา ได้แก่

๓.๖.๑ ผู้สั่งการลงทัณฑ์

๓.๖.๒ น.เวร นนอ. หรือ ผช.น.เวร นนอ.

๓.๖.๓ น.เวร กรม นนอ.รช. รร.นอ. บศอ.

๓.๖.๔ นนอ.บังคับบัญชา (ในกรณีเหตุจำเป็นเล็กน้อย ๆ ที่สมควรได้รับการผ่อนปรน
 ให้เป็นครั้งคราว แต่จะต้องไม่เป็นการขัดต่อการลงทัณฑ์)

๓.๗ เมื่อมีการรวมพลให้ไปรวมพลตรวจยอดด้วยทุกครั้ง และกลับเข้าสถานที่ ที่ถูกจำกัดเขต
 ทัณฑ์เมื่อเสร็จสิ้นการรวมพล นอกจากมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงจาก น.เวร กรม นนอ.รช. รร.นอ. บศอ. หรือ ผู้บังคับ
 บัญชารับผิดชอบ

๓.๘ ให้ นนอ.ที่ได้รับทราบคำสั่งการลงทัณฑ์ปฏิบัติให้เป็นไปตามคำสั่ง และ รป.ฉบับนี้ โดย
 ครึ่งครัด การหลีกเลี่ยงหรือไม่ปฏิบัติตาม รป. ฉบับนี้ ไม่ว่าจะกรณีใดก็ตามด้วยเหตุผลไม่สมควร ถือเป็น การขัด
 คำสั่ง จะต้องได้รับการเพิ่มโทษตามระเบียบที่กำหนดไว้

๓.๙ ผู้ควบคุมให้เป็นไปตามสั่งการลงทัณฑ์จำกัดเขต ได้แก่

๓.๙.๑ น.เวร นนอ. หรือ ผช.น.เวร นนอ.

๓.๙.๒ น.เวร กรม นนอ.รช. รร.นอ. บศอ.

๓.๙.๓ ผู้บังคับบัญชา หรือ น.ปกครอง ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรง

ทั้งนี้ ให้ถือเป็นระเบียบปฏิบัติตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

(ลงชื่อ) พล.อ.ท.มหินทรา เทียมทัศน์

(มหินทรา เทียมทัศน์)

ผบ. รร.นอ. บศอ.

กรม นนอ.รช. รร.นอ. บศอ.

รป.ที่ ๔๐๐๐-๐๒-๑๑-๒๕๖๔๔๐

การปฏิบัติของนักเรียนนายเรืออากาศ

ระบบนักเรียนนายเรืออากาศใหม่

ความมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนนายเรืออากาศใหม่ได้รับทราบเรื่องสิทธิ หน้าที่ และการปฏิบัติตนใน ห้วงเวลาที่เป็นนักเรียนนายเรืออากาศใหม่ ตลอดจนเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบแนวทางปฏิบัติต่อ นักเรียนนายเรืออากาศใหม่

สิทธิของนักเรียนนายเรืออากาศใหม่

๑. ระยะเวลาของการเป็นนักเรียนนายเรืออากาศใหม่ เริ่มนับตั้งแต่วันที่โรงเรียนเตรียมทหาร ส่งตัวให้โรงเรียนนายเรืออากาศ จนถึงวันที่ได้รับมอบกระบี่สั้น ซึ่งนับได้ว่าเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติของ การเป็นนักเรียนนายเรืออากาศอย่างครบถ้วนแล้วในวันนั้น

๒. นักเรียนนายเรืออากาศใหม่ถือว่าเป็นผู้ที่อยู่ในระยะจะต้องได้รับการปรับปรุงตัวให้มี บุคลิกภาพของนักเรียนนายเรืออากาศอย่างเร็วที่สุด ฉะนั้นจึงไม่ควรเรียกร้องสิทธิใด ๆ เพื่อความ สะดวกสบายของตนเอง

หน้าที่ของนักเรียนนายเรืออากาศใหม่

๑. ต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ คำสั่ง และคำสั่งที่แจ่มแจ้งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด
๒. ให้ความเคารพยำเกรงต่อนักเรียนนายเรืออากาศที่มีอาวุโสสูงกว่าเสมอ

การปรับปรุงลักษณะทหารของนักเรียนนายเรืออากาศใหม่

๑. วัตถุประสงค์

๑.๑ การปรับปรุงลักษณะทหารของนักเรียนนายเรืออากาศใหม่ เพื่อให้ให้นักเรียนนายเรือ อากาศใหม่ได้ฝึกการปฏิบัติตามคำสั่ง และมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนนายเรืออากาศใหม่กับ ผู้บังคับบัญชา รวมทั้งนักเรียนนายเรืออากาศอาวุโส

๑.๒ ถ้าเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องทั้งผู้ปรับปรุง และผู้ถูกปรับปรุงแล้ว จะก่อให้เกิด สุขภาพอนามัยที่ดี มีความอดทน อดกลั้น มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ

๑.๓ เป็นการเตรียมสภาพร่างกายให้พร้อม เพื่อที่จะรับการฝึกอบรมในภาคที่ตั้ง และภาคสนาม

๑.๔ ฝึกการเป็นผู้ปฏิบัติตามที่ดี ก่อนที่จะได้รับการฝึกการเป็นผู้นำในชั้นที่มีอาวุโส สูงขึ้น

๒. ผู้มีสิทธิปรับปรุงลักษณะทหาร คือ ผู้บังคับบัญชา นักเรียนผู้บังคับบัญชา หรือนักเรียน อาวุโสที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บังคับการกรมนักเรียนนายเรืออากาศ รักษาพระองค์ ฯ

๓. ขอบเขตในการปรับปรุงลักษณะทหารของนักเรียนนายเรืออากาศใหม่

๓.๑ กระทำในห้วงเวลาที่เป็นนักเรียนนายเรืออากาศใหม่เท่านั้น

๓.๒ กระทำเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายที่กล่าวไว้ในข้อ ๑ เท่านั้น ห้ามกระทำด้วยโทษะ อาฆาต กลั่นแกล้ง ละเมิดสิทธิส่วนตัว หรือเพื่อความสนุกสนาน

๓.๓ ไม่ก่อให้เกิดการเสียสุขภาพ บาดเจ็บ

๓.๔ ห้ามถูกต้องตัวนักเรียนนายเรืออากาศใหม่

๓.๕ ห้ามทำการปรับปรุง ขณะนักเรียนนายเรืออากาศใหม่รับประทานอาหาร ฝึกฝน หรืออยู่ ณ บริเวณส่วนการศึกษา แผนกแพทย์ และหลังจากสิ้นสัญญาณเดทรนอนแล้ว

ระบบนักเรียนอาวุโส

ความมุ่งหมาย

เพื่อให้ นักเรียนนายเรืออากาศทราบถึงประเพณีปฏิบัติระหว่างนักเรียนนายเรืออากาศชั้น ต่ำกว่า และสูงกว่า อันจะก่อให้เกิดความเข้าใจ ความรัก ความสามัคคี ตลอดจนเป็นการกระตุ้นให้มีการปรับปรุงตัวที่เหมาะสมกับฐานะแห่งความมีอาวุโสของตน

ระดับของนักเรียนอาวุโส

๑. นักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ ๑ ไม่นับว่าเป็นนักเรียนอาวุโส

๒. นักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ ๒, ๓ เป็นนักเรียนอาวุโสชั้นต้นเรียกย่อ ๆ ว่า "นักเรียน อาวุโส"

๓. นักเรียนนายเรืออากาศชั้นปีที่ ๔, ๕ เป็นนักเรียนอาวุโสชั้นสูงเรียกย่อ ๆ ว่า "นักเรียนชั้นสูง"

การปฏิบัติของนักเรียนที่มีอาวุโสสูงกว่า

๑. ดำรงตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งด้านความประพฤติ และความเป็นผู้นำ มีระเบียบวินัย

๒. ให้ความยุติธรรม เมตตา และมีคุณธรรมแก่นักเรียนนายเรืออากาศที่มีอาวุโสน้อยกว่า เมื่อพบเห็นนักเรียนนายเรืออาวโสน้อยกว่า หย่อนในความประพฤติ หรือระเบียบ วินัย ให้ชี้แจง ว่ากล่าว ตักเตือน ถ้านักเรียนนายเรืออากาศที่มีอาวุโสน้อยกว่า แสดงกิริยาไม่สุภาพ หรือแสดงกิริยาไม่เคารพ ให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชา โดยตรงของตนทราบ เพื่อจะได้ดำเนินการแก้ไขต่อไป

๓. ไม่แสดงกิริยาหยาบคายต่อนักเรียนนายเรืออากาศที่มีอาวุโสน้อยกว่า

๔. ช่วยเหลือผู้บังคับบัญชาในการอบรมชี้แจง ว่ากล่าวตักเตือน หรือปรับปรุงลักษณะทหาร
ต่อนักเรียนนายเรืออากาศที่มีอาวุโสน้อยกว่า เมื่อผู้บังคับบัญชามอบหมาย

การปฏิบัติของนักเรียนอาวุโสน้อยกว่า

๑. ให้ความเคารพยำเกรงต่อนักเรียนนายเรืออากาศที่มีอาวุโสสูงกว่าเสมอ
๒. ไม่ล่วงเกินนักเรียนนายเรืออากาศที่มีอาวุโสสูงกว่า เช่น นินทา ตำ ประจาน หรือแสดง
กิริยากระด้างกระเดื่อง
๓. เมื่อเห็นว่านักเรียนนายเรืออากาศที่มีอาวุโสสูงกว่า กระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือไม่สมควร
ต่อตนให้ขออนุญาต และชี้แจงเหตุผลโดยสุภาพ
๔. รักษาระเบียบการแสดงการเคารพอย่างเคร่งครัด ดังนี้
 - ๔.๑ นักเรียนนายเรืออากาศชั้นต่ำกว่า ให้แสดงการเคารพนักเรียนนายเรืออากาศชั้นสูงกว่า
 - ๔.๒ นักเรียนนายเรืออากาศชั้นเดียวกัน ให้แสดงการเคารพซึ่งกันและกัน ยกเว้น นักเรียน
หัวหน้าตอน ผู้ที่มีใช้หัวหน้าตอนต้องแสดงการเคารพก่อน
 - ๔.๓ นักเรียนนายเรืออากาศทุกคน จะต้องแสดงการเคารพต่อผู้ได้รับแต่งตั้งให้เป็น
นักเรียนบังคับบัญชา สูงขึ้นไปตามลำดับถึงหัวหน้านักเรียน
๕. ให้เกียรติแก่นักเรียนนายเรืออากาศที่มีอาวุโสสูงกว่า ในสิทธิบางประการ เช่น การลุกให้
ที่นั่งในรถยนต์โดยสาร ในสนามกีฬา ห้องเยี่ยมญาติ ในห้องอ่านหนังสือ หรือที่อื่นใด เมื่อเห็นว่าไม่มีที่
ว่างที่จะนั่ง โดยตนเองเป็นผู้เสียสละแทน
๖. ไม่ควรเข้าไปแทรกแซงในที่ หรือบริเวณของนักเรียนนายเรืออากาศอาวุโสกว่า ยกเว้น
มีเหตุจำเป็น

ระบบนักเรียนผู้บังคับบัญชา

ความมุ่งหมาย

เพื่อให้เรียนนายเรืออากาศได้ฝึกการปกครอง โดยแต่งตั้งเป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชา
ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยบังคับบัญชาตามลำดับชั้น บังคับบัญชานักเรียนนายเรืออากาศ และดำเนินงานใน
ด้านธุรการต่าง ๆ ภายในหน่วยที่มอบหมายให้

การแต่งตั้งนักเรียนผู้บังคับบัญชา

คัดเลือกและแต่งตั้งจากนักเรียนนายเรืออากาศที่ผ่านการศึกษาระดับปีที่ ๔ ตามผลการศึกษาทาง
ด้านวิชาการ วิชาทหาร และความเหมาะสมในการเป็นผู้นำทหาร

ตำแหน่งนักเรียนผู้บังคับบัญชา

๑. หัวหน้านักเรียน จำนวน ๑ คน
๒. หัวหน้า ฝสธ.๙ จำนวน ๑ คน
๓. ฝสธ.๙ นนอ. จำนวน ๔ คน
๔. หัวหน้ากองพัน จำนวน ๕ คน
๕. หัวหน้ากองร้อย จำนวน ๑๐ คน
๖. หัวหน้าหมวด จำนวน ๔๐ คน
๗. หัวหน้าหมู่, จำนวนตามความเหมาะสม และตามอัตรากำหนด

สิทธิและหน้าที่ของนักเรียนผู้บังคับบัญชา

๑. เป็นผู้ช่วยผู้บังคับบัญชา ในการปกครองบังคับบัญชานักเรียนนายเรืออากาศในหน่วยของตน เช่น อบรม ชี้แจง สั่งการปฏิบัติ กำกับดูแลการปฏิบัติ ว่ากล่าวตักเตือน ตำหนิ ลงทัณฑ์ จำกัดเขตรายงาน หรือปรับปรุงลักษณะทหารตามความเห็นชอบของผู้บังคับบัญชา
๒. เป็นผู้ช่วยผู้บังคับบัญชาในด้านธุรการต่าง ๆ เช่น ควบคุมการเข้าแถว พาแถวตรวจนับยอด ตรวจความสะอาดเรียบร้อยของร่างกาย และการแต่งกาย อาวุธประจำกาย ห้องนอน ห้องฝึกฝน หรือการทำความสะอาดเขตสุขาของนักเรียนนายเรืออากาศในหน่วยของตน
๓. อาจได้รับการผ่อนผันไม่ต้องปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติประจำได้บางประการ เช่น การเข้านอน ตื่นนอน อาบน้ำ ตัดผม ตั่งของรับตรวจ ทั้งนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชา

การพ้นสภาพจากการเป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชา

การพ้นสภาพจากการเป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชา จะมีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรของโรงเรียนนายเรืออากาศ ให้พ้นสภาพ โดยมีสาเหตุดังนี้

๑. พ้นสภาพจากการเป็นนักเรียนนายเรืออากาศ
๒. ผู้บัญชาการโรงเรียนนายเรืออากาศ เห็นสมควร ให้พ้นสภาพ
๓. จบภาคการศึกษาชั้นวิชาการประจำปีการศึกษา ทั้งนี้โรงเรียนนายเรืออากาศจะได้แต่งตั้งนักเรียนนายเรืออากาศ ที่จะศึกษา ในชั้นปีที่ ๕ ในปีการศึกษาถัดไป ขึ้นเป็นนักเรียนผู้บังคับบัญชาแทน
๔. กระทำความผิด ซึ่งผู้บังคับการกรมนักเรียนนายเรืออากาศ รักษาพระองค์ฯ สั่งตัดคะแนนความประพฤติ ฐานกระทำความผิดชั้นที่ ๑
๕. กระทำความผิด ถูกตัดคะแนนความประพฤติในปีนั้นเกินกว่า ๖๐ คะแนน
๖. ดื้อ ขัดขืน หลีกเลียง หรือละเลย ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา
๗. ปฏิบัติตนไม่เหมาะสมกับการเป็นนักเรียนบังคับบัญชา

ระบบเกียรติศักดิ์

ความมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนนายเรืออากาศธำรงไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์ของทหาร เป็นผู้มีเกียรติ สุจริต ในอันที่จะไม่กล่าวเท็จ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น มีความละเอียดที่จะกระทำความผิด และกล้าที่จะรับผิดชอบเมื่อกระทำความผิด

ระบบเกียรติศักดิ์

นักเรียนนายเรืออากาศต้องปฏิบัติตามกฎเกียรติศักดิ์ ดังนี้

๑. ไม่กล่าวคำเท็จ
๒. ไม่ทุจริต
๓. ไม่ลักขโมย
๔. ไม่เพิกเฉยต่อการรายงานความผิดของนักเรียนนายเรืออากาศที่ไม่ปฏิบัติตามกฎเกียรติศักดิ์ที่กล่าวแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาของตนได้รับทราบ

การทวนคำสั่งและการปฏิบัติตามคำสั่ง

๑. กล่าวทั่วไป

ทหารเมื่อรับคำสั่งให้ปฏิบัติภารกิจใด ๆ จะต้องมีการทวนคำสั่งเสมอเพื่อซักซ้อมความเข้าใจระหว่างผู้สั่งการ และผู้ปฏิบัติ ให้มีความเข้าใจตรงกันจนมั่นใจว่าถูกต้อง จึงอนุญาตให้ไปปฏิบัติเพื่อให้ นักเรียนนายเรืออากาศมีความคุ้นเคยกับการทวนคำสั่งเมื่อได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติใด ๆ จะต้องมีการทวนคำสั่งเสมอ

๒. คำสั่งที่ทหารต้องปฏิบัติตาม

คำสั่งที่ทหารผู้ได้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตาม จะต้องประกอบด้วยองค์ ๓ ดังนี้-

- ๒.๑ ไม่ขัดต่อกฎหมาย
- ๒.๒ ไม่ขัดต่อศีลธรรม
- ๒.๓ ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศ

๓. การทวนคำสั่ง

๓.๑ เมื่อได้รับคำสั่งให้ทวนคำสั่งว่า "ตามคำสั่งของ(ตำแหน่งของผู้สั่ง)ให้กระผมนักเรียนนายเรืออากาศ.....(ชื่อ-สกุล, การปฏิบัติ).....กระผมขออนุญาตปฏิบัติครับ"

๓.๒ เมื่อได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติได้ ก็พึงปฏิบัติจนบรรลุตามคำสั่งนั้นแล้ว กลับมารายงานต่อผู้สั่งว่า "ตามคำสั่งของ.....(ตำแหน่งของผู้สั่ง).....ให้กระผมนักเรียนนายเรืออากาศ.....(ชื่อ-สกุล, การปฏิบัติ).....นั้น บัดนี้กระผมได้ปฏิบัติเสร็จเรียบร้อยแล้วครับ"

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2539) *เมืองไทยปี 2560* ชัคเซสมิเดีย กรุงเทพมหานคร
-----, (2539) *เปิดโลกความคิดปฏิรูปการเมือง* ชัคเซสมิเดีย กรุงเทพมหานคร
- กมล สุขพานิช – จันทปราบ (2530) “ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย : ทหารกับบทบาท
ผู้พิทักษ์นักไกลเกลี่ย” หน่วยที่ 8.5 โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปากเกร็ด
นนทบุรี
- กมล สมวิเชียร (2526) *ประชาธิปไตยกับสังคมไทย* ไทยวัฒนาพานิช กรุงเทพมหานคร
- กรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์ (2544) คู่มือนักเรียนนายเรืออากาศ ฉบับแก้ไขครั้งที่ 1
โรงเรียนนายเรืออากาศ ดอนเมือง กรุงเทพมหานคร
- กองทัพอากาศ (2544) *ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยโรงเรียนนายเรืออากาศ (2540) และ
ระเบียบกองทัพอากาศว่าด้วยโรงเรียนนายเรืออากาศ (ฉบับที่ 2) (2544)*
กรุงเทพมหานคร
- ไกรวุธ จิระบุตร (2520) “ทัศนคติทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาไทย” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- คณินิจ วีระปูลลี (2542) “กองทัพบกในฐานะกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง ศึกษาช่วง 2535 –
2540” วิทยานิพนธ์ สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร
- จินต์ วิภาตะกลั๊ส (2519) *ทำไมทหารจึงสามารถเข้าไปแทรกแซงทางการเมืองของประเทศได้
อย่างกว้างขวาง: ศึกษาการเข้าไปแทรกแซงทางการเมืองของทหารระหว่างปี 2475 –
2507, ทหารในทางการเมือง วิทยานิพนธ์ดุซฎิบัณฑิต มหาวิทยาลัยโอเรกอน สหรัฐ
อเมริกา*
- จารุพันธ์ อึ้งภากรณ์ (2542) *ในหลวงกับเด็กและเยาวชน ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง
กรุงเทพ*
- จุมพล หนิมพานิช (2528) “กระบวนการการเมืองกับทัศนคติทางการเมืองของคนไทย”
ในเอกสารสอนชุดวิชาพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของการเมือง หน่วยที่ 5
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปากเกร็ด นนทบุรี
- จรรยา สุภาพ (2528) *สิทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ ไทยวัฒนาพานิช* กรุงเทพฯ

- จำรัส นวลนิ่ม การศึกษากับการพัฒนาประเทศ : แนวความคิดและวิธีปฏิบัติ : สำนักพิมพ์
ไอเดียสโตร์ กทม
- ชรินทร์ สันประเสริฐ (2546) รัฐ: ในทรรศนะของนักปราชญ์และนักคิดทางการเมืองที่สำคัญ
วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปากเกร็ด นนทบุรี
- ชวลิต ยงใจยุทธ พล.อ (2531) คำบรรยายบทบาททหารในเรื่องการเมือง สำนักพิมพ์ ป.สัมพันธ์
กรุงเทพมหานคร
- ชนิดา รักรัษพลเมือง (2535) การศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ สำนักพิมพ์ไอเดียสโตร์
กรุงเทพมหานคร
- ชวนะ ภวกานนท์ (2525) "ความสำนึกทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่ม
ผลประโยชน์ในระบบประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณี เขตเทศบาลตำบลโนนสูง
จังหวัดนครราชสีมา" วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541) ประชาธิปไตยกับการเปลี่ยนแปลง ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
- (2520) การเมืองกับการบริหาร กรุงเทพบรรณกิจ กรุงเทพมหานคร
- ไชยวัฒน์ คำชูและคณะ (2545) ธรรมภิบาล แปลจาก GOOD GOVERNANCE บริษัท
สำนักพิมพ์น้ำฝนจำกัด F.ED.1
- ซี 12 (2547) มุมข่าวราชการ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับประจำวัน 15,16,17 พฤษภาคม 2547
หน้า 15 กรุงเทพมหานคร
- รูปนรรต พรหมอินทร์ (2546) นโยบายประชานิยม การสร้างรัฐบาลพรรคเดียวที่เข้มแข็ง.วารสาร
รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปากเกร็ด นนทบุรี
- ณัฐพันธ์ เจริญนันท์ (2545) การตื่นตัวด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม: กลยุทธ์
การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กร บริษัทเอ็กซ์เปอร์เน็ทจำกัด กรุงเทพฯ
- ทรศนัย ปัจจุบันนทร์ (2519) "การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยทหารบก"
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย
- แถมสุข นุ่มนนท์ (2521) การปกครองและสังคมไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร
- ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพัฒน์ การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ บางกะปิ กรุงเทพมหานคร

- ทินพันธ์ นาคะตะ (2518) *ประชาธิปไตย: ความหมาย ปัจจัยเอื้ออำนวยและการสร้างจิตใจ*
อมรการพิมพ์ กรุงเทพมหานคร
- ทิตนา แชนมณี และคณะ (2545) *ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน/สถานศึกษาเพื่อปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน คณะครุศาสตร์*
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
- ธนพล บุญโยปัทม์, พล.ท. (2532) *บทบาททหารในการสร้างความมั่นคงของชาติ ในประเทศไทย* เอกสารในการสัมมนาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือนในประเทศไทย
เสนอที่โรงแรมแมนดาริน กรุงเทพมหานคร 17-18 สิงหาคม 2532 (อัดสำเนา)
พระราชบัญญัติแบ่งส่วนราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2524 "ราชกิจจานุเบกษา".
98 (มีนาคม 2524)
- ธานินทร์ จันทราทิพย์ (2526) *บุคลิกภาพและทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยตำรวจ*
สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2546) *ทิศทางของรัฐศาสตร์ใหม่* วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย-
สุโขทัยธรรมมาธิราช ปากเกร็ด นนทบุรี
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) กรุงเทพมหานคร
- พระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ส่วนราชการกองทัพอากาศ พ.ศ 2534
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้วและสายทิพย์ สุคติพันธ์ (2526) *การเมืองของเด็ก- กระบวนการสังคมประกิต*
ทางการเมือง เจ้าพระยาการพิมพ์ กรุงเทพมหานคร
- (2523) "กรอบการมองพฤติกรรมทางการเมือง" วารสารสังคมศาสตร์
(17 มกราคม – มีนาคม 2523)มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2528) *พื้นฐานทาง*
สังคมและวัฒนธรรมของการเมืองไทย สาขาวิชารัฐศาสตร์ นนทบุรี
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2529) *พื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของการเมืองไทย*
ประวัติศาสตร์การเมืองไทยในแง่มุมทางสังคมและวัฒนธรรม สาขาวิชารัฐศาสตร์
นนทบุรี
- ยงยุทธ ยุทธวงศ์ (2539) *อนาคตวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไทยในสองทศวรรษหน้า/เมืองไทย*
ปี 2560 บริษัทซีเอสมีเดียจำกัด กรุงเทพมหานคร
- ยุทธพร อิศรชัย (2546) "ชุมชนเหมือนจริง" วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ปากเกร็ด นนทบุรี

- (2545) "30 ปี 14 ตุลา จากกระสุนปืนสู่กระสุนเงินตรา" วารสารรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปากเกร็ด นนทบุรี
- ยิ่งรัตน์ สอาดยิ่ง (2542) "ประชาชนกับกระบวนการยุติธรรม ศึกษาเฉพาะกรณี เจ้าหน้าที่ตำรวจ"
วิทยานิพนธ์ สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร
- รังสรรค์ ธนพรพันธ์ (2544) *คู่มือการเมืองไทย* โครงการจัดพิมพ์คบไฟ กรุงเทพมหานคร
- รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข (2542) *สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540* วิทยานิพนธ์สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
- โรงเรียนนายเรืออากาศ (2545) *หลักสูตรนักเรียนนายเรืออากาศ ปี พ.ศ.2545* กองบัญชาการฝึก
ศึกษาทหารอากาศ กรุงเทพฯ
- ลิขิต ธีรเวคิน (2536) 17 กรกฎาคม การศึกษาและการพัฒนาประชาธิปไตย มติชนรายสัปดาห์
หน้า 10
- (2533) *วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย พิมพ์ครั้งที่ 2* สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
- วิญญูชน (2544) *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 พ.ศ.2545-2549*
สำนักพิมพ์วิญญูชน กรุงเทพมหานคร
- วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน (2546) "ปัจจัยที่ทำให้ทลายเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตยของไทยภายใต้
กระแสโลกาภิวัตน์" วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปากเกร็ด
นนทบุรี
- บุญชาติ พรหมพูล เรืออากาศโท (2520) *การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศไทย*
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
- บุญชม ศรีสะอาด (2535) *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3* สุวีริยาสาส์น กรุงเทพมหานคร
- บุญรับ คักดีมณี (2532) *การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมในการปฏิบัติหน้าที่*
ราชการ วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ปธาน สุวรรณมงคล (2532) *แนวโน้มของสถาบันการเมืองและกระบวนการทางการเมืองไทย-
ปัญหาการเมืองไทยในปัจจุบัน* สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ปากเกร็ด นนทบุรี

- ประจักษ์ พันธุ์ชูเพชร (2543) *การเมืองและการปกครองไทย: มิติทางประวัติศาสตร์และสถาบันการเมือง พิมพ์ครั้งที่ 3 บริษัทพายุพิมพ์จำกัด กรุงเทพมหานคร*
- ประสงค์ พักสังข์ พันโท (2536) *ทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนเตรียมทหารเหล่าทหารบกกับภูมิหลังทางเศรษฐกิจของสังคม การอบรมการเรียนรู้ทางการเมือง วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การทหาร) สาขารัฐศาสตร์ ส่วนบัณฑิตศึกษา สถาบันวิชาทหารบก ชั้นสูง กรุงเทพมหานคร*
- ปรัชญา เวลารักษ์ (2546) *ทิศทางการอุดมศึกษาในกระแสโลก วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปากเกร็ด นนทบุรี*
- ปรีชา ช่างขวัญยืน (2533) *ปรัชญาแห่งอุดมการณ์ทางการเมือง สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร*
- สถาบันพระปกเกล้า (2545) *การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย: การกระจายอำนาจด้านการศึกษา สำนักพิมพ์ธรรมดาเพรส บจก. กรุงเทพมหานคร*
- สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน (2540) *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 สุขุมวิท กรุงเทพมหานคร*
- สมบัติ ธำรงศรีบุญวงศ์ (2545) *การเมือง: แนวคิดและการพัฒนา คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร*
- สายทิพย์ สุดดีพันธ์ (2524) *การเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการ ปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร*
- สายสุรี จุติกุล (2539) *ครอบครัวไทยในสองทศวรรษหน้า/เมืองไทยในปี 2560 ชัคเซล มีเดีย กรุงเทพมหานคร*
- เสมอ สุขสมสถาน, พลตรี (2528) *แง่คิดในการพัฒนาการเมืองเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร*
- เสนีย์ คำสุข (2546) *14 ตุลาคม 2516 วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช การเมืองไทยภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516*
- (2546) *"พัฒนาพรรคการเมือง : แนวคิดและข้อเสนอแนะ วารสารรัฐศาสตร์" มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปากเกร็ด นนทบุรี*
- สนธิ คชสิทธิ์ (2527) *การศึกษากับสังคม วิทยาลัยครูเทพสตรี ลพบุรี*
- สุชา จุลเพชร (2542) *สังคมอารยะ ระบบการเมืองใหม่ในศตวรรษที่ 21 กรุงเทพมหานคร*

- สุกิจ เจริญรัตนกุล (2529) บทบาทของกลุ่มในสังคมไทย โอ.เอส.พรินทิงเฮาส์ กรุงเทพมหานคร
- สุจิต บุญบงการ (2542) การพัฒนาทางการเมืองไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง การเมืองทหารและ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2540) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย/คู่มือการกระจาย อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2540) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี กรุงเทพมหานคร
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (2542) สังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทย กรุงเทพมหานคร
- อังคณา ใจเลี้ยง (2542) "ทัศนะของเจ้าหน้าที่รัฐต่อความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งใน สังคมไทย" วิทยานิพนธ์สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
- อนุสรณ์ ลิมมณี (2542) สังคมและการเปลี่ยนแปลง: การพิจารณาในเชิงอำนาจนโยบายและ เครือข่ายสัมพันธ์ โรงพิมพ์เด็อนตุลาจำกัด กรุงเทพมหานคร
- อัศวชัย สกลรัตน์ พลอากาศตรี (2537) การปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมือง(ในระบอบ ประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข)ของกองทัพอากาศ
- A.Cambell,G.Gurin and W.E.Miller (1954). *The Voter Decides* (Evanston;Ron&Reterson)
- Arther H. Miller (1974). *Political Issue and Trust in Government 1964-1970*, American Political Science Review, Vol.68,No.3
- Dawson, Richart and Prewitt, Kenneth. (1969). *Political Socialization*, Boston:Little,Brown
- Dye, Thomas R. (1981). *Understanding Public Policy*, Englewood, Cliffs,New Jersey, Printice Hall,Inc.
- Easton, David. and Jack Dennis. (1969). *Children in the Political System*, New York : Mc Grew-Hill
- James S. Coleman (Ed.) (1968). *Education and Political Development* ,New York: Prenceton University
- Jarol B. Manheim. (1975). *The Politics Within* , Englewood Cliffs , New Jersey, Prentice Hall,Inc.

Joel D. Aberback and Jack I walker. (1970). *Political Trust and Radical Ideology*,
American Political Science Review, Vol.64, No.4

Kenneth Prewitt. (1968). *Political Efficacy*, In David L. Sills (Ed.) International
Encyclopedia of Social Sciences ,Vol.14,New York, Mamilan and Free Press

Frederick M. War. (1970). *Introductory Problems in Political Research* (Englewood
Cliffs,New Jersy:Prentice Hall)

Pye,Lucian W.and Verba,Sidney (1965). *Politial Culture and Political Development*,
Prenceton University Press

<http://www.usaf.af.mi/dfps/faculty/>

Lipset, S.M. (1972). *Some Social Requisites of Democracy Comparative Politics : Notes
& Reading*, Roy Macridis and bernard Brown, Eds. Illinois : The Dorsey Press

Milbrath, Laster W. and Walter Klein. (1962). *Personality Correlates of Political
Participation*, Acta Sociologica

Sansarn.Com. (2547). *Mission, Department of Political Science*, Us Air Force
Academy, http://natres.psu.ac.th./subject_sillabus/socail/

Sansarn.Com. (2547) *ปรัชญาการจัดการศึกษาเพื่อประชาธิปไตย*

Ted Tapper. (1971). *Young People and Society* (London:Faber and Faber)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยวิทยา
สำนักบรรณสารสนเทศ

191

ประวัติผู้วิจัย

ยศ,ชื่อ	พลอากาศตรี วันชาติ เนตรานนท์
วัน เดือน ปีเกิด	24 มิถุนายน 2489
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตร์บัณฑิต โรงเรียนนายเรืออากาศ พ.ศ.2513 รัฐศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ.2534
สถานที่ทำงาน	สำนักผู้ทรงคุณวุฒิ กองบัญชาการกองทัพอากาศ ดอนเมือง
ตำแหน่ง	ผู้ทรงคุณวุฒิกองทัพอากาศ
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ.2514	นักบินประจำหน่วยบินขับไล่ สนับสนุน กอ.รมน.
พ.ศ.2527	ผู้บังคับฝูงฝึกขั้นต้น กองฝึกโรงเรียนการบิน
พ.ศ.2533	ผู้อำนวยการกองพัฒนาการและวางแผนการศึกษา วิทยาลัยเสนาธิการทหาร
พ.ศ.2534	รองผู้บังคับทหารอากาศดอนเมือง
พ.ศ.2535	ราชองครักษ์เวร
พ.ศ.2535	ตุลาการศาลทหารกรุงเทพ
พ.ศ.2536	รองผู้บัญชาการกองพลบินที่ 2 นครราชสีมา
พ.ศ.2539	รองเสนาธิการโรงเรียนนายเรืออากาศ
พ.ศ.2541	เสนาธิการโรงเรียนนายเรืออากาศ
พ.ศ.2542	นายทหารพิเศษประจำหน่วยทหารรักษาพระองค์ ประจำกรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์ฯ
พ.ศ.2542	รองผู้บัญชาการโรงเรียนนายเรืออากาศ
พ.ศ.2544	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี สภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ.2545	ตุลาการศาลทหารกลาง
เครื่องราชอิสริยาภรณ์	
พ.ศ.2537	ประถมาภรณ์มงกุฎไทย
พ.ศ.2541	ประถมาภรณ์ช้างเผือก
พ.ศ.2546	มหาวชิรมงกุฎ